

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

~~1888~~

1

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

0278 8997

5

Digitized by

Google

~~1788~~

~~1788~~

3109
A 34

Edw House 10312e 14.

**STAAT-
EN
GESCHIEDKUNDIG OVERZICHT.**

« Neen wanhoop niet aan 't lot dat Nederland verwacht,
« De roem stierf nog niet weg van 't waardig voorgeslacht,
« Neen Holland zal niet als een nachtgezicht verdwijnen,
« De zon zal eenmaal weêr in vollen luister schijnen,
« Ja weldra breekt die dag voor Vorst en land weer aan:
« Want elk Bataaf wordt held en zal in 't onweêr staan.

HELMERS.

STAAT-
EN
GESCHIEDKUNDIG OVERZIGT
VAN DE
BELGISCHE OMWENTELING

IN
1830—1831 ,
IN BETREKKING TOT
HET OUDE NEDERLAND,
DOOR
F. J. HALLO.

Te 's *Gravenshage* , bij
J. P. BEEKMAN, H_z.

—
1831.

AAN

ZIJNE KONINKLIJKE HOOGHEID

WILLEM FREDERIK GEORGE LODEWIJK,

PRINS VAN ORANJE,

**NEERLANDS HELDHAFTIGEN BEVRIJDER — BIJ QUATRE-BRAS
EN WATERLOO — UIT DE MAGT DES VREEMDELINGS,**

**DEN MOEDIGEN EN STANDVASTIGEN VERDEDIGER VAN
DE BELANGEN DER HOLLANDSCHE NATIE,**

OVERWINNAAR BIJ HASSELT EN LEUVEN,

WORDT

WOORDT

DIT WERK

OVER DEN ONDANKBAREN BELGISCHEN OPSTAND TEGEN,

EN DE AFSCHEURING VAN DEN BESTEN

KONING EN OUD-NEDERLAND,

ALLEEN UIT GEVOELENS VAN OPREGTE VEREERING, HULDE
EN DANKBAARHEID,
DIE ELK OUD-NEDERLANDER HEM VERSCHULDIGD IS, VOOR
HET TOEGEBRAGTE HEIL AAN DEN STAAT,

OPGEDRAGEN

door
DEN SCHRIJVER.

VOORREDE.

Naauwelijks heeft de vrede zich vijftien jaren over het zoo dikwerf geschoekte, doch aan door den Almagtigen geredde, Oud-Nederland verbreid, of het grootste deel des Nederlandschen huisgezins, door Europa's Wetgevers, in het vermeende belang van dat werelddoel, aan elkander gehuwd, kenteekent zich door den geest der aanmatiging: staat tegen deszelfs weldoenden Vorst op; vertreedt recht en wet, onder moord en brandstichting, en ontwingt zich der Nederlandsche Natie.

Natuurlijk wordt het geschiedboek van een volk of land met belangrijke gebeurtenissen vergroot,

indien door inwendige onrust of vreemden invloed de staats-aangelegenheden worden verplaatst, ver beneden het vorige standpunt, of op die hoogte, welke dezelve nimmer bereikte. Maar zelden werden de geschiedrollen van eenig land of volk met zulke gebeurtenissen vergroot, in een tijdsbestek als verlopen is met, en onder omstandigheden als geboren werden uit den Belgischen opstand, gelijk die van het Oude Nederland. De oproervlam barst los; het Staatsgebouw wankelt, en troon en land daveren op derzelver grondvesten. De Hollandsche Natie vereenigt zich met, en sluit zich aan derzelver verkorenen Koning VAN ORANJE, de liefderijken vader en Koning des volks; doet nooit overtroffene opofferingen; bestaat atoute daden; beschaamd den vijand door een' VAN SPEYK, HOBBEYN en VAN LEUVEN, dwingt hem tot ontzag door andere moedige helden; verduurt miskenning en onregt, en treedt eindelyk — lang gefolterd, beschimpt en verguisst, aangevoerd door den Prins VAN ORANJE,

en ten aanzien van het verbaasde Europa, in wiens oog het veertig jaren ondergeschikt was geweest — tegen den magtigen en baldadigen vijand op.

Eene gebeurtenis als deze gewigtig in aard en rijk in gevolgen, opent voor het vaderland der Batavieren een nieuw tijdperk. Dezelve getrouw te boek te stellen met die korthed, die dezen arbeid een Overzicht doet zijn, en niet een geschiedverhaal () waarin alle bijzonderheden zijn vervat, is mijn doel.*

Opzettelijk heb ik dus de minder gewigtige zaken, die evenwel tot deze geschiedenis zouden kunnen gebragt worden, geheel weggelaten: mijn bestek gedoogde geene uitgebreidheid. Doch bij die korthed heb ik mij evenwel veroorloofd, om, al was het, dat hiermede eene meerdere uitvoerig

(*) *Diegenen, die alle geschiedkundige bijzonderheden of alle gebeurde daadzaken naauwkeurig en uitgebreid willen kennen, welke door den Belgischen opstand zijn ontstaan (zonder echter een staatkundig Overzicht te begeren), lezen mijn werk: Bijdragen tot de Geschiedenis der Nederlanden.*

heid werd vereischt, het gedrag en de handelingen der Belgen en derzelver gezagvoerders; de handelingen van het Oud Nederlandsche volk; die van den Koning der Nederlanden en van de Londensche Conferentie, in het licht te stellen; zoo door het opgeven van de oorzaak en hoedanigheid des ondankbaren opstands, als door meer uitgebreide melding te maken, van de daden der foemswaardige mannen benevens van bijzondere brieven van Fransche en andere afgevaardigden en van staatsstukken der Londensche Conferentie, Redenen voor deze meerdere uitgebreidheid, die ik mij slechts in sommige opzigten heb veroorloofd, zijn, dat er menigmaal bijzonderheden worden vereischt, om de juiste kleur aan de schildery te geven, waarop de handelingen der Belgen en de hoedanigheid van den opstand moeten voorgesteld worden; en voor goed verstand, van de staats-aangelegenheden, de denkwijze en handelingen, der Conferentie, van Frankryk en Groot Brittanie, in de zaak

der Nederlanden ieder afzonderlijk, behooren gemeld te worden.

Bij de zamenstelling van dit Staat- en Geschiedkundig Overzicht, heb ik mij voor eene wet gesteld, om voor de eene noch andere partij iets gunstigs te melden of weg te laten, door de overtuiging geleid dat alléén waarheid, waarde heeft. Derzelve gestrengte in achtneming is vooral in deze noodzaak.

Wat de stukken betreft, die ik gebezigd heb ter zamenstelling der geschiedenis, deze zijn alle authentiek en officiëel. Soms heb ik aanhalingen gebezigd, waar het mij voegzaam voorkwam. Op andere plaatsen heb ik mij hiervan onthouden: trouwens hoe zouden alle bronnen, waaruit noodwendig geput moet worden, kunnen aangewezen worden? hiervoor wordt alléén een boekdeel vereischt. Voor de staatkundige aanlegenheden, heb ik mij bediend van de slotsommen der beraadslagingen van de gevolmagtigden der Hoven, van Oostenrijk, Frankrijk, Groot-

Brittannie, Pruissen en Rusland, en daarbij de uitgedrukte gevoelens van den Nederlandschen Minister, den Baron VERSTOLK VAN SOELEN geraadpleegd; welke de zaak het volstrekt vereischt wordende, maar ook genoeg heldere licht hebben bij gezet. De zorg door de Hooge Regering van het Koninkrijk der Nederlanden genomen, om, ter voorkoming van dwaling, aan de gewigtige staatkundige zaken, door den gezegden Minister, de noodige bekendschap te doen geven, verdient allen lof, en heeft mij zeer veel in het volbrengen mijner opgenomene taak bijgestaan. Voor dezelve betuig ik gaarne mijnen opregten dank.

Zoo veel als mogelijk was, heb ik het achtervoegen van aantekeningen en bijlagen vermijdd. Alleen, de door den Koning aangenomene, daar door verbindend geworden, en door de Londen-sche conferentie zelve onherroepelijk verklaarde grondslagen van afscheiding, waarvan de slotsom in eene bijlage A, van de Protokollen van 20 en

27 Januarij 1831, vervat is, heb ik als zoodanig achter dit werk gevoegd, benevens de 18 preliminaire artikelen, door de conferentie in tegenstelling, der eenmaal vastgestelde grondslagen, ten gunste van België ontworpen. Het is van belang, de woordelijke inhoud van dezelve te kennen, dewijl deze de bronnen zijn, waaruit eene hoogst belangrijke en voor Oud-Nederland altijd roemrijke gebeurtenis is gevloeid: de basis, waarop 's Konings handelingen gegrond werden.

Twee belangrijke tijdvakken (perioden,) zijn mij bij het maken mijner verdeeling voorgekomen. De eerste is van het oogenblik dat de kreet des oproers zich in de hoofdstad van België verhief, tot dat het bleek dat 's Konings aangewende pogingen, óók door zijnen doorluchtige zoonen, Prins FRÉDERIK en laatstelijk den Prins VAN ORANJE, geheel vruchteloos waren; en dus tot op het bombardement der stad Antwerpen. Het tweede tijdvak, van het bombardement, tot

dat de Koning op nieuw, ter verkrijging van billijke voorwaarden van afscheiding, alle middelen had aangewend, die met eene waardige staatkunde mogelijk waren, en daardoor genoodzaakt was ter verkrijging van billijke voorwaarden van afscheiding de onderhandelingen der Londensche conferentie met de wapenen te ondersteunen; derhalve tot op 's Konings besluit om de regten en belangen van Oud-Nederland, met de wapenen te handhaven.

De gevolgen van dit besluit liggen buiten mijn bestek en kunnen onmogelijk thans gemeld worden. Aan de staatkundige gezigteinder is daarvoor het noodige licht nog niet opgegaan. De te boekstelling van dezelve, behoort dus tot een vervolg op dit werk, hetwelk zoo dra de mogelijkheid der juiste bewerking dit toelaat, ter perse zal gelegd worden.

12 Augustus 1831.

H.

INLEIDING.

De geschiedenis onzes Vaderlands, merkwaardig door treffende voorbeelden, grootsche, moedvolle daden, welvaart, rijkdom, verdrukking en ramp, wordt, ten gevolge van den opstand, die de Belgen, ondanks bloei en welvaart, met de vereeniging der oud Nederlandsche gewesten, hebben ondernomen tegen het wettige gezag, in de laatste helft des afgelopen jaars, met aanmerkelijke gebeurtenissen vergroot, en stelt oud *Nederland* eenigzins gelijk met dien tijd, toen nog geene partijschappen en later Fransche overheersching deszelfs grondvesten deden wankelen; toen namelijk de aloude grond door geen vreemden schepter werd geregeerd, of ook niet aan een ander land was verbonden.

Het zoude gewisselijk minder moeijelijk en omslagtig zijn, om slechts van dien tijd af aan, dat de kreet tot opstand in Brussel werd aangeheven, het voorgenomene *statistische overzicht* te leveren, dan

wel de vroegere gebeurtenissen , voorgevallen vóór en met de vereeniging der genoemde gewesten en *Belgie*, na de uitroeping van WILLEM FREDERIK, *Prins van Oranje Nassau*, als Souverein der Vereenigde Nederlanden enz., op te sporen; doch volgens den aard der zaak is dit niet wel mogelijk, dewijl die vroeger voorgevallene gebeurtenissen, en voornamelijk de *hoedanigheid* der vereeniging met België, in betrekking staan met het gevolg dier vereeniging en met denzelfden opstand: daarom is het noodzakelijk, dat dezelve dit *statistische overzicht* vooraf gaan. Vroeger voorgevallene gebeurtenissen geven de leidraad aan die de geschiedenis volgt, en wijzen het standpunt, van hetwelk de zaken naar waarheid kunnen worden beschouwd.

Overeenkomstig de voorgestelde wijze van behandeling, zal ik evenwel hiermede over het geheel kort zijn, en alleen die zaken aanstippen, welke mij, in betrekking met den meergenoemden opstand, aanmerkenswaardig voorkomen; behoudens echter eene meerdere uitgebreidheid in het vermelden van zulke gebeurtenissen en personen, die van den meesten invloed zijn geweest.

Nadat Europa's geessel verschillende veroverde landen, en in het bijzonder het oude Nederland, in den klauw des Franschen adelaars geklemd, en zich genoegzaam meester had gemaakt van geheel Europa, uitgezonderd van *Engeland*, *Spanje* en *Rusland*, en verhit om ook den laatsten onder zijn' geweldbanier te brengen, daartoe reeds, in

het begin van het jaar 1812, alle mannen, die in staat waren de wapenen te dragen, in drie zoolgenaamde bannen, gaande van de 20 tot de 60 jaren, opriep, waarbij alle onderdanen, of bondgenooten uit *Duitschland* en *Italië* met hem ten strijde moesten trekken, en zelfs *Oostenrijk* en *Pruissen* tot het bondgenootschap gedwongen werden; begon NAPOLEON werkelijk den strijd, met ongeveer 600,000, tegen den Herkules van het Noorden; welke strijd, hoe voordeelig in deszelfs begin, eenen verschrikkelijk vernielenden afloop had: keerende van de geduchte legermagt, niet meer dan 30,000 man terug!

De algemeene wapening voor dezen verbazend grooten veldtocht had natuurlijk in de Nederlanden schrik en veel morren verwekt; te meer, daar van de 600,000 mannen der eerste klasse, 100,000 ter bezetting der kusten en havens werden opgeroepen, met name uit de *Hollandsche Departementen* (*).

Met den zoo zeer ongunstigen uitslag van NAPOLEON's veldtocht, waar onder vele onzer dappere landgenooten in de sneeuwvelden van *Lithouwen* en *Wit-Rusland* hun einde vonden, was echter de schrik en het morren merkelyk verminderd, en begon de hoop in het hart der Nederlanderen te herleven, om van het zwaar drukkend en lang getorschte juk des Franschen dwingelands bevrijd

(*) N. G. VAN KAMPEN, verk. gesch. der Nederl. II deel, bl. 449.

te worden. De teleurstelling door Frankrijks daden, in tegenstelling van de gedane beloften, was inderdaad te groot dan dat de oude partijhaat (waardoor zoo veel onheils den dierbaren vadergrond heeft getroffen, en welks nasleep het tegenwoordige geslacht nog geducht ondervindt,) hierdoor niet geheel gefnuikt zoude geworden zijn. Alzoo had deze ramp, die de teleurstelling der partij in het vervolg terecht kan worden genaamd . heilrijke gevolgen, en werden beide partijen verbroederd, die ook weldra in eene spruit van dat Huis hun heil zochten, waarmede 's lands aloude vrijheid, welvaart, luister en onafhankelijkheid op het naauwst verbonden waren. In dien geest had er destijds eene soort van zamenzwering plaats, doch te onbeduidend om van gevolg te kunnen zijn; evenwel het is zeker, dat men op dien tijd aan Oranje dacht.

Eene daarop volgende poging tot versterking van NAPOLEON's leger, waarvan de ruitery geheel was bezweken, allereerst te *Parijs* tot stand gebragt (*), doch waarbij, voor de manschappen ter bezetting van de punten, uitdrukkelijk de Hollandsche Departementen moesten bijdragen, die op den wenk des Keizers naar het oorlogstooneel konde worden gesleept, vervulde de harten der anders zoo vreedzame Nederlanders met spijt en woede, en de fijn gesponnene list om kosteloos eerewachten (*Gardes d'honneurs*) en gijzelaars uit de groote standen te bekomen,

(*) H. BOSSCHA, Geschied. der Staatsomwent. in Nederl. I Deel, Inleid. bl. 71.

waarbij de ongelooflijkste wreedheden door DE CELLES en STASSARD werden gepleegd, voltooiden den haat zoodanig, dat ook de eerste klasse der maatschappij besloot den dwingeland af te vallen; waartoe zich weldra de gelegenheid aanbood, door de volstreckte nederlaag des Franschen Keizers, op den 13 October, bij *Leipzig* (*).

De hoop op betere toekomst begon te herleven, en, met dezelve, het verlangen naar Oranje Nassau, hetgeen echter niet verwezenlijkt kon worden, door de te onbeduidende zamenzweringen, waardoor reeds eenige verwarde tooneelen waren aangerigt. Tot het in stand brengen van dezen wensch behoorde eene sterkere, meer zedelijke magt; en hiertoe was een G. K. VAN HOGENDORP noodig.

Deze verdienstelijke Vaderlander, wien het nageslacht, door de geschiedenis, waarin zijnen naam met gulden letteren staataangeteekend, zal kennen, beminnen en eeren, hield zich, reeds tijdens NAPOLEONS voorspoed, bezig met het ontwerpen eener Grondwet, tegen de herleving des staats (†). Na de nederlaag die NAPOLEON in *Rusland* had bekomen, nam hij geheime bijeenkomsten met mannen van gelijke vaderlandsliefde, en bragt zijne ontwerpen geheel tot stand, na de volstreckte nederlaag bij *Leipzig*.

(*) Zie breeder hierover H. BOSSCHA, *Geschied. der Staatsomwent.* in Nederl. I Deel, Inleid. bl. 89.

(†) V. D. PALM, *Geschied- en Redekundig Gedenkboek.* bl. 67.

De onderlinge overeenkomsten, meestal te 's*Ha-*
*g**ge* getroffen (*) en de bevende Franschen, die ieder
 oogenblik hunne zwakheid verrieden, gevoegd bij
 het ongeduld te *Amsterdam*, alwaar het gemeen
 allereerst uitbarstte, waren de voorbereidselen der
 omwenteling; waarna DE STASSARD zich tot zijn
 vertrek gereed maakte, en de Haagsche verbondenen
 openlijk werkten, terwijl de edele GIJSBERT KA-
 REL VAN HOGENDORP met zijnen waardigen vriend
 ADAM FRANS VAN DER DUIN VAN MAASDAM,
 het algemeene bestuur der Vereenigde *Nederlanden*
 op zich nam, in naam van Z. H. den Prins van
 Oranje. De heilrijke omwenteling was daar! Oranje
 voldeed dadelijk aan de roepstem zijns volks,
 kwam, nadat verschillende gevechten te *Does-*
burg, *Zutphen*, *Arnhem*, enz. hadden plaats
 gehad, op den 30sten November te *Scheveningen*
 aan, en werd, op den 2^{den} December te *Am-*
sterdam als *Souvereins Vorst*, met algemeene
 toejuiching uitgeroepen, welke Souvereiniteit de
 Prins aanvaardde. (†)

Intusschen waren reeds vroeger de Fransche amb-
 tenaren, zonder dat men zich aan die tijgers door mis-
 handelingen wilde wreken, ontvlugt; zelfs de gevloek-
 te wreedaard, (de man, die weder in den Belgischen
 opstand eene belangrijke rol heeft gespeeld,) DE CEL-
 LES, liet men in het vervolg ongemoeid ontsnappen.

(*) CHADD, Verhaal der Omwenteling in Holl. bl. 23—24.

(†) V. D. PALM, Gedenkschrift. bl. 15—157. BOSSCHA,
 Geschied. der Staatsomwent. II St. bl. 25.

Na 's Prinsen komst volgden gelukkige gebeurtenissen elkander op, en werden nuttige binnenland-sche schikkingen gemaakt (*). Op de grondslagen in stilte door HOGENDORP gebouwd, werd nu eene Monarchale grondwet opgesteld; doch gewijzigd door eene Nationale vertegenwoordiging, onder den ouden naam van *Staten-Generaal*, welke vervolgens aan eene Vergadering van 600 aanzienlijke (Notabelen), daartoe opzettelijk door den Vorst gekozen, ter beoordeeling voorgelegd en te *Amsterdam*, bij stemming, op den 29 Maart 1814, bijna eenparig werd aangenomen; slechts 26 van de 475 stemden, waarvan tegen Godsdienslige beweeggronden de voornaamste oorzaak waren. Met nog grootere plegtigheid dan daags te voren plaats had, werd de Prins vervolgens als Souvereine Vorst in de Nieuwe Kerk te *Amsterdam* ingehuldigd.

Op dien zelfden glorievollen dag, werd *Parijs* door de Bondgenooten ingenomen, en werden onderhandelingen met NAPOLEON geopend, die dezelve, tot medewerking van zijnen geheelen ondergang, trotschelijk afsloeg, en daarbij verregaande eischen deed. De wapenen moesten nu alleen beslissen; met NAPOLEON wilde men zich niet meer verstaan. Hij werd geslagen. *Parijs* werd door de Bondgenooten bij verdrag vermeesterd, en de dwingeland van de regering vervallen verklaard. Hij verge-

(*) Zie hierover N. G. VAN KAMPEN, Verk. Geschied. der Nederl. II Deel. bl. 461—469.

noegde zich met den titel van Keizer op het Eiland *Elba*, aan de Italiaansche kust, en eene aanzienlijke jaarwedde voor zich en de zijnen.

Het 21 jaren lang verdreven Huis van *Bourbon* werd in de regering over *Frankrijk* hersteld; KAREL, graaf van *Artois*, nam, in plaats van zijnen broeder, die nog in *Engeland* was, het hooge gezag als *Algemeene Stedehouder des Rijks* op zich.

Met dezen vorst was het dat de Bondgenooten de verbindtenis sloten, waarbij *alle*, de buiten het oude *Frankrijk* nog door Franschen bezette, vestingen in hunne magt gesteld werden. *Bergen op Zoom*, *Grave*, geheel *Walcheren*, *de Helder*, *Naarden*, *Deventer*, *Koevorden*, *Delftzyl*, *Maas-tricht* en *Antwerpen* werden hierdoor ontruimd, en kwamen, uitgenomen de laatste stad, in handen van den Souvereinen Vorst.

Op den 30 Mei werd vervolgens het verdrag van vrede, tusschen *Frankrijk's* Koning (broeder van den ongelukkigen **LODEWIJK XVI**), **LODEWIJK den XVIII**, gesloten, en daarin onder anderen dit artikel gesteld: « *Holland*, onder de souvereiniteit van het Huis van Oranje geplaatst, zal eene « vermeerdering van grondgebied gekomen. »

Niets was natuurlijker, dan dat het nu verlost *België*, (dat gaarne zich met **NAPOLEON** had vergenoegd, uit geneigdheid naar *Frankrijk*, indien niet deze, door zijne verschillen met den Paus, verbitterd, de Brabandsche geestelijkheid met hardheid had behandeld) aan zijnen ouden meester,

Oostenrijk zou komen ; doch de afgelegenheid dier bezitting , en de kostbaarheid om dezelve tegen *Frankrijk* te verdedigen , maakte *België* voor dat Huis van minder belang. Dit had verschillende andere schikkingen ten gevolge ; waardoor twee der hooge Bondgenooten , de Keizer van *Rusland* en de Koning van *Pruissen* , zich kort daarna in *Engeland* bevindende , met den Prins Regent een verdrag bij voorraad sloten , (Junij 1814) en daarin de hoofdvoorwaarde voegden , als : volkomene ineensmelting van *Holland* en *België* , volgens de regeling der in *Holland* aangenomene grondwet , met behoorlijke wijziging naar de Monarchie ; (die natuurlijk verdubbeld moest worden ,) vereeniging van hunne schulden zoowel als bezittingen : alzoo ook de rijke Oost- en Westindische volkplantingen , die *Engeland* terug zou geven. Voorts , gelijkstelling aller godsdiensten door de wet ; eindelijk moesten de zittingen der Staten-Generaal , waartoe ook de Belgen zouden geroepen worden , beurtelings in eene der Hollandsche en Belgische steden plaats hebben. Zonder onderhandeling met het hooge Bestuur dezer landen , hadden de Mogendheden deze artikelen gesloten , hetgeen echter weldra bekend werd. De vereeniging konde evenwel geene plaats hebben , alvorens eene stellige beslissing aller groote Mogendheden dáár was , die te *Weenen* een Congres , tot regeling der Europeesche zaken , stonden te openen. Desniettemin aanvaardde de Souvereine Vorst der *Ver-*

eenigde Nederlanden, bij voorraad als *Gouverneur Generaal*, het bewind over *België*.

Al zoo werd, ten gevolge van den euvelmoed des Franschen dwingelands, die, na ten tweede male (in *Rusland* en bij *Leipzig*) geslagen was, en daarna de volkomene nederlaag bekomen had, — waardoor ook *België* aan deszelfs heerschappij ontrukkt werd, — het oude *Nederland* aan *België* verbonden.

De wijze waarop die verbindtenis gesloten werd, kon voor ons (het oude *Nederland*) niet voordeelig aangemerkt worden.

Engeland was meester geworden van alle onze volkplantingen in *Oost- en Westindië*, — eene geringe sterkte aan de kust van *Guinae* uitgezonderd. Teruggave daarvan was regt en billijk: *Nederland* had zich zelf bevrijd, *Engelands* vijanden verjaagd, en Engelsche hulp ingroepen. Doch neen, alle middelen en uitwegen, die de staatkunde aan de hand kan geven, werden te baat genomen. Aan *Ceylon*, bij den vrede van *Amiens* afgestaan (*), werd niet meer gedacht, (hoewel dit *Nederland* millioenen aan schepen kostte) en de koloniën in *Guyana* en de *Kaap de Goede hoop* gingen bijna geheel verloren. *Nederland* had de hulp der Bondgenooten ondervonden, maar moest daarvoor betalen 60 millioen gulden, — voor de bevrijding van *België* 50 millioenen, terwijl de versterking der

(*) N. G. VAN KAMPEN, verkorte geschied. der Nederl. II deel, bl. 407.

Zuidelijke grenzen op 44 millioenen gulden werd geschat. (*Frankrijk* werd bij den vrede van alle schadevergoeding vrijgesteld, en behield al zijn' roof!) (*) *Engeland* wilde uit deze verlegenheid helpen, en verbond zich voor 36 millioenen, tegen afstand van onze zijde der koloniën *Demerarij*, *Esquebo* en *Berbice*, en de helft (22 milioenen) aan den opbouw der vestingen, tegen afstand van de *Kaap de Goede hoop*. Ook *Cochin*, op de Mallebaarsche kust, werd tegen *Banca*, bij de kust van *Sumutra*, afgestaan. *Nederland* nam hierbij aan, den slavenhandel overal af te schaffen; welken de Souvereine Vorst evenwel, reeds op het eerste aanzoek, den 15 Junij te voren, aan zijne nieuwe onderdanen had verboden. (†) *Nederland* bekwam nu zekerlijk deszelfs kostbaarste bezittingen terug; Als, in Azië *Jawa* en de *Molukken*, (van welke laatste de rijkdom in kruiden, door de Engelschen naar elders verplant, verloren was gegaan) de bezitting op *Sumatra*, *Borneo*, *Malacca*, eenige kantoren in *Bengalen*, en in *Amerika*, *Surinamen* en de eilanden *Curaçao*, *St. Eustatius*, *Saba* en *St. Martin*; doch de zware schadevergoeding had *Holland* eene geweldige neep gegeven. In weerwil echter van de-

(*) N. G. VAN KAMPEN, verkorte geschied. der Nederl. II deel, bl. 478.

(†) G. K. VAN HOGENDORP, bijdragen tot de Huishouding van Staat in het Koninkrijk der *Nederlanden*, verzameld ten dienste der Staten-Generaal. III d. 2 st. blad 294, 295 en het tractaat met *Groot Brittannië*, als bijlage, bl. 337, 342.

zelve, verheugde zich de Nederlander in het blijde vooruitzicht op den herlevenden handel. In den beginne van 1815, werd zijn vaderland door het *Weener Congres* met *België* vereenigd, en met het Bisdom *Luik* tot een Koningrijk vergroot, onder het bewind van den Souvereinen Vorst.

Daarop volgde de terugkomst van NAPOLEON uit *Elba*. Doch deze behoort minder tot mijn bestek, dan wel 's mans vroegere aangemerkte veldslagen en pogingen, om het magtige *Rusland* aan zich te onderwerpen, waardoor, gevolgelijk, na vele worstelingen, *België* met het oude *Nederland* werd vereenigd. Alleen zij hiervan aangemerkt, dat hij van zijnen invloed, ook bij zijn afzijn uit *Frankrijk*, gebruik maakte, en den 20 Maart 1815, op de Fransche kusten aankwam, waarna hij binnen drie weken meester der Hoofdstad werd; — dat de Souvereine Vorst der Nederlanden besloot, den storm, van den, voor *Europa* gevaarlijken, Keizer, moedig af te wachten, en zich tot dat einde tot Koning der *Nederlanden* liet uitroepen, onder den titel van Koning der *Nederlanden* en Hertog van *Luxemburg*. Dit laatste land werd ingeruild tegen 's Konings erfbezittingen, *Nassau-Siegen*, *Dietz*, *Dillenburg* en *Hadamar*. *Luxemburg* kwam in de naauwste betrekking tot *Nederland*; maar bleef onder Bondvesting van *Duitschland*. Voorts, dat het *Weener Congres* gehaast werd deszelfs zittingen te eindigen, door de onverhoedsche komst van BUONAPARTE, en de laatste

besloot *Nederland*, (het bolwerk tegen *Frankrijk*) het eerste aan te tasten ; waardoor de slag bij *Ligny* onder *BLUCHER* geleverd werd , gelijktijdig met dien bij den viersprong (*Quatre-Bras*), onder den *PRINS VAN ORANJE*, die den Generaal *NEY* (zijnen aanvallers) met eene veel kleinere magt in wanorde terugdrong , en zich eenen onsterfelijken lauwerkrans vlocht ; — dat vervolgens *NAPOLEON* zijn leger op den 18 Junij geheel verslagen werd , en daarmede zijne regering een einde nam ; — wijders, dat Pruisen , Engelschen en Nederlanders in *Frankrijk* trokken ; Koning *LODEWIJK* in de Hoofdstad terug kwam , toen *Parijs* zich reeds had overgegeven , en *NAPOLEON* naar *Rochefort* geweken was ; dat hij , geene kans ter ontsnapping meer ziende , zich stelde in handen van den Engelschen Bevelhebber als vrije Souverein , die bij zijnen edelmoedigen vijand bescherming kwam zoeken ; doch hem kennende , vervoerde men hem voor zijn leven als banneling naar *St. Helena* , in den Atlantischen Oceaan ; — dat achtereenvolgens de Nederlanders te *Parijs* zijnde , van de gelegenheid gebruik maakten , en de van hen afgeroofde kunststukken , volgens het regt der volken , terug namen ; — dat de vredeshandel te *Parijs* nu ook aangevangen , en dezelve ten einde gebracht zijnde , bepaald werd : dat de in 1814 , van *Nederland* aan *Frankrijk* afgestane landen , namelijk , de *Cantons* van *Merbes* , *Chimay* , *Beaumont* , *Walcour* , *Florennes* , *Beauraing* en *Gedinne* , de vestingen *Mariënburg* en *Philippville*

en het Hertogdom *Bouillon*, aan het Koninkrijk der *Nederlanden* afgestaan moesten worden. Dit geschiedde. Ook bekwam *Nederland*, van de 700, door *Frankrijk* op te brengen, millioenen, 60 millioenen *francs*; — eindelijk, dat de beroeringen in *Europa* gedempt waren, die hetzelfde geheel van gedaante hadden doen veranderen; en dat vooral *Nederland*, door de langdurige stormen, zeer verarmd was geworden, en deszelfs wereldhandel bijna geheel verloren was gegaan.

De grondslagen der volkomene vereeniging van *Oud Nederland* met *België* waren reeds in Junij 1814 te *Londen* gelegd; nu was de tijd dáár, dat, door den nieuwen Monarch, van de toen geslotene overeenkomst plegtig werd kennis gegeven, met blootlegging van een ontwerp, door eene, op den 22 April te voren, (de bekendmaking was op den 18 Julij 1815,) benoemde Commissie, uit de beide deelen des Rijks vervaardigd; hetwelk de Koning aan de goedkeuring der Notabelen in *Belgie* onderwierp: en nu begon zich het gevolg of de uitslag dier vereeniging reeds te ontwikkelen.

Bij de zamenvoeging van *Belgie* met het oude *Nederland*, had men noch het verschil in Godsdienst noch het aanmerkelijke overwigt van *fransche* taal, zeden en denkwijze in acht genomen. — Sedert 1794 was in de groote steden, het Nederlandsch als eene verachtelijke, lompe taal uit alle voorname kringen geweerd. — Ook waren de begrippen omtrent de fabrieken, met

Hollands belangen strijdig, niet in aanmerking genomen; evenmin als de woelzieke en oproerige aard, die zij van de middeleeuwen af aan getoond hebben (*), en gemakkelijker door hunne vroegere beheerschers was te beteugelen, dan door een land dat aan hen verbroederd werd. Evenwel, men dacht, door onderlinge inschikkelijkheid, alle zwarigheden zeer ligt uit den weg te kunnen ruimen; vooral daarom, dewijl het belang van *Eu-*

(*) In het gedeelte van het aloude *Gallië*, hetwelk later den naam van *België* bekwam; en in 1106 voor het eerst als eenen afzonderlijken staat kan worden beschouwd, heerschte, gedurende de middeleeuwen tot op het laatst der jongst verloopene eeuw, vreeselijke volsopstanden en oproeren; zoodat de Fransche Koningen genoodzaakt waren, dikwijls tusschen beide te komen. Zoo won PHILIPS DE SCHOONE, in 1304, op de Vlamingers of Brabanders, den veldslag van *Mons. in Puelle*; PHILIPS VAN VALOIS, in 1328, dien van *Cassel* en KAREL IX, in 1382, dien van *Rosebeck*.

België, hetwelk weder, na den dood van KAREL DEN VERME-TELEN, (die in 1477 zonder mannelijke oir overleed,) aan de Fransche kroon zoude zijn toegevalen, ging toen in het *Hais* van Oostenrijk over, door het huwelijk van KAREL's dochter, MARIA VAN BOURGONDIE, met den Aarts-Hertog MAXIMILIAAN, zoon van HENDRIK III. Hetzelve bleef onder dat bestuur eenen geruimen tijd, eerst onder den Spaanschen, daarna onder den Germaanschen tak; en, ofschoon LODEWIJK XV hetzelve geheel ten onder bragt, kwam het in 1748, bij het Tractaat van *Aken*, aan *Oostenrijk* terug. Onder MARIA THERESIA gedroegen de Belgen zich tamelijk onderworpen, waarna zij tegen haren zoon JOSEPH II in 1789 opstonden. LEOPOLD gelukte het zijn gezag in hunne gewesten door inwilligingen te herstellen, tot dat dezelve, door de Fransche legers veroverd, van 1794 tot 1814, onder Republiek en Keizerschap, een deel van *Frankrijk* uitmaakten.

ropa zeker, door eene vereeniging van oud *Nederland* met *Belgie* tot éénen staat, het meest bevorderd werd: de staat bekwam alzoo eene behoorlijke magt; en eene dubbele linie van vestingen zou den Franschen aanvaller het indringen in *Holland* beletten.

De grondtrekken des nieuwen staatsverdrags, hetwelk de Koning aan de Notabelen in *België* stond te onderwerpen, kwamen meestal met het vorige overeen; uitgezonderd, dat de Staten-Generaal in twee Kamers verdeeld werden: bestaande de eene uit den Adel, door den Koning zelven te kiezen; de tweede door de gewestelijke Staten benoemd. De gewone begrooting van Staatsbehoeften zou voor tien jaar plaats hebben. Het artikel, waarbij de Hervormde Godsdienst tot die van den Souvereinen Vorst bepaald was, werd geheel weggenomen.

Ofschoon hiermede van de zijde der oud Nederlanders inschikkelijkheid werd gebruikt, vond de Grondwet bij de Belgen groote tegenkanting. Het artikel — volgens de voorwaarde der vereeniging door de Mogendheden — dat aan alle godsdienstige gezindheden dezelfde burgerlijke voorregten toestond, was, door een gedeelte der Belgische geestelijkheid, als een onoverkomelijke berg opgeworpen. Dadelijk bleek dus hunne warschheid voor de goede zaak; zij wilden méér dan gelijkheid hierin, namelijk voorregten, en daarmede de mogelijkheid der Protestantische verdrukking. MAURITS VAN BROGLIO (een Franschman) Bisschop van Gent, was een

der ijverigste aanstokers van het vuur der tweedragt.

Reeds in October 1814, deed deze het Weener Congres voorhouden, dat de Jesuiten behoorden hersteld te worden voor de opvoeding der jeugd; dat de tienden weder aan de geestelijkheid moesten worden opgebracht, en geen protestantsche Vorst deszelfs godsdienst, buiten den omtrek van zijn paleis of lusthoven, mogt uitoefenen. (*)

Hij had, benevens anderen, zoo veel invloed, dat de vergaderde *Notabelen* de grondwet met eene vrij aanzienlijke meerderheid *afkeurden*, die in *Holland* daarna door de dubbele vergadering der Staten-Generaal, met *eenparigheid* werd aangenomen. Het getal der stemmende Leden, uit de beide afdeelingen des Koninkrijks, werd vervolgens opgetrokken, waarna het bleek dat de meerderheid voor de wet had gestemd; dezelve werd derhalve, ofschoon er in sommige distrikten, gelijk *Yperen* en *Gend*, waar zelfs niet ééne stem voor was (†), (te *Luxemburg* was het beter) op den 24 Augustus als verbindend afgekondigd, waarna de Koning op den 21 September, in tegenwoordigheid van de eerste algemeene vergadering der gezamenlijke *Nederlanden*, te *Brussel* plegtig ingehuldigd werd.

De aldus aangenomene grondwet, die zoo veel

(*) *Memoires adressées le 8 Octobre 1814 aux Haut Puissances, assemblées dans le Congrès de VIENNE par M. M. les Vicaire-Généraux de diocèse de Gand.*

(†) *STUART, jaarboeken. 1815, bl. 45, 46.*

tegenstand had gevonden , werd nu in werking gebragt ; aan de aanmatiging van den adel , die de oude regten terug eischten , voldeed dezelve niet ; terwijl de geestelijkheid zich ook , na de aanneming , sterk tegen dezelve aankantte. Zelfs zóó , dat dezelve verscheidene jaren den ambtenaren , die de grondwet hadden trouw gezworen , de *absolutie* weigerde.

Vijftien jaren verliepen , en van alle kanten rezen prachtige gebouwen in hunne steden , tot inrigtingen voor de nijverheid ; hunne handelhuizen bekwamen binnen en buiten 's lands een uitgestrekt krediet ; in een woord , het bloeide ; nimmer was de rijkdom in *België* tot eene dergelijke hoogte gestegen ; nimmer had deszelfs hoofdstad en andere steden zulke paleizen gedragen , als na verloop van dien tijd. Wegen en vaarten werden in verschillende rigtingen geopend , of in grooten getalle voorbereid. In alle deze ondernemingen nam het Gouvernement een gedeelte der kosten voor deszelfs rekening , en bijna altijd droeg de Koning , uit zijne bijzondere fondsen , er toe bij.

De zedelijke belangen waren in geenen minderen voordeeligen toestand gekomen.

Het openbaar lager (*) onderwijs werd tot eene

(*) Volgens statische opgave werden in *Belgie* , van het jaar 1817 tot 1828 , 1146 schoolhuizen en 668 woningen voor onderwijzers gebouwd ; het getal leerlingen dat alléén des winters de school bezochten , was sedert met 94,598 vermeerderd , en beliep in het geheel 247,496. Men telde aldaar 1977 gegradueerde onderwijzers en 785 onderwijzeressen , benevens 1268 niet gegradueerde onderwijzers en

volmaaktheid gebragt, die in vele landen schier onbekend is. Voor het hooger onderwijs werd middelrijk gezorgd; de schatkist besteedde voor verschillende takken van openbaar onderwijs, en voor de inrigtingen aan het onderwijs in de schoone kunsten, zeer aanzienlijke sommen.

De uitoefening der eerediensten genoot in *België* de meest mogelijke vrijheid. In de behoeften van de Roomsche-Catholijke geestelijkheid, werd met meerdere mildheid dan in *Frankrijk* voorzien; de persoonlijke vrijheid en het regt van eigendom werd met de grootste naauwgezetheid geëerbiedigd; de drukpers was vrij.

Eene welvaart als deze moest natuurlijk door het Belgische volk, dat inderdaad veel nijverheid bezit, op hoogen prijs geschat worden zijn; doch het staatshuwelijk, in het belang van *Europa*, door de Mogendheden gesloten, had de gewenschte gevolgen niet; de verfranschte zeden, taal en de godsdienstbegrippen waren hiervan de voornaamste oorzaken.

De vrije drukpers, eene noodzakelijke voorwaarde van den vertegenwoordigden regeringsvorm, miste reeds in den beginne aan de eene zijde volstrekt doel, door hen, die de middelen in handen hebben om die vrijheid onmogelijk te maken, te verbieden datgene te lezen wat hun mishagte,

onderwijzeressen. Een vast inkomen werd hun gegeven, terwijl zij de onmiddellijke bescherming van het Hooge Bestuur genoten.

hetgeen echter tot onderrigting en verlichting van het volk had kunnen verstrekken. De kiemen van vrijzinnige en onafhankelijke grondbeginselen werden daardoor verdrukt; terwijl aan de andere zijde, degenen, die deze strenge censuur uitoefenden, zich van die vrijheid bedienden, om hunne, de vrijheid van den mensch tegenstrevende, gevoelens gemakkelijk te verbreiden en ingang te doen vinden.

De uit de geestelijkheid en adel bestaande personen, (opposition clericonobiliaire,) die de aanneming der Grondwet, zoo als wij boven zagen, sterk hadden wederstreefd, namen den uiterlijken schijn van rust (na verloop van vier jaren na de vereeniging) aan; de eed op de Grondwet werd toegestaan; zij veinsden met den Staatskundigen toestand te vreden, en verdedigden niet zelden de onheusche aanvallen, die door de overdrevene vrijdenkers (ultra liberalen) tegen het hooge bestuur gedaan werden. Evenwel hielden zij plannen en inzigten onder die schijnbare rust verborgen.

Van den beginne af aan zorgde dit Bondgenootschap, (*Congregatie*) om zooveel mogelijk hare leden in openbare betrekkingen te dringen, om hun doel, het volstrekte alleenbeheer (*monopolium*) van het openbaar onderwijs te verkrijgen. — Tot dat einde lokte hetzelfde vele der zoogenaamde *frères de la Doctrine Chretienne*, die een deel van dat Bondgenootschap (*Congregatie*) uitmaakten, uit Frankrijk, en verspreidde dezelve op verschillende plaatsen in België, ten einde de kinderen van min

gegoeden te onderwijzen; vrouwen-kloosters aan datzelfde bondgenootschap onderworpen, vernieuwden zich, en voorzagen in het onderwijs voor jonge dochters. Overal werden bijzondere schoolinrigtingen geboren, bestuurd door dezelfde partij, die zich in *Frankrijk* van het onderwijs had meester gemaakt.

Hierdoor werden de andere, door het Hooge Bestuur ingevoerde, scholen, van tijd tot tijd in minachting gebragt, vooral in de laatste jaren; en het gevolg werd, dat velen de school verlieten. Van Regeringswege werden echter maatregelen genomen om dat Bondgenootschap (*Congregatie*) het alleenbeheer (*monopolium*) van het onderwijs te ontnemen; dit vermeerderde de afkeerigheid bij deze partij slechts te meer.

De kleinere tegenovergestelde partij vrijzinnige (*liberalen*) keurde deze maatregel, door het Hooge Bestuur genomen, goed; doch ook bij hen, even als bij alle partijen, ontstond misnoegen over verscheidene wetten van 1822, hoofdzakelijk die op het gemaal en geslagt. Ook wilde men de vestiging van den Hoogen Raad (ofschoon dit tot de regten van de kroon behoort) in eene der Belgische hoofdsteden hebben, of wel de administratie voor de nijverheid, domeinen en de Roomsche Katholieke Eeredienst. Andere redenen tot misnoegen werden gevonden in de voorkeur, die de Regering gaf aan beambten van het Noorden des Rijks, ter bekleeding van posten in België. Hierbij wilde men

niet opgemerkt hebben, dat door de tegenstreving, die de geestelijkheid volhield (tot 1817.) tegen den voorgeschrevenen eed op de grondwet, de geschikte vervullers van posten in België zeer spaarzaam maakte, en dat, ter vergoeding van de overzending van een aantal ambtenaren uit het Noorden des Rijks, ook aldaar vele Belgen werden geplaatst.

Het Bondgenootschap, (*Congregratie*) altijd be-
dacht op middelen ter wederstreving van de be-
staande orde van zaken, wendde vervolgens in het
geheim pogingen aan, om de domme volksmenigte
te verzekeren, dat de Regering vijandige oogmer-
ken tegen de Roomsche Catholijke godsdienst smeedde.
Hetzelve vond hiervoor redenen in het gemis van
eene overeenkomst met den Heiligen stoel, tot re-
geling der kerkelijke zaken in de Nederlanden. Da-
gelijks veroorloofde het zich tegen het Gouverne-
ment openbare beledigingen te doen, ofschoon
deze overeenkomst sedert lang het onderwerp van
onderhandelingen met het Hof van Rome geweest
was. Later werd deze overeenkomst tot stand ge-
bragt; doch ook daardoor werd de vijandige
gezindheid jegens het Gouvernement geen perk
gesteld, en had eene nog veel nadeliger uitwerking
bij de Vrijzinnigen (*Liberalen*) die dezelve mishaa-
de, ten gevolge. Hierbij kwam, dat de inwilligin-
gen, die aan de *Ultramontaansche* aanmatigheden-
verleend werden, door het sluiten van het *collegium*
Philosophicum, bij de laatste nog meer misnoegen

verwekten; en de regterlijke vervolgingen en vonnissen, die vervolgens tegen de ultra Liberale schrijvers geslagen werden, ook de laatste partij, waarvan de schrijvers de tolken waren, tot vijanden van het Gouvernement maakten.

Het Bondgenootschap (*Congregatie*) nam toen het gunstige tijdstip waar, bediende zich van het misnoegen der laatste vrijdenkende partij, en sloeg eene vereeniging (hoe ongelijkachtig ook) met dezelve voor. Dit gelakte; en het uur was geslagen, dat de omverwerping van het Gouvernement besloten werd. Onder den bedriegelijken titel van *association constitutionnelle* werd dezelve in het jaar 1828 gesloten, met de uitdrukkelijke voorwaarde, dat het aan ieder der partijen vrij stond, na het onverwerpen van het Staatsgebouw, zich op derzelver vorig standpunt te plaatsen. Deze beruchte vereeniging (*Unie*) werd in het begin des jaars 1829 hoogelijk geroemd, (*)

(*) L'alliance entre les apostoliques et les liberaux est naturelle, elle prend sa source dans l'intérêt commun, il n'a fallu que se rapprocher. Les libereaux ont reconnu que ceux qu'on gratifiait du titre d'appostoliques étant véritablement libéraux; ils ont réuni leurs forces, et elles ont été dirigées contre ces hommes qui proclament sans cesse la tolérance pour avoir le droit d'être intolérans, et la massue, dont ils écrasaient une opinion est brisée entre leurs mains. Dès lors les Jesuites qu'en voyait ou qu'on feignait de voir partout, ont disparu, et aujourd'hui la lanterne de *Diogène* à la main, on parcourait la Belgique entiere sans en rencontrer un seul. C'est qu'en y regardant de plus près l'effet de la fantasmagorie à passé, comme l'a très bien dit M. STASSARD: « Ou on jetait le capuchon sur la tête de l'un, et le manteau Je-

zelfs aan dezelve *weldadige* gevolgen toegekend. (*)

Reeds vroeger vonden, over het geheel, echte beginselen der vrijheid schaars voorstanders; terwijl door de laatstgenoemde partijen allerhevigste aanvallen op dezelve gedaan werden. Wanneer de Regering hare daden wilde verdedigen en hare beginselen in het licht stellen, verbrandde men de bladen daar het in vervat was, zonder er op te willen antwoorden (+). Ook dit behoort te worden toegekend aan de beide partijen, die nu, ter bereiking van hun doel, zich uitsluitend van de periodique drukpers meester maakten, en de vrijheid derzelve weldra in eene grove losbandigheid deden verkeerren: de vereeniging (*Unie*) vond voor hare zaak de hevigste en snoodste schrijvers, waardoor alles, wat in de maatschappij achtwaardig en eervol was, aangerand, beschimpt en verguisd werd.

In de magt der drukpers zijnde, werd door hen het stelsel der verkiezingen verlamd, door de kandidaten tot de kiezers posten, openlijk door de dagbladen in minachting te brengen; deze mid-

suitique sur l'épaule de l'autre, pour vouer à la risée publique celui qui avait le tout d'avoir raison. *Gazette des Pays-bas* du 28 Fevrier 1829.

(*) Zie redevoering bij het beraadslagen over de beide vraagpunten in de buitengewone vergadering der Staten-Generaal in September 1830, uitgesproken door den Heer Mr. L. C. LUZAC.

(+) Zie opgenoemde redevoering.

delen van bedrog werden aangewend, om slechts die van hunne partij in te dringen. In dezen staat van zaken bestond er ook geene onafhankelijkheid voor alle de leden der Staten-Generaal: die zich der dwingelandij wilde ontwringen, werd, door de in kwaad vruchtbare dagbladen, beschimpt.

Na de vestiging van den regeringsvorm, ontstond reeds dadelijk in de tweede kamer eene tegenkanting, (*oppositie*), waardoor in later tijd vragen gepopperd werden, omtrent de onbepaalde vrijheid van onderwijs en van drukpers, het weder invoeren der jury, ministeriële verantwoordelijkheid enz. enz. Deze oppositie verspreidde zich buiten de kamer, en openbaarde zich in 1828 en 1829 door talrijke verzoekschriften (*petitiën*.)

In dezen tijd had eene briefwisseling plaats tusschen een woelziek man, DE POTTER genaamd, en eenige anderen, waar onder THIELEMANS, (iemand, welke door den Koning buitengewoon bewelddadigd was geworden) die, met de *Unie*, de bestaande orde van zaken wilde omver werpen. In deze briefwisseling, die nader ontdekt werd, kwam de Koning dan eens onder den naam van *voogd*, dan weder onder dien van *meineedige* voor. De Regering werd opmerkzaam, deed de oproerigen in verzeekerde bewaring stellen, en voor het Hof van Assises komen. Schuldig bevonden zijnde, werden zij tot verbanning veroordeeld, namen de wijk naar *Frankrijk*, en werden aldaar bij hunne partij ontvangen. Het ontwerp van dit Bondgenootschap

werd den derden Februarj in de Belgische dagbladen, zoo veel als noodig was, medegedeeld; de werktuigen, tot de min gegoede klasse des volks behorende, waren voorgehouden, dat de bedoeling daarmede was, de voor hun voordeelige wetten van het Bestuur te verkrijgen, waarom dan ook, tot ondersteuning van hun plan, alléén aan het bureau van het dagblad Le Catholique, f 2000 gebragt werd. Die aanslag echter mislukte.

De Unie maakte vervolgens het schandelijkste misbruik van het voorregt, door de grondwet aan ieder der ingezetenen gewaarborgd, namelijk, om zijne wenschen, omtrent zaken van algemeen belang te uiten, of zich over eene of andere handeling te beklagen. Om het Gouvernement te misleiden, riep de *Unie* de volksmenigte te hulp, om herstelling van grieven (*griefs*) te erlangen. Ter bevordering daarvan, werden zendelingen afgezonden, die de steden en het platte land moesten afloopen, om hun, die zich naauwelijks een denkbeeld konden vormen van *jurij* en Ministeriële verantwoordelijkheid, tot teekening van eene lijst, waarop het verlangen naar de opheffing of het herstel van die zoogenoemde grieven stond uitgedrukt, te bewegen. Dit geschiedde onder voorwendsel, dat zij de handhaving der Roomsche Katholieke godsdienst ten doel hadden, of wel, de vermindering van belasting, de afschaffing der landmilitie, of van den impost op het geslagt en gemaal. Zulke, met den zielenzorg belaste, zende-

lingen ontzagen zich hierbij niet — aangezien het groot aantal teekenaren bij hen in aanmerking kwam, om daardoor de algemeenheid der vraag te kennen te geven — winkeliers, handwerkslieden, vrouwen, kinderen en dienstboden tot handteekening over te halen, of des noods zelf voor hen te teekenen. Van dien tijd af aan waren de banden van vrede en orde geheel verbroken.

Deze verzoekschriften, (*petitiën*) daargesteld door de laaghartigste kunstgrepen, werden bij groote getalen, vooral in 1829, ingeleverd; en de tweede kamer hield zich eenigen tijd met dezelve onledig. Men gaf toe: de impost op het gemaal werd afgeschaft; (zelfs *na* dit tijdstip deden de eerwaardige zendelingen verzoekschriften teekenen!) het verbod om de Fransche taal te gebruiken, in de Vlaamsche gewesten; werd ingetrokken, en de drukpers werd de *meestmogelijke* vrijheid gegeven, die daar door gevolgelyk nog meer in losbandigheid ontaarde. De afschaffing van den impost op het geslagt werd afgekondigd, even als eene verbeterde wetsbepaling op het personeel en patent; de herziening van de accijnsen op de branderijen enz. (*) zoude tevens worden gedaan. De belastingen op de koffij (iets waartegen de Noordelyke Provinciën zich sterk hadden verklaard, doch het om hunnent wil zich getroostte) werd vastgesteld. Reeds vroeger had de

(*) Over alle deze verbeteringen zou in de gewone jaarlyksche zitting der Staten Generaal, in October 1830, geraadpleegd worden.

Koning om hunne sterkste partijen zoo veel mogelijk te bevredigen, een besluit genomen, waarbij aan de Bisschoppen het regt werd vergund, om de opvoeding en het onderwijs van hunne jonge kweekelingen naar hun welgevallen in te rigten; waardoor die factie, welke steeds hier over wilde heerschen, zoo veel vrijheid werd verleend, als met alle vrijzinnige denkbeelden strijdig was.

Door alle deze toelatingen en vergunningen, die veelal ten koste van het belang van Oud Nederland was, wilde men hunnen verregaanden euvelmoed bedwingen en voorkomen. Doch de verderfelijke vereeniging (*Unie*) had den ondergang van het Gouvernement besloten, en was dus slechts op middelen ter bereiking daarvan bedacht.

Over de nog overige zoogenaamde grieven zoude in 1830 geraadpleegd worden: vóór dien tijd dus moest het plan worden bereikt. Eene gebeurtenis door dezelfde factie, die aan de *Unie* verbonden was, veroorzaakt, ondersteunde hun hierin krachtdadig.

Het gouvernement van *Frankrijk* werd door hen tot verbreken van het Charter aangezet; KAREL X volgde zijne strafbare raadslieden; het volk zette zich met al die woede, waarmede het oproer kan vergezeld gaan, op den 26 Julij 1830, er tegen, en de, in den geest der partij waarlijk *godvruchtige*, Koning vond deszelfs ondergang in zijne dwaze onderneming! LOUIS PHILIPPE besteede den Franschen troon.

Ofschoon deze gebeurtenis in geen de minste verhouding staat met de pogingen tot omver werping van het Nederlandsche Staatsgebouw (aangezien Frankrijks Koning de constitutie omver wilde werpen, en onze Monarch dezelve tegen de aanvallen, haar reeds in 1815, en gedurende de vereeniging tot op de laatste helft van 1830, aangedaan, wilde beveiligen) gebruikte de Unie dezelve om het volk aan te hitsen, door hetzelfde de naburige omwenteling, voor de *vrijheid* aangevangen en voltooid, als schoon en weldadig voor te prediken, en alzoo de gemoederen in beweging te brengen. Het gelukte : de vruchtbare mannen in het vinden van middelen, ter verstoring van rust en orde, was het slechts te doen om het doel der *Unie* te bereiken. Om den opstand daar te stellen, werd allereerst een honderdtal lieden van de laagste volksklasse omgekocht.

STATISCH OVERZIGT.

STAAT- EN GESCHIEDRUNDIG OVERZIGT.

HET BEGIN DES OPSTANDS, TOT OP HET BOMBARDEMENT VAN DE STAD ANTWERPEN.

De dag, waarop de opstand moest uitbarsten, was den 25 Augustus 1830. Den vorigen dag had men den geboortedag van den Koning met de gewone plegtigheid gevierd. Dezelve was zeer rustig afgeeloopen; ofschoon reeds den 23 door verspreide, en aan eenige huizen te *Brussel* vastgehechte briefjes (*) eenigzins bekend was gemaakt wat op handen was. Des avonds verzamelden zich de, door de *Unie* omgekochte, personen voor den schouwburg, (*grand Théâtre au place de la Monnaie*.) met het doel om, bij het uitgaan van dezelve, onder de talrijke menigte, allereerst eene verwarring te doen komen. Dit gelukte. Verscheidene personen

(*) Deze briefjes, in de Fransche taal geschreven, hielden in:

Den 23 Augustus vuurwerk.

Den 24 Augustus 's Konings verjaardag.

Den 25 Augustus omwenteling.

werden mishandeld; sommige huizen de glazen ingeworpen. De kreten: *à bas le Ministère!* (~~weg met het Ministerie~~) *vive la liberté!* (leve de vrijheid) *vive NAPOLEON!* leve Polignac! leve KARREL de X! verhieven zich van alle kanten; terwijl eene groep der oproerlingen zich naar het huis van den Minister VAN MAANEN begaf. Dit huis werd geplunderd en in brand gestoken; de meeste der stads gas-lantaarns werden vernield; de uithangborden, waarop 's Konings wapen stond, werden afgehaald, en met den voet, onder het geschreeuw van: LEVE DE POTTER! vertreden. Ook het Gouvernementshuis werd geplunderd.

Intusschen had de militaire magt van *Brussel* pogingen aangewend om de rust te herstellen; waardoor sommige der oproerlingen uiteengedreven waren; doch de menigte derzelve, die steeds aangroeide, verjdelde de tegenweer; die, evenwel, wanneer dezelve met meerdere kracht was gedaan geworden, van beter gevolg had kunnen zijn. Zeker is het echter te veronderstellen, dat ook bij het gebruik der krachtadigste maatregelen der gewapende magt, een opstand als die, welke deszelfs oorsprong niet in eenige muitelingen, maar in mannen had, die reeds sedert 1815 aan de vernietiging der grondwet arbeidden, niet geheel zoude gedempt hebben kunnen worden.

De overheid van *Brussel* wendde reeds den volgende dag middelen aan, om de verstoorde rust te herstellen. Hiertoe werd onder anderen eene

aankondiging gebruikt, waarbij den ingezetenen werden bekend gemaakt, dat de impost op het getmaal was afgeschaft. Ook doorkruisten verschillende patrouilles grenadiers en maréchausses de stad; doch dit baatte zoo veel, dat op den 27 het huis van den Directeur van Politie den heer DE KNYFF, dat van den Kommandant WAUTHIER en dat van den heer SCHUERMANS, Procureur des Konings geplunderd werden.

Den volgenden dag werden door den Burgemeester der stad alle burgers uitgenoodigd om zich te wapenen; en weldra waren méér dan 8000 man ingeschreven. Daarop werden de omgekochte werktuigen der *Unie*, bij eene bekendmaking, tot rust aangemaand, en de de volks-zamenscholingen verboden.

De Unie was nu een belangrijke stap nader tot het doel gekomen; het oproer was daargesteld, en onder den schijn van hetzelfde te beletten, werden nu de burgers tot het dragen der wapenen uitgenoodigd. Doch naauwelijks waren zij in de wapenen, of men deed hun verstaan dat die wapening een meer verheven doel had, namelijk: de koninklijke troepen, die op de stad kwamen aanrukken om de rust te herstellen; (dit was door eene aankondiging bekend gemaakt), *niet binnen te laten*. Redenen hiervoor opgegeven waren: dat de veiligheid der stad *Brussel* nitsluitend aan die burgerwacht behoorde te blijven toevertrouwd, dewijl zij zich zoo wél van haren pligt had ge-

gekweten. De burgerwacht was nu bijna geheel in het bezit van alle posten; dewijl de militaire magt zich tot voor de koninklijke paleizen had terug getrokken. Rondom hen vatte een gedeelte der burgerwacht post; zóódanig dat de militairen, het doorgaan werd belet. De brabandsche kleuren werden algemeen gedragen.

Het seinschot des opstands te *Brussel* gegeven zijnde, volgde weldra *Luik*; alwaar ook de burgerwacht dezelfde roemruchtigen post werd opgedragen, en de militaire posten door dezelve bezet werden. Op den 27sten Augustus werd door de regering van die stad den ingezetenen bekend gemaakt, dat eene deputatie naar den Koning (die te 's Gravenhage was) zoude afgezonden worden, met eene petitie (verzoekschrift), inhoudende de vraag naar de instelling der ministrieële verantwoordelijkheid, onbepaalde vrijheid van onderwijs, volkomene vrijheid der drukpers, het vestigen van den hooge raad in eene der zuidelijke steden, vrijheid van taalgebruik in alle aangelegenheden van openbaar beheer en regtspleging enz.

Eene deputatie, belast met dezelfde verzoeken werd daarop van *Brussel* naar den Koning gezonden; waarna de regering der stad dit aan de ingezetenen deed bekend worden. Hierbij werd niet verzuimd de burgerwacht aan te bevelen onder de wapenen te blijven. Ook te *Louwen* en te *Namen*, in welke beide steden oproer was uitgebarsten, verrigtte de burgerwacht militaire

dienst, en werden deputatien, om herstelling der grieven te erlangen, naar den koning afgezonden.

De mare des opstands tegen het wettige gezag, had zich reeds, den 27sten Augustus, in de Noordelijke gewesten van het koninkrijk verspreid; was aldaar met diepe verontwaardiging ontvangen geworden; en deed den Koning al dadelijk middelen aanwenden, ten einde de verbrokene rust te herstellen. Tot bereiking hiervan, werden, bij besluit van den 25 Augustus, overeenkomstig art. 97 (*) der grondwet, de Staten Generaal bij een geroepen; ten einde te raadplegen over datgeene, hetwelk de rust zou kunnen bevorderen en meer voortdurend verzekeren. Gelijktijdig werd door Z. M. aan de beide zonen des Konings, den Prins van Oranje, en Prins FREDERIK der Nederlanden volmagt gegeven, om zich naar *Brussel* te begeven, om aldaar, de personen en eigendommen te beschermen, zich van den waren staat van zaken te verzekeren; en daarna den Koning de meest geschikte maatregelen, tot bedaring der gemoederen voor te dragen.

De beiden Prinsen de zending, naar de oproerige stad en naar die gewesten waar zulks plaats had, opgedragen zijnde, verlieten 's *Gravenhage* en kwamen weldra te *Antwerpen* aan, alwaar zij op den 30sten Augustus bij bekendmaking hunne

(*) Laatste §: De Koning roept de buitengewone vergadering bij een, zoo dikwijls hij zulks noodig oordeelt.

hoopge teyredenheid, over het rustige gedrag, van de ingezetenen dier stad, allereerst te kennen geven, en vervolgens bepaalden, dat, de mogelijk te nemen maatregelen, door den Luitenant Generaal CHASSÉ, ter verzekering van de veiligheid der Provincie en stad *Antwerpen*, aan de beoordeeling eener bijzondere kommissie zouden onderworpen worden; die evenwel, ingevallen welke buitengewonen spoed vereischten, op de verantwoordelijkheid des eerstgenoemden bevelhebbers, maatregelen zouden kunnen ter uitvoer leggen. — Om mede voor de veiligheid van *Antwerpen* te waken, waren van *Vlissingen* verscheidene oorlogs-vaartuigen de rivier de *Schelde* opgevaren.

Nog dien zelfden dag begaven zich de Prinsen naar *Vilvoorde*. Achthonderd man der Militie en eene batterij van acht stukken, van een der bataillons veld-artillerie, werden door Prins FREDERIK in oogenschouw genomen; waarna de Prins van Oranje naar het paleis te *Laeken* vertrok; van waar den volgenden dag zijn *Aide-de-Camp* met eenen last aan den bevelhebber der burgerwacht van *Brussel* afgezonden werd. Eenige afgevaardigden begaven zich daarop naar *Laeken*, ten einde den Prinsen van den toestand van *Brussel* kennis te geven. Daar gekomen zijnde, verklaarden de Prinsen dat zij bereid waren, om zonder militaire magt de stad, binnen te komen; zoodra de onwettige leuzen waren afgelegd. De afgevaardigden naar *Brussel* terug gekeerd zijnde, werd hiervan open-

hijk kennis gegeven, waarop eene tweede bezedding van afgevaardigden naar de Prinsen vertrok, om hen tot hunne komst uittenoodigen. De uitslag hiervan was, dat de Prins van Oranje die afgevaardigden ten waarborg voor zijne veiligheid stelde en op den 1sten September, alleen vergezeld met eenige adjudanten, de stad binnen trok.

Midderwyl was door de oproerlingen, de *Laezen*- of *Willemspoort* versperd; eenige boomen werden daartoe van de *Boulevards* (wandelplaatsen op de wallen) omvergehouden en voor dezelve neêrgeworpen; de steenen der straten werden opgebroken en derzelver uitgangen verstoppt. In zoodanige gesteldheid kwam de Prins in de stad. Met levensgevaar naderde hij tot voor het stadhuis, waar hij, den hoed van het hoofd heffende, uitriep: *leve de Koning!* (*) Hij begaf zich vervolgens naar zijn paleis.

De Afgevaardigden naar den Koning, kwamen weldra te *Brussel* terug, die een rapport medebragten, inhoudende, dat de Koning hunne verzoeken welwillend had aangehoord; doch hun had doen opmerken, dat hij geenerlei besluit konde nemen, zoolang hij schijnbaar daartoe gedwongen werd. De Afgevaardigden van *Luik*, bekwamen een antwoord, hoofdzakelijk van denzelfden inhoud en vervoegden zich daarop bij den Prins van Oranje. De Prins deed daarna de ingezetenen van *Brussel* tot rust aanmanen, en eene Kommissie

(*) *Gazette des Pays-Bas*, 2 Sept. 1830.

instellen welke belast was, *niet om besluiten te doen*, maar om voor het land die heilzame maatregelen aan te bieden, en aan hem voor te slaan, welke strekken konden om den vrede en het vertrouwen te doen wederkeeren.

De hoofden des opstands, (de *Unie*) die hunne leken, omtrent het ware doel onkundig hadden doen blijven, en alléén hun werk deden voorkomen, om herstel der grieven van het Gouvernement af te persen, zagen nu in, dat de tijd daar was, waarop zij eenen stap nader tot hun doel moesten komen; terwijl de Prins, te *Brussel*, middelen ter bevrediging aanwendde, predikte zij haat tegen de regering, meened, afval en verraad voor de ambtenaren en het leger, en kwamen daarna met de vraag naar afscheiding der Zuidelijke- van de Noordelijke-Gewesten, met behoud van de dynastie van *Nassau*, openlijk te voorschijn. De stedelijke regering te *Brussel*, verklaarde dit bij monde van den Burgemeester der stad, aan den Prins van Oranje, met het verzoek om dit bij den Koning te bewerken. De burgerij van *Brussel*, die zich had gewapend, in het denkbeeld verkeerende, om de rust te herstellen, werd nu genoodzaakt in eene, tegen het Gouvernement vijandige houding te blijven.

Nadat de Prins hunne vraag naar afscheiding had vernomen, verliet hij de stad en kwam op den 3^{den} Sept. bij zijnen Broeder, Prins *FREDERIK*, te *Vilvoorden* aan. Hij begaf zich daarop naar

's *Gravenhage*, waar hij met geestdrift werd ontvangen. Ook de troepen, bestaande uit: Grenadiers, Jagers, Nationale Militie, Dragonders enz. verlieten ten getalle van 2000 man de stad.

Zoodanig was de staat van zaken, nadat de Koning de buitengewone Vergadering der Staten-Generaal, die tevens over het herstel der grieven zou raadplegen, had aangekondigd. Nu reeds kwamen de grieven, tot wier herstel men de wapens had aangegord, niet meer in aanmerking. Op den 5^{den} Sept. (*) deed de Koning eene trefsende aankondiging bekend worden; waarin tevens de middelen, die tot herstel der rust langs eenen wettigen weg genomen zouden worden, openbaar werden gemaakt. Denzelfden dag, dat dit stuk bekend werd, deed de Raad van de stad *Brussel* een adres aan den Koning toekomen, inhoudende het berigt, dat de oorzaak der oproerigheden alléén was gelegen in de verbindtenis met *Noord-Nederland*; en dezelve derhalve eene scheiding, tusschen de Noordelijke- en Zuidelijke - Gewesten verlangde, overeenkomstig den wensch der Belgen, reeds aan den Prins van Oranje te kennen gegeven.

Na het bekend worden van de Koninklijke aankondiging, (5 Sept.) te *Brussel*, werden ook eenige Afgevaardigden aan Prins FREDERIK, die te

(*) Voor dat deze aankondiging gedaan werd, had de Koning den Minister VAN MAANEN, op herhaald aanzoek, onder dankbetuiging voor zijn langdurige en getrouwe diensten, den lande bewezen, eervol ontslagen.

Vilvoorden was, gezonden, om hem te doen verstaan de noodzakelijkheid der afscheiding, van *Holland* (zoo noemden de Belgen de Noordelijke Gewesten des Rijks;) en *België*; en verzekeren, dat anders het Gouvernement in de oogen van geheel *Europa*, aansprakelijk zou zijn voor den staat van gisting, waarin het kabinet *België* plaatste. — Spoedig daarna deden eenige Leden (Afgescheiden van de Zuidelijke Gewesten) van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, eene schriftelijke oproeping aan hunne medeleden van het Zuiden; daarin eenparig erkennende, dat het dringend noodzakelijk was, zij zich, zoo volledig in getalle als mogelijk en zonder dralen te *Brussel* zouden vervoegeu; ten einde aldaar het antwoord van het Gouvernement af te wachten, op het voorstel naar afscheiding; en gereed te zijn daarover terstond te raadplegen, zoo daartoe aanleiding bestond. Onder de Leden, die deze oproeping deden, behoorden DE CELLES en DE STASSARD. Dezelve had echter geen gevolg.

De voortgaande handelingen van de Overheid te *Brussel* (het middenpunt der *Unie*;) voerden in de Noorderlijke Gewesten, of het oude *Nederland*, waar even als in het jaar 1815, het volk met hart en ziel aan het Koninklijke Huis hing (*), de verontwaardiging ten top. De welsprekendste Redenaars putteden al den rijkdom van taal uit, (gelijk zij

(*) N. G. VAN KAMPEN, Verk. Geschied. der Nederl. II Deel, blz. 497.

het gedaan hadden bij de komst van den Prins van Oranje in 1813, toen onder juichtoonen en vreugdetranen, patriotten en prinsgezinden verdwenen en alles ééne ziel was,) om de verachtelijke en schandvolle handelwijze van het ondankbare Belgische volk, dat zoo vele weldaden onder de regering van hunnen Vorst had genoten, in het licht te stellen; terwijl aan de andere zijde door het oude Nederlandsche volk, op nieuw de trouw aan den Koning werd verzekerd.

Te *Antwerpen*, had de verschijning van de oorlogschepen op de *Schelde*, op de veelvuldige kooplieden, die tijdens de vereeniging met de Noordelijke gewesten zich aldaar hadden gevestigd, eenen onaangename indruk gemaakt. Hierbij kwam de vraag naar afscheiding, te *Brussel* ontworpen; waarin zij voor zich al dat nadeel zagen, dat zij in het vervolg geducht ondervonden hebben. Om dit laatste te voorkomen, deed men een adres aan den Koning toekomen, waarin te kennen werd gegeven, dat de vraag naar afscheiding hen met een smartelijk gewoel had vervuld, dat zij geenszins die verlangde; dewijl eene ondervinding van vijftien jaren hun bewezen had, van hoe groot belang de vereeniging met de Noordelijke gewesten, voor den handel en de Belgische nijverheid, geweest was; en wenschte dat niet zij werden aangemerkt als de zoodanige, die ten verderve van *Belgie* die scheiding erlangden. Ook *Gend*, in het belang van deszelfs fabrieken, stemde tegen de af-

scheiding, even als *Luik*. Doch dit waren vreemde en inlandsche kooplieden, die zich door en met den handel verrijkten, en dus een gering aantal. In de laatstgenoemde plaatsen werden zelfs door eene menigte, die door de *Unie* in de verbeelding waren gebragt, dat *Belgie* door *Holland* werd onderdrukt, verzoekschriften voor de scheiding onderteekend, en was eene gewapende magt noodig, om de opstandelingen het aanrigten van verwoestende tooneelen te beletten.

Weldra was de tijd dáár, dat de buitengewone beraadslagingen van de tweede kamer der Staten-Generaal, zoude aanvangen. Op den 13 September werd de zitting door den Koning, vergezeld van den Prins *van Oranje*, met eene hem waardige aanspraak geopend, waardoor de vertegenwoordigers der onderscheidene gewesten, naar aanleiding van den opstand, verwittigd werden, dat hij hunnen bijstand inriep, om de middelen te onderzoeken, door welke de orde, het gezag en de wet niet slechts tijdelijk hersteld, maar veel meer duurzaam zoude kunnen bevestigd worden; dat daartoe bevorderlijk zoude kunnen zijn, eene herziening der Grondwet en mogelijk de afscheiding der Belgische Gewesten, enz.

Overeenkomstig deze openingsrede, werd aan de vertegenwoordigers, bij eene Koninklijke boodschap, de volgende vragen ter overweging ingezonden:

1.) Of de ondervinding de noodzakelijkheid heeft aangetoond, om de Nationale instellingen te wijzigen.

2.) Of in dat geval, de betrekkingen, door de traktaten en door de grondwet, tusschen de twee groote afdeelingen des Koningrijks gevestigd, tot bevordering van het gemeenschappelijke belang, in vorm of aard, zouden behooren te worden veranderd.

Na gewigtige beraadslagingen (*), waarbij de Zuidelijke Leden tegenwoordig waren; doch waarvan reeds sommige naar *België* afreisden, werd op den 29 September, de eerste vraag door 50 leden bevestigend en door 44 onkennend, en de tweede, door 55 leden bevestigend en door 42 onkennend beantwoord; sommige leden verklaarden geen bepaald antwoord te kunnen geven. 10 Leden waren afwezig.

Terwijl men alzoo in de Noordelijke Residentie over het belang des lands raadpleegde, waren de partijen, die zich tot omverwerping van het Staatsgebouw hadden vereenigd, met ijver werkzaam om de gemoederen in *Belgie*, tot afval van het wet-tige gezag voor te bereiden; en hiervoor werd op iedere plaats afzonderlijk, allereerst de heffe des volks in beweging gebracht. Te *Namen* en *Bergen* (in *Henegouwen*,) barstte de opstand los. Ook te *Brussel* had de omgekochte volksmenigte weder nieuwe ongereldheden aangerigt; waardoor de goede ingezetenen, die aan de plannen der volksmen-

(*) Deze beraadslagingen zijn alle aangeteekend in mijn werk: *Bijdragen tot de Geschiedenis der Nederlanden*, 1ste Deel.

ners werden opgebofferd, in grooten getalle de stad verlieten.

Nu besloot de Koning om aan de rampvolle gesteldheid, door middel van de wapenen een einde te maken, en bekleedde daartoe Prins FREDERIK der Nederlanden met genoegzame volmagt, ter uitvoering van den last, die den opstand zoude te keer gaan. De Prins vertrok daartoe naar *Antwerpen*, alwaar hij den 21sten September aan de ingezetenen van *Brussel* door eene aankondiging deed bekend maken, dat hij, overeenkomstig de bevelen des Konings, aan den Staat van zaken die de stad vernielde het eenige afdoende hulpmiddel kwam aanbrengen; namelijk het herstel van orde en rust. Dat daartoe de nationale krijgsbenden in den naam der wetten, en op aanzoek der welgezinde burgers, binnen hunne muren zouden komen om hen te verligten en hun bijstand en bescherming te verleenen; dat zijne komst geene wederwraak maar orde aanbragt, en eene edelmoedige vergetelheid de misslagen en onregelmatige stappen zoude bedekken, welke de omstandigheden hadden doen geboren worden; doch dat de hoofdaanleggers der bedrijven, die te misdadig waren dan dat zij de gestrengheid der wetten konde ontgaan, en de vreemdelingen (Fransche), die van hunne gastvrijheid gebruik makende, wanorde in hun midden kwamen stoken, alleen achterhaald zouden worden: hebbende deze met hunne zaak niets gemeen. Hierbij werden door den Prins de

bepalingen gemaakt, dat de nationale troepen (die na het vertrek van den Prins van Oranje uit *Brussel* waren gegaan) binnen *Brussel* zoude terugkeeren en daartoe alle beletselen, door de zorg van het plaatselijke bestuur, goede ingezetenen enz., uit den weg zoude geruimd worden; ook zoude de posten van de stedelijke wacht aan de nationale troepen worden overgegeven, en de gewapende personen, die niet tot de stad behoorden, ongewapend naar hunne haardsteden terugkeeren; de oproerleuzen afgelegd, en alle wederstand met kracht van wapenen worden gekeerd. Zoodra deze bekendmaking openbaar was, vertrok de Prins en rukte naar *Brussel* op; alwaar de verwarring tot den hoogsten top was gestegen. Op het vernemen, dat de Koninklijke krijgsmagt in de stad zoude komen, werden in het belang der *Unie*, die de burgers had gewapend, op dat geen wettig krijgsvolk de orde zoude kunnen komen herstellen, de handlangers tot den opstand aangespoord, om het voorbeeld van de laatste fransche onwenteling te volgen, namelijk de uit- en de door-gangen der straten te belemmeren, door het uitgraven en opwerpen der keijen. Dit geschiedde. Ook werden op de bovenste verdiepingen der huizen een aantal steenen gebragt, om de militaire magt alzoo verradelijk te begroeten. Van dien oogenblik af werden de meeste huizen der burgers gesloten. Angst en schrik vermeersterden de harten der nog overgeblevene, welgezinden. De Prins was intusschen *Brussel*

genaderd; doch werd het inkomen der stad geweigerd. Hierop volgde eene hevige kanonade; waarop de troepen, na een scherp gevecht dat van des morgens 7 tot 11 uur duurde, op den 23sten de *Schaarbeeksche* poort stormerderhand binnenrukten.

De geschiedenis levert weinige voorbeelden op, waar het verraad zoo schandelijk werd te baat genomen, als bij dit gevecht. Van de daken, uit de ramen en kelders der huizen, vuurden de ingezetenen en muitelingen op de troepen en wierpen met steenen, ziedende olij en water op hunne hoofden. Hierdoor werd met verbittering de strijd doorgezet. De drie Paleizen, het Park en de nabijgelegene straten werden door de troepen bezet.

Den daarop volgende nacht was het eenigzins meer rustig; ofschoon in de binnenstad den geheelen dag geschoten was. Des morgens werd het vuur in het Park geopend, en vervoegden zich drie personen in het hoofdkwartier des Prinsen, verklaarden dat alle gezag onthouden was, en dat de Heer D'HOOGVORST, bevelhebber der burgerwacht, eene vrijgeleide vroeg, ten einde zelf over de middeelen tot herstel der rust te komen raadplegen; waarom hij tevens verzocht en voorstelde dat het vuur aan beide kanten zoude gestaakt worden. Dit werd toegestaan. De Bevelhebber der Burgerwacht kwam; doch zijne voorstellen waren van dien aard, dat dezelve niet konden aangenomen worden. De kannonade op de beneden stad werd

hierdoor voortgezet. Dit gevecht hield aan tot den 26sten, terwijl de troepen zich in de verkregen stelling handhaafden; doch op dien dag werden zij door een' verbazend grooten hoop opstandelingen aangevallen, die reeds in het gebouw der Staten-Generaal en in 's Konings paleis brand hadden gesticht. Hierbij kwam, dat de verdediging voor de troepen, op eene hoogstgevaarlijke wijze, werd beperkt. De Prins oordeelde het nu raadzaam, om het bloedvergieten, dat geen einde zou genomen hebben, te staken, de stad te ontruimen en dezelve aan haar lot over te laten. — De afmarsch had den daarop volgende nacht plaats.

De poging des Konings, door den Prins ten uitvoer gelegd, om de rust te herstellen en de goede ingezeten te beschermen, mislukte aldus. Ongeveer 600 man der troepen werden hierbij gekwetst; terwijl 150 hun graf vonden in het verdedigen der wet.

Door deze gebeurtenis had de staat van zaken eene aanmerkelijke verandering bekomen. Voor de komst van den Prins, waren de oproerlingen alléén de oorzaak geweest van de verwarring die tot op dien tijd heerschte. Nu waren de burgers, die grootendeels de gewapende magt uitmaakten, tegen de pogingen, die tot herstelling van orde en rust werden aangewend, verradelijk opgestaan; en waren alzoo niet meer als verdwaalde, ondankbare en muitzieke onderdanen, maar als openlijke vijanden aan te merken. Een stap verder leidde nader tot het doel.

Zoodra de troepen, onder Prins FREDERIK staande, vertrokken waren, werd DE POTTER, (de banneling) uit *Frankrijk* teruggeroepen. Oogenblikkelijk voldeed hij aan die roepstem; kwam, en vaardigde reeds op den 29sten eene bekendmaking uit, waarin hij verklaarde, steeds verkleefd te zijn aan het vaderland, de vrijheid en de gelijkheid voor allen.

Den volgenden dag werd hij, met ROGIER en VAN DE WEYER, tot lid van het *Centrale Comité* (voorloopige bestuur), belast met de algemeene belangen, benoemd; en was hij mede onderteekenaar van eene bekendmaking aan de ingezetenen van *Brussel*, die daarin werden aangespoord, om tegen den vijand (de Hollanders) te waken, en aangemaand, om den eerbied voor openbare en bijzondere personen en bezittingen te handhaven; dewijl de zaak, die het volk had doen zegenvieren, te schoon en te zuiver was, dan dat dezelve door buitensporigheden bezoedeld zoude worden!

Het *Centrale Comité*, eenmaal gevestigd en erkend zijnde, voor de hoogste magt in *Belgie*, begon al dadelijk nieuwe maatregelen te stellen, om bij het volk het denkbeeld aan onderdanigheid (hetwelk bij sommigen nog bestond,) aan den Koning te verbannen. Voor verscheidene takken van bestuur werden ambtenaren benoemd; terwijl de zoodanigen, die niet gevlugt waren, uit hunne posten werden ontzet. Zoo werd aan den Gouver-

neur van het Groot-Hertogdom *Luxemburg* aangezegd, uit naam van het voorloopige bestuur, dat hij zijne betrekking als Gouverneur zoude kunnen behouden, indien hij dat bestuur erkende, voor de ontvangst der belastingen bleef zorgen, en de opbrengst daarvan in de kassen van het genoemde bestuur deed storten. Deze aanzegging was gegrond op de ongerijmde stelling, dat *Luxemburg* een wezenlijk deel van *Belgie* uitmaakte. De Gouverneurs voor de Gewesten *Henegouwen* en *Zuid-Brabant* behoorden onder de eerstbenoemden: DE STASSARD werd Gouverneur van *Namen*. De Belgische Officiëren werden van hunnen eed ontslagen, onder voorwendsel, dat de Koning, door het bezigen van gewapende magt tegen zijne onderdanen, zijnen eed geschonden had. Sommige der ontslagene Officiëren werden bij de gewapende troepen der munitiers aangesteld; anderen werd vrijheid verleend, om in verschillende plaatsen vrijkorpsen op te rigten. *Brussel* werd aanmerkelijk versterkt, de omvergeworpene versperringen hersteld en de stad tegen eenen aanval in gereedheid gebragt. Weldra nam het *Centrale Comité* een besluit, dat het regt in derzelve naam moest uitgesproken worden; dat alle publieke acten in naam van dat zelfde gezag, executeir zouden worden verklaard; en de regterlijke vonnissen, bevelschriften, enz. tot hoofd moesten hebben: « In naam van het Belgische volk; de voorloopige Regering, (*Centraal Comité*), van

« *Belgie* , aan allen die deze zullen zien. Heil ! — Dat voortaan alle lijfstraffelijke zaken , het regterlijk onderzoek en het verhoor der getuigen in het openbaar zoude plaats hebben. Bij een ander besluit werd bepaald , dat de Stedelijke en gemeentelijke besturen in de Gewesten , waar de voorloopige regering erkend werd , door de aanzienlijke (Notabelen) moesten gekozen worden ; dat onder die aanzienlijke gerekend werden , de zoodanige , die een zeker bedrag in de grondlasten en in de belasting op de patenten opbragten ; en tevens onder de aanzienlijken , Advocaten , Procureurs , Notarissen , Geneesheeren , Heelmeesters , enz. behoorden ; eindelijk , dat de verkozene plaatselijke besturen , dadelijk na de goedkeuring van het Proces-Verbaal der verkiezingen , door den Gouverneur van dat Gewest in dienst moesten treden. — Dit besluit eindigde met eene zonderlinge bepaling : « Ingeval van nalatigheid van hunne » (de verkozene) zijde , wordt die uitvoering aan » den werkzamen ijver van alle goede vrienden des » vaderlands aanbevolen. » Wijders werd door die voorloopige regering bepaald , dat de Belgische Gewesten , (geweldadig van *Holland* afgescheurd ,) eenen onafhankelijken staat zouden uitmaken ; het *Centrale Committé* zich ten spoedigste zoude bezig houden met het ontwerpen eener grondwet ; en een Nationaal Kongres zoude bijeenroepen , hetwelk het ontwerp van grondwet zoude onderzoeken , en die wijzigingen in hetzelfde maken , die

het meest gepast zouden worden geacht; waarna hetzelfde voor geheel *Belgie* als verbindend moest worden vastgesteld.

Nu was het masker der *Unie* afgeworpen, en het doel, om de regering van den Koning krachteloos te maken, in het licht gesteld. Om de herstelling der grieven werd niet meer gedacht; de begeerde afscheiding was niet meer de oorzaak des opstands; eene voorloopige regering moest worden aangesteld, die in de zaken de grootste verandering bragt, *Belgie* onafhankelijk verklaarde, eene grondwet maakte en een Nationaal Congres instelde, waarop het volk de belangen kon voorbrengen, en die grondwet wijzigen.

Door alle deze bepalingen was evenwel de rust niet hersteld. Het volk, eenmaal in beweging gebragt, wist zich niet dadelijk tot rust en orde te voegen. Ook maakten verscheidene landloopers zich de gelegenheid ten nutte, om, door het aanrigten van ongeregeldheden, zich te verrijken. Onder deze laatsten behoorden vele Fransche vrijwilligers, die, door de *Unie* allereerst in beweging gebragt waren, en nu naar verschillende plaatsen, alwaar de gheele omkeer van zaken nog niet voltooid was, gezonden werden. Te *Namen* werd het weldra zoover gebragt, dat het gedeelte der *Noord-Nederlandsche* militairen, hetwelk de vesting bezet hield, dezelve moest ontruimen. Ook aldaar had men, naar het voorbeeld van *Brussel*, de keijen uit de straat opgebroken, om

zich tegen de militairen te verdedigen. Te *Gent* barstte de opstand los, werd het voorloopige bestuur van *Belgie* erkend, waren de militairen genoodzaakt de stad te verlaten, en zich in de vesting (Citadel) terug te trekken. Even zoo ging het te *Kortrijk*, *Meenen*, *Ostende*, *Yperen* (*West-Vlaanderen*), en *Dendermonde* (*Oost-Vlaanderen*). Te *Roermonde*, (*Limburg*) had de opstand geen gevolg, dewijl de gewapene magt te groot was.

- Intusschen had de Koning, terwijl de Belgen zich aan het wettige gezag onttrokken, maatregelen genomen, die dienen konden ter instandhouding van de rust in en ter beveiliging van het hem getrouw geblevene Noord-Nederland. Zoo dra de uitslag der beraadslagingen over de beide, in de buitengewone vergadering voorgestelde, vraagpunten, was gebleken, werd door den Koning bij besluit van den 1sten October, eene staatscommissie belast met het ontwerpen der wettelijke bepalingen, welke noodig zouden zijn, om in de grondwet en in de bestaande betrekkingen, tusschen de twee groote afdeelingen des Rijks, tevens die veranderingen daar te stellen, welke de algemeene belangen en die van elk dier genoemde afdeelingen vorderden. Bij besluit van den 5den October werd (dewijl het duidelijk bleek, dat de opstand der Belgen niet was aangevangen om verandering in het ministerie of eenige wettelijke be-

palingen, maar alleen om zich van het wettige gezag te onttrekken) de directie van het departement van justitie op nieuw aan den Minister van staat C. F. VAN MAANEN opgedragen. Het Departement van Oorlog werd gemagtigd om de miliciens van verschillende korpsen in dadelijke dienst te doen treden; terwijl de dienstdoende schatterij beschikbaar werd gesteld, om des noods buiten de gemeenten, waartoe dezelve behoorde, militair-diensten te doen. Ook werden maatregelen genomen omtrent vreemde en doorreizende personen. Het regt op den invoer van granen werd verminderd; voorbereidende bepalingen tot eene oproeping van den landstorm werden gemaakt; en middelen daargesteld ter beteugeling van de pogingen, die mogten worden aangewend door kwaadwilligen, om, onder het getrouw geblevene volk, de gemoederen in gisting te brengen. Aan de ambtenaren, die zich vrijwillig tot de dienst hadden aangeboden, werd daartoe gelegenheid gegeven.

Alle deze maatregelen werden door den Koning in een tijdsbestek van tien dagen genomen. Doch eene der voornaamste, die van den meesten invloed is geweest, was eene oproeping van het oud Nederlandsche volk, om te wapen te snellen, op de dringende bede van hunnen vorst, voor de zaak van orde en regt, onder ootmeedig en biddend opzien tot den Almagtigen God, die Nederland en Oranje zoo dikwerf uit de grootste gevaren

heeft gered. — De geestdrift, die deze oproeping ten gevolge had, is aanmerkenwaardig. Dadelijk boden *Amsterdam*, *Rotterdam*, *'s Gravenhage*, *Leijden*, *Utrecht*, *Purmerend*, *Nijmegen*, *Kampen*, *Zwolle*, *Groningen*, *Leeuwarden*, en andere steden een groot aantal vrijwilligers aan, en verklaarden zich de schutterijen uit eigene beweging bereid, om zich naar de grenzen des lands te begeven. Bij het betoonen van dien ijver verdienen de Studenten der Hooge Scholen van *Utrecht*, *Leijden*, *Groningen* en *Franeker* de eerste plaats; terwijl *Amsterdam* op dezelve aanspraak heeft, door het vrijwillig zamenbrengen van een fonds, dienstig tot ondersteuning van de behoeftige huisgezinnen, waarvan de mannen voor het vaderland hunne betrekkingen verlieten. *Honderd en tien duizend gulden*, werden bij eene eerste kollekte aldaar gegeven. Andere steden volgden dit lofwaardig voorbeeld.

De toestand van Oud Nederland was voor deszelfs bewoners, op dien tijd gevaarlijk geworden. Nog maar drie gewesten, met name, *Antwerpen*, *Limburg* en *Luxemburg* waren als niet afvallig aantemerken. Doch ook deze gewesten konden ligtelijk tot mede opbouwning van het onwettige bestuur verleid worden, door dien zelfden schijn, waarmede reeds twee derde gedeelten van België waren overgehaald. Al de gevolgen hiervan te berekenen, is niet mogelijk; althans zeker is het, wanneer de eerste gewesten dadelijk geheel omgekeerd waren ge-

weest, der Belgen vijandschap het Oud Nederland aan veel onheils en verlies had blootgesteld. Om de genoemde gewesten zoo lang mogelijk nog te behouden, zond de Koning den Prins van Oranje naar *Antwerpen*; tevens om de tijdelijke waarneming, in 's Konings naam, van het Bestuur over alle die gedeelten der zuidelijke gewesten, waar het grondwettige gezag erkend werd, op zich te nemen; terwijl hij de pogingen, welke door welgezinden mogten worden aangewend, om die gedeelten, waar de orde gestoord was, onder het wettige Bestuur terug te brengen, door middelen van *bevreddiging*, zoo veel mogelijk, zou bevorderen en ondersteunen. — De Prins vertrok, — kwam te *Antwerpen* aan, en deed zijne zending, om door middelen van *bevreddiging* de afvallige gewesten terug te brengen, en van de Belgen de anders onvermijdelijke ramp af te keeren, bij eene aankondiging van den 5^{den} September, bekend worden. Dit geschiedde op denzelfden dag, dat de Koning de getrouwe Noord-Nederlanders te wapen riep. Hierbij werd den Belgen bekend gemaakt, dat de wensch, door vele hunner geuit, naar eene afscheiding der beide deelen des rijks, die echter onder denzelfden scepter zouden blijven, door hem aan de voeten des troons gebragt, en verhoord was geworden; doch, dat alvorens de wijze en voorwaarden, waarop die gewigtige maatregel moest worden volvoerd, konden vastgesteld worden, de Koning aan de zuidelijke gewesten reeds voorloopig een

afzonderlijk Bestuur toestond, aan welks hoofd de Prins stond, en hetwelk geheel uit Belgen was te zamen gesteld. In deze bekendmaking werd hun geheel vrijheid van taal gegeven; met de beloften, dat alle bedieningen, van dat bestuur afhangerende, zouden gegeven worden aan de ingezetenen der gewesten, die tot dezelve behoorden. Voorts vrijheid van onderwijs, en eene geheele vergetelheid van Staatskundige misslagen gewaarborgd, indien zij zich met 's Prinsen pogingen vereenigden.

Deze eerste bekendmaking van den Prins was van goeden invloed op een gedeelte der bevolking van *Antwerpen*, (*) ook te *Gent* vond dezelve een goed onthaal. Doch deze steden kunnen niet met de overige Belgische gelijk worden gerekend; dewijl een aantal vreemde kooplieden in de eerste, en het belang der fabrikanten in de laatste was gevestigd.

Tot de eerste pogingen van den Prins van Oranje, behoort het afzenden van eenen afgevaardigden naar *Brussel*, tot het bekomen van inlichtingen, omtrent den staat der meeningen, en de middelen tot overbrenging der belangen van den Prins en die van het Belgische volk. Deze poging kon met geen goed gevolg bekroond worden, dewijl

(*) Zie daar, de edele taal van een' verzoenenden Vorst, die, met den olijfstak des vredes in de hand, aan onze twisten en ellende een einde komt maken. (Aanmerking bij het mededeelen der bekendmaking des Prinsen. Journal d'Anvers 17 Octobre 1830.)

het voorloopige bestuur van België uit mannen bestond, die den opstand hadden doen uitbarsten, om daardoor 's Konings gezag in de Belgische gewesten geheel te niet te doen; uit mannen, die, sedert 1815 gestadig aan de vernietiging der grondwet hadden gearheid. De afgevaardigde tot hen gekomen zijnde, werd verklaard, dat het voorloopige Belgische bestuur, geene hoedanigheid bezat, om met den Prins over het toekomstige lot van *België* te beschikken, dewijl dit regt alleen aan het Nationale Congres (dat eerlang stond geopend te worden) behoorde, hetwelk over den toestand des lands konde beschikken; en zij, zonder eene bijzondere lastgeving van het volk te bekomen, zich niet naar *Antwerpen* konden begeven, zoo als de Prins den wensch daarvan te kennen gegeven had. Wijders, dat een zeer mild en liberaal gedrag, en andere volkswinnende daden, welligt de algemeene verontwaardiging zouden kunnen verminderen en afwenden, die over al de leden van het Huis van *Nassau* hing; tevens, dat al de acten, die van den Koning uitgingen, door hen beschouwd werden als nietig en niet gedaan; en dat zelfs het goede, hetwelk de Prins van Oranje zoude kunnen verrigten, krachteloos zoude worden, indien zij er de hand des Konings in ontwaarden.

Ofschoon zoodanig antwoord het zegel drukte op hun aangevangen werk, hield evenwel de Prins, overeenkomstig zijne zending, om door middelen

van *bevrediging*, de afvallige gewesten terug te brengen, niet op, zoodanige middelen aan te wenden. Daartoe diende, bij een besluit van den 11^{den} October, eene vrijgeving van onderwijs, zonder verlof of examen; terwijl degenen, die scholen wilde houden, slechts de plaatselijke overheid behoeften kennis te geven. Ook andere middelen, als, het vrijlaten van eenige gevangenen enz., werden aangewend. Daarop deed de Prins, bij eene bekendmaking van den 16^{den} October, het Belgische volk weten, dat hij deszelfs toestand had overwogen, en hen voor een onafhankelijk volk verklaarde; beloovende hierbij, zelfs in die gewesten, waarin hij eene groote magt uitoefende, hun niet in het minst in hunne regten als staatsburgers te belemmeren, en vrij liet in het kiezen, even als hunne landgenooten in andere gewesten, de afgevaardigden tot het Nationale Kongres, die dáár over de belangen van het vaderland zouden raadplegen. Hierbij was de verzekering, dat hij zich in de gewesten, die hij bestuurde, aan het hoofd der beweging stelde, die het Belgische volk tot eenen nieuwen en vasten staat van zaken leidde, en die de kracht zoude ontleenen van den aard des volks (*dont la nationalité sera la force*).

Terwijl de Prins deze bevredigende middelen (dewelke bij de bewoners der Noordelijke gewesten des Rijks, die, diep verontwaardigd over den ondankbaren opstand der Belgen, en over de verraderlijke ontvangst hunner broederen, te Brus-

sel, onder Prins FREDERIK, wedervergelding en straf op hunne daden ademde, eene botsing veroorzaakte) aanwendde, was het voorloopige bestuur op middelen bedacht, om, zoo veel mogelijk, die gedeelten, welke zich nog niet aan het grondwettige gezag hadden onttrokken, aan zich te onderwerpen. Daartoe werd een PONTÉCOULANT toegerust, met eenige der te *Brussel* overtollige muitelingen, en eene Fransche hulpbende (het Parijssche légioen). Hij begaf zich allereerst naar *Gent*. De ontvangst aldaar was echter niet gewenscht: de Kolonel DESTOMBES verklaarde het kasteel in staat van beleg. Doch toen brak de lang tegengehouden storm geheel los; en het gevolg was, dat DESTOMBES, na eene dappere tegenweer, met de bezetting, bestaande uit 700 Hollanders, uit het kasteel vertrok. Op den 16^{den} October kwam de, door het opgeworpene bestuur van *Brussel*, benoemde Generaal der beide *Vlaanderen* te *Gent*, en deed, bij eene bekendmaking, den inwoners weten, dat hij in het midden der *Vlamingen* kwam, om, met hunne hulp, de vrijheid te vestigen, en de rust te verzekeren.

De togt van PONTÉCOULANT en onderhoorigen ging nu op *Brugge*, alwaar ook oproer was uitgebarsten. Hier was zijne komst weldaad; de laagste volksklasse verwoestte en plunderde de huizen. Een veertigtal van de zulken werden in hechtenis genomen. Eene afdeeling van PONTÉCOULANT's magt had zich middelerwjl afgezonderd, en de wijk naar de

Provincie *Zeeland* gekozen, om aldaar eenen strooptogt te ondernemen. In den morgen van den 16^{den} October trok dezelve *Yzendyke* binnen; stak de Brabandsche vlag op, ontroofde den ontvanger van zijne kas, pleegde verscheidene andere geweldadigheden, en begaf zich naar *Sas van Gent*, alwaar op dezelfde wijze gehandeld werd. Ook daar werd de kas des ontvangers geligt en de Brabandsche vlag uitgestoken, terwijl eene gelijke operatie bij den Agent van de algemeene Rijkskas gedaan werd. Nu rukte de bende op *Ter Neuzen* aan. De bevelhebber, altijd voorzien van een last des voorloopigen bestuurs van *Brussel*, om zich in het bezit van de Gemeenten van het Noorden van *Vlaanderen* (geheel aan het gewest *Zeeland* behorende,) te stellen, eischte aldaar van het plaatselijke bestuur, zich aan het voorloopige bestuur te onderwerpen. Weinig viel er te bedenken: de magt der roovers was te groot, die ook hier van de geringe som, welke in des ontvangers kas was, zich meester maakte. Het plaatselijk bestuur werd voorts gedwongen, om de afschaffing der belasting op het geslacht af te kondigen; weldra echter vertrok de bende, na eenige geweren te hebben ontroofd. De marsch werd nu vervolgd, en *Axel*, de eerste plaats waar dezelve aankwam, moest een gelijk lot ondervinden. Op den 21sten rukte zij op naar *Hulst* en zette de plaatselijke regering aldaar af, op de weigering, van het voorloopige bestuur te willen erkennen.

De schutterij werd aldaar van geweren beroofd. — Eindelijk was de weg over *Yzendyke* (alwaar de ingehaalde Brabandsche vlag nog eens opgestoken werd,) naar *Oostburg*; doch hier, waar de inwoners, op het gerucht, dat eene rooverbende rondzwierf, zich tot eene sterke verdediging hadden gereed gemaakt, vonden zij niet alleen grooten tegenstand, maar werden geheel verslagen en verjaagd; eene afdeeling van het Fort *Frederik Hendrik* verleende hierbij den inwoners krachtdadige hulp.

Te *Mons*, (*Henegouwen*) was het op dien tijd tevens zeer onrustig; terwijl de omliggende dorpen aan de verwoesting waren ten prooi gegeven. — Te *Charleroi* moesten weldra de Hollanders, die aldaar in bezetting lagen, ongewapend de stad verlaten. — *Waasmes*, *Jampanes* en *Glin*, werden door gewapende kolenwerkers geplunderd.

Bij al de maatregelen die het opgeworpene bestuur te *Brussel* nam, om de nog rustige plaatsen in oproer te stellen, en aan deszelfs gezag te onderwerpen (hetgeen niet zelden met verwoestingen gepaard ging) werden besluiten van onderscheiden aard door hetzelfde genomen. De functie van Directeur van Politie, werd in geheel *Belgie* afgeschaff, en bepaald, dat alle papieren, welke betrekking hadden op genoemde functie, aan de Gemeentenbesturen zouden worden uitgeleverd. Op den 11^{den} October werden het Hooge Gerechtshof en de regtbanken te *Brussel* genistalleerd, en

werd een besluit genomen, betreffende de wijze, waarop het Nationale Congres van *Belgie* zamen-gesteld moest worden. Twee honderd afgevaardigden, door stemgerigtigden) die den ouderdom van ten minste vijf en twintig jaren bereikt moesten hebben, of ambtenaar, geneesheer enz. moesten zijn) gekozen, zouden het Congres uitmaken. Daarop volgde een besluit, dat de zetel van het Gewestelijk bestuur van *Luxemburg* en andere openbare administratiën, van de stad *Luxemburg* naar *Arlon* moest worden verplaatst, en den Heer WILMARR, Gouverneur van dat Gewest, afgezet werd. De Advokaat THORN werd in zijne plaats benoemd. Het zegel op de nieuwspapieren werd afgeschaft.

De bekendmaking van den Prins van Oranje, op den 16^{den} (zie bladz. 60) gedaan, werd in het belang der aanvuurders van den opstand, door het voorloopige bestuur van *Belgie* beantwoord (en bekend gemaakt), *protesterende* tegen de aanmatigingen, die zij vermeenden dat de Prins van Oranje zich veroorloofde, om namelijk het Belgische volk onafhankelijk te verklaren, terwijl die onafhankelijkheid reeds door de overwinningen des volks bestond; en gewesten te noemen, in welke de Prins een groot gezag uitoefende; zelfs regeerde; dat de steden *Antwerpen*, *Maastricht*, benevens de Citadel van *Termonde*, die nog door den vijand (de Hollanders) bezet waren, bij uitsluiting, alléén aan het voorloopige bestuur van *Belgie* gehoorzamen moest; zoodra de magt der

omstandigheden haar aan haar zelve terug zoude geven; dewijl zij geen andere magt konde erkennen dan die, welke het vaderland regeerde; dat het volk de omwenteling had daargesteld, de Hollanders van den grond van *België* had verdreven, en, derhalve, dat volk alléén en niet de Prins van Oranje, aan het hoofd der beweging was, die het aan de onafhankelijkheid had terug gegeven, en ook deszelfs staatkundige nationaliteit verzeke- ren zoude.

Tijdens het afzijn van den Prins van Oranje, uit de Noordelijke provincien, was de Koning onophoudelijk bezig, om, door onderscheidene wet- telijke bepalingen, den benarden toestand, waarin het land verkeerde, op te beuren. Hiervoor was mede dienende, om voorloopig in de geldelijke benoodigdheden, uit de noodlottige gevolgen van oproer voortvloeiende, te voorzien. Bij een koninklijk besluit van den 10^{den} October, werd daartoe de Minister van Financiën gemagtigd tot het doen eener leening van twintig millioen guldens. De aanvoer van granen, zout en andere levensbehoef- ten, benevens krijgsbehoefden, uit de Noordelijke naar de oproerige gewesten, werd verboden. De ouderdom der plaatsvervangers, bij den eersten ban der schutterij, werd bepaald tot op veertig jaar zich te kunnen uitstrekken.

Eene vrijwillige werving werd opengesteld bij de drie Hoofddepartementen der Marine te *Am- sterdam*, *Rotterdam* en te *Vlissingen*, waar bij

die genen, welke, in de benarde omstandigheden des rijk, bij de armade op de rivieren dienen wilden, zoude kunnen worden aangenomen. De liniën van toezigt op in- uit- en doorvoer, aan de zuidelijke grenzen des Rijk, werden verlegd; en de verleende zeebrieven (turksche passen) voor schepen, die in de zuidelijke gewesten te huis behoorden, ingetrokken. Ook werden, op gedane aanzoeken, de Hertog van URSEL, als Minister van Staat enz., den Heer P. L. J. S. VAN GOBBELSCHROY, als Minister voor den Waterstaat, de Nationale Nijverheid en de Koloniën, en Jonkheer E. C. G. G. DE LA COSTE, als Minister van Binnenlandsche Zaken, eervol ontslagen. Voorts werd aan alle Belgische ambtenaren ontslag van hunne bedieningen gegeven.

Overeenkomstig de, in de Noordelijke Gewesten gehandhaafd wordende, Grondwet van het Koninkrijk der *Nederlanden*, (*) vergaderden de leden der beide Kamers van de Staten-Generaal. Als naar gewoonte werd de zitting door den Koning geopend, door eene openingsrede. De hoofdzakelijke inhoud daarvan staat in verband met dit overzigt.

Allereerst gaf de Koning daarin te kennen, dat de ijverige raadplegingen, het belsid, doorzigt en vaderlandsliefde, waarmede dezelve ge-

(*) Art. 97 § 1-2. De Staten-Generaal vergaderen ten minste eenmaal 's jaars. Hunne Vergadering wordt geopend op den derden Maandag in October.

paard gingen, zijne hoop niet had vervuld, op de billijke verwachting, dat een dadelijk grondwettig onderzoek van voortgebragte bezwaren, vooral bij de geblekene overeenstemming tusschen den Vorst en de Vertegenwoordigers des volks, dien zedelijken invloed zoude hebben uitgeoefend, welke noodig was, om intusschen overal rust en vrede te doen terugkeeren. Daarna doorliep de Koning de gebeurtenissen, bij den opstand voorgevallen, en gaf de middelen op, die hij, ter bevrediging der zuidelijke, en ter beveiliging der noordelijke bewoners des Rijks had genomen. Hij eindigde met het berigt, dat geheel onverwachte tijdingen, uit *Antwerpen* ontvangen, op nieuw ten bewijze strekten van den voortgang der daadwerkelijke scheiding tusschen de beide groote afdeelingen des Rijks.

Deze onverwachte tijdingen uit *Antwerpen* bestonden grootendeels in de zucht tot oproer, die zich aldaar openbaarde, in de geheele miskenning van het wettige gezag in de andere Belgische steden, en in het uitvaardigen der bekendmaking van den 16den October, door den Prins van Oranje; tengevolge waarvan, in de zitting van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, van den 20 October, bij eene Koninklijke boodschap, werd te kennen gegeven, dat uit de bekendmaking van den Prins, waarvan de aanleidende oorzaken even zoo min bekend waren, als de gevolgen daarvan konden berekend worden, het ontwijfelbaar bleek, dat de

erkenning van het grondwettige gezag, in de zuidelijke Gewesten des Rijks, had opgehouden te bestaan; dat derhalve de zorgen zich voortaan geheel uitsluitend tot de noordelijke Gewesten moesten bepalen; en de Leden der Kamers zich zouden aanmerken, als eeniglijk en alleen Vertegenwoordigende de noordelijke Gewesten, in afwachting van hetgene, betrekkelijk de zuidelijke Gewesten, met overleg der Bondgenooten, zou worden beslist.

Het bleek alzoo, dat ook het verblijf des Prinsen te *Antwerpen* van geen nut, of tot bereiking van 's Konings oogmerk, namelijk, door middelen van bevrediging de pogingen der welgezinden, om die gedeelten, waar de vrede verstoord was, onder het wettige Bestuur terug te brengen, te ondersteunen, niet meer bevorderlijk kon zijn, — waarom de Koning, bij besluit van den 20sten Octóber) op grond dat het uit verscheiden acten van het voorloopige bestuur van *België* gebleken was, dat het wettige gezag geheel had opgehouden te bestaan, in de zuidelijke gewesten) de opdracht aan den Prins van Oranje, van de tijdelijke waarneming in 's Koning naam, van het Bestuur over de nog niet afgevallene Gewesten introk; hierbij bepalende, dat het Hooge Bestuur, overeenkomstig de grondwet, zich alléén zoude bepalen tot de noordelijken Gewesten; dat de vestingen *Antwerpen*, *Maastricht* en *Venlo* door 's Konings krijgsmagt zouden blijven bezet; en, zoodra de Opperbevelhebbers

in dezelve het noodig oordeelden, in staat van beleg zouden worden verklaard.

Aan deze Opperbevelhebbers werd, na het vervallen verklaren van den opdracht aan den Prins van Oranje, naar aanleiding van de geheele miskenning van het wettige gezag, de afdoening van alle zaken, die daarvoor vatbaar mogten zijn, en die de Prins zich had voorbehouden, opgedragen, benevens het opperste gezag.

Weldra werden deze maatregelen, door den Koning genomen, door anderen, alléén tot Oud Nederland betrekking hebbende, vervangen. Zoo werd bepaald, dat eene Staats-Kommissie zich onverwijd bezig moest houden met het onderzoek omtrent de inrigting der verschillende Departementen van Algemeen Bestuur, enz.; ten einde over te kunnen gaan tot alle die vereenvoudigingen en besparingen, waarvoor het Bestuur vatbaar was. Een ontwerp van wet, omtrent de staats-inkomsten en uitgaven, werd aan de vertegenwoordigers der gewesten ter overweging gezonden; benevens een ontwerp van wet, omtrent den inkoop en de aflossing van schuld voor 1831, en één betreffende de regeling der grondlasten voor 1831. Ook een ontwerp van wet, bevattende de bepalingen voor degenen, die zich de aanleiding tot oproer zouden durven veroorloven, werd in het laatst der maand aan die Kamer gezonden.

De poging van den Koning, om in de behoefte van den schatkist te voorzien, door eene vrijwil-

lige inschrijving te doen openen, ad Twintig Millioen Guldens werd met geen goed gevolg bekroond; slechts f3,472500 waren daarvan het geheele beloop; waarom de Koning deze leening deed intrekken; onder be-
tuiging van zijn welgevallen over den ijver van hen, die tot het bedrag der genoemde som hadden medegewerkt. Deze mislukking kan echter niet aan de onwelwillendheid der ingezetenen worden toegekend; maar alleen aan den hoogst ge-
vaarlijken toestand, waarin het land verkeerde.

Even als in vroegere, vaak benarde tijden, werden ook thans bijna alle doenlijke middelen, die tot instandhouding van orde en het wettige gezag konden bijdragen, aangewend. Bij hoogere en geringe standen heerschte één geest. Ontdaan van een wolk, dat tegen hunne beginselen, zeden, instellingen en belangen den strijd had gevoerd, onderling verbroederd, en de waarde van het eigene volksbestaan gevoelende, werden vrijwillige offers van alle standen, zonder onderscheid, ter ondersteuning van den Staat, op den altaar des Vaderlands gebragt. Graaf G. K. VAN HOGENDORP behoort onder den eersten, die eene niet geringe som (f5000) vrijwillig afstond. Na hem volgden velen; zoo dat in de maand October en de volgende maand November, aan onderscheidene departementen, meer dan f352,000 gegeven werd. (*)

(*) Uit eene naauwkeurige opgave van de geldelijke bijdragen, ten behoeve van het Vaderland, blijkt, dat in de maanden October en November gegeven werd, de aanzienlijke som van f352,820.62.

Na de onderscheidene bepalingen, door den Koning op de schutterijen gemaakt, werden dezelve met den meesten spoed in gereedheid gebragt, om op de eerste aanzegging, die al spoedig volgde, naar de plaats der bestemming te vertrekken. Zoo vertrokken reeds in de maand October naar *Breda*, de veld-battaillons van 's *Gravenhage* en *Rotterdam*. Naar *Bergen op Zoom* een bataillon van *Haarlem*, de mobiele gedeelten der schutterijen van *Leijden* en *Gouda*, drie compagnien van *Utrecht* en een compagnie van *Amersvoort*. Naar 's *Hertogenbosch* een bataillon van *Amsterdam* en 4 kompagnien uit *Vriesland*. Ook naar de *Willemstad*, *Grave*, *Nijmegen*, *Gorichem* en *Briele*, vertrokken bataillons uit *Schiedam*, *Delft*, *Dordrecht*, *Delfshaven* enz.

De vredelievende zending des Prinsen van Oranje (die echter, in zoo verre de middelen ter bevrediging zouden strekken, om het afvallige volk weder onder het wettige gezag terug brengen, mislukte) was echter zeer in het belang der noordelijke Provinciën. Door het aanwenden van die middelen van bevrediging, kon voor het minst de invloed, van het opgeworpene bestuur van *België*, op de gemoederen der ingezetenen van *Antwerpen* en *Limburg* zoo sterk en spoedig niet werken. Omgekeerd zou de vijand weldra aan de onversterkte grenzen van Oud Nederland hebben gestaan. De vrede en rust bevorderende middelen, die de Prins ter beschikking had, hielden dit tegen.

Terwijl hij die aanwendde, riep de Koning het volk te wapen, werden de schutterijen naar de vestingen gezonden, en de plaatsen, die het meest versterking behoefden, met genoegzame magt gedekt. *Antwerpen* bekwam daardoor mede eene aanzienlijke magt, door het derde bataillon artillerie nationale militie van *Delft*; het 8ste regiment huzaren n° 8, — de marechaussées en een gedeelte van het 6de regiment van *Gent*, — een gedeelte der bezetting uit *Namen*, met den Generaal VAN GEEN aan het hoofd, 350 man rijdende artillerie uitmakende, en twee geheele batterijen, ieder van 8 stuks kanon. Deze versterking had plaats vóór den 15^{den} October. *Lier* werd door de 15de afdeeling bezet. *Boom*, aan het veer over de *Rupel*, werd door een deel der vijfde afdeeling, benevens 300 huzaren, versterkt. Een detachement kurassiers vertrok uit 's *Gravenhage* naar *Breda*. Het Kasteel (Citadel) van *Maastricht*, werd mede versterkt; verscheidene huisgezinnen verlieten hierdoor de stad, en begaven zich meestal naar *Holland*. *Maastricht* werd in een' geduchten staat van tegenweer gebragt, en de wallen met kanonnen van allerlei kaliber bezet. Niemand mogt de stad verlaten, zonder schriftelijk verlof van den Burgemeester, de stadspoorten werden des namiddags ten 4 ure gesloten. 's *Hertogenbosch* bekwam tevens eene aanzienlijke versterking; op het Kasteel (Citadel) werden eenige stukken tegen de stad gerigt; Batterijen werden opgeworpen, op de Vugter- en Hintha-

merpoorten; boomen op de wallen werden omgehouden, ten einde daarvan palissaden te maken, om in de buitenwerken te worden geplaatst en de vereischte materialen werden bij elkander gebracht, om den dam in de rivier *de Dieze* (het vaarwater naar *Holland*,) bij noodige innundatiën te leggen. De Forten *Isabelle* en *Crevecoeur* werden in staat van verdediging gesteld, en bekwamen aanmerkelijke versterking, even als het Fort *Frederik Hendrik*. De vesting *Vlissingen* werd omstreeks den 20sten in staat van beleg gesteld, ter reede van de stad kwamen de kanonneerbotten, n°. 6 en 7, Z. M. Oorlogsbrikken de *de Pelikaan*, de vliegende *Visch*, korvet de *Heldin* en *Nehalennia*. Ook kwamen aldaar eenige Koninklijke troepen met equipage en vier stukken geschut aan. In *Woudrichem* werden spoedig toebereidselen gemaakt om de vesting in staat van beleg te stellen. Het Fort *Bath* bekwam eene bezetting uit *Vlissingen*. Andere plaatsen en steden ontvingen op dergelijke wijze versterkingen.

Middelerwijl dat deze versterkingen bewerkstelligd werden, waren eenige Belgische troepen tot nabij *Lier* (*Antwerpen*) opgerukt, hetwelk zij op den 18^{den} hevig aantastteden; zoodat de Noord-Nederlandsche soldaten hetzelfde ontruimden. Ook te *Waelhem* had een hevig gevecht plaats, dat *Antwerpen*, door de tegenwoordigheid des Prinsen van Oranje rustig was gebleven, begon mede afvallig te worden. Reeds op den 17^{den} waren da

gemoederen in hevige gisting, en had bij de Mechelsche poort een volksploep plaats. De Prins, die zich nog te *Antwerpen* bevond, sprak daarop in persoon het 8ste regiment huzaren, bijna geheel uit Belgen bestaande, aan; beval hun getrouwheid aan hunne vanen, en de orde en rust te bevorderen. Den 18den deed de Prins eene dagorde aan het leger uitvaardigen, waarin te kennen gegeven werd, dat de afscheiding tusschen de Hollanders en de Belgen, bij korpsen zou plaats hebben, en eerlang door den Generaal VAN GEEN bewerkstelligd worden; dat hij derhalve de officieren en soldaten uitnoodigde, om het oogenblik, waarop deze maatregel ten uitvoer zoude gelegd worden, in bedaardheid af te wachten.

Niettegenstaande het aanwenden dezer bevredigende middelen, verergerde de toestand van *Antwerpen* dagelijks. De stedelijke regering deed daarop, in overeenstemming met den Prins, eene bekendmaking uitvaardigen, waarbij den inwoners der stad het dragen van oproerleuzen strengelijk verboden werd. Vooral de Antwerpsche kooplieden, die hunne welvaart, met het aangroeijen der oproerige menigte, zagen te grond gaan, waren op middelen bedacht om het volk te bevredigen. Daartoe begaven zich eenige derzelve naar den Generaal CHASSÉ, Opperbevelhebber der vesting, en stelden hem voor, ter afwering van ernstige onlusten, de Brabandsche vlag in *Antwerpen* te doen ophijscben. CHASSÉ, getrouw aan den Koning en de wet, gaf

ten antwoord, dat hij geene andere vlag erkende, dan de wettige Nederlandsche; dat hij geene andere bevelen dacht te volgen dan die des Konings, en dat hij gevolgelijk het verzoek niet inwilligde.

Na dit antwoord gegeven te hebben, begaf zich de Generaal naar de vesting, en deed van daar aan de regering der stad een' brief toekomen, waarin hij te kennen gaf, dat hij genoodzaakt zou zijn; door de woeling, die in de stad heerschte, de vesting in staat van beleg te verklaren; doch dat alleen de bedaardheid der ingezetenen het nemen van dien gestrengen maatregel zoude kunnen vertragen. Deze brief werd door de Regering der stad aan de ingezetenen bekend gemaakt; maar de ongeregelgheden hielden daardoor niet op.

Nu werd door den Prins van Oranje de laatste poging, tijdens zijn verblijf te *Antwerpen*, gedaan, ter voorkoming der hevige schermutselingen, die dagelijks in de omliggende plaatsen der stad voorvielen, en waarbij veel bloeds vergoten werd. Op den 19^{den} belastte hij den Luitenant Kolonel MALHERBE, om eene mededeeling aan het voorloopige bestuur te *Brussel* te doen; inhoudende: dat de Prins bemerkte, dat, ten aanzien van zijne bekendmaking van den 16^{den}, (het verkiezen der afgevaardigden tot het Nationale Kongres, en het raadplegen in hetzelfde over de belangen van *België*;) de Belgen en hij hetzelfde bedoelden; en dat doel, door dezelfde middelen wilden bereiken; — maar dat derhalve eenen wapenstilstand

het natuurlijke gevolg van dien stand van zaken moest zijn, opdat er geen Belgisch bloed meer vergoten zoude worden; — waarom hij de voorloopige regering deed voorstellen, om alle bewegingen van troepen, ter beschikking van dezelve staande, tegen hen, die nog een gedeelte van *België* bezetteden, te doen ophouden en verbieden; en de verzekering deed geven, dat er in dat geval, geene vijandelijkheden door de troepen, welke voor *Antwerpen* lagen, zoolang die aangeboden wapenstilstand wederzijds duurde, zouden plaats hebben. Hierbij deed de Prins kennis geven, dat hij de gevangenen op de schipbruggen, wier lot van hem alleen afhing, in vrijheid had doen stellen.

Dadelijk na de ontvangst dezer mededeeling, deed het voorloopige bestuur van *België*, door den Ridder GAMMOND, dezelve beantwoorden en daarbij den Prins opmerken, dat, alvorens eene beslissing ten opzichte van het voorstel, namelijk, om alle bewegingen der Belgische troepen, tegen de vijandelijke benden, die nog in *België* waren, te verbieden, wel deugdelijk zoude moeten blijken, dat deze vijandelijke benden aan den Prins van Oranje bij uitsluiting onderworpen waren, en hem als Generaal en Chef gehoorzaamden; en tevens, dat de Prins het eerst bevel gegeven had tot het ontruimen van het geheele Gewest *Antwerpen*, de stad *Maastricht* en het kasteel van *Termonde*; om aan de overzijde van den *Moerdijk*

naar *Holland* terug te trekken, en dat dit bevel stiptelijk en zoo spoedig mogelijk ten uitvoer gebragt werd.

Naar aanleiding van het in vrijheid stellen der gevangenen, deed het voorloopige bestuur hierbij weten, dat hetzelfde zich haasten zoude, al de Hollandsche gevangenen in vrijheid te stellen, indien er geen enkele Belg meer uit dwang in *Holland* zou verblijven.

Op den 23sten en 24sten nam de woeling in *Antwerpen* sterk toe. Aan de grootste ongeregheden was den stad overgegeven; hetgeen den Generaal CHASSÉ deed besluiten, de vesting in staat van beleg te verklaren. De *Antwerpsche* kooplieden hadden dit gewacht, en daarom zoo veel mogelijk, hoewel vergeefs, pogingen tot instandhouding der orde aangewend. De maatregel door, den Generaal genomen, was evenwel met hunne handel's belangen strijdig. Een uitstel daarvan te verzoeken, kwam hun als eenig redmiddel voor, doch dit had geen gevolg. Op het vernemen van hun verlangen antwoordde de grijze held. « Ik heb geen kennis van beurs- of handels-zaken, doch weet hoe ik als Generaal moet handelen. Ik bezit standvastigheid genoeg om vol te houden, en moed om mij voor mijnen Koning op te offeren. » — Weldra werden nu de huizen in den omtrek van het kasteel afgebroken en verbrand. — Onder de nog overige weldenkenden heerschte groote neerslagtigheid over het gemis van den vorigen stand van

zaken; sommigen verlieten de stad en vertrokken naar *Holland*, anderen vlugten naar elders.

De Prins van Oranje maakte zich nu tot zijn vertrek gereed, en deed dit bij eene aankondiging van den 25sten bekend worden. In dezelve verklaarde hij den Belgen, dat hij al het goede had trachten te doen, dat in zijn vermogen was; doch het doel, de bevrediging hunner gewesten, niet had mogen bereiken; dat hij oordeelde, zoo veel in hem was, zijnen pligt jegens hen te hebben vervuld; en hij, terwijl zij over de belangen des Vaderlands in het Nationaal Kongres, zouden raadplegen, eenen smartelijken pligt ging vervullen, door zich van hunnen grond te verwijderen, om elders de uitkomst der staatsbeweging in *België* af te wachten; doch dat hij, hoewel ver van hen, zoo wel als in hun midden, steeds zou trachten bij te dragen tot hun wezenlijk welzijn. (*) Deze bekendmaking eindigde met eene dankbetuiging, aan de inwoners van *Antwerpen*, voor de geëge-

(*) Weinig kon de Prins verwachten, dat in de vergadering van datzelfde Nationale Kongres, *het Huis van Nassau* ten eeuwige dage zou uitgesloten worden van de heerschappij over een land, waarvan zijn vader wettig Monarch was. Weinig kon de Koning verwachten, dat een land, voor welks bezit, tijdens de vereeniging in 1815, zoo vele opofferingen gedaan waren, en tot welks terugbrenging onder de wet in het vervolg de medewerking der mogendheden, die het koninkrijk gevestigd hadden, werd ingeroepen, geheel en op de geweldigste wijze aan zijne heerschappij ontrukkt zou worden; en, onder hooge goedkeuring van Europa's Wetgevers, eenen vreemden Koning zou bekomen.

vene blijken van genegenheid. Op den 30sten October vertrok de Prins naar 's *Gravenhage* en scheepste zich den 2^{den} November naar *Londen* in.

Ondertusschen was de toestand te *Antwerpen* zeer verergerd. In den morgen van den 26sten maakten eenige oproerlingen zich meester van eenig wapentuig, hetwelk van Gouvernementswege in eene schuit aan de kaai geladen werd. Daarna begaven zij zich naar het stadhuis, overmeesterden den militairen post, en trokken naar het paleis, dat weldra overgegeven werd. De Burgerhoutsche poort (aan den weg van *Turnhout*) werd door hen bestormd; doch hier gelukten hunne pogingen niet, dewijl de militaire tegenstand te groot was. Den volgenden morgen werd evenwel deze post verlaten, dewijl de geheele bezetting naar het kasteel (citadel) terugtrok. De Taurnaars en Leuvenaren rukten daarop de stad binnen; even als door de Roode poort honderde muitelingen. Spoedig daarna werd de St. Joris poort (de weg naar *Brussel*) overmeesterd, en traden de Brusselsaars en eenige der Fransche hulpbenden binnen. Nu was de stad der ongeregeldheid en plunderzucht ten buit gegeven, en stelden zelfs verscheidene burgers hunne verraderlijke handelwijze in het licht. Door hunne hulp waren de benden de stad binnengerukt; doch dit niet genoeg zijnde, vuurden zij uit hunne huizen op de, zich nog in de stad bevindende, troepen. Hierdoor werd de Generaal CHASSÉ in de noodzake-

lijkheid gebragt, cenige schoten op de huizen van het kwartier van *St. Andries*, (hierin werd de militaire magt het meeste mishandeld) te laten doen. Ten gevolge daarvan, kwam op den 27sten eene Commissie van Antwerpsche Notabelen, aan het hoofd hebbende den Heer osy, bij den Generaal verzoeken, om alle vijandelijkheden te staken; ten einde niet alleen het bloedstorten te voorkomen, maar ook de welgezinden voor eenen geheelen ondergang te behoeden. Bij dit verzoek werd gevoegd een brief van eenen gedelegeerde van het voorloopige bestuur van *België*, waarin voorgesteld werd, om de Koninklijke troepen, die zich nog in de stad bevonden, binnen het kasteel te doen rukken, en de stad door hunne troepen te laten bezetten, onder voorwaarde, van dat oogenblik af aan, alle vijandelijkheden te doen ophouden. De houder van dien brief nam aan, eene deputatie naar den Koning te zenden, ten einde over de geheele ontruiming der vesting, door de Koninklijke troepen, te onderhandelen.

De Generaal, overwegende, dat de troepen op alle punten sterk gedrongen waren; zoo dat zij zich niet langer in de aangenomene positien, konden staande houden, vond het voorstel aannemelijk; te meer, daar het vuur uit de huizen eene moorddadige slagting zoude te weeg gebragt hebben. Hij raadpleegde evenwel het gevoelen van alle Chefs der korpsen hierover; waarna hij last gaf, om op alle punten, de vijandelijkheden te

staken , en de troepen bevelen gaf , zich naar het stapel- en constructie- magazijn te begeven. De sleutels der stads poorten werden daarna , aan den gedelegeerde van het voorloopige bestuur van *Belgie* , op het stadhuis gezonden.

Zoodra de wapenstilstand bekend was , hield het vuur van alle punten op ; met uitzondering dat nog uit sommige huizen op de troepen werd gevuurd. Om dit te voorkomen deed de Generaal eene witte vlag op eene der bastions van het kasteel stellen. Doch naauwelijks was dit gedaan , of zekere KESSELS (*) zich noemende kommandant van de artillerie , (vergezeld van een' Luitenant-Kolonel , NIELLON genaamd) vervoegde zich als parlementair bij den Generaal , om te vernemen waarom het witte vaandel was uitgestoken. De Generaal gaf hier voor op de redenen , uit den brief van den afgevaardigden des voorloopigen bestuurs , ontleend ; alsmede om door ieder den gesloten wapenstilstand te doen eerbiedigen. KESSELS hiermede niet voldaan , beweerde dat de civiele magt onbevoegd was , eene militaire overeenkomst te treffen , en verklaarde uit naam van den bevelhebber der bende , door wien hij gezonden was , den gesloten wapenstilstand voor onwettig en zonder verbindende kracht ; doch nam evenwel het voorstel van den Generaal aan , om zich desaangaande bij den gedelegeerde

(*) Een man , die in 1828 op de jaarmarkten rondreisde met een walvisch geraamte.

van het voorloopige bestuur te vervoegen, en daarvan den uitslag mede te deelen. — Des nademiddags ten één ure deden twee Parlementairen zich aanmelden, en legden den kommandant der wacht, twee eensluidende eischen over; inhoudende, dat het bestendig zegenvierende Belgische leger, na door de hulp van de dappere ingezetenen van *Antwerpen* te zijn binnengerukt, voorstelde, de ontruiming van het kasteel, en het tuighuis, door de Hollandsche krijgshenden, die het een en ander bezet hielden; dat al het materieel in het kasteel, het tuighuis en op andere plaatsen der stad zijnde, aldaar moest blijven; dat de oorlogschepen die zich op de reede der stad bevonden, insgelijks een nationaal eigendom waren; dat de officieren hunne degenen zouden behouden, maar de soldaten hunne wapens neder moesten leggen; en de Hollandsche krijgshenden niet dan met honderd man te gelijk; en dan door de hulppoorten moesten uittrekken; of zich in naam van het voorloopige bestuur konden inschepen binnen den tijd van twee dagen; te rekenen van den dag af der aanneming dezer bepaling; eindelijk dat dit voorstel, denzelfden dag ten 4 ure, moest aangenomen zijn, of als niet gedaan zoude worden beschouwd. — Door dit stuk werd alzoo de wapenstilstand, die voor eenen onbepaalden tijd, reeds gesloten was, tot op den 27sten des nademiddags ten 4 ure bepaald. Maar nauwelijks was één uur verlopen, na het doen

van dit voorstel, of de munitie der Belgen schon- den den wapenstilstand, door op de troepen te vuren, die zich binnen de aneente van het stapel-en konstruktie-magazijn bevonden. De Kolo- nel SPRENGLER die aldaar bevel voerde, deed den Generaal hiervan kennis geven, en vragen of hij order tot vuren kon geven. Hij bekwam tot ant- woord, dat de Generaal den wapenstilstand in den volstrekten zin wilde naleven en hij (SPRENGLER) de witte vlag moest opsteken.

Op het voorstel, door KESSELS in naam van het voorloopige bestuur gedaan, antwoordde de Generaal, dat hij, na op het voorstel, van eenen afgevaardigde van genoemd bestuur, eenen wapenstilstand te hebben aangegaan, tot dat de Koning zou bepaald hebben, of het leger al dan niet het kasteel zou verlaten, ten uiterste ver- wonderd was, eene opeisching te ontvangen, om het kasteel over te geven, en om desaangaande in den middag vóór 4 ure een besluit te nemen; terwijl hij de eerste overeenkomst gesloten had, alléén om verder bloedstorten te voorkomen, en om andere ingezetenen der stad, waarin hij sedert jaren had gewoond, onberekenbare onheilen te besparen; dat hij het er voor houden moest, deze overeenkomst, van de zijde der Belgen, met naauwgezetheid zoude in acht genomen worden; doch met leedwezen ondervond, dat hij zich be- drogen had, en zij het op zich hadden kunnen nemen, om dezelve, met verachting van alle krijgs-

wetten, te schenden; dat hij dientengevolge, hun verantwoordelijk stelde, voor die trouwelooze, en verachtelijke handelwijze, die als zoodanig door geheel *Europa* zou worden beoordeeld; en waarvan hij den Koning zou kennis geven; eindelijk, dat hij de vernederende voorwaarden, die zij hadden durven voorstellen, niet aannam; dat hij de vesting, waarover het bevel hem was toevertrouwd, tot het alleruiterste zoude trachten te verdedigen, en nooit eenige voorwaarden aannemen, waardoor zijne eer, die tot nog toe zonder de minste smet was gebleven, konde bezoedeld worden (*).

Op bevel van den Generaal CHASSÉ had de Kolonel SPRENGLER de witte vlag doen uitsteken, om den eerbied voor den wapenstilstand te doen blijken; doch ook dit baatte niets; het vuur van de Belgen, werd van tijd tot tijd levendiger onderhouden; eindelijk plantte zij een veldstuk, voor den hoofdingang der enceinte van het magazijn en schoten daarmee de deuren open. Dit bragt vele verwarring onder de troepen, die daardoor in groote wanorde terug trokken. — Terwijl dit aan het magazijn voorviel, verzamelde zich eenige oproerigen, op de stads kaaijen aan de rivier de *Schelde*; wierpen aldaar batterijen op, bragten eenige stukken geschut aan en opende dadelijk de

(*) De authentieke stukken hiervan, zijn verzameld achter mijn werk: Bijdragen tot de geschiedenis der Nederlanden, II. deel Aanteek. en bijlage, n.º 57, 58 en 59.

vijandelijkheden tegen de schepen; zijnde *Z. M. Fregat Euridice*, de twee Korvetten *Komeet* en *Proserpina*, en de kannonneerboden n°. 2, 4 en 9.

Nu was het beslissend oogenblik gekomen; de Generaal verontwaardigd over de schandvolle handelwijze van de verbrekers van den wapenstilstand, gaf last om het *St. Andries* kwartier, waar de muitelingen zich in groot aantal bevonden, niet slechts met geweer te beschieten, maar ook te bombarderen en brandkogels daarin te werpen. Hiermede werd, zonder verzuim, een aanvang gemaakt. Ongeveer hetzelfde tijdstip, werd de zwarte vlag van het kasteel opgestoken en ontving de vloot (waarvan reeds eenige schoten gedaan waren,) het teekén, om de stad van der *Schelde* kant te beschieten. In weinige uren was het Dok en deszelfs omstreken vernield, stond het Arsenaal in den brand, en lagen de huizen langs de kaaijen in puinhopen verandert. Van de zijde des kasteels werd het blok huizen van de kloosterstraat in den asch gelegd en werden verschillende wijken der stad in brand geschoten. — De schade, die hierdoor aan *Antwerpen* werd toegebracht, is aanmerkelijk. Honderde muitelingen moesten hunnen euvelmoed met den dood of verminking boeten. Aan de schepelingen werd, bij het beschieten der stad, groote schade toegebracht, door de rebellen die hun, van de hoeken der straten beschoten.

Eenige manschappen, van het algemeen depot der landmagt, begaven zich in den avond van

dien dag, naar de stapel- en konstructie-magazijnen, waarin de muitelingen zich geworpen hadden; namen dezelve in bezit, staken ze in den brand, en vernagelde, al de artillerie stukken, die zich in den omtrek bevonden. Na het ophouden van het bombardement, hetwelk tot in den avond voortduurde, deed zich als parlementairen eene kommissie van Antwerpsche Notabelen, den Heer DUBOIS aan het hoofd hebbende, bij den Generaal aanmelden; welke, binnengelaten zijnde, een taffereel ophing van de verwoesting die het bombardement had te weeg gebragt, en op nieuw het sluiten van eenen wapenstilstand afsmeekte; om alle verdere onheilen te voorkomen. De kommissie overhandigde hierna den Generaal een' brief van den heer ROGIER, (lid van het voorloopige bestuur van *België*) en een' van ROBIANO DE BORSTBECK, Gouverneur van *Antwerpen*, inhoudende, dat men voornemens was de afgebrokene onderhandelingen weder op te vatten; en dus voorstelde, aan het verzoek der kommissie te willen voldoen. De Generaal bewogen zijnde, met het lot der inwoners, stemde het verzoek der Notabelen toe, en deed ROGIER en ROBIANO DE BORSTBECK eenen brief toekomen, waarin hij te kennen gaf, dat van zijne zijde geene vijandelijkheden zouden gepleegd worden, tot den volgenden morgen 8 uur; als wanneer hij verlangde dat eene kommissie, van het voorloopige bestuur, zich bij hem zoude vervoegen, om eene nadere overeenkomst te sluiten; verklarende daarbij,

dat hij, wanneer op zijne troepen mogt worden gevaard, alsdan het bombardement zoude hervatten.

Het getal der gesneuvelde manschappen, bij de Marine, bedroeg 7; dat der gekwetsten 36. De verdienstelijke Luitenant ter zee, L. C. MAAS en J. KLINKHAMER, bevel voerende op de korvetten *Proserpina* en *Komeet*, behooren onder het getal gesneuvelden.

Overeenkomstig de gemaakte bepaling, begaf zich een parlementair den volgenden morgen naar den Generaal, ten einde de voorwaarde van den wapenstilstand te regelen. Hij stelde voor, dat de troepen het kasteel binnen drie dagen ontruimen, en met wapenen en bagaadje retireren zouden. De Generaal sloeg dit voorstel geheel af, hetwelk eene andere schikking ten gevolge had; waarbij hoofdzakelijk bepaald werd, dat de arbeid aan de werken, tot het doen van aanvallen, wederzijds gestaakt zoude worden; het Hollandsche smaldeel, zoo als het toen voor *Antwerpen* lag, zoude geëerbiedigd worden; de door de Belgen wegge-roofde levensmiddelen vergoed, en de vijandelikheden drie dagen te voren wederzijds aangekondigd worden, de zaken bleven vervolgens in *statu quo*.

Alzoo werden dan, in het korte tijdsbestek van ééne maand, zeven Belgische gewesten afvallig; die vijftien jaren lang, door den Koning en de verbindtenis met het Oude Nederland, beweldadigd waren geworden. Alleen *Limburg* was nog maar

overig! — en zelfs daarin begon de geest, van ondankbaarheid, wrevel, miltzucht en verraad, te ontluiken. Nu was het doel der wanstallige *Unie* bereikt: het staatsgebouw, op de grondwet gevestigd, omvergeworpen, en op de puinhoopen van het vertreden regt des Konings, eene zuil gesticht, waarop het lot van *België* geschreven moest worden.

VAN HET BOMBARDEMENT DER STAD ANTWERPEN , TOT OP
HET BESLUIT DES KONINGS, OM DE REGTEN VAN HET
OUDE NEDERLAND MET DE WAPENEN
TE HANDHAVEN.

Voor al deze laatste gebeurtenis, waarbij de afval van, en de opstand tegen, het wettig gezag, door de ingezetenen van *Antwerpen*, die hun tijdelijk bestaan niet in den handel hadden, krachtdadig werd ondersteund, liet weinige hoop aan den Koning over, dat hij zich in zijne regten, die hij als Vorst op *België* bezat, met de wapenen zoude kunnen herstellen; en gaf tevens daarmede de doorslaande blijken, in hoever het de *Unie* gelukt was, de zaden van wrevel en ondankbaarheid bij het volk welig te doen groeijen. Eene kort daarop volgende gebeurtenis, bevestigde nog meer deze waarheid. Naar het Gewest *Limburg*, waar de vestingen *Maastricht* en *Venlo*, door de Koninklijke troepen bezet werden, zond het opgeworpene bevel, onder bevel van den Generaal DAINÉ, (een man, die nog kort te voren in 's Konings dienst was, zijnen eed verbrak, zich bij de muitelingen voegde, en daarvoor als deserteur uit de kaders van 's Konings leger werd geschrapt,) eene krijgsmagt, om *Limburg* aan deszelfs gezag te onder-

werpen. Om hier aan gevolg te geven, deed DAINÉ, te *Hasselt* zijnde, bij eene dagorde van den 2^{den} November, alle lotelingen voor de Nationale Militie, (uit dat gewest) die tot de ligtingen van 1827, 1828, 1829 en 1830, behoorden, oproepen; ten einde zij zich naar zijn hoofdkwartier zouden begeven. Hij voegde er bij, dat de Nationale eer, hen daartoe riep. De bewoners van *Limburg* deed hij bij eene aankondiging bekend worden, dat het voorloopige bestuur, hunnen wensch willende vervullen, hem naar *Hasselt* gezonden had, om hun van het vernederende juk der Hollanders te bevrijden, hetwelk het Belgische volk, met deszelfs aloude dapperheid afgeschud had. Op den 10^{den} November, zond hij aan den Generaal SCHEPERN, die te *Venlo* bevel voerde, eene opeischung van die stad over; met bedreiging, dat indien hij niet aan zijn bevel voldeed of zich verzette, hij met zijn hoofd bij hem verantwoordelijk zoude zijn. Deze opeischung beantwoordde den Generaal SCHEPERN met de woorden: « De krijgs-
 « mans eer gaat bij mij boven alles, op deze wijze
 « geef ik eene aan mij toevertrouwde vesting niet
 « over.» Onmiddellijk daarop werd *Venlo* hevig gebombardeerd, doch de Generaal verklaarde de vesting niet te willen overgeven, maar ten uiterste te verdedigen.» De ingezetenen dit vernomen hebbende, vielen vereenigd met de burgerwacht, het krijgsvolk onder SCHEPERN staande, aan; openden de poorten der stad en baanden den intogt voor de mi-

telingen, waarvan DAINÉ het opperhoofd was. De Generaal SCHEPERN, de soldaten der bezetting en een aantal ambtenaren, die tot de verdediging der stad hadden medegewerkt, werden krijgsgevangenen gemaakt en als zoodanig weggevoerd. Ook nu was *Limburg* afvallig en met hetzelfde *alle* Belgische Gewesten.

Eene gebeurtenis, zoo snood in derzelver beginselen, als verbazend groot in gevolgen, eischte andere maatregelen dan die, welke gebezigd worden, om eenige oproerlingen het voortgaan te beletten en de gestrengheid der wetten te doen ondervinden. De Koning, zoo zeer voor de belangen van het land wakende, als het Noord-Nederlandsche volk hem hoogschatte en beminde, riep daarop, overeenkomstig de verdragen met de groote Mogendheden die het Koninkrijk der *Nederlanden* gevestigd hebben, de goede diensten van zijne Bondgenooten in; ten einde zijn regt te handhaven, zijne oproerige onderdanen tot hunnen pligt te brengen en de moeilijkheden, door dezelve ontstaan, uit den weg te ruimen. De roepstem des konings werd gehoord. Misschien volijverig. Door de Mogendheden werd besloten dat hunne afgezanten een Kongres zouden beleggen en in hunne conferentiën beraadslagen, over de middelen en krachten, naar aanvraag van den Koning der *Nederlanden*, die aangewend behoorden te worden, om de vertredene wet te handhaven.

De meer en meer toenemende ongeregeldheid, die niet zelden met de rampzaligste tooneelen van bloedvergieten vergezeld gingen, zette dit besluit spoed bij, en reeds den 4^{den} November 1830, werd de eerste conferentie door de gevolmagtigden der Hoven. (*) *Oostenrijk, Frankrijk, Groot-Brittannie, Pruissen en Rusland*, aan het Ministerie van Buitenlandsche zaken te *Londen* gehouden.

In deze eerste bijeenkomst, werd de grondslag gelegd (ten einde het bloedvergieten te doen ophouden) van eene ophouding der vijandelijkheden, door het terugtrekken der wederzijdsche krijgsmagt binnen de grenzen (*Limiten*) die vóór het traktaat van 30 Mei 1814 de bezettingen van den staat der vereenigde *Nederlanden* (tijdens de verbindtenis met *België*, de Noordelijke *Nederlanden*) afscheidde van die, welke in het vervolg, met dezelve, het Rijk der *Nederlanden* hebben uitgemaakt.

Hierbij werd bepaald, dat de wederzijdsche krijgsbenden de vestingen en het gebied, welke zij wederkeerig buiten gezegde lijn bezet hielden, binnen den tijd van tien dagen moesten ontruimen. Ook werd, overeenkomstig § 4 van hun protokol van 15 November 1818 (+), de gezant

(*) De Prinsen ABERDEEN, TALLEIRAND, ESTERHAZI, BARON BULOW en MATUSCEWICZ.

(+) § 4.º Dat, indien de Mogendheden welke deze akte hebben onderteeekend, het tot beter bereiking van het bovenvermelde doel (de handhaving en bevestiging van het stelsel, hetwelk den vrede van *Europa* bevestigd heeft,

van den Koning der *Nederlanden* uitgenoodigd, om aan hunne verdere beraadslagingen deel te nemen.

Weldra kwam de afgezant des Konings, en nam deel aan eene volgende conferentie, aan het Ministerie van Buitenlandsche Zaken te *Londen*, (waar vervolgens alle conferenties, betreffende deze gewichtige zaak, gehouden werden) van de gevolmagtigden der vijf Hoven, op den 17^{den} November. Dit had ten gevolge, dat, bij een protokol, volgende op dat van den 4^{den} November, op grond der vroegere beraadslagingen, en daarop ontvangene antwoorden, (van den Koning en der Belgen) de wapenstilstand als aangenomen werd beschouwd; en deze werd verklaard te zijn, eene verbindtenis aangegaan jegens de vijf Mogendheden.

en alleen in staat is, om deszelfs duurzaamheid te verzekeren) noodig mogten achten, afzonderlijke bijeenkomsten te houden, hetzij van de verhevene Souvereinen zelve, hetzij van hunne Ministers en Gevolmagtigden, om daarin gemeenschappelijk te handelen, over hunne eigene belangen, voor zoo verre deze met hunne tegenwoordige beraadslagingen in verband staan; als dan de tijd en plaats dezer vereenigingen telken reize, door middel van diplomatieke mededeelingen, voorloopig zullen worden vastgesteld, en dat, ingeval deze vereenigingen ten doel mogten hebben, om te handelen over zaken, meer bijzonder in verband staande met de belangen der andere staten van *Europa*, zij *geene plaats zullen hebben, dan ten gevolge eener stellige uitnoodiging, van diegenen der genoemde Staten, welke de bedoelde zaken mogten aangaan, en onder stellig voorbehoud van derzelve regt, om daaraan, hetzij regstreeks hetzij door Gevolmagtigden, deel te nemen.*

Wordende hierbij verder besloten, tot uitnoodiging, om van wederzijds kommissarissen te be-
noemen, tot regeling der grenzen, (*limiten*) om
de vijandelikheden te staken en om, de in *België*
zich bevindende, krijgsgevangenen te ontslaan.
Voorts hield het de toestemming van den Koning
in, met het protokol van den 4^{den} November
n°. 1, welke toestemming de Koning, al aan-
stonds, door zijnen afgezant aan de Gevolmagtig-
den der vijf Hoven, deed bekend worden.

De lijn, (*limite*), binnen welke de wederzijdsche
krijgsbenden zouden terug trekken, was evenwel
niet geregeld; en het tijdsbestek der tien dagen,
als uiterste bepaling gegeven, waarin de krijgsbenden
wederkerig moesten terug trekken, binnen die nog
te regelen lijn, veroorzaakte nog eenige weder-
zijdsche krijgsbewegingen.

Venlo was door het veraad der inwoners in het
bezit van de muitelingen. De tijding hiervan ver-
spreidde zich weldra door geheel *Limburg*, en
bragt de gemoederen in beweging. Intusschen had
het opgeworpene bestuur, terwijl *DAINE* zich ont-
ledig moest houden met het aanwerven van krijgs-
volk, en het belegeren van *Venlo*, een ander met
name *Baron DE LOE*, naar *Maastricht* gezonden;
ten einde zich ook in het bezit van deze vesting
te stellen. Het hoofdkwartier van den laatsten was,
even als dat van *DAINE*, te *Hasselt*. Van daar deed
hij aan den Generaal Majoor *DIBBITS*, Opperbe-
velhebber van *Maastricht*, eenen brief toekomen,

waarin hij te kennen gaf, dat *België* waarlijk van *Holland* was gescheiden; dat de Hollandsche Regering dit scheen te hebben erkend, door aan alle Belgische ambtenaren hun afscheid te geven; dat voor het meerendeel de Limburgsche Gemeenten, den stroom gevolgd hebbende, geen middenpunt van bestuur meer bestond; en gevolgelijk de grootste regeringloosheid het platte land zou verwoesten; en hij dus ter voorkoming daarvan, de betrekking als Gouverneur van dat Gewest, op zich genomen had, en om die taak goed te kunnen vervullen, den Generaal DIBBITS verzocht, hem bij de burgerlijke ambtenaren te *Maastricht* toegang te bezorgen. De Generaal gaf daarop dadelijk ten antwoord, dat hij geen ander gezag dan dat des Konings erkende, en dus zijn antwoord niet den omtkennend konde zijn.

Op dien tijd werd door den Generaal Majoor den Hertog VAN SAXEN WEIMAR eene versterking voor de vesting *Maastricht* aangebragt, die den 21sten November aldaar binnen rukte. De onverwachte aankomst dier troepen, had ten gevolge, dat twee Belgische parlementairen zich naar den Generaal DIBBITS begaven, met de vraag of hij den, te *Londen* gesloten en, wapenstilstand zou eerbiedigen. De Generaal hiermede nog niet bekend, gaf te kennen, dat hij geene overeenkomst erkennen kon, dan door of van wege den Koning bekend gemaakt. Ondertusschen was DAINE op de nadering der krijgsbenden van den Hertog naar

Luik gevlugt. Ook zijne bende had *Hasselt* verlaten, benevens den, door het opgeworpene bestuur, benoemden Gouverneur van *Limburg*. Daarop vormde de Hertog met den Generaal DIBBETS een plan om *Venlo* weder te hernemen; doch na dat de Hertog de 24sten Maastricht verlaten had en route langs de linker maasoever nam ontving hij de tijding der wapenschorsing te *Bree*, en zag dus van de ernstige demonstratie op *Venlo* af. Op den 25sten kwam de tijding der wapenschorsing van 's Konings wege bij den Generaal DIBBETS te *Maastricht* aan; waarna deze met eenen raad van Belgische officieren (bij afwezigheid van DAINÉ) eene overeenkomst sloot, om wederzijds alle aanvallende vijandelijkheden te staken.

Ook in dat gedeelte van *Zeeland*, hetgeen oudtijds *Staats-Vlaanderen* genaamd werd, en waarin de bende muitelingen en Parijsche vrijwilligers, staande onder PONTECOULANT, eenen strooptogt deden, doch door de inwoners van *Oostburg* met krachtdadigen bijstand eener afdeeling uit het Fort HENDRIK en van den Luitenant-Kolonel LEDEL, verdreven werd, hadden, voor dat de wapenstilstand genoegzaam bekend was, vernieuwde ongeregeldheden plaats gehad. De stroopbenden die vervolgens te *Aardenburg* kwamen, handelde aldaar even als op andere in *Zeeland* door hun bezochte plaatsen; de kas van den ontvanger werd geligt en de Brabandsche vlag opgestoken. Deze en dergelijke schendingen van

het grondgebied der Noordelijke Nederlanden , gaven aanleiding dat de Luitenant Kolonel LEDEL maatregelen nam ten einde die te doen ophouden , door de bedreiging , om met het stuiten van het zeewater , en het gevolgelyk doen overstromen van *Maldeghem* , het noordelyke gedeelte van *België* te kastjden. Deze bedreiging had het gewenschte gevolg , en deed de vijandelykheden aldaar een einde nemen. Intusschen had *Rozendaal* , tevens de strooperijen van eene andere bende ondervonden , die echter spoedig door de Rotterdamsche Schutters en de Leijdsche Jagers , onder bevel van den Generaal VAN GEEN , verdreven werd.

Onder de middelen , die tot stuiting der vijandelykheden , en ter beveiliging en verzekering , door den Koning genomen werden , behoort het in staat van blokkade stellen der Zuid-Nederlandsche- of Vlaamsche-kust , hetwelk by besluit van 7 Novemb. werd bepaald. De zuidelyke Ambtenaren werden vervolgens tydelijk van hunne bedieningen in de Noordelyke gewesten ontslagen ; en daarna alle in- en door-voer , van of naar de in opstand zijnde gedeelten des Rijks verboden. Ter voorziening in de behoefte der Schatkist , die door den opstand buitengewone uitgaven moest doen , en , aan de andere zijde de geregelde inkomsten niet had , werden pogingen aangewend , en ditmaal met het gewenschte gevolg bekroond. Een ontwerp van wet , tot het doen samenblijven van de Militie , werd tevens in de vergadering der Tweede Kamer

gezonden. In het vervolg, gedurende den opstand in *België*, werden door den Koning dergelijke maatregelen genomen, om de getrouwe ingezetenen van Oud Nederland te beveiligen en te beschermen; terwijl de vertegenwoordigers van deszelfs gewesten, met warme vaderlandsliefde, de beste middelen bleven aanwijzen, die tot het waarachtige belang der ingezetenen konden leiden. Eene weldadige overeenstemming tusschen de leden der Staatsvergadering en den Koning, deed vooral zien, hoedanig, de door Oud Nederland geopene Vorst, (toen de dageraad der verlossing uit de Fransche dwinglandij, aanbrak,) de ware belangen van zijn volk behartigde.

De standaard des oproers, in geheel *België* geplant, werd nu, door den invloed der Brusselsche gezagvoerders, naar het Groot-Hertogdom *Luxemburg*, (waarvoor de Koning vier zijner erfbezittingen had ingeruild) overgebracht. Dat dit een land was, aan het Duitsche Rijk ondergeschikt, welks hoofdstad daarvan eene verbondsvesting uitmaakte, werd niet in aanmerking genomen. Trouwens, waar geweld, verraad, en omverwerping der wetten ten troon is verheven, en de drijfveeren der daden zijn, is dit niet vreemd. Het was voor de hoofden des oproers genoeg, om de bewoners van *Luxemburg* tegen hunnen Groot-Hertog op te hitsen, en daardoor, altijd uit de aangerigte be-roering voordeel trekkende, de mogelijkheid daar te stellen, ten einde ook dat land, eenmaal, aan het wettige gezag onttrokken zijnde, in hun

hezit te krijgen. — De eerste poging daartoe was de gemoederen der ingezetenen van *Bouillon* aan het gisten te brengen. Dit was voor hen van goed gevolg; de inwoners stonden tegen de militaire magt op, en vermeesterden de citadel (sterkte) der stad; waarna het aldaar liggende garnizoen in de kazerne opgesloten werd gehouden. Het Pruisische krijgshoofdbestuur deed daarop een stuk afkondigen, waarin de ingezetenen ernstig werden aangemaand, om zich onder de wetten te scharen, en zich niet verder door wanhoopden te laten verleiden, wier strafbare lichtzinnigheid de rampen niet in aanmerking namen, die de tegenstand tegen de gestelde magten de Luxemburgers onvermijdelijk moesten doen treffen. Doch, met deze aankondiging ging het even als met de, zoo vele rust en welzijn beynoderende, pogingen, die, door den geest des kwaads wederstreefd, met geen goed gevolg werden bekroond. De Luxemburgers, reeds te zeer ingenomen met de verderfelijke denkbeelden der wetschennige Belgen, leenden het oor niet aan de vermaningen die hun gegeven werden, maar breidden, gestadig aangevuurd wordende, den opstand weldra door het geheele Gewest *Luxemburg* heen. De Gouverneur *WILMAR*, een man, onwankelbaar getrouw aan zijn vorst, deed daarop den ingezetenen bekend worden met de verdragen, (*) waarbij het Groot-

(*) Betrekkelijk de vestiging van het Groot-Hertogdom onder den koning der Nederlanden en deszelfs betrekking

Hertogdom gevestigd werd; en met de overeenkomst, waarmede hetzelfde aan den vorst, die met de Nederlansche kroon was bekleed geworden, werd overgegeven; om, namelijk, eenen van dat koninkrijk onafhankelijken, en tevens tot het Duitsche verbond behoorenden, staat uit te maken; (*) hun waarschuwende (dewijl Luxemburg alzoo een eigen volksbestaan had) zich niet verder met de opgeworpene Belgische regering in te laten, die nimmer over het Groot-Hertogdom eenig gezag kon voeren, zonder eene daad van overweldiging te plegen. Het was in den aard der zaak opgesloten, dat het deelnemen aan de verkiezingen voor het nationale Kongres te *Brussel*, dat eerlang stond geopend te worden, en waarvoor reeds werkelijk door de Luxemburgers pogingen werden gedaan, eene inbreuk maakte, op het staatkundige verdrag dat hun bond. Luxemburg had nimmer tot het land behoord, dat tijdens de Oostenrijksche regering *België* genaamd werd; en moest derhalve in wezen blijven, zelfs dan, wanneer het Koninkrijk der Nederlanden ophield te bestaan.

Daar evenwel, niettegenstaande alle aanmaningen tot het Duitsche Verbond. Artikel 65, 67 en 69 der Weener Congres acte.

(*) Artikel I der grondwet van het Konigr. der Nederl. Het Groot-Hertogdom *Luxemburg*, in de grenzen van het gemelde traktaat (Weener van 19 juli 1815) bepaald, onder dezelfde Souvereiniteit als het koninkrijk der Nederlanden, zal dezelfde grondwet hebben, behouders dezelfde betrekkingen tot het Duitsche verbond.

gen, de inwoners zich oproerig bleven betopnen, riep de Koning der Nederlanden de hulp van het Duitsche Verbond in, om aldaar de wettige orde, te herstellen. Dit had ten gevolge, dat de Duitse Bondsvergadering besloot dat alle de tot het Verbond behorende Regeringen, elkander onderling en onverwijd, in naam des Verbonds, zouden bijstaan tot herstelling der orde en rust, in elken staat van dat Verbond, waar zulks mogt noodig zijn. Ook dit besluit van de Verbonds-Staten werd den Luxemburgers bekend gemaakt, doch alles was vruchteloos.

Inmiddels was het voorloopige bestuur, dat zich te *Brussel*, met DE POTTER aan het hoofd, had opgeworpen, voortgegaan met besluiten van allerlei aard te nemen. Onder deze had hetzelfde bepaald, dat de opening van het Nationale Kongres den 20sten November zouden plaats hebben. Nu begon zich de nakoming van de vooraf gemaakte voorwaarden der partijen, — die het vrij stond, om na de omverwerping der bestaande orde van zaken, ieder zijn vorige standpunt te hernemen — te doen gevoelen. De begrippen van DE POTTER behoorden tot de partij, die het minste sterk was. Dit was hem bewust, en hij gebruikte derhalve middelen om dezelve ingang te doen vinden; te meer, daar hij, bij de voorloopige verkiezingen van afgevaardigden tot het Nationale kongres (waarvoor 63 personen in aanmerking gekomen waren) eerst in de vier en veertigste plaats met 52 stemmen werd gekozen,

terwijl de heer KOKAERT, de eerste zijnde, met 309 werd aangenomen. Om zijne begrippen ingang te doen vinden, deed hij eene staatkundige geloofsbelijdenis bekend maken, waarin hij te kennen gaf, dat hij niet als lid dier vergadering verkozen wilde zijn, en gevolgelyk over het ontwerp van wet (tot welks vervaardiging hij, met de andere leden van de voorloopige regering, eene kommissie had benoemd, doch hetwelk hem, om de daarin vervatte artikelen voorstellende en bepalende, de eenhoofdige regering voor *België*, niet aanstond) zijne gevoelens niet in die vergadering wilde doen kennen. Onder die omstandigheden verklaarde hij zijnen landgenooten, dat hij elke poging, om een lid van *Nassau* of eenigen vreemden Vorst aan het hoofd van *België* te plaatsen, met alle krachten zou tegengaan, dewijl hem eene Gemeenebestelijke regering voor *België* het best geschikt voorkwam. De grond, die hij hiervoor bijbragt, was: « dat de geaardheid der Belgen, bijzonder voor zulk eene goedkoope regering geschikt was. » De staat moest geen ander hoofd hebben, dan eenen voorzitter, die voor drie of vijf jaren benoemd werd; doch, ingeval daartegen nog te veel veroordeelen bestonden, ten minste niet verder behoorde gegaan te worden, dan tot de benoeming van een hoofd van den Staat voor zijn leven, en in geen geval het beginsel der erfelykheid toe te laten.

Den 20sten November was het de dag, waarop het Belgische kongres geopend werd. Reeds dadelijk

veroorzaakte de verschillende gevoelens der partijen eene botsing. Volgens sommigen moest het voorloopige bestuur het kongres openen; anderen vermeenden dat het beneden de waardigheid van de vergadering zou zijn. Eindelijk werd besloten, nadat de, tegen elkander inlopende, begrippen onderling bestreden waren, dat door eene kommissie het genoemde bestuur zoude binnen geleid worden. Dit geschiedde. DE POTTER, plaatste, zich als het hoofd, op het spreekgestoelte, en begon de openingsrede, waarvan eene herhaling van al den laster tegen den Koning, de bewoners van Oud-Nederland, en eene opsomming van zoogenaamde grieven, het begin was. Na alvorens de geschiedenis der laatste vijftien jaren, tot op de gebeurtenissen uit den opstand ontstaan, doorloopen, en de hooge noodzakelijkheid eener omwenteling bewoord te hebben, sprak hij van de groote diensten, die het voorloopige bestuur aan *België* bewezen had. « Betrekkingen met buitenlandsche Mogendheden, » ging hij voort. « meenden wij onder de bestaande omstandigheden niet te moeten aanknoopen. Wij wisten overigens op eene wijze, die allen twijfel weg nam, dat men ten onzen opzichte het belang der niet tusschenkomst gestrengelijk zou handhaven. Wij geloofden dus, dat het vrije *België* deszelfs onafhankelijkheid door eigene kracht moest vestigen; steeds bereid dezelve te doen gevoelen aan ieder, die zich daartegen mogt willen verzetten. Sedert wij dit besluit genomen

« hadden ontvingen wij van de vijf groote Mogendheden nieuwe en officieële mededeelingen, welke wij ons gelukkig achten heden kenbaar te maken. Dezelve bevestigen ten volle de vroeger gegevene verzekeringen, en geven ons de hoop, dat weldra de vijandelijkheden gestaakt, en het geheele Belgische grondgebied, zonder eenige uitzonderingen, ontruimd zullen zijn. »

Betrekkelijk de werkzaamheden van het kongres zeide hij: « Laat het volk uit onze omwenteling voordeel trekken; dat de ambten naar de wettelijke behoeften des Staats verminderd, de bezoldingen lager gesteld, en alle die pensioenen afgeschaft worden, die maar al te dikwijls aan slaafsche huurlingen worden gegeven, en het werk onzer staatkundige wedergeboorte zal voleindigd zijn. »

In de eerst volgende zitting van het Nationale kongres stelden sommige der leden het als zeker, dat het voorloopige bestuur reeds al deszelfs magt in handen van het kongres had behooren neder te leggen, dewijl het kongres de hoogste magt in België was geworden. De Heer ROGIER, lid van het voorloopige bestuur, dit vernemende, verklaarde daarop, uit naam van gedacht bestuur, dat hetzelve de uitvoerende magt in handen van de vertegenwoordigers des volks nederlegde, die dezelve sedert 29 Sept. 1830 had uitgeoefend. Na eenigen tweestrijd werd echter besloten, om dezelfde magt op nieuw aan de leden daarvan op te dragen, hetwelk dadelijk door ROGIER aangenomen

werd. Inmiddels had DE POTTER het nederleggen van de uitvoerende magt, door ROGIER gedaan, vernomen, en verklaarde daarop onmiddelijk van het bestuur af te treden, op grond, dat het nationale kongres slechts eene vergadering was, door het voorloopige bestuur bijeen geroepen, om de nieuwe maatschappelijke orde te regelen; dat die voorloopige regering, van vroegere dagteekening zijnde dan het kongres, derzelver lastbrief niet van hetzelfde had bekomen, en die lastbrief op het oogenblik, dat ROGIER, die in handen van het kongres nederlegde, en daarmee alle gezamenlijke en onder eene verwarde magt aan hetzelfde overdroeg, vernietigd was.

Alzoo deed de tegen over elkander staande partijchap der verschillende factiën den invloed van eenen man, die als een der grootste aanstokers van het vuur des opstands kan aangemerkt worden, geheel te niet; van eenen man die reeds in 1829 de bestaande orde had willen omverwerpen, die na den opstand als een halve God door de Brusselsche burgers werd ingehaald, die eindelijk medelid was van de hoogste magt in *België*, als een Koning de Vergaderingen van het Nationale kongres opende, en in onderhandelingen trad met de afgezanten der vijf Europesche Mogendheden. — Men achtte zich gelukkig van eenen magtigen mededinger bevrijd te zijn.

Bij de mannen, die in den voortgang der zittingen van het Nationale kongres ijverden voor

de onafhankelijk verklaring van *België*, behooren de voormalige afgezanten ter Nederlandsche Staats-vergadering, PIRSON en DE CELLES. Ook waren zij het, die zich vóór een voorstel verklaarden van RODENBACH, om het Huis van *Nassau*, ten eeuwigen dage van de opper-heerschappij over *België* uit te sluiten; en naauwelijks had het kongres de zesde zitting gehouden, of er was aangenomen en verklaard: 1°. Een eenhoofdelyke regeringsvorm. 2°. *België* onafhankelijk. 3°. Het Huis van *Nassau* ten eeuwigen dage uitgesloten. In het vervolg van tijd werd over het ontwerp van grondwet beraadslaagd.

Eene gebeurtenis als deze, vermeerderd de geschiedenis der volken van *Europa* met een weergaloos voorbeeld. Een volk, hetwelk alle wenschen omtrent deszelfs welvaart en zedelyke belangen ziet vervuld, scheurt zich onder moord en brandstichting van het wettige gezag los, en verklaart het geslacht van deszelfs weldoener eeuwig uitgesloten van de opperheerschappij over hun land. Welk oordeel geveld werd door, en welke maatregelen van de gevolmagtigden afgezanten der vijf groote Europeische Mogendheden, naar aanleiding van zoodanige gebeurtenis genomen werden, staat thans te melden.

Het Protokol van den 17den November ontmoette bij de Belgen, zoodra het ter hunner kennis was gebragt, reeds grooten tegenstand. De voerwaarden, daarin vervat, wílden zij zich niet laten welgevalen. Hun antwoord daarop was, dat

onder hunne grenzen, (*limiten*), behalve het Groot-Hertogdom *Luxemburg*, het geheele Gewest *Limburg* met de vestingen *Maastricht* en *Venlo*, en het 4de en 5de distrikt van *Zeeland*, begrepen moesten zijn.

Eene uitlegging als deze eischte aan de zijde des Konings de meeste behoedzaamheid. Hij drong daarom op stellige waarborgen aan, door de Mogendheden te geven, tot verzekering van den reeds aangenomen grondslag van onderhandelingen; van alles, waarin men, verder (overeenkomstig met de eer en het belang van *Noord-Nederland*), dezerzijds zou toestemmen. — Op dien grond werd het Protokol van den 17den November, door den Koning niet bepaaldelyk aangenomen, maar bewilligde men wederzijds, in eene staking der vijandelykheden, waarhij de troepen hunne stellingen behielden.

Doch weldra deed zich eene nieuwe aanleiding tot bedenking op. De gevolmagtigden der vijf Hoven, hielden op den 30sten November eene conferentie, en ontvingen van de Brusselsche gezagvoerders eene verklaring, inhoudende de verworping van den eenigen waarborg van den wapenstilstand, namelijk de beschouwing van denzelfven als eene verbindtenis jegens de vijf Mogendheden. — De voorwaarde van den wapenstilstand en de gave (onvoorwaardelijke) aanneming van denzelfven, door de gezagvoerders in *Brussel*, moest alzoo, gedurende de opschorting der vijandelykheden, het punt der onderhandelingen blijven uitmaken.

Te dien einde ontving de Nederlandsche Ambassadeur van den Koning de noodige voorschriften, waardoor het Protokol van den 17^{den} November, als door hem aangenomen verklaard werd.

Het Protokol van den 30sten November, hield diensvolgens in, het opgenoemde verslag van de opgeworpene regering in *België*, door de Heeren CARTWIGHT en BRESSON, na hunne tweede zending naar *Brussel*, en de vermelding van 's Konings toetreding tot het Protokol van 27 November.

Uit de toetreding tot dit Protokol, volgde onmiddellijk het opheffen van de blokkade, die de Koning, bij besluit van den 7^{den} November, had vastgesteld. Dezelve werd dan ook ingetrokken; doch de maatregelen van voorzorg, die bij een vroeger besluit genomen waren, voor zooveel de scheepvaart op de Schelde betrof, bleven voortduren.

Naar aanleiding van dit alles, deed de Koning de gevolmagtigden der vijf Hoven oplettend maken op de aanmerkingen, die te *Brussel* tegen den onbepaalden aard van den wapenstilstand gemaakt waren. Dit was tegen de bedoeling der vijf Hoven, in hunne protokollen van 4 en 17 November vermeld. Hij deed hun tevens bekend worden met de genomene maatregelen van voorzorg, betreffende de scheepvaart op de *Schelde*. De Brusselsche gezagvoerders deden insgelijks, door Sir CHARLES BAGOT, Lord PONCOMBY, en den Heer BRESSON, aan de gevolmagtigden der

Hoven, betreffende eenige nog te vereffene punten, mededeelingen toekomen.

De afgezanten der Mogendheden, ter conferentie in *Londen*, vergaderden daarna op den 10^{den} December, raadpleegden over de, van beide zijden gedane, inlichtingen en aanmerkingen, en waren daarna van oordeel (hetgeen ook in het Protokol van dien dag werd medegedeeld) dat, volgens de door den afgezant der *Nederlanden* gegevene ophelderingen, er redenen bestonden om te gelooven, dat de Koning huiverig was, om de maatregelen van voorzorg (betreffende de scheepvaart op de *Schelde*) in te trekken; en zulks daaraan moest worden toegekend, dat hij de hervatting der vijandelijkheden tegen hem voor mogelijk hield, vóór de bepaalde sluiting van den wapenstilstand, waarvan de beginselen en de grondslagen, in de Protokollen van 4 en 17 Novemb., waren vastgesteld; doch, dat in dit opzicht de ware zin der bepalingen, waaromtrent de Hoven overeen gekomen waren, niet begrepen was geworden; maar dat, in allen gevalle, die zin in het Protokol van den 30sten November, en vooral in eenen daarbij gevoegden lastbrief voor Lord PONCOMBY en den heer BRESSON, meer volledig was verklaard geworden; en dat, in overeenkomst met dien lastbrief, het daarvoor gehouden moest worden; dat het staken der vijandelijkheden onder den onmiddellijken waarborg der vijf Mogendheden was geplaatst; ook dat het er niet op aankwam, in

de onderhandelingen van den wapenstilstand, te weten, of de vijandelijkheden, al dan niet, zouden hervat worden, maar eenzijdig de afscheidingslijn te bepalen, waardoor de wederzijdsche krijgshenden gescheiden zouden worden; tevens, dat eene hervatting der vijandelijkheden (volgens de letter van den lastbrief van 30sten November voor Lord RONCOMBE en den Heer BRESSON) openbaar tegen de heilzame bedoelingen der vijf Mogendheden, om het bloedstorten te voorkomen, zouden aandruischen; — eindelijk, dat, in overeenkomst met deze overwieging, bij den Koning zou worden aangedrongen, in naam der vijf Hoven, op het intrekken der maatregelen van voorzorg, die nog voor dien oogenblik de vaart op de *Schelde* belemmerden, en alzo de blokkade zoo volledig op te heffen, als de Mogendheden zulks van den beginne af aan begrepen hadden; en, ter bevordering daarvan, de conferentie bij de regering van den Koning der Nederlanden zoude bewerken, dat de Belgische koopvaarders niet werden bemoeijeld.

Aldus werd de conferentie aan *Londen*, bij herhaling, met den eisch, omtrent de opening der vaart op de *Schelde*, tegen de Nederlandische Beveiliging op.

Na het vallen der stad *Antwerpen* in de magt der muitelingen, op den 27sten October, was, uit den aard der zaak, en ten gevolge der maatregelen ter verdediging van wege den Koning, de vaart uit de zee naar *Antwerpen* en terug, gestremd

geworden; vervolgens ontstond de blokkade der Belgische kusten, en werden de stad *Antwerpen* en *Gent* onder dezen maatregel begrepen. Toen kort daarna de blokkade buiten werking werd gesteld, keerden die beide havens terug in den toestand, waarin zij zich bevonden van het tijdstip, toen zij aan de omverwerpers des wettigen gezags overgingen, tot aan de invoering der blokkade, en bleven, gevolgelyk, de maatregelen van voorzorg voortduren. Niettegenstaande dit, bleef de conferentie, overeenkomstig de Protokollen, op de onmiddellyke herstelling der vrije vaart op de *Schelde* aandringen, bewerende, dat de strekking derzelve eene daad van vjandelykheid was.

Het intrekken der blokkade zelve, die, overeenkomstig der volkerenregt, niet altijd met eenen wapenstilstand, en bijna nimmer met eene wapenschorring gepaard gaat, was slechts door den Koning hewilligd geworden, (*) ten gevolge van een dringend aanzoek. Doch ook dit niet genoeg zijnde, betwistte men den Koning, op zjn eigen grondgebied, eene militaire ljn van verdediging te handhaven, en den doorgang door dezelve te verbinderen.

Het opgeworpene bestuur te *Brussel*, hetwelk aan het ontslag der krigsgevangenen nog geen gevolg gegeven had, nam nu de protokollen van 4 en 17 November aan. Doch bij deze aenroeping werd de

(*) Ophelderingen van den Minister van Buitenlandsche zaken, in de Vergadering van de Tweede Kamer, op den 20sten Januarij 1831.

lijn in *Limburg* niet in verband gebragt met het vorige grondgebied der *Vereenigde Nederlanden*, maar beperkt tot eenen enkelen militaire-weg naar *Maastricht*.

De Gevolmagtigden der vijf Hoven, op den 18^{den} December vergaderd zijnde, kwamen overeen, in hun protokol van dien datum, hun oordeel over die, door de Brusselsche gezagvoerders aangenomene, lijn van wapenstilstand op te schorten; aangezien in de briefwisseling van hunne kommissarissen te *Brussel*, geene berigten gevonden werden, waaruit bleek, dat de bedoelde lijn van de protokollen, n°. 2—3, van 17 November, met medewerking van de kommissarissen des Konings, was bepaald geworden. Reeds vroeger had de Koning, door zijnen afgezant aan de conferentie, de reden doen opgeven, waarom de opheffing van de blokkade der vlaamsche kusten was gedaan, en gehijktijdig berigt, dat hij eenen tweeden afgezant had afgezonden om de conferentiën te *Londen* bij te wonen. — Ook had de conferentie, van de gevolmagtigden van *Oostenrijk* en *Pruissen*, mededeelingen ontvangen, nopens het Groot-Hertogdom *Luxemburg*. In het Protokol van den 18^{den} December, werd van deze mededeelingen melding gemaakt.

Intusschen werd de schorsing der vijandelikheden door de Nederlandsche bevelhebbers ten stipste nagekomen; terwijl de opstandelingen die herhaalde malen in Noord-Brabant en in andere

gedselden van Noord-Nederland aan hunne grenzen gelegen, verbraken. Zoo werd, in den avond van den 6den December, het dorp *Hilvarenbeek* door eene bende Belgische roovers bezet; terwijl drie hunner binnen hetzelfde gingen, om van de ingezetenen geld af te persen. Van den aldaar wonenden Predikant VAN HEUSDEN werd 100 gulden afgevorderd, in naam van hunnen bevelhebber, die hen had afgezonden om buit te maken, hun geene soldij gaf, en gelast had van de Hollandschgezinden zoo veel te vorderen als tot levensonderhoud noodig was. De Predikant beantwoordde aan hunne vordering, zooveel als hem mogelijk was; waarop zij, na alvorens wijn geëischt te hebben, vertrokken; zich bij een' anderen vervoegden, aldaar de deuren en vensters openschooten, en eenen tachtigjarigen grijsaard aan het hoofd kwetsen. Na dergelijke mishandelingen aan eenige andere bewoners van het dorp gedaan te hebben, verlieten zij hetzelfde. Soortgelijke voorvallen waren op dien tijd menigvuldig: de ontvanger van de belastingen te *Valkenswaard*, LOEFFSCHUPHOVEN, ondervond dit. De gewapende dieven plunderden zijn huis, mishandelden zijne hoogzwangere echtgenoot, en voerde hem mede. Ook te *Baarle-Nassau* werden pogingen gedaan, ter uitvoering van wreedaardige schelmstukken; doch de Generaal VAN GEEN stelde krachtdadige middelen hier tegen. In het gewest *Limburg* werden door de opstandelingen voorbe-

reidselen gemaakt, om eenen aanval op de vesting *Maastricht* te doen.

Zoo was de stand van zaken, toen de gevolmagtigde van den Koning de komst van eenen tweeden Ambassadeur aankondigde. Tot hiertoe had de eerste gevolmagtigde — volgens het regt der volken, hetwelk alle beschikkingen van eenige Mogendheid over de belangen eener andere, even onafhankelijk als zij, uitsluit, en in overeenstemming met het vierde lid des Protokols van *Aken* van 15 November 1818 — (zie de noot op blz. 92-93) de conferentie bijgewoond; doch nu maakten de gevolmagtigden der Hoven zich, op eene der Nederlanden onteerende wijze, schuldig aan het verbreken van een tractaat, dat op de billijkheid der menschheid zelve gegrond is: op den 20sten December, namelijk, sloot de conferentie, *zonder den Nederlandschen Ambassadeur ter bijwoning der bijeenkomst uit te noodigen*, een staatsstuk, dat in den besten zin des woords, tot opschrift behoort te dragen: verkrachting van wet en regt.

In dit protokol werd, op grond van de wederzijdsche aanneming van den wapenstilstand, besloten, verdere maatregelen aan te wenden, om de verwarring te doen ophouden, die de Belgische onlusten veroorzaakt hadden in het stelsel, hetwelk bij de verdragen van 1814 en 1815 gevestigd is; — en, dewijl de verbindtenis van *Holland* met *België* voor de Mogendheden ten doel had gehad, om een evenwigt in *Europa* te vestigen en

de handhaving van den vrede te verzekeren , doch de laatste gebeurtenissen bewezen hadden , dat die innige en algeheele vereeniging , welke de Mogendheden tusschen die beide landen hadden willen bewerken , niet gelukt was , noch voortaan zouden kunnen gelukken , zouden de gevolmagtigden andere schikkingen maken , overeenkomstig het deel der verpligtingen van *België* , die het Koninkrijk der Nederlanden , waarmede het was vereenigd geworden , jegens *Europa* had te vervullen ; en tevens overeenkomstig de verpligtingen van *België* , die hetzelfde , bij de verdragen jegens de andere Mogendheden , op zich genomen had ; te meer , daar deszelfs afscheiding van *Holland* hetzelfde van die verbindtenissen niet kon ontslaan. Deze schikkingen zouden zóódanig worden gemaakt , als het meest berekend was om de toekomstige onafhankelijkheid van *België* overeen te brengen met de bepalingen der verdragen , als ook met de belangen en de veiligheid der overige Mogendheden , en met behoud van het evenwigt in *Europa*. Om daartoe te geraken , zouden de gevolmagtigden der Hoven , — terwijl de onderhandelingen met de gevolmagtigde des Konings werden voortgezet — het Belgische bestuur uitnoodigen , om kommissarissen naar *Londen* te zenden , voorzien met genoegzame volmagten , om gehoord en geraadpleegd te worden , ten einde voormelde schikkingen te bevorderen ; met dien verstande , dat de regten van den Koning der Nederlanden , noch die van het Duitsche Verbond , op

het Groot-Hertogdom *Luxemburg*, daardoor verkort werden.

Na dat de oproervlam was uitgebarsten, die door overmoed en de uit *Frankrijk* overgewaaide democratische beginselen, aangeblazen, en vervolgens, door de ware vrijheidsschuwendende duisterlingen, die de bekrompene begrippen der volksmenigte tot onverdraagzaamheid wisten op te leiden, over alle Belgische Gewesten werd verbreid, had de Koning, (zoo als wij boven zagen) de bijstand van zijne Bondgenooten, tot demping van den opstand ingeroepen, en zijne stem gerigt tot het getrouwe volk, om de grenzen van oud *Nederland*, tegen de kwaadwillige opstandelingen, door de wapenen te beveiligen. De grenzen versterkt zijnde, drong de Koning aan op het gemeenschappelijke overleg der hooge Bondgenooten, tot bevrediging der in opstand zijnde Gewesten van zijn Koninkrijk: de wapenschorsing werd als middel daartoe aangewend. De afscheiding, op de wijze door de Belgen gevraagd, deed de regten van den Koning op de kroon van *België* en de dynastie van *Nassau* te kort; terwijl het ondankbare en verradelijke gedrag der opstandelingen, bij de bewoners van oud *Nederland*, eene zonderlinge overeenstemming van vraag deed geboren worden; namelijk, die naar afscheiding der beide groote afdeelingen des Koninkrijks; en daarmede van al het nadeel, hun door de trouwelooze broeders aangebragt. Zoo rees uit den boezem der Nederlandsche Staats-

Vergadering, op den 10^{den} November, het verlangen naar eene volkomene afscheiding in zoo vele woorden tot den troon van den Vorst: « De « Staten-Generaal van die Gewesten, Sire! aan « welke, onder de benaming van *Holland*, voor « het verlies van eenige derzelve Koloniën, en « voor zóó vele opofferingen als door hen, in het « belang van *Europa*, werden gedaan, eene vergroting van grondgebied, bij de traktaten werd « toegestaan, zonder dat zij daartoe de minste « begeerte hadden aan den dag gelegd, achten « zich thans gerechtigd aan uwe Majesteit te kennen « te geven, dat hoe onbeprekter de afscheiding « van *België* wezen zal, hoe meer *Holland* geene « andere aanraking met dat land, dan dat van « nabuur zal overhouden, des te meer voldaan zal « worden aan het ernstige verlangen en de vurigste « wenschen der natie, welke zij vertegenwoordigen. — De van ouds Vereenigde Nederlanden, « Sire! — en wij bidden Uwe Majesteit, deze onze « plegtige verklaring, welke wij, in naam der natie, « afleggen, met welgevallen te ontvangen, — die « Nederlanden verlangen niets meer, dan onder de « Regering van Uwe Majesteit en den schepter van « het Huis van Oranje, vrij en eensgezind te leven..... » En deze proeven van goed verstand van het nadeel der vereeniging met *België*, de vrees dat het getrouwe volk, den opstand zou moeten dempen van hen, waarmede het niet vereenigd wilde zijn, en den daaruit voortvloeienden

wensch tot algeheele afscheiding, benevens de blijken van ongeveinsde gehechtheid aan den Vorst, bemoeijelijkten den Koning, als Vorst van geheel *Nederland*, nog meer.

Het Koningrijk der *Nederlanden*, bij de trak-taten van 1814 en 1815 vastgesteld, uit *Noord-Nederland* en *België*, en aan den Koning door de Europesche Mogendheden opgedragen zijnde, was het behoud van dat land een voor hem heilige plicht, krachtens diezelfde trak-taten. Aan de zijde der Mogendheden bestond daardoor het regt, om de ongeschondene nakoming dezer ver-plichtingen te eischen. De afscheiding van de beide deelen des Rijks, zoodanig dat *België* slechts als nabuur bleef, werd dus moeijelijk. De Koning kon de kroon niet wegwerpen, die hij noch genomen, noch veroverd had, maar die door den wil der Europesche staten, in over-eenstemming met hem, op zijn hoofd was gedrukt; zoodat de Mogendheden, bij eene scheiding, alleen door den Koning bewerkstelligd, rekenschap van de willekeurige daad, met verbreking van de be-staande trak-taten, hadden kunnen vorderen. Geen oproer of opstand van een gedeelte des Rijks kon hem van zijne verplichtingen ontslaan. Evenwel er moest verandering in de gesteldheid des lands gemaakt worden; aan de eene zijde drong de geheele afval der Belgen van het wettige gezag, aan de andere zijde de vurige wensch van het getrouwe Noord-Nederlandsche volk, op afscheiding van de beide

deelen des Rijks aan. — Aan de heiligheid der ver-
bindtenissen gedachtig, gevoelde de Koning zich
nu gedrongen, om met de Mogendheden, die het
Koningrijk der Nederlanden gevestigd hadden, en
zonder wier tusschenkomst, zonder verbreking
der traktaten, niets kon gedaan worden, in ge-
meenschappelijk overleg te treden. De uitslag
hiervan deed zien, dat het zoo zeer noodzakelijk
inroepen van dat gemeenschappelijk overleg niet
aan het doel, noch aan de billijke verwachting
des Konings beantwoordde. Na dat de voorafgaande
wapenschorsing vastgesteld en wederzijds aangenomen
was, werden door de Mogendheden de aange-
legenheden van Nederland als eene ondergeschikte
zaak aangemerkt, en alleen het zoogenaamde be-
lang van Europa op den voorgrond gesteld;
waardoor, buiten het mede-overleg van den Ne-
derlandschen gezant, overeenkomstig het Protokol
van den 20sten December, goedgevonden werd, om
schikkingen te beramen *tot de toekomstige on-
afhankelijkheid van België*, waarmede gelijktijdig
de kroon van België van 's Konings hoofd werd
afgeworpen. Gevoelig over den hoon en het on-
regt den Koning aan deze zijde aangedaan, legde
hij eene verklaring bij de conferentie van Londen
af, in antwoord op dit laatste Protokol, en deed
daarin allereerst gevoelen, dat het hem, als Koning
geroepen zijnde om voor het welzijn van een
deel van Europa te waken, diep getroffen had,
te ontwaren, dat de moeilijkheden, waarin Europa

gewikkeld was geworden, voor zoo zwaarwichtig gehouden werden, dat men, als eenig hulpmiddel daartegen, zijn zegel hing aan de gevolgen van eenen opstand, waarvoor geene enkele wettige beweegreden bestond, en op die wijze de vastheid van alle troonen, de maatschappelijke orde in alle staten, en het geluk, de rust en de voorspoed der volken in de waagschaal stelde; zelfs zonder het wederkeerige verband in aanmerking te nemen, dat tusschen de leden van het Europeesche Staten-stelsel vastgesteld was, waardoor men zijne regten als Souverein van het Koningrijk der Nederlanden aanrandde; dat, ofschoon het verdrag van *Parys* van 1814, *België* ter beschikking der hooge bondgenooten stelde, evenwel van het oogenblik af aan, waarop het lot van *Belgie* was beslist, afstand van de bevoegdheid gedaan werd, om op het door hen eenmaal vastgestelde terug te komen; waardoor het oplossen van den band, die *Holland* en *België* onder de heerschappij van het huis van Oranje vereenigde, buiten hunne bevoegdheid werd gesteld; terwijl daarenboven de vergrooting van grondgebied, aan de vereenigde *Nederlanden* toegewezen, alleen met opoffering hunner koloniën, uitgaven voor het versterken van verschillende plaatsen van *België*, en andere geldelijke lasten, verkregen was. Ook dat de conferentie van *Londen*, op het verlangen des Konings tot herstelling van orde in de *Nedertanden*, was bijeengekomen, doch dat die omstan-

digheden de conferentie het regt niet gaf, om strijdig met de oogmerken des Konings te handelen, en hunne beraadslagingen tot ontbinding van het Koninkrijk te doen strekken; tevens dat de Koning, hoezeer ook omringd van een trouw en regtschapen volk, dat tot de handhaving der regering en der wetten, die zelfde geestkracht ten toon spreidde, die elders doopr staatkundige geestdrijverij werd opgewekt, niet alleen de onweders kon afleiden, die Europa's staten bedreigden, maar met kalmte de gebeurtenissen zou afwachten; — en op grond van den hoogen prijs, die hij op de vaderlandsliefde der hem getrouw geblevene bewoners van *Oud-Nederland* stelde, dezelve niet dienstig wilde maken aan de zaak van *België*, die, hoewel ten naauwste met de belangen van *Europa* en van *Noord-Nederland* verbonden, beschouwd zou kunnen worden als slechts zijne eigene zaak te zijn: en daarom zich van alle aanvallende maatregelen wilde onthouden, die de strekking konden hebben, om een verdwaald volk, welks ondankbaarheid zoo zeer afstak bij de vaste trouw en onafhankelijke, welberadene geestgesteldheid der *Oud-Nederlanders*, onder zijn gezag terug te brengen; — doch dat, niettegenstaande dit, zijne verplichtingen jegens alle vorsten, jegens zijn stamhuis en het groot aantal der genen, die in de opgestane gewesten de rampen, waardoor zij overstelpt werden, betreurden, hem gebiedend voor-

schreven, om zijne regten en die van zijn Huis op *België* zich voor te behouden, en voor het oog der geheele wereld te verklaren, dat hij, naar het voorbeeld zijner voorvaderen, die hun bloed voor de ware vrijheid gestort hebben, nimmer tot beginsel zijner Regering eene staatkunde wilde aannemen, die tot omverwerping der maatschappelijke orde strekt, noch leerstellingen, die, onder den valschen schijn van vrijheid, in het laatst het kenmerk van dwingelanden dragen; — vervolgens, dat de verplichtingen van *België* jegens de oudtijds genaamde vereenigde *Nederlanden* ongetwijfeld begrepen waren in het door de conferentie vermelde aandeel, (zie bladz. 115) hetwelk *België*, in de pligten van het Koninkrijk der *Nederlanden*, jegens *Europa* had, en die insgelijks vermelde verplichtingen, welke hetzelfde, krachtens te verdragen jegens andere Mogendheden, had aangegaan; waarom, dewijl het er alzoo op aan kwam om dat aandeel uit te drukken, de Koning het voorwenschelijk hield, dat het onderwerp, waarin de voorwaarde van scheiding tusschen *Holland* en *België* begrepen waren (inzonderheid die betrekkelijk de grenscheiding, de schadeloosstelling en de nationale schuld den handel en de betrekkingen der Belgische scheepvaart met de koloniën), zoo spoedig mogelijk, op billijke wijze, en in overeenkomst met de grondslagen geregeld werden, die zijne gevolmagtigden gereed waten mede te deelen; — eindelijk, dat hij te meer wenschte op

den gelukkigen uitslag van de medewerking der conferentie, dewijl het hem zou smarten, om tegen de *Belgen*, tot het erlangen eener billijke scheiding, de toevlugt te moeten nemen tot dwangmiddelen, waarvan het hem, ten gevolge der geheele verandering der omstandigheden, niet geoorloofd was zich te ontdoen, zoo lang men zich niet over de voorwaarden der billijke scheiding zou verstaan hebben; terwijl, aan de andere zijde, eene krachtige beweegrede tot het verhaasten van dezen arbeid, uit het verschil van gevoelens voortvloeide, hetwelk, ten aanzien van den wapenstilstand, tusschen het Hof der *Nederlanden* en de conferentie bestond, dewijl de Koning de voorwaardelijke toetreding van het zich noemende *Belgische* bestuur, niet voor eene toetreding kon houden, en zich daarom niet gebonden kon achten door eenen wapenstilstand, waartoe de openingen, onder eenen geheel verschillenden staat van zaken, gedaan werden.

In weerwil van dit antwoord, ging de conferentie voort met middelen daar te stellen tot bereiking van het voorgestelde doel, om, namelijk, den Koning te noodzaken, de vaart op de *Schelde* te openen. — Zoo werd op nieuw, in de conferentie van 27 December, een protokol gesloten, waarin de Koning werd aangemaand om kommissarissen te benoemen, ten einde met de Belgische kommissarissen eene afscheidingslijn vast te stellen, achter welke de wederzijdsche krijgsbenden zou-

den behooren terug te trekken ; tevens , dat , naaz aanleiding en overeenkomstig de Protokollen van 3 en 30 November , de wapenstilstand , onder waarborg der Mogendheden , gesteld , en in dat van den 10^{den} December uitgebreid was ; terwijl de Belgische gezagvoerders volstrekt tot dezelve waren toegetreden , waardoor de Koning op nieuw gewaarborgd werd , dat er geene vijandelijkheden van die zijde zouden plaats hebben. Hierom werd de Koning aangemaand , om gelijktijdig met het staken der vijandelijkheden , zich van elke daad te onthouden , die als vijandig zou kunnen worden beschouwd , en dus de maatregelen van voorzorg in te trekken , die de scheepvaart op de *Schelde* belemmerden. Na het Protokol van 27 December deed de Koning door zijnen afgezant verklaren , dat hij , in de verwachting , dat de hoofdtrekken van de voorwaarden der scheiding voor den 20sten Januarij 1831 zouden geregeld worden , op dien dag de vaart op de *Schelde* voor de neutrale schepen zou openen. Op deze gegevene verklaring sloot de conferentie , den 9^{den} Januarij , een protokol , waarin de inhoud der Protokollen van 4 en 17 en 30 November werd overwogen , en de toetreding van den Koning en het voorloopige bestuur , op die Protokollen in aanmerking genomen ; benevens dat in het Protokol van 10 December , de staking der vijandelijkheden , onder onmiddellijke waarborg der Mogendheden , was gesteld ; ook dat de conferentie , op grond daarvan , niet

kon gedogen, dat de Koning der *Nederlanden* maatregelen van eenen vijandigen aard in kracht deed houden, en dat, vermits de middelen, die de vaart op de *Schelde* belemmerden, zoodanig waren, dat de Mogendheden voor hét laatst derzelve intrekking vorderden; dat de vrije vaart op de *Schelde* voor onzijdige en in Belgische havens te huis behorende vaartuigen, moest hersteld worden, zonder dat er meerdere tolregten of een uitgebreider regt van onderzoek mogt bestaan, dan in 1814, voor de vereeniging van *België* met *Holland*, vastgesteld; vermits de Koning had verklaard door gevolmagtigden, dat de schepen, in Belgische havens te huis behorende, niet bemoeijelijk waren noch zouden worden, zoolang de Belgen geene schepen en eigendommen van de Noordelijke Gewesten zouden aanranden; dat, ofschoon zij overtuigd waren, dat de Koning in zijne regtschapenheid en wijsheid, niet in gebreken zou blijven, om hunne vorderingen *in allen opzichte* te bewilligen, zij echter verklaarden, dat het verwerpen dezer vordering zou aangemerkt worden als eene vijandelijke daad jegens hen, en dat, als die maatregelen niet op den 20sten Januarij ophielden, de Mogendheden zich voorbehielden, besluiten te nemen, ter bevordering voor de onverwijldde uitvoering hunner verbindtenissen; dat zij de vijandelijkheid der Belgen in het bezetten der vesting *Maastricht*, vernomen, en deze dus de stelling verlaten hebbende, welke zij, krachtens

hunne verklaring van 26 November, hadden moeten behouden, besloten hunne kommissarissen in *Brussel* te magtigen, om het voorloopige bestuur van *België* te verwittigen, dat de vermelde vijandelijkheid zonder uitstel moest ophouden, en zij terug moesten keeren, in de stelling van 21 November; terwijl de conferentie het verwerpen daarvan even zoo als eene vijandige daad zou beschouwen, en voorbehouden maatregelen te nemen, om de jegens derzelver aangegane verbindtenissen te doen eerbiedigen en uitvoeren.

Het bleek alzoo dat de conferentie weinig acht gaf op de regten van den Koning, welke hierin op nieuw werkelijk werden verkort. Ondertusschen waren de maatregelen, die de conferentie had genomen, ten einde het verbreken van den wapenstilstand, en het plegen van vijandelijkheden tegen *Maastricht* te doen ophouden, van goeden aard, en bespaarden voor den Koning de noodzakelijkheid om zijne toevlugt tot dwangmiddelen te nemen, ten einde de volkomene vrijheid van gemeenschap met *Maastricht*, in burgerlijke en militaire zaken, te behouden; hetgeen 's Koning voornemen was, zoo wel als de stellingen te handhaven, welke op den 21sten November 1830 door de troepen bezet waren. In eene verklaring op het laatste Protokol, deed de Koning dit aan de conferentie van *Londen* bekend worden; mitsgaders, dat hij over dat gedeelte van het Protokol, hetwelk betrekking had tot de vaart op de *Schelde*, zijne waardigheid als Koning te kort zou

doen ; om dienaangaande vertogen aan 'de conferentie te doen toekomen, dewijl men de schending der wapenschorsing der opstandelingen gelijk gesteld had met de behoedende maatregelen van Policie en de inwendige veiligheid, die de Koning op de *Schelde* had moeten handhaven. Hierbij deed de Koning de conferentie opmerken, dat, toen hij de goede diensten van zijne Bondgenooten inriep, om zijne oproerige onderdanen tot hunnen pligt terug te brengen, en de opgekome ne moeilijkheden uit den weg te ruimen, hij voorzeker weinig had kunnen voorzien, dat de conferentie van *Londen*, zijn wettige gezag, door de verdragen gewaarborgd, en door de naauwste banden van vriendschap en goede verstandhouding bevestigd, op ééne lijn zoude stellen, met dat van een onwettig bestuur.

Behalve de gelijkstelling van twee zaken, van zulk eenen geheel verschillenden aard, kon de Koning noch met den vorm, noch met den inhoud van het bedoelde gedeelte des Protokols instemmen ; dewijl de bijeenkomst der conferentie, welke het onderhavige Protokol ten gevolge had, een onderwerp behandelde, hetwelk bepaaldelijk met de belangen van het Koninkrijk der *Nederlanden* in verband stond ; zonder dat (zoo als met het Protokol van 20 December) de gevolmagtigden des Konings daaraan deel hadden genomen, waarvan hun evenwel, volgens het reeds aangemerkte Protokol van *Aken* van 15 November 1818 het regt was voorbehou-

den, en ook, dewijl de conferentie van *Londen*, op verlangen van den Koning was bijeengeroepen, alléén met het doel om de wettige orde in zijn Rijk te herstellen; maar niet, opdat zijne middelen van verdediging beperkt, of op de onafhankelijkheid der oude *vereenigde Nederlanden* inbreuk zouden gemaakt worden. Het oogmerk, waarmee de conferentie was aangelegd, gaf aan dezelve derhalve de bevoegdheid niet om het vraagstuk wegens de *Schelde* te behandelen.

Bij het Protokol van 4 November, was bepaald, dat de vijandelijkheden wederzijds zouden ophouden; doch die bepaling beroofd geene Mogendheid, om, op haar eigen grondgebied, hare militaire verdedigingslijn te handhaven, welks handhaving eischt, dat dezelve door vijand noch onzijdigen wordt overschreden. Eene rede te meer voor den Koning, om die bedoelde militaire verdedigingslijn te handhaven, was, dat, ofschoon het zoogenaamde Belgische bestuur, tot het protokol van 17 November toegetreden was, en zich verbonden had, om bevelen te geven en de noodige maatregelen te nemen, om alle vijandelijkheid tegen *Holland* te doen ophouden, de Belgen evenwel, door gedurige strooptogten in *Zeeuwsch-Vlaanderen* en *Noord-Brabant*, maar vooral de vijandelijkheid tegen *Maastricht*, ten duidelijkste bewezen, dat zij hunnen verbindtenissen ontrouw geweest waren. Dit, gevoegd bij den voortdurenden opstand, die door hen in *Luxemburg* werd bewerkt, hunne weige-

ring om de krijgslieden uit de Noordelijke Gewesten des Rijks, die in hunne magt waren gevallen terug te zenden, terwijl deze eene harde behandeling moesten ondergaan, het groote aantal nieuwe voorwaarden, dat van den kant der Belgen, op nieuw te berde gebragt waren, en eindelijk hun antwoord op het protokol van 20 December 1830, (*) maakte het den Koning moeijelijk zich te over-

(*) Dit antwoord hield in, voor zoo ver het hier betrekkelijk is: dat het hun (het opgeworpene bestuur) was voorgekomen, dewijl de opheffing der havensluiting en de vrije vaart op de *Schelde*, de hoofd-voorwaarden van den wapenstilstand, en zelfs van de wapenschorsing waren, welke den 21sten November was aangegaan, de eerste taak, die de vijf Mogendheden zich hadden voorgesteld, *nog niet vervuld was*.

Omtrent het land zelf en de verplichtingen, werd aangemerkt: dat het evenwigt van *Europa* zeer wel kon verzekerd en de algemeene vrede behouden worden, al werd *België* onafhankelijk, magtig en gelukkig; terwijl, indien *België* zwak en ongelukkig was, de nieuwe schikkingen, welke gemaakt mogten worden, met hetzelfde lot bedreigd werden, als de staatkundige vereeniging van 1815; dat *België*, als onafhankelijke staat, ongetwijfeld pligten jegens *Europa* had te vervullen, maar het moeijelijk te beseffen ware welke verplichtingen, voor hetzelfde zouden hebben kunnen ontspruiten uit verdragen, waarvan het ten eenenmale vreemd was gebleven.

In Engeland (de *Times*) werd dit antwoord aangemerkt als van een ondankbaar en onredelijk volk komende, hetwelk niet wilde erkennen, dat zonder Engeland en Frankrijk, *België* reeds lang door de overige Mogendheden weder ten onder zou gebragt zijn. —

In de openbare zitting van den 5den Januarij, werd door den voormaligen afgezant ter Nederlandsche staatsvergadering, PIRSON, in antwoord op dit protokol een voorstel

tuigen dat hunne toetreding tot het Protokól van van 17 November opregt was geweest.

- Volgens dat laatste protokol, zou men wederzijds de bevoegdheid behouden, om te land en ter zee vrije gemeenschap uit te oefenen, met het grondgebied, de plaatsen en punten, welke de wederzijdsche krijgsbenden bezet hielden buiten de grenzen, die vóór het verdrag van *Parijs* van 30 Mei 1814, *België* van de *Vereenigde Nederlanden* afscheidden. Doch deze bepaling was uitsluitend toepasselijk op de afgezonderde punten, die wederkeerig *buiten* het grondgebied bezet werden, zoo als het kasteel van *Antwerpen* en *Venlo*. In geen geval dus, kon dezelve door de Belgen worden ingeroepen; ten behoeve van eene vroegere gemeenschap ter zee met de stad *Antwerpen*, die niet zoo als *Venlo* buiten de grenzen ligt. Bij het handhaven der verdedigingslijn op de rivier

in gediend, inhoudende: Het Nationale kongres overwegende dat het Londensche protokol van 20 december jl. hetwelk, zoo als men stellig had aangekondigd de erkenning van den nieuwen Belgischen staat moest behelzen, integendeel niets anders is, dan *misleiding*, gelast het voorloopige bestuur om de zaakgelastigde dadelijk uit *Londen* terug te roepen en de vijandelijkheden tegen *Holland* te doen hervatten; en verklaart dat de overwinning en het lot der wapenen alleen over de belangen der beide landen, en de vereffening tusschen dezelve beslissen zal; te welker einde, en op dat Koning *WILLEM* en zijne onderdanen, hiervan geene onwetendheid zouden kunnen voorwenden, dit besluit door middel van parlementairen, of wapenherauten aan de vijandelijke posten zal worden medegedeeld.

werden alzoo geene vijandelijkheden gepleegd of reizigers en koopvaarders geweld aangedaan. Eindelijk bevestigde het protokol van den 9den Januarij, door den vermelding, die van de tolregten en het regt van onderzoek gemaakt werd, dat de maatregel door den Koning genomen, alleen de huishoudelijke belangen van het Koninkrijk der *Nederlanden* gold. Dit deed de Koning, in zijn antwoord op het protokol van 9 Januarij, den Gevolmagtigden der vijf Mogendheden kennen; en vooral dat hij de uitdrukking *vijandelijkheid*, die de conferentie zich in het bedoelde protokol had veroorloofd, moeilijk overeen kon brengen, met den uitgedrukten wensch, om voor *Europa* de zegening van den algemeenen vrede te bewaren. Deze uitdrukking maakte inbreuk op zijne Souvereiniteit en op de onafhankelijkheid der oude *Vereenigde Nederlanden*; was strijdig met het regt der volken en geheel onvereenigbaar met de gevoelens van vriendschap, die hem de vijf Hoven altijd hadden betuigd.

« De Koning echter in aanmerking nemende,
 « dat *Europa* niet kon verwachten, door de mid-
 « delen van éénen enkelen staat, hoe roemruchtig
 « deszelfs jaarboeken ook waren, den terugkeer
 « tot het ware, en op den verschuldigten eerbied
 « voor de regten van elk volk gegronde, stelsel
 « van *niet tusschenkomst* te zien bewerken, be-
 « sloot zich niet tegen de overmagt te verzetten;
 « en voor dien tijd, te rekenen van 20 Januarij

« 1834, de vaart op de *Schelde* van onzijdige of in Belgische havens te huis behorende schepen toetelaten; onder stelligste protestatie en voorbehoud, zoo wel, voor zoo veel de gezegde scheepvaart zelve betrof, als voor de regten, die hij bevoegd was te heffen van de schepen, die de *Schelde* zouden bevaren »

Voorloopig werden alzoo de maatregelen, welke ten aanzien van de vaart op de *Schelde* vastgesteld waren, ingetrokken; onder voorbehoud echter aan de zijde des Koningen, dewijl de intrekking der gezegde maatregelen, afhankelijk en onafscheidelijk waren, volgens het bedoelde laatste Protokol, aan de stipste uitvoering der verplichtingen, welke de Conferentie bij dat Protokol aan het zoogenaamd voorlopige bestuur van *België* had opgelegd. Ingeval deze verplichtingen niet uitgevoerd of later verbroken werden en de conferentie mogt dralen, met het nemen van maatregelen van geweld, ten einde dezelve te doen oerbiedigen, zou de Koning op nieuw en onverwijld van zijn goed regt gebruik maken, en niet alleen de maatregelen van veiligheid op de *Schelde*, maar ook de blokkade der zeekusten herstellen; en tevens alle deze maatregelen voorbehouden, indien het vaststellen der hoofd-grondslagen van de afscheiding der Oude vereenigde Nederlanden eenige vertraging mogt vinden. De vaart op de *Schelde* werd alzoo door den Koning verbonden aan het houden van de wapenschorsing door de opstandelingen, benevens aan de vrije gemeenschap

van *Maastricht* en aan de billijke hoofdvorwaarden van afscheiding van *Noord-Nederland* en *België*.

Naar aanleiding van deze gebeurtenissen was het tijdstip gekomen, om op de staathuishouding van het *Oude Nederland* te letten, en in deszelfs grondwet die wijzigingen te brengen, welke alleen van toepassing voor hetzelfde waren. Voor een afzonderlijk bestuur van *Luxemburg*, hetwelk strekken kon om hetzelfde eene eigene staatsregeling te geven, waren reeds voorloopig schikkingen gemaakt.

Intusschen was het Belgische kongres, dat bij een was gekomen om het daargestelde ontwerp van grondwet te wijzigen, en die bepalingen te maken waardoor vervolgens het volk, moest geregeerd worden, voortgegaan met te beraadslagen over onderwerpen van verschillenden aard. Niet zelden werden deszelfs bijeenkomsten gekenmerkt door de verregaandste verwarring. Zoo werd in deszelfs zitting van den 21sten en 22sten Januarij geraadpleegd (*) over een in het ontwerp van wet geplaatst artikel: « Alle tusschenkomst der wet of overheid, in de zaken der eeredienst, is verboden. » Dit artikel werd hevig bestreden. Ook door DE CELLES en een aantal die tot den geestelijken stand

(*) Een bewijs wordt hiervan ingelast, zonder meer, dewijl de naakte optelling van dergelijke zaken, dit overzigt met eene onbelangrijke hoeveelheid bladen zou vergrooten, die voor den draad, die de geschiedenis volgt tevens onnut zou zijn.

behoorden. In den loop dezer beraadslagingen, werd van verschillende kanten betoogd, dat men zich ten aanzien van dit artikel moest trachten te verstaan, omdat men door hetzelfde te verwerpen, aanleiding zou geven tot het (zoo zeer gegrond) vermoeden, dat de *Unie* tussehen de geestelijkheid ende partij der liberalen, geen werkelijk verbond had gesloten; maar hunne vereeniging een kunstgreep was geweest om een voorgesteld doel te bereiken. Doch ondanks deze waarschuwing, werd de strijd heviger en met nog meerdere verbittering gevoerd, zoo dat eindelijk de vergadering, onder verward geschreeuw, door elkander drong. Het artikel werd echter vervolgens aangenomen, behoudens nader daarin voor te stellen wijzigingen. — In eene andere zitting, werden als middelen ter bestrijding der uitgaven, de bestaande belastingen voorgesteld; met uitzondering van die op de koffij: eene belasting, waarop men, tijdens de verbindtenis met *Oud-Nederland* zóó zeer aandrong. Voorts werden de ongerijmdste berigten en verzekeringen, betreffende de onderhandelingen met de Mogendheden, door de eene of andere partij bekrachtigd en bestreden. Middelerwijl begon men te beseffen, dat de zorgen zich weldra moesten uitstrekken, tot de verkiezing van een opperhoofd, voor den staat, die aan het wet-tige gezag ontrouwen was. In de eerste geestvervoering daarover, werden aanmerkingen gemaakt op den Prins van SALM SALH, den Hertog van ARENBERG, op den Prins EUGENIUS BEAUHARNAIS als kunnende

de betrekking met *Brazilië* openen ; ook op den Prijs MAXIMILIAAN neef des Konings van *Beijeren* , die gezegd werd alle vereischten voor den Vorst van *België* te bezitten , om dat hij Katholijk was , bezittingen in *Frankrijk* had , gesproten uit het Belgische geslacht van AREMBERGEN nog geen 22 jaar oud was ; op den Hertog van LEUCHTERBERG , benevens op den Prins van WASSA , zoon van den gewezen Koning van *Zweden* , om dat hij in de school des ongeluks , de noodige geschiktheid had erlangd , om over *België* te regeren ; tevens op den Hertog van REICHSTAD , onder voorwaarde , dat hij eene der dochters van LOUDEWYK PHILIPS zoude huwen ; eindelijk op den Hertog van NEMOURS enz. In het vervolg werd meer bepaald daar over beraadslaagd. Eenige afgevaardigden van het opgeworpene bestuur werden naar *Frankrijk* gezonden , ten einde met den Koning van dat land , over het aanstaande opperhoofd te onderhandelen en aldaar berigten in te winnen. Even zoo deed , Lord BONCOMBY , gevolmachtigde der Londensche conferentie , dit te *Brussel* , bij het opgeworpene bestuur ; nopens de beschikkingen , die de vijf Mogendheden voor en met *België* ontworpen.

Uit eenen brief van zoodanig eenen afgevaardigde , met name GENDEBIEN , den 5^{den} Januarij uit *Frankrijk* aan DE CELLES , geschreven , blijkt , dat de Fransche Minister van buitenlandsche-zaken , Graaf SEBASTIANI , hem bij herhaling had verzekerd , dat *Frankrijk* in de zaken van *België* groot belang

stelde, en al wat strekken kon, om dien staat stellig te vestigen met alle magt zoude ondersteunen. De keus van Prins OTTO VAN BEIJEREN zou de goedkeuring van LODEWYK PHILIPS wegdragen; terwijl de toekomstige Koning van *België* voorzeker de hand van eene Prinses uit het koninklijk Fransche geslacht, de Prinses MARIA, derde dochter des Konings, zou erlangen; doch dat op dien oogenblik, geen voorstel deswegens kon gedaan worden, dewijl deze Prinses ziek was; *Frankrijk*, « zeide de Minister SEBASTIANI, zal nooit vergeten, « dat *België* deszelfs natuurlijke landgenoot is. De « overeenkomst, van zeden, taal, en godsdienst, « moet ons altijd vereend doen zijn; want wij ge- « lijken daarin zoo volmaakt op elkander, dat het « niet anders mogelijk is. *Frankrijk* zal *België* steeds « in al wat regtvaardig is ondersteunen. De regten « van *België*, zijn aan hetzelfde even dierbaar, als « zijne eigene; en indien dezelve met de wapenen « moesten gehandhaafd worden, dan zou *Frank-* « *rijk* al deszelfs kracht inspannen, en als een éénig « man daartoe opstaan.»

De conferentie van *Londen* had de beginselen der onafhankelijkheid van *België* erkend, en de onderhandelingen hadden tot de keus van het aanstaande opperhoofd van *België*, geen den minsten invloed gehad; zoo dat men in het Nationale kongres ongehinderd voortging, met hierover te raadplegen. Hetzelfde deed ook pogingen om met *Frankrijk*, een handels-verdrag te sluiten. In alle

Belgische gewesten, werden daartoe kommissiën belast; die vervolgens derzelve verslagen aan een grondig onderzoek moesten onderwerpen. Voor de Schutterijen werd inmiddels gezorgd. Aan het voorloopige bestuur, werd van het kongres, de bevoegdheid verleend, om den eersten ban, van dezelve te doen oproepen, tot de dienst te velde.

Het antwoord door den Koning, op het protokol der conferentie van *Londen*, van den 9den Januarij 1830 gegeven, waarin zelfs door hem toe werd gestemd, om de maatregelen van voorzorg betreffende de scheepvaart op de *Schelde*, in te trekken — doch dit intrekken verbond, aan de stipte nakoming, van de wapenschorsing door de Belgen, en tevens aan de spoedige vaststelling der grondslagen van scheiding, door de conferentie — had een voor oud Nederland, gewichtig staatsstuk ten gevolge.

Op den 20sten Januarij, vergaderde de gevolmagtigden der vijf Hoven, en werd door hen besloten — dewijl door het Belgische bestuur, de verzekering was gegeven, dat de benden, die in de omstreken van *Maastricht*, voorwaarts gerukt waren, bevel hadden ontvangen, om onverwijd terug te trekken, en voor het vervolg, alle aanleiding tot vijandelijkheden te vermijden — en dewijl de conferentie in de vaste veronderstelling verkeerde dat de Koning voor de uitvoering van het protokol van 9 Januarij had gezorgd — om overeenkomstig hun proto-

van 20 December 1830, de vraagpunten op te lossen, die de onafhankelijkheid van *België* in toepassing zouden brengen, met de bevestiging van den algemeenen vrede. Om hier toe te geraken, stelde de conferentie de grondslagen vast van de grenzen, die voortaan het *Hollandsche* van het *Belgische* grondgebied moesten afscheiden.

Het grondgebied van *Holland* werd bepaald te zijn alle plaatsen, steden en oorden, die in het jaar 1790 aan de voormalige Republiek der vereenigde *Nederlanden* behoorden. — *België* werd zamengesteld uit al de overige gedeelten van het grondgebied, hetwelk bij de verdragen van 1815 den naam van het Koninkrijk der *Nederlanden* ontvangen had; uitgenomen het Groot Hertogdom *Luxemburg*, hetwelk, uit andere oorzaken, door de vorsten uit het Huis van Nassau bezeten wordende, een gedeelte van het *Duitsche* verbond was, en bleef uitmaken.

Uit deze grondslagen vloeide nu onmiddelijk voort, dat sommige bezittingen van *Holland* en *België* wederkeerig in elkanders grondgebied zouden liggen. Om dit te voorkomen besloot de conferentie, om zoodanige ruiling en schikkingen tot stand te brengen, tusschen de beide landen, als waardoor wederkeerig het voordeel verzekerd zou worden van een geheel aaneenhangend grondgebied te bezitten, benevens eene vrije gemeenschap tusschen de steden en plaatsen, welke binnen ieders grenzen

begrepen waren. — *België* werd hierbij verklaard voor altijd eenen onzijdigen staat te zijn. Die onzijdigheid werd hetzelfde door de vijf Mogendheden verzekerd, henevens de uitgestrektheid en de onschendbaarheid van deszelfs grondgebied, binnen de vermelde grenzen. Hierdoor werd *België* uit billijke wederkeerigheid verplicht om diezelfde onzijdigheid jegens alle overige staten in acht te nemen, en geen den minsten inbreuk te maken op derzelver in- en uitwendige rust. De wederkeerige ruilingen van grondgebied, en het vaststellen der algemeene beginselen voor de schikkingen, nopens de geldmiddelen en den handel enz. bleef dus nog overig. Hiertoe diende eene volgende conferentie die, op den 27sten Januarij 1830, als gewoonlijk aan het Ministerie van Buitenslandsche zaken te *Londen*, gehouden werd.

In deze conferentie werden, tot regtmatige verdeeling der schulden, de bepalingen des verdragging in overweging genomen; waarbij de schulden, van *Holland* en *België*, voor gemeene schulden, van het koninkrijk der Nederlanden waren verklaard. De gemeenschap van lasten, schulden en baten, werd zoo gegrond op de vereeniging van de *Hollandsche* met de *Belgische* gewesten (*).

(*) Artikel 6 van het protokol van 21 Julij 1814. Daar de lasten, zoo wel als de voordeelen, gemeen moeten zijn, zoo zullen de schulden, welke tot op het tijdstip der vereeniging, door de *Hollandsche* gewesten, aan den eenen, en de *Belgische* gewesten, aan den anderen kant, aangegaan zijn, ten laste van de algemeene schatkist der Nederlanden komen.

doelde gemeenschap, hield nu gevolgelijk op, dewijl de vereeniging ophield te bestaan. — Ieder land zou dus in de schulden moeten voorzien, waarmede hetzelfde belast was, op het tijdstip der vereeniging. *België* moest derhalve alléén bekomen, de Austro-Belgische schuld, aangegaan tijdens *België* aan het huis van *Oostenrijk* toebehoorde; benevens alle de oude schulden der Belgische gewesten en alle schulden gevestigd op streken, welke met de ruiling van grondgebied, binnen de grenzen van *België* zouden komen te liggen. Behalve dit zou *België*, in derzelver geheel moeten dragen, de schulden, die bij de vereeniging met de Hollandische gewesten, ten laste der Noordelijke gewesten van het Koninkrijk der Nederlanden gekomen waren, en de waarde der opofferingen, welke de laatste gewesten hadden moeten doen, om die vereeniging te erlangen. Bovendien behoorde *België*, in eene billijke evenredigheid, de schulden te dragen, die sedert de vereeniging en gedurende dezelve, door de algemeene schatkist, van het koninkrijk der Nederlanden, aangegaan waren, zoo als dezelve op de begrooting van dat koninkrijk voor kwamen. Die zelfde evenredigheid behoorde in acht genomen te worden, bij de verdeeling der uitgaven, door de algemeene schatkist der Nederlanden, gedaan in overeenkomst met art. 7 van het Protokol, van 21 Julij 1814. (*) Behalve dit,

(*) Dat de uitgaven, vereischt wordende, voor het aanleggen en het onderhoud der vestingen aan de grenzen des nieuwen staats, door de algemeene schatkist zullen

alles zoude *België* gehouden zijn , om in de losrenten te voorzien , uitgegeven onder speciaal verband van de openbare domeinen , die binnen de grenzen van het Belgische grondgebied gelegen waren.

Eene andere schikking kwam de conferentie beter voor , dewijl bij eene dergelijke , *België* van *Holland* afgescheiden zijnde , hoegenaaamd geen regt zoude hebben op den handel met de Hollandsche Kolonien , die sedert de vereeniging aanmerkelijk veel tot deszelfs bloei had bijgedragen. De Koning , (en dit begreep de conferentie) zou de wettige bevoegdheid hebben en behouden , om aan *België* dien handel geheel te weigeren , of alleen toestaan , tot den prijs en op voorwaarde als hij voegzaam zoude oordeelen , deswegens te bepalen.

Om het evenwigt van Europa te handhaven , *België* als eenen bloeienden en welvarenden staat te doen zijn , daartoe voor hetzelfde die voorwaarden te verschaffen en te bepalen , die noodig waren opdat het in deszelfs nieuw staatkundige aanwezen de hulpmiddelen daartoe vond , kwam de conferentie overeen , dat *België* , in plaats van al deszelfs oude schulden te hernemen , en met de opgenoemde lasten , of geheel , of voor een evenredig gedeelte bezwaard te worden , voor zich moest nemen , een gedeelte der schuld van het Konbestreden worden , als veroorzaakt door iets , waarmede de veiligheid en onafhankelijkheid van al de gewesten en der geheele natie gemoeid is.

ningrijk der Nederlanden, zoo als die ten laste der Koninklijke schatkist bestonden. Deze schuld zou op dien voet tusschen de beide landen verdeeld worden, naar evenredigheid van het gemiddelde bedrag der som, welke ieder hunner, gedurende de jaren 1827, 1825, 1829, in de direkte belastingen enz. op had gebragt.

Op de voorgestelde wijze zou de schuld van *België* op $\frac{16}{31}$ van het geheel (*) en die van *Holland* op $\frac{15}{31}$ komen; voor welke meerdere lasten *België* het voorregt zou hebben, om op denzelfden voet, even als de *Hollanders*, op de koloniën, die aan den Koning der *Nederlanden* toebehoorden, handel te kunnen drijven.

De werken van algemeen of bijzonder nut, zoo als vaarten, wegen, enz., geheel of gedeeltelijk voor het koningrijk der *Nederlanden* aangelegd, verbleyen met alle voordeelen en lasten aan het land, waarin dezelve gelegen waren. Het beslag op de goederen in *België*, hetwelk op de domeinen van het Huis van Oranje Nassau, tijdens de onlusten gelegen was, werd opgeheven; terwijl het genot der goederen en domeinen aan dat Huis terug gegeven werden. — Tot verëffening der lasten werd bepaald, dat wederzijdsche kommissarissen te *'s Gravenhage* bijeen zouden

(*) De schulden van het Koningrijk der Nederlanden: 1. de werkelijke rentegevende schuld, 2. de uitgestelde schuld, 3. de onderscheidene schuldbekentenissen van het Amortisatie sijnicaat, 4. de domein-lorenten op speciale hypotheeken gevestigd.

komen. Voor dat deze vereffening geschied was bleef *België* deszelfs verschuldigd aandeel in de rentebetaling en vernietiging der schulden van het Koninkrijk der Nederlanden bijdragen naar voormelde evenredigheid, of $\frac{16}{31}$. Omtrent de grensscheiding werd bepaald, dat ook daartoe wederzijdsche kommissarissen zouden bijeen komen, en bij voorkomend verschil de vijf Hoven bemiddelend tusschen beiden zouden treden. De haven van *Antwerpen* bleef voortdurend, bij uitsluiting een handelshaven. Bij dit Protokol deden de gevolmagtigden der Mogendheden onder den titel van grondslagen, *bestemd om de onafhankelijkheid en het toekomstig bestaan van België te vestigen* een stuk hechten, waarin bij wijze van artikelen, hunne bepalingen en bedoelingen vervat waren (*).

Aldus hebben de afgezanten der vijf Mogendheden, ter Londensche conferentie gedacht, *België* in het Europesche statenstelsel, eene onschadelijke plaats te geven, en hetzelfde een bestaan aan te bieden, hetwelk deszelfs eigen welzijn en tevens de veiligheid der andere staten verzekerde. Zij behielden zich tevens voor, zonder in het minst over de souvereiniteit van *België* te beslissen, dat de Vorst van dat land, noodzakelijk beantwoorden moest, aan de voorwaarden van het bestaan van dat land zelve; dat hij door zijne persoonlijke omstandigheden voldoen moest, aan de vei-

(*) Zie aantekeningen en bijlagen N° 1.

ligheid der naburige staten; — te dien einde de opgenoemde schikkingen aannemen, en zich in staat bevinden moest, om het vreedzame genot daarvan aan *België* te verzekeren. Nu ontbrak alléén de wederzijdsche toetreding, tot de beschikkingen van de gevolmagtigden der vijf Hoven, en *België*, werd, nadat door de onderscheidene partijen, dan eens met verlies, dan eens met overwinning was gekampt, om *België* te doen worden, datgene, waarom het door dezelve onder het wettige gezag was ontruikt, even als tot belooning voor den hoon aan Koning WILLEM, en diens getrouwe volk, als tot belooning voor de yerkrachting van het regt, dat onder moord en brandstichting was vertreden, — door de staatkunde van Europa, eenen onafhankelijken staat.

Reeds vroeger had de Koning der *Nederlanden* besloten — toen het voorstel voor afscheiding, van de beide deelen des Rijks, hetwelk met de groote omkeer van zaken, als van zelven verviel, door eenige leden der Tweede Kamer werd ingetrokken — dewijl hij te veel prijs stelde op de regtschapenheid en liefde, zijner getrouw geblevene onderdanen, die hij met geen' kwalijk geplaatsten moed wilde opofferen, zich tegen de overmagt niet te verzetten. Daarna drong hij aan op billijke schikkingen. De schikkingen werden gemaakt, vervat in de Protokollen van den 20sten en 27sten Januarij. Om opgegevene redenen, nam de Koning nu dezelve aan, en deed door zijne afgezanten FALCK en

H. ZUILEN VAN NEYVELT, eene algeheele en volledige toestemming geven tot alle de artikelen der grondslagen, bestemd om de scheiding van *België* en *Holland* te vestigen — welke grondslagen, in opgenoemde Protokollen gelegen waren. Dit werd bij een Protokol van den 18den Februarij 1831, door de afgezanten der vijf Mogendheden, bekend gemaakt.

Meer dan drie maanden was nu het Nederlandsche staatsgebouw geschokt geweest, en in *België* geheel omver geworpen. De bewoners van het oude *Nederland* zagen thans verlangend het oogenblik te gemoet, dat een einde aan de langdurige worstelingen zoude maken; zelfs de Koning, ofschoon in zijne regten als Souverein óók over *België*, door de beslissing van de gevolmagtigden der vijf Europeesche Hoven, te kort gedaan — die, in plaats van de oproerige onderdanen tot orde, rust en pligt te brengen, even als tot vergelding voor muiltzucht en verraad, overeenkomstig het zoogenaamde Europeesche belang, hen tot een onafhankelijk volk verhieven — hoopte het tijdstip nabij, dat zijne getrouwe onderdanen van den zwaar drukkenden last zoude ontheffen, die, door den Belgischen opstand, op hunne schouderen was gelegd. Ter bespoediging hiervan, had de Koning op de grondslagen van afscheiding bij de Mogendheden aangedrongen, en, zoodra dezelve bepaald waren, geheel aangenomen. Alle verwachting en hoop was evenwel vergeefs: het bleek voor de Belgen niet genoeg

te zijn, zich der wetten ontscheurd te hebben, en een onafhankelijk volk te wezen. Hun euveldoering verder. Door denzelfden werd de noodlottige toestand van 's Konings getrouwe onderdanen nog vele maanden verlengd.

Zoodra de Protokollen van 20 en 27 Januarij in België waren bekend geworden, deed het Nationale kongres te *Brussel*, in naam van het Belgische volk, eene tegenverklaring aan de conferentie van *Londen* toekomen; waarin, op grond dat de gevolmagtigden der vijf Hoven alleen het stuiten van bloedvergieten ten doel moesten hebben, beweerd werd, dat dezelve volstrekt geenen invloed hadden op de oplossing der staatkundige vraagstukken, en die van het grondgebied; maar alleen het regt daarvan aan het Belgische kongres toekwam; terwijl bij miskennen daarvan het regt van niet-tusschenkomst geschonden zou worden; hetwelk door *Frankrijk* en *Engeland*, bij de plegtigste gelegenheden, op den voorgrond geplaatst was; — dat het Belgische volk niet uit een beginsel van verovering of zucht tot vergrooting, maar uit kracht van het regt *Postliminii*, of ten gevolge van afstand, het groot Hertogdom *Luxemburg*, *Limburg* en den linker oever der *Schelde*, onder deszelfs grondgebied begreep; te meer, dewijl inderdaad het groot Hertogdom *Luxemburg*, benevens het grootste gedeelte van *Limburg*, aan het oude *België* hadden behoord, en, uit eigene beweging voor de Belgische omwenteling van 1830, partij hadden

gekozen; bovendien dat *Holland*, in 1795 en later van de linker-oever der *Schelde*, en van deszelfs regten in *Limburg* afstand had gedaan, tegen bezittingen, die aan *België* behoorden.

Om deze redene verklaarden het Belgische kongres zich tegen allen afstand van grondgebied, en elke andere verpligting, die aan *België* zonder toestemming van deszelfs volksvertegenwoordiging mogt opgelegd worden, en alzoo in dien zin tegen het Protokol van 20 Januarij — zich gedragende aan deszelfs onafhankelijk verklaring, behoudens de betrekking van *Luxemburg* tot het Duitse bondgenootschap — terwijl hetzelve, in geen geval, van de uitoefening der oppermagt, die het Belgische volk aan hetzelve had toevertrouwd, ten behoeve van vreemde kabinetten, afstand zoude doen, of zich aan eene beslissing onderwerpen, welke de volledigheid van het grondgebied vernietigen, en de volks-vertegenwoordiging verminken zoude.

Voor dat dit antwoord door de Belgen gegeven werd, ontving de Fransche zaakgelastigde, de heer BRESSON, eenen brief van zijne Regering, waarin hij verzocht werd, bij aldien het Protokol van 20 Januarij aan het kongres nog niet was medegedeeld, te beletten, dat deze mededeeling gedaan werd, dewijl het Fransche bestuur met dat stuk zich niet had vereenigd. Hetzelve wilde, dat de vraag, wegens de schuld en de grensscheiding, tusschen de partijen zelve beslist wierd, zonder andere tusschenkomst hoegenaamd. Deze aanmaning echter

kwam te laat, doch deed de bedoeling van het nieuwe Fransche Ministerie kennen.

Het nieuwe bestaan van *België* en deszelfs onzijdigheid werd, door de toetreding van den Koning der *Nederlanden*, bekrachtigd. Deze bekrachtiging deed de Belgen, trotsch op derzelver bekomen bestaan, verregaande eischen in het midden brengen, en eene tegenverklaring op het Protokol van den 20sten Januarij te voorschijn komen —, waarin een *jus post-liminii* ingeroepen werd, hetwelk alleen aan onafhankelijke Staten toekomt, en niet aan *België*, hetwelk nimmer eenen dergelijken Staat had geweest, — en spoorde hen aan, om eene melding te maken van eenen afstand van landstreken, die niet aan *België*, maar aan eene derde Mogendheid was gedaan, en waarop *België* zich gevolgelijk niet beroepen kon. — De nietigheid van dergelijke meldingen was dus baarblijkelyk; terwijl aan de andere zijde hunne voorstellen, veroveringsontwerpen inhielden, die strydig waren met de bestaande verdragen en met den vrede van *Europa*. Een besluit van de Londensche conferentie, tegen de verklaring der Belgen op het Protokol van 20 Januarij, bleef dus overig. Hierin werd bij een daaropvolgend Protokol van 19 Februarij voorzien. In hetzelfde werd op bovengemelde gronden verklaard, dat de vastgestelde schikkingen van het protokol van 20 Januarij, fundamenteel en onherroepelyk waren, en de onafhankelykheid van *België* niet zou worden erkend, dan op de voorwaarden en binnen

de opgegevene grenzen, binnen welke de onzijdigheid en onschendbaarheid van het Belgisch grondgebied verbindend bleef; terwijl de Souverein van *België*, door zijne persoonlijke omstandigheden, aan de voorwaarden van het bestaan van *België* beantwoorden, en aan de veiligheid der andere Staten voldoen moest; dus, even als de Koning der *Nederlanden*, ten opzichte van het Protokol van 21 Julij 1814 gedaan had, alle fundamenteele schikkingen, vervat in het Protokol van 20 Januarij 1831, aannemen, en zich in staat moest bevinden, om het vreedzame genot daarvan aan *België* te kunnen verzekeren; en, dewijl de Koning der *Nederlanden*, tot het meergemelde Protokol van 20 Januarij, zonder eenig voorbehoud was toegetreden, betreffende de afscheiding van *Holland* en *België*, elke onderneming, tegen het daarbij erkende Hollandsche grondgebied, zou worden aangemerkt als eene hervatting van den strijd, aan welke de Mogendheden hadden besloten een einde te maken. (*)

Middelerwijl dat deze zaken gebeurden, die in het vervolg vooral voor het oude *Nederland* van grooten invloed waren op de innerlijke gesteldheid des lands, had het Belgischekongres zich onledig gehouden, om op de vereeniging met het Rijk der *Franschen* te werken. Den Hertog van LEUCHTENBERG, of den Hertog van NEMOURS, zoon des Konings van *Frankrijk*, wilde men als Koning over

(*) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 2.

België verkiezen. De pogingen, die hiertoe werden aangewend, waren evenwel vergeefs.

De nog onvaste kroon van *Frankrijk*, die LO-DEWIJK PHILIPS, na de volbragte omkeer van zaken, en de vlugt van KAREL de X, op het hoofd was gedrukt, eischte in de zaken van *België* de meeste behoedzaamheid. Van den eenen kant drongen de aanhangers van den verjaagden Koning, van de andere zijde het gevaar, dat uit eene vereeniging met *België* zou ontstaan hebben; welke de andere Europesche Mogendheden niet zouden hebben geduld, en waardoor een oorlog konde uitbarsten, waarin alle betrokken, doch waarvan ligt *Frankrijk* het tooneel zoude geweest zijn. Onder deze omstandigheden deed de Fransche Minister van Buitenlandsche zaken, HORACE SEBASTIANI, den zaakgelastigden uit dat Rijk, den Heer BRESSON, op den 21sten Januarij, eenen brief toekomen, waarin dezen te kennen gegeven werd, dat de toestand van *België* op nieuw de aandacht van den Koning en zijnen raad had bezig gehouden, welke, na een rijp beraad, over een naauwkeurig onderzoek van alle Staatskundige vraagstukken, die daarmede in verband stonden, besloten hadden, hunne toestemming tot de vereeniging van *België* met *Frankrijk* niet te geven; evenmin als tot de kroon voer den Hertog van NEMOURS, ingeval het kongres van *België* die mogt komen aanbieden. — De Regering van *Frankrijk* zou tevens de verkiezing van den Hertog van LEUCH-

TENBERG, als eenen maatregel aanmerken, waardoor de rust van *Frankrijk* zoude kunnen gestoord worden, en dezelve de halve niet erkennen.

Als verzachting hierop, werd in dezen aanmerkt, dat de nabijheid van *België*, de belangstelling, welke de ingezetenen van dat land den Koning inboezemden, en den wensch van *Frankrijk*, om innige en onveranderlijke vriendschapsbetrekking met hetzelfde te onderhouden, den Koning noodzaakten, om jegens een volk dat hij beminde openhartig te zijn.

Het Belgische kongres had, tijdens deze briefwisseling, besloten en vastgesteld, dat deszelfs zaakgelastigden, die zich te *Parijs* bevonden, in het kortstmogelijk tijdsverloop stellige narigten zouden inwinnen, en aan hetzelfde overzenden, omtrent al wat tot de keuze van het hoofd van den staat in *België* betrekking konde hebben; gevolgelijk ook omtrent den invloed, welke die keuze op de bepaling van het grondgebied, de regeling der handels betrekkingen, en het sluiten van verdragen van bondgenootschap konde uitoefenen. — Dit alles werd door den Graaf DE CELLES, aan den Fransehe Minister van Buitenlandsche-zaken gemeld; benevens dat de verkiezing van het hoofd van den Staat, op den 28sten Januarij 1831, tot plaats hebben. Eene mededeeling van zoo veel gewigt, die behalve de verkiezing van den Souverein over *België*, ook de uitgestrektheid van deszelfs grondgebied, handels betrekkingen, en

den aard der daarmede te sluiten verdragen van vriendschap betrof, gaf aanleiding, dat gezegde Fransche Minister het kongres, door tusschenkomst van DE CELLES deed verstaan, dat *Belgie*, terwijl het onder de Europesche Mogendheden de plaats van eenen onafhankelijken Staat ging bekleden, toonen moest, dat het, met de uitoefening van deszelfs regten, ook die achting en heuschheid jegens de andere Mogendheden vereenigen moest, die door eene wijze staatkunde geboden werden. De Fransche Minister zette hierin zijne gevoelens uit een, over de kortheid van het aanstaande tijdperk, dat de Belgen gekozen hadden, om daarin de volkome verzekering van hun aanstaande geluk te bekomen, en over de bepaling der uitgestrektheid van het grondgebied, hetwelk niet zonder medewerking der daarbij belanghebbende Mogendheden, kon vastgesteld worden; als ook over de handels-betrekkingen, waarover echter zoo ingewikkeld door de Belgen was gesproken geworden, dat het hem onmogelijk was, dit dadelijk te behandelen. Hij gaf echter de verzekering, dat *Frankrijk* nimmer uit het oog zou verliezen, dat de uitgestrektheid van het Belgische grondgebied zoodanig behoorde te zijn, dat *Belgie's* natuurlijke, en gemakkelijk te verdedigen, grenzen bekwaam; grenzen die geschikt waren, om de belangen van deszelfs landbouw nijverheid en handel te bevorderen; dat de Belgen, tegen de krachtdadige ondersteuning van *Frankrijk*, geenen twijfel behoeften te voeden, dewijl dat Rijk reeds vele

bewijzen van welwillende genegenheid voor een volk had gegeven, hetwelk zoo langen tijd aan hetzelfde had behoord; eindelijk dat *Frankrijk* in deszelfs genegenheid niet ophield, *België* als een lid van het groote Fransche huisgezin te beschouwen.

Uit deze schoonklinkende taal, die echter niet zonder oorzaak aan *België* werd toegevoegd, en die onder ingewikkelde bewoording plannen insloot, waarover de geschiedenis eenmaal uitspraak zal doen, was echter voor de Belgen zooveel te verstaan, dat hun uitzigt op het sluiten van een voordeelig handels-verdrag met *Frankrijk*, waarmede men zich zeer had geveleid, afgesneden werd. De vroeger bekomene brief van de Fransche Regering aan derzelver zaakgelastigden, BRESSON, had reeds, bij het bekend worden in de Vergadering van het Nationale kongres, veel morren verwekt; doch nu wekte de laatste verontwaardiging en spoorde een lid dier vergadering, ROBAULX, aan, een voorstel te doen, waarin men zich tegen alle regtstreeksche en zijdelingsche tusschenkomst der Mogendheden verklaarde. Voorstellen en verklaringen van dien aard waren, op dien tijd, zeer algemeen in die vergaderingen.— Zoo verklaarde de heer GENDEBIEN, bij het beantwoorden van het Protocol van 20 Januarij, dat hij zich met alle kracht zou verzetten tegen elke verbrokking van het Belgisch grondgebied, en daar mede zelfs zou voortvaren, al stonden de Russen te *Brussel* voor de *Laekensche*, en de Hollanders voor de *Schaerbeeksche* poort.

Ondertusschen werd, niettegenstaande de be-
komene inlichtingen en antwoorden, vooral uit
Frankrijk, met spoed voortgegaan, aan de ver-
kiezing van een Hoofd voor den Belgischen staat.
De vorm (*) van het besluit, hetwelk, terstond na de
verkiezing van den Koning, zou worden uitgevaar-
digd, werd reeds voor het einde der maand Januarij
vastgesteld. De 3^{den} februarij was de dag, dat in
het kongres de belangrijke beslissing moest plaats
hebben, omtrent de keuze van den Vorst: 191 le-
den vergaderde tot dat einde. Voor den Hertog
van LEUCHTENBERG en den Aartshertog KAREL
werd zeer geijverd; doch het bleek vervolgens, dat
de Zoon van den Koning van *Frankrijk* de meeste
stemmen had bekomen. Terstond daarop werd
RODEWYK KAREL VAN ORLEANS, Hertog van NE-
MOURS, als Koning der Belgen uitgeroepen. Met
den meesten spoed en op eene plegtige wijze werd
hiervan kennis gegeven, terwijl op den 4^{den} Februarij
eene kommissie benoemd werd, om naar *Parijs* te
gaan, ten einde de kroon van *België* aan den uit-
verkorenen des volks aan te bieden.

(*) Art. I NN, wordt tot Koning der Belgen uitgeroe-
pen, onder voorwaarde van de Grondwet, zoodanig als
die door het nationaale kongres, zal worden vastgesteld,
aan te nemen.

Art. II, hij zal geen bezit van den troon kunnen ne-
men, dan na in den boezem van het kongres, den na-
volgenden eed te hebben afgelegd: « Ik zweer dat ik de
Grondwet, en de andere wetten van het Belgische volk,
zal in acht nemen, en de onafhankelijkheid en onscheid-
baarheid van het grondgebied zal handhaven. »

De staatkunde van de Regering des Franschen koninkrijks, dulde evenwel niet, dat de Hertog van NEMOURS de Belgische kroon zou aanvaarden. Ook was dit in overeenstemming met het Britsche Ministerie, hetwelk slechts op gelegenen tijd wachtte, om de geheim gehoudene rol in de zaken der Nederlanden te spelen. Englands eigenhaat vlamde weder als weleer op voordeel, terwijl van den nog wankelenden staat van den Franschen troon gebruik werd gemaakt. Genog: in eene conferentie, die op den 7den Februarij gehouden werd, deed de gevolmagtigde van *Frankrijk* de verklaring, dat de Koning der Franschen, overeenkomstig den inhoud van het Protokol van 20 Januarij, de kroon van den Hertog van NEMOURS, wanneer die door de Belgen mogt worden aangeboden, zou weigeren. Hierna besloten de gevolmagtigden der vijf Hoven, ten aanzien der mogelijke verkiezing van den Hertog van LEUCHTENBERG hetzelfde.

Hetgeen omtrent deze beide Hertogen bij de conferentie was besloten, werd weldra in *België* bekend, maar deed de Belgen niet afschrikken; NEMOURS was eenmaal als Vorst gekozen, en dit was genoeg. De kommissie, om hem de kroon aan te bieden, vertrók naar *Frankrijk*, en had den 17den Februarij een plegtig gehoor bij LODEWYK PHILIPS. De voorzitter van het kongres, SURLET DE CHOKIER, rigte het woord tot den Koning, en stelde het besluit omtrent de verkiezing van zijnen doorluchtigen tweeden Zoon, benevens een af-

schrift van de Belgische Grondwet, in zijne handen. Overeenkomstig het voornemen, door zijnen afgezant uitgedrukt, bij het Protokol van 7 Februarij, deed hij den Belgische afgevaardigden verstaan, dat hij in de noodzakelijkheid was, volstrekt de kroon voor zijnen Zoon te weigeren; dewijl hij, de belangen van *Frankrijk* raadplegende, den vrede niet in waagschaal wilde stellen, dien hij voor het geluk van dat land, voor *België* en voor alle andere Staten van *Europa* wenschte te behouden;— Doch, voegde hij er bij; » mogt *België* vrij » en gelukkig zijn; mogt het niet vergeten, dat het » de spoedige erkenning zijner Nationale onafhankelijkheid aan de medewerking van *Frankrijk* met de » groote Mogendheden verschuldig is geweest, en laat » het altijd, met vertrouwen, op mijne ondersteuning rekenen, om het tegen allen aanval van buiten of tegen alle vreemde tusschenkomst te behoeden. » Eene raad aan de Belgen, om vooral eensgezind te blijven, was het einde van 's Konings antwoord, en de afgezanten van het kongres vertrokken, zonder den wensch, die het doel hunner zending had vergezeld, te zien vervuld.

Terwijl alzoo, door het Belgische kongres, middelen werden aangewend, om een' Vorst te erlangen, werd de wapenstilstand aan de zijde der Belgen weder geschonden, door vernieuwde hervatting van vijandelijkheden op de vesting *Maastricht*, en op verschillende plaatsen van dat gedeelte van *Zeeland*, hetgeen oudtijds *Staats-Vlaanderen* ge-

naamd werd. De Generaal DES TOMBES nam echter goede maatregelen hier tegen. Ook het gewest *Noord-Brabant* ondervond de geweldadigheden der Belgische militairen, die, op roof belust, de goede, en voor de regtvaardige zaak van den Koning ijverende, ingezetenen geld aspersten en mishandelden. Onder de velen trof den ontvanger, van de gemeente *Someren* dit lot, benevens den Burgemeester en den Hervormden predikant. Te *Antwerps-Putten*, (gemeente *Noordbrabansch - Putten*) werden verregaande geweldenarijen aan eenen landbouwer gepleegd: hij zelf werd genoodzaakt tot het betalen eener voor eenen landbouwer aanzienlijke som, en de overgave der kleinnodien van zijn gezin. Zijn behuwd zoon werd met eene banjonet gewond; zijn knecht door een vuur gesleept en zijne kasten opengebroken. Dezelfde roversbenden deden, eenige dagen later, verscheidene rijks-kommiezen geweld aan, welke laatste voor de overmagt der Belgen, die zich in eene hinderlaag hadden verborgen, moesten wijken, en zich met de vlugt reddeden. Een echter had dit geluk niet, maar werd daarvoor zeer mishandeld en gevankelijk weggevoerd. Ook de Generaal CHASSÉ, bevelhebber van het kasteel (Citadel) van *Antwerpen*, werd dagelijks door de schending van den wapenstilstand bemoeijelijkt. Door eene gebeurtenis welke op dien tijd voorviel, blijkt vooral het verregaande verraad van de Belgen, en het kloek, standvastig en getrouw gedrag van de Hollandsche Natie.

Op de rivier de *Schelde* waren , sedert het bombardement der stad *Antwerpen* , eenige oorlogsvaartuigen , waaronder verscheidene kanoneerboden , gebleyen , die door het winter-saizoen , meermalen genoodzaakt werden den genomenen post te verlaten. Op den 5^{den} Februarij deed de bevelhebber der vloot - dewijl de rivier zonder drijfs was - de divisie weder post vatten. De kanoneerboot n.º 2, onder bevel van den Luitenant VAN SPEYK werd bij die gelegenheid, naar *Auwstruweel* (een dorp nabij *Antwerpen*) gestationeerd , en kwam aldaar in goeden staat aan. Een harde noordwestelijke storm deed daarna het vaartuig drijven , verjdelde de geschikte pogingen van den Officier , en deed hetzelfde tegen de zijde der stad drijven. De toestand , waarin dit ongeval de schepelingen bragt , was die van hulpbehoevend. Zoodra de Antwerpsche krijgshende dit zag , begaf zich een groot aantal derzelve naar de boot , rukte de Hollandsche vlag omlaag , bestookte de schepelingen , en dwongen VAN SPEYK zijne papieren te geven. Geene redding , die hem van zijne laaghartige vijanden kon verlossen , bleef overig ; alles op eene onteerende wijze overgeven was de eenige weg ; of met eere den heldendood sterven , VAN SPEYK kiest het laatste , gaat met vasten tred naar de kruidkamer , waarschuwt zijn volk , zoo veel als in een beslissend oogenblik mogelijk is , — steekt den brand in het kruid , en — vliegt met vrienden en vijanden in de lucht ! Alzoo ontrok VAN SPEYK , door zijne kloeke daad , —

gelijk aan die van REINIER KLAASSENS, — zich en de zijnen aan den spot en de mishandeling zijner vijanden, wreekte den hoon, Hollands vlag aangedaan, en vereeuwigde, toen hij zich opofferde, de schoonste tegenstelling van steute kloekmoedigheid der Hollanders en laag verraad der Belgen; terwijl hij de volkeren van *Europe*, wier geknoonde opperhoofden over zijn Vaderland beschikte, deed zien tot welke eene natie hij behoorde. (*)

(*) JAN CAREL JOSEPHUS VAN SPEIJK, werd geboren in *Amsterdam*, op den 31sten Januarij 1802, uit ouders tot den burgerstand behorende. Dezelve werden hem vroegtijdig door den dood ontrukkt, waardoor hij in het burgerweeshuis van zijne geboortestad werd opgenomen. Achtien jaren oud zijnde, koos hij de zee te bebouwen, en vertrok als Stuurmansleerling, in Mei 1820, naar de Middellandsche zee; deze reis werd door eene andere opgevolgd. In het jaar 1823 vertrok hij als adelborst met het schip de *Eendragt* naar Oost-Indiën, en toonde aldaar, op de rivier *Tjeranie*, reeds zijnen onverzettelijken moed in een gevecht. Hij bleef in de Indiën tot het jaar 1829, en kwam in de maand April met de Korvet de *Triton* in het vaderland terug. Eenigen tijd bleef hij buiten dienst te *Amsterdam*, en werd in de maand Augustus, nadat de ondankbare opstand der Belgen den Koning voorzorgende maatregelen deed nemen, op de kannonneerboot No. 2, als officier en bevelhebber geplaatst. Bij het bombardement van *Antwerpen* gedroeg hij zich dapper, en werd daarvoor door den Koning tot Ridder der Militaire Willemsorde, 4de klasse, geslagen. Hij was edelaardig van karakter. Zijne gevoelens over de Belgen had hij reeds vroeger door brieven aan zijne vrienden doen kennen, en daarin gezegd: „Ik zal eer' KLAASSENS dan DAINE worden.” Zijn dood

De Belgen, te leür gesteld in hunne verwachting omtrent den Hertog van NEMOURS, besloten nu eene inlandsche Vorst te benoemen, die, door tussekomsst zijner Ministers, wetten zou kunnen voorstellen, doch geen wet geven kon, noch de maatregelende magt uitoefenen; deze verbleef alleen aan het kongres, hetwelk zich tevens het regt tot benoeming van hoofd van den staat bleef voorbehouden. Voor zoodanig eenen inlandschen Vorst werd de voorzitter van het kongres, de heer SURLLET DE CHOKIER, die van zijne zending naar *Frankrijk* was terug gekeerd, gekozen: een maandelijksch inkomen van f 10,000 werd zijne bezoldiging.

Den 26sten Februarij legde hij den eed af, en aanvaarde zijne betrekking, onder den naam van *Regent*, met eene aanspraak, welke de schoonste belofte behelsde omtrent de wijze, waarop hij de taak, bij zijne nieuwe waardigheid hem opgelegd, dacht te vervullen. Het opgeworpene bestuur,

wordt hierdoor luister bijgezet: dezelve was niet de roekeloosheid van het oogenblik, maar de uitvloeiselen van zijn vast karakter, de uitvoering van een rijp beraad.

Nadat de daad was volbragt, deed de vloot, door de vlag ter halve stok te hijschen, het treffende verlies kenbaar worden. Engelsche, Fransche en Amerikaansche schepen volgden dit voorbeeld. Zoodra dezelve ter kennis van den Koning kwam, deed deze eene gebouwd wordende Korvet, op de landswerf te *Amsterdam*, den naam van VAN SPEIJCK geven, daarbij bepalende, dat altijd een der schepen zijn naam zou dragen. Ook werden door oud Nêerland's bewoners vrijwillige offers gebragt, om een gedenkstuk voor hem op te rigten, waartoe de Koning reeds had besloten.

hetwelk, sedert den 29 September, *België* had geregeerd, legde nu deszelfs gezag neder.

Het Groot-Hertogdom had thans een afzonderlijk beheer van zaken bekomen. De getrouwe Gouverneur WILMAR was, op den 1sten Januarij, door den dood uit zijne moeilijke betrekking ontslagen. Ter voorziening in dien gewichtigen post, stelde de Koning *der Nederlanden* den Hertog van SAXEN-WEIMAR, die, sedert den Belgischen opstand, met lof aan het hoofd van een gedeelte der legers had gestaan, tot Gouverneur van het Groot-Hertogdom aan.

Ondertusschen was de geest des oproers, door de Belgen aangeblazen, in *Luxemburg* nog niet geweken. Dit deed den Koning besluiten, gelijktijdig met de opdragt van het beheer aan den Hertog van SAXEN-WEIMAR, den inwoners bekend te doen worden met zijne bedoeling; namelijk, om met ernstige vermaningen hen tot hunnen plicht terug te brengen, en hun een afzonderlijk bestuur te geven, overeenkomstig eene andere Grondwet, hetwelk, zoo wel met hunne bijzondere belangen, als met de bondgenootschappelijke betrekkingen strookte; om alzoo 's lands welzijn en wettige vrijheid op vaste gronden te verzekeren, ter bevordering waarvan het Duitsche bondgenootschap den Koning naar eisch zoude ondersteunen. Bij de komst van had; doch de geestdrift, die de roemrijke daad algemeen had verwekt, te gemoet willende komen, werd de oprigting daarvan aan de natie zelve overgelaten.

den Hertog als Gouverneur, welke op den 5den Maart plaats had, deed hij dit den Luxemburgers verstaan.

Naauwelijks werd dit in België bekend, of de Belgen, niet voornemens zijnde zich de prooi te laten ontnemen, spoorden den nieuwen Regent aan tot het uitvaardigen van eene soort van Manifest. Hieraan werd dadelijk door hem beantwoord. De Luxemburgers werden daarbij gewaarschuwd, om hen noch door beloften te laten leiden, noch door bedreigingen te laten verschrikken, dewijl het kongres eene verklaring had ingezonden tegen de handelingen der Londensche conferentie, die door eene groote Mogendheid zelve (Frankrijk), slechts als voorstellen beschouwd werden. « Het volk, » (dit behelsde het stuk letterlijk,) « dat in staat geweest is de legers der Hollanders te overwinnen, zal de » tegen-verklaring zijner vertegenwoordigers hand- » haven. Wij hebben, in spijt der verdragen van 1815, » onze omwenteling begonnen, wij zullen dezelve, in » spijt der Londensche Protokollen, ten einde bren- » gen. Gij hebt nog niet vergeten hoe men u sedert » vijftien jaar geplaatst heeft; wacht u dan, voor » den terugkeer der Hollandsche schraapzucht, in » het stuk der belastingen, die uwe nijverheid en » uwen landbouw vernield heeft. De lieden, die u » van wettige orde spreken, en eenen burgeroorlog » bij u willen aanblazen, zijn de handlangers en » medepligtigen van het gevallen bestuur; zij hebben » van allerlei misbruiken geleefd en wenschen die

« terug. Blijft eensgezind en standvastig ; ontvangt ,
 « in naam van *België*, de verzekering dat uwe broe-
 « ders u nooit zullen verlaten. »

Deze verregaande laster tegen de vaderlijke regering van den Koning der Nederlanden, de miskenning van het Oud-Nederlandsche volk, en de poging om *Luxemburg* voor hunne zaak te behouden, hield in der daad op den voorgrond eene oorlogsverklaring in tegen de Mogendheden, en eene afsnijding van alle onderhandelingen en schikking. De toon, die de Belgen aannamen tijdens de conferentiën van de gevolmagtigden der vijf Hoven, is meer dan gelijk te stellen met die van den grootsten Monarch van Europa. Men was van gedachte, in België, na de bekendmaking van den Regent aan de Luxemburgers, dat, indien het Belgisch kabinet voortging met zoo veel krachten aan den dag te leggen, de Londensche gevolmagtigden weldra hunnen toon iets lager zouden moeten stemmen.

Naar aanleiding van den toedragt van zaken, deed de Luitenant- en Gouverneur - Generaal van *Luxemburg*, de Hertog van SAXEN-WEYMAR, den ingezetenen bekend worden met het 26ste artikel der Weener slot-akte, van 15 mei 1820, nopens de inwendige regeling en de verdediging van de Staten, tot het Duitsche Verbond behoorende, en met het 14de artikel van het besluit der Bondsvergadering van den 3^{den} Augustus 1830, over de wijze van uitvoering van derzelver besluiten, en over de betaling der daardoor veroorzaakte kosten : uit

welke beide artikelen de verplichting van de Bondsvergadering bleek, om ter hulp te komen, wanneer er oproerige beweging bestond, of werkelijk opstand in eenen staat van het bondgenootschap was uitgebarsten, en het regt, om de schuldigen aan zoodanigen opstand te noodzaken tot betaling der kosten, door hunne misdrijven veroorzaakt. Deze bekendmaking werd dus gedaan, opdat zij, die zich den afval dienstig wilden betoonen, letten zouden op de gevolgen van wangedrag.

Intusschen was *Frankrijk* tot de bepaling der grenzen van *België*, zoodanig als die bij het Protokol van 20 januarij 1831 waren vastgesteld, toegetreden. Hiermede merkte de Fransche regering het Groot-Hertogdom *Luxemburg* als afgescheiden van *België* aan, onder dezelfde opperheerschappij en betrekkingen, welke daaraan bij de verdragen van 1815 aangewezen waren. Deze toetreding van *Frankrijk* werd door een staatsstuk van de conferentie in de maand April bekend gemaakt; benevens een tweede, waarin aan de Belgische regering werd verklaard, dat de vroeger vastgestelde grondslagen, betreffende de scheiding van *Holland* en *België*, en wel uitdrukkelijk wegens de grenzen, onherroepelijk waren en zij dezelve moesten aannemen. Op deze voorwaarde alléén zou de onafhankelijkheid van *België* erkend worden; terwijl, indien de voorstellen der conferentie tot het terugtrekken van de Belgische krijgsbenden uit *Luxemburg*, en het staken van alle bemoeijenissen met dat

land, mitsgaders tot het zenden van kommissarissen voor de grensscheiding en vereffening naar's *Gravenhage*; niet werden aangenomen, de afgevaardigde der conferentie, LORD PONSOMBY, dadelijk *Brussel* zou verlaten, even zoo als de Belgische afgezant genoodzaakt zou zijn dit *Parijs* te doen. De ondernemingen der Belgische regering of van derzelve krijghebden tegen het Hollandsch-verklaarde grondgebied, bleven aangemerkt, door de conferentie, als vijandelijkheden tegen de vijf Mogendheden.

Tot nu toe hadden de Belgen van *Frankryk* iets anders gewacht, dan de opvolging der overwegingen, en de daaruit volgende besluiten van deszelfs regering, hun deed zien; doch daarmede was het einde ook gekomen van al die redenen, welke hen voor eene onbelemmerde uiting hunner gevoelens hadden bewaard. De Luxemburgers werden daarop te wapen geroepen, « om de handlangers der « dwingelandij » (dit werd gezegd in een stuk dat den 11 April werd uitgevaardigd) te verwinnen. Geen « woorden, — geen ijdele redenen meer, — te wapen ! « Binnen weinige dagen zullen de benden van het « Duitsch Verbond eene poging doen om *Luxemburg* « te bezetten. Belgen ! de Luxemburgers zijn uwe « broeders, gij zult hen redden of met hen ten onder gaan ! Op het eigen oogenblik dat het Verbond « het waagt, den voet op ons grondgebied te zetten, « zij geheel *België* eene legerplaats. Dappere Belgen ! « te wapen ! — op — naar *Luxemburg* ! Overwinning en vaderland ! zij onze leus ! »

In de zitting van het Belgisch kongres, op den 7 April, verklaarde de heer ROBAULX, dat *Frankrijk* het onafhankelijk *België*, door zelfzuchtige argelisticheid, eerst langzamerhand had verzwakt, om hetzelfde daarna den doodslag te geven. « Vragen wij » (ging hij voort) « dan voortaan raad aan ons zelve; doen wij eene oproeping aan de volken, want de strijd tusschen de volken en de koningen moet beginnen. Wij hebben bewijzen genoeg gegeven van onze gezindheid, om voor de rust van *Europa* opofferingen te doen. Men maakt van onze lankmoedigheid misbruik; dat wij dan ook de hulpmiddelen, die ons ten dienste staan, gebruiken. Luisteren wij niet meer naar de raadgeving en van zelfzuchtige trouwelooze vrienden; — men tracht *België* te verscheuren; en zouden wij dan nog inschikkelijkheid hebben voor hen, die ons zoo wreedaardig bedrogen hebben? Neen! nu de koningen ons den oorlog verklaren, verklaren wij ook den oorlog aan de koningen! »

LODEWIJK PHILIPS had, ter oorzaak van de voortdurende woelingen in *Frankrijk*, een nieuw Ministerie benoemd. Dit Ministerie bestond juist uit mannen, die, in de aangelegenheden der zaken van *België*, het stelsel der *niet-tusschenkomst* volstrekt wilde handhaven. De verwachting van *België* werd hierdoor geheel te leur gesteld. Bij mannen zoo als DE STASSARD, die sedert de maand October 1829 het ontwerp had gekoesterd, om *België* onder het bestuur van *Frankrijk* te

brengen, had dit reeds vroeger eene botsing veroorzaakt. Dezelve werd tot eene hevige uitzinnigheid vervoerd; toen, in de zitting van 16 en 18 Maart 1831, van de Kamer der Afgevaardigden, door een der Fransche Ministers, werd gezegd: « Wij be-
 « weren, dat vreemde Mogendheden het regt niet
 « bezitten, om in de binnenlandsche zaken van
 « andere Staten gewapenderhand tusschen beide
 « te komen. Voor ons zelve passen wij dit be-
 « ginsel toe; maar moet men daardoor verstaan,
 « dat wij, overal, waar het niet geëerbiedigd
 « wordt, oorlog zullen voeren? dit zoude slechts
 « eene andere soort van tusschenkomst zijn. » In
 hoe verre *Frankrijk* die niet-tusschenkomst
 gehouden heeft, staat nader te melden. Althans
 zeker is het, dat de uiting van deszelfs bedoe-
 lingen, gevoegd bij de toetreding tot het Proto-
 col, en gevolgelijk tot de zaken van *Luxemburg*,
 de Belgen eene taal deed voeren, die voor de nog niet
 genoeg bevestigden Franschen troon hoogst gevaarlijk
 was (*). De niet-tusschenkomst, op wier bescher-

(*) Enkel bewijs is hier genoeg: Thans maakt gij (LODEWYK PHILIPS) misbruik van onze inschikkelijkheid, en veroorlooft u op nieuw den gebiedenden toon der Protokollen: wel nu, wij zullen het u laten aanzien; om uwe ongerechtigheid te keer te gaan, vertrouwen wij niet enkel op onze eigene krachten, wij zullen eene oproeping aan uwe onderdanen doen. O LODEWYK PHILIPS! indien het eerste kanonschot der Pruisen op onze legerbenden uwen troon doet wankelen, wijt dit aan niemand anders dan u zelve. « En op eene andere plaats: » Ziju wij dan zoo diep gezonken, dat 24,000 bajonetten van het Duitsehe

ming de *Belgen* hunne opwenteling hadden aangedrongen, werd hierdoor juist geschonden.

De opstand van de Polen tegen den Keizer van *Rusland*, die, tijdens der Belgen ondankbaren afval van het vaderlijk bestuur des Konings der Nederlanden, was uitgebarsten, was mede oorzaak dat de Belgen hunne stem tot eene hoogte verhieven, waarvan de geschiedenis geen voorbeeld kent. Vooral in de maand April, toen de Polen de Russische Generaal GEISMAR tot eene achterwaardsche beweging noodzaakte, kenmerkte de grootste partij der Belgen zich als onzinnig, en veroorloofde zich die partij openlijk bekend te maken: dat zij, na de roemrijke overwinning der Polen, (zoo werd het terugdrijven van GEISMAR genoemd, hoewel er geen overwinning bestond) waardoor aan de magt van *Rusland*, *Oostenryk* en *Pruissen* de doodsteek zoude zijn toegebracht, niet te verschoonen zouden zijn, indien zij nog de bevelen van *Londen* of *Parijs* bleven afwachten. « Wij behoeven, » zeide de partij, « ons niet meer tegen *Pruissen* en *Holland* te verdedigen, maar hebben slechts den bondgenootschap gehoegzaam zouden zijn, om ons weder onder het juk te brengen? Op! trekken wij die huurlingen te gemoet; ontrollen wij de vaan van September; en roepen wij allen in onze rijen, die een Belgisch hart in hunnen boezem voelen kloppen: wij ten minste zullen onze beloften gestand doen; elk gewest, hetwelk de wapenen opvat en in ons VREIJE huisgezin treden wil, zal met liefde ontvangen worden, en in voor- en tegenspoed met ons deele. *Courier de Bruxelles* 11 April 1831.

« fakkel des oproers in Noord-Brabant en de
« Duitse Staten aan den Rijn te werpen. »

In een land, alwaar zulke gevoelens lang gekoesterd zijn, doch nu geheel openbaar den boventoon hebben, kan het, volgens den aard der gesteldheid, niet anders, of het volk, dat zich niet op die hoogte kan verheffen, van waar het de staatkundige aangelegenheden zoude kunnen bezien, wordt van de eene onzekerheid in de andere besluitenloosheid geslingerd, en begaat buitensporigheden. Deze waarheid werd in *België* door daadzaken bevestigd. Reeds in het laatst der maand hadden verscheidene verwarde tooneelen te *Brussel* plaats gehad, die door de gewapende Burgerwacht zoo niet begunstigd, ten minste niet belet werden. Aanzienlijke huizen werden geheel geplunderd, en de bezittingen van goede ingezetenen en fabrikanten waren der verwarring ten prooi. Bij al deze verregaande ongeregeldeheden, die uit de gesteldheid van den staat der zaken natuurlijk voortkwamen, werden door eene der in *België* zoo menigvuldige partijen, eenige lieden van de laagste volksklasse omgekocht, (*) ten einde nieuw oproer te stichten. De persoonlijke vrijheid bestond op dien tijd in de daad niet. De volstrekte regeringloosheid vertoonde zich met al hare gruwelen, terwijl de regering en politie zich stil hield. Deze rampzalige toestand bleef voortduren, somtijds dragelijker dan vroeger; doch dit was dan

(*) Journal, le *Belge* du 22 Fevrier.

de voorboden van eene heviger mitharsting van oproer, zoo als zich op den 28sten Maart te *Brussel* weder vertoonde. Onder alle andere huizen, die hierbij geplunderd werden, behoort dat van den gewezen Gouverneur van *Henegouwen*, MACAR. Om dit oproer dan eindelijk te stuiten (hetgeen zelfs voor de hoofden der wanorde noodzaak werd) gebruikte men verschillende middelen. De Regent deed afkondigingen doen; de Brusselsche klub (een genootschap) deed dit insgelijks. Het volk van *Brussel* werd daarin eerbied voor de eigendommen aangeprezen, en — den oorlog aan *Holland*!

Brussel, de zetelplaats van de oorzaak des oproers, was echter de eenige stad niet, waarin hetzelfde boventoon over orde en wetten had. — In het laatste der maand Maart, kenmerkte de steden *Luik*, *Mechelen* en *Antwerpen* zich door de grove buitensporigheden, die daarin op nieuw gepleegd werden. Te *Gent*, alwaar de Generaal der beide vlaanderens, DUVIVIER, in het begin des jaars, de rust eenigzins had hersteld, werd dezelve in de maand Februarij jammerlijk gestoord. Het was den Gentenaars nog niet vergeten, hoe veel welvaart zij, onder het bestuur van den Koning, hadden genoten. Bij al de middelen, die onophoudelijk door de volksleiders werden aangewend, behield de gedachte hieraan wel eens het overwigt, en was oorzaak dat nu en dan een oranje vlag, op openbare plaatsen, werd ten voorschijn gebragt, hetgeen ook in deze maand gebeurde. — De afgezant van DE PONTÉCOU-

LANT, met name ERNEST GREGOIRE, bekend door zijnen mislukten aanval op *Staats-Vlaanderen*, begaf zich, op de tijding hiervan, met omstreeks 400 man, van *Brugge* naar *Gent*, overrompelde aldaar de wacht aan de *Brugsche* poort, en trok daarop, onder geroep van: leve de Prins van Oranje! door de stad. Dadelijk werd hij door een groot aantal werklieden ondersteund, die, door den toestand, waarin de Belgische vrijheids-zonen hen gebragt hadden, geheel zonder werk waren. — De Gouverneur van *Oost-Vlaanderen* werd genoodzaakt, den Prins van Oranje uit te roepen. Hunne pogingen hebben evenwel niet gebaat; de overmagt was te groot. — Ook in het laatste der maand Maart, werd de orde aldaar geheel verstoord. Eene gewapende bende doorkruiste de stad, loste eenige geweerschoten op de burgerwacht, voerde eenen vrijheids-boom met zich mede, en pleegde, denzelven op verschillende plaatsen in de grond plantende, de schandelijkste baldadigheden. — Het was vooral te *Gent*, alwaar eene bijzondere botsing bestond tusschen de fabrikanten, die den vorigen staat van zaken terugwenschten, en de tegenovergestelde partij, die door eenige volkleiders waren aangevuurd, om, ongeacht den bestaanden wapenstilstand, tegen de Hollanders met het zwaard op te trekken. Deze toestand bragt het Vlaamsche volk, in het begin der maand Mei, in strijd met het opgeworpen Ministerie, zoodanig, dat de kreten: « weg met de Ministers! — de dood aan de verraders! » — zich door geheel de stad

verhieven, en een stuk aan den Regent werd gezonden, door de Gentsche leden van het Nationale kongres onderteekeud, houdende inlichtingen nopens den staat, waarin *Vlaanderen* en de stad *Gent* zich bevond, sedert het Ministerie, hetwelk het vaderland verried, of zelf door verraders bedrogen werd, de openbare zaken aan den Regent in een verkeerd daglicht stelde. Tusschen de hoofdleiders der Gentsche klub, (een genootschap, dat zich, even als dat voor de openbare veiligheid, in *Gent* gevestigd had) en de gezagvoerders te *Brussel* bestonden bovendien groote oneenigheden. Ter oorzake daarvan, was de stad *Gent* reeds vroeger buiten de wet gesteld, en had sedert dien tijd, de klub en het genootschap voor openbare veiligheid het gezag in de stad op zich genomen.

Om de orde te herstellen, zond nu de Regent eenig krijgsvolk van *Brussel* af, met bevel, om den stads-soldaten van *Gent* en den kononniërs der burgerwacht de stukken geschut te ontnemen. Doch toen waande men de maat van beleedigingen vol, en deed eenige stads-soldaten naar den kant van *Eecloo* uittrekken, om de kompagnien voetvolk, die van *Brussel* afgezonden waren, den intogt te betwisten. Het gevolg daarvan was, dat de Brusselsche aanvoerder niet binnen *Gent* kwam, dan na alvorens verzekering te hebben gegeven, om niets tegen de Overheid van *Gent* (de klub en het genootschap voor de openbare veiligheid); te ondernemen. In eenen zoodanigen toestand van verwarring, die door

de verschillende partijen werd bewerkt, en waarvan het volk, niet wetende waar aan zich te houden, dewijl het met de kuiperijen onbekend was, meestal het slagtoffer was — verkeerden onderscheidene Belgische steden.

Terwijl alzoo de volksleiders den toestand des lands verërgerden, maakten de Belgische krijgsbenden zich onophoudelijk schuldig aan het verbreken van den wapenstilstand, door het grondgebied der *Oude - Nederlanden* te schenden. Het gedeelte van *Zeeland*, waarin, reeds onder PONTÉCOULANT, strooptogten waren ondernomen, werd van tijd tot tijd door hen gewelddadig aangedaan. Uit een rapport van den gewestelijke bevelhebber van *Zeeland* blijkt, dat eene patrouille, op den 2^{den} Februarij, gaande langs de grensscheiding bij *St.-Kruis*, door de muitelingen werd aangevallen. Uit een ander rapport van denzelfden bevelhebber, den Generaal-Majoor DES TOMBES, blijkt, dat, op den 19^{den} derzelfde maand, eene patrouille mariniers, onder bevel van den Luitenant 's JACOB, die van *Sas-van-Gent*, langs den zee-dijk, naar *Philippine* was gezonden, op oud vaderlandsch grondgebied, door de Belgen eerst beschimpt en daarna beschoten werden. De mariniers hebben hen evenwel op de vlugt gedreven.

Op den 19^{den} Maart daaropvolgende, had een dergelijk voorval plaats. Ter oorzake van de bestaande vijandelijkheden, was bepaald geworden, dat geen Vlaamsche visschersschuiten in den *Braak-*

man (een water, dat langs het Zeeuwsch grondgebied stroomt) zonder visch-akte, mogten verschijnen; desniettegenstaande liepen verscheidene zoodanige schuiten op dien dag uit de haven van *Bouchaute* uit. Ter uitvoering der bestaande bepaling, werd, door eene daarbij liggende kanonneerboot n° 13, een schot gedaan, om deze vaartuigen te doen bijdraaijen. De Vlaamsche visschers toonden zich hiertoe ongenegen, waarop, van eene andere kanonneerboot, n° 10, eenige gewapende manschappen met eene sloep uitgezonden werden, om hen hiertoe te noodzaken, doch zij weigerden. De manschappen uit de sloep dreven de visschers door geweerschoten op den wal. Hiermede de taak volbragt zijnde, wendde de sloep, om zich weder naar de kanonneerboot te begeven, doch werd in het voorbij varen van het fort *Isabelle*, door de Belgen met een geregeld geweervuur begroet. Eene kanonneerboot kwam toen ter hulp en liet het vuur niet onbeantwoord; het lage water noodzaakte dezelve echter naar derzelven ankerplaats bij *Philippine* terug te keren. Intusschen was de sloep aan den grond geraakt, en een der matrozen daarin gekwetst geworden; waardoor de manschap, genoodzaakt zijnde dezelve te verlaten, over de schorren, bij de kanonneerboot n° 13, hulp kwam vragen en verkreeg. De Belgen zonden daarna, bij het opkomen van het water, een bootje van wal, om de verlatene sloep meester te worden; zij werden evenwel hierin verhinderd,

door de kanonschoten die uit de boten gelost werden. In deze vastgeraakte sloep bevond zich eene Nederlandsche vlag. Men wilde tot redding derzelve niets onbeproefd laten, ofschoon het gevaar door het aanhoudende vuur der Belgen, groot was. Een matroos, met name HOBÉYN, trotsteerde moedig dit gevaar, — zwom naar de boot, terwijl honderden kogels der Belgen, die zich achter den dijk verborgen, op hem afgezonden werden, en bragt de vlag, onder het gejuich der inwoners van *Philippine*, der soldaten en schepelingen, naar de kanonneerboot terug. Eene stoute daad als deze, waarbij der Belgen verraderlijk gedrag gekenmerkt, en de Hollandsche moed voor de tweede maal zoo luisterrijk in het licht werd gesteld, kon niet onbeloond blijven. De Koning betuigde zijn welgevallen daarover, en schonk JACOB HOBÉYN de militaire willemsorde van de 4de klasse. Ook door verscheidene genoodschappen werd zijne daad erkentelijk beloond. (*)

De vijandelijkheden der Belgen bleven vervolgens

(*) Zoo als van het genootschap *Zeemanshoop* te Amsterdam gevestigd, waarvan hij eenen zilveren beker ontving met het opschrift:

H U L D E

VAN HET ZEEMANS-KOLLEGIE: ZEEMANSHOOP,

TE AMSTERDAM,

aan den onverschrokken moed van den vaderlandschen zeeman

H O B E I N,

tot behoud der Hollandsche vlag, op den

19den Maart 1831, betoond.

in *Zeeland* voortduren ; zelfs in het begin der maand Mei werd de weg naar *St. Jansteen*, gelegen bij de vesting *Hulst*, door omstreeks 160 welgewapende Belgen verontrust, en op den 11den den aanval tegen de Hollandschen troepen begonnen. De Overijsselsche schutterij heeft hen over de grenzen terug gejaagd. Andere schendingen van grondgebied werden omstreeks dezen tijd in *Noord-Brabant* gedaan.

Intusschen was de deserteur DAINÉ, na zijne vlugt uit *Brussel*, veroorzaakt door de krijgsweging dwars door het vijandelijke land, gedaan onder bevel van den Hertog van SAXEN-WEIMAR (zie bladz. 95) weder terug gekeerd, en door de Brusselsche gezagvoerders tot Divisie-Generaal en Opperbevelhebber van het leger der Maas benoemd. Als zoodanig bevond hij zich te *Tongeren*, en deed van daar reeds in Januarij aan den bevelhebber der vesting Maastricht, DIBBETS, verscheidene brieven toekomen, waaruit duidelijk blijkbaar was, dat zijne meesters niet geneigd waren, om de uitdrukkelijke bepalingen, vastgesteld in het Protocol van 9 Januarij, te doen nakomen ; volgens welke de Belgische krijgsbenden moesten terugkeeren in de stellingen, die zij vóór den 21 November bezet hadden. Het overschrijden van die bepalingen veroorzaakte onderscheidene vijandelijkheden. Te *Smeermaas* had in Februarij, volgens eenen brief van den Luitenant-Generaal DIBBETS, eene bende Belgische

krigsheden, eenen aanval op de aldaar liggende troepen gedaan. De zaakgelastigden van Lord PONSOMBY, de Heeren ABERCROMBIE en WHITE begaven zich daarop naar *Limburg*, ten einde alle inlichtingen te bekomen omtrent den staat der zaken, zoo als die zich op den 21sten November des vorigen jaars bevonden had. De vijandelikheden, bij *Smeermaas* voorgevallen, deden hen besluiten om zich derwaarts te begeven; doch om hen te misleiden was de Belgische post, die zich aldaar kort te voren had bevonden, terug getrokken. Geheel anders was het evenwel te *Eysden*, alwaar geen Belgisch krijgsvolk zich mogt bevinden: bij den aankomst der zaakgelastigden, werd de trom geslagen, en liep een aantal Belgische vrijwilligers te wapen, om de geweren te laden. — De vijandelikheden in *Limburg*, door de Belgen gepleegd, bleven voortduren tot dat luisterrijke wapenfeiten, onder bevel van *Oranje*, het leger van de Maas tot ontzag dwongen. —

Ook te *Antwerpen*, alwaar de getroffen wapenstilstand, tusschen de Generaal CHASSÉ en GHAZAL, na de ernstige vermaning op den 27sten November, door den wapenstilstand, van wege de Mogendheden vastgesteld, vervangen werd, maakten de Belgen inbreuk op dezelve. Sedert dien tijd, tot op het laatst der maand April, had men zich de verregaandste uittartingen tegen de bezetting van de vesting der stad veroorloofd, en meer dan eens op dezelve gevuurd; doch in het begin der maand

Mei werd het verbreken van de geslotene overeenkomst van ernstiger aard. Op de vaartuigen, die naar de sterkte bestemd waren of zich van daar begaven, werd door de Belgische posten onophoudelijk gevraagd. Deze vijandelijkheden veroorzaakten eene langdurige briefwisseling tusschen den generaal CHASSÉ en de Belgische majoor DE L'EAU. Intusschen waren de Belgen op middelen bedacht, om zich, zoo veel mogelijk, in staat van tegenweer en aanval te stellen; iets, hetwelk natuurlijk, bij den stand der zaken, eene nieuwe inbreuk was. Tot dat einde wierpen zij verschansingen aan de beneden- en boven-Schelde op, waarmede zij de vloot bedreigden, welke zij door dit middel hoopten in te sluiten. Ook waren deze verschansingen onder het geschut der vesting opgeworpen: men had zich dit veroorloofd, steunende op den eerbied, die de Generaal CHASSÉ voor de wapenschorsing had. De brillen (lunettes) van de vesting *Kiel* en *St.-Laurent* had de Generaal inmiddels doen versterken, overeenkomstig de twee eerste artikelen der bestaande wapenschorsing. Reeds langen tijd was die maatregel van verdediging uitgesteld geworden, om alle aanleiding tot vijandelijkheid te voorkomen, doch de toebereidselen van eenen regstreeks aanvallenden aard, die de Belgen zich veroorloofden, en de ongewachte aanval op de bril *St.-Laurent* noodzaakten den Generaal hiertoe. Met dit alles was de Belgische Majoor DE L'EAU niet te vreden, en drong op de ontruiming van

de bril *St.-Laurent* aan. Hij deed daarop de huizen en het houtgewas in de nabijheid van *St.-Laurent* door scherp-schutters bezetten, die vervolgens het vuur openden tegen de bezetting van die sterkte. Dit werd dadelijk beantwoord, terwijl de Generaal hierover een' brief aan de militaire gezagvoerders te *Antwerpen* deed toekomen. Eenige uren hield dit gevecht aan, waardoor wederzijds verscheidene gekwetst werden.

Middelerwijl was het in *Brussel* bekend geworden, dat te *Antwerpen* vijandelijkheid gepleegd werd. De Fransche Generaal BELLIAIRD en CHARLES WHITE, zaakgelastigden van lord PONSOMBY, welke laatste zaakgelastigde, ter oorzake van de vijandelijkheden, in het gewest *Limburg* was geweest, begaven zich hierop naar *Antwerpen*, ten einde de oorlogvoerende krijgsbenden wederkerig tot het staken van den strijd te bewegen. — Bij derzelver aankomst, op den 16^{den} Mei, waren de vijandelijkheden gestaakt, en deden zij den Generaal CHASSÉ het bericht toekomen, dat de Belgische regering aan derzelver krijgsbenden had gelast, om het beginnen van alle vijandelijkheden te vermijden; en slechts dan vijandelijk te handelen, wanneer zij aangevallen werden. De beide afgevaardigden drongen daarna bij den Generaal aan, op het terug trekken der Hollandsche krijgsbenden uit de sterkte *St.-Laurent*, dewijl het bezetten daarvan, volgens hunne meening, oorzaak was geweest van de vijandelijkheden tegen die sterkte, en de fakkel des oorlogs hierdoor geheel zou kunnen

ontstoken worden. Zij gaven hierbij de verzekering, dat men te Londen op het punt was, om de zaken tusschen *Holland* en *België* te schikken, dewijl zij de vaste overtuiging hadden, dat vóór het einde dezer maand alles, hiertoe betrekkelijk, zou geëindigd zijn. De voor *Oud-Nederland* zoo schadelijke ondervinding in dit opzigt, heeft echter het tegendeel geleerd. De generaal CHASSÉ, een bewijs willende geven hoezeer hem het behoud van den algemeenen vrede ter harte ging, verbond zich daarop de werken, tot herstel of meerdere bevestiging der sterkte *St-Laurent*, te staken, en alles in den vorigen toestand te doen blijven, alléén met achterlating van eene politie-wacht, ten einde te voorkomen, dat het Antwerpsche volk van de laagste klasse aldaar geene schade zoude kunnen aanrigten, hetgeen in den afgeloopen' winter meer dan eens was gebeurd. Aan de ontruiming van *St. Laurent* verbond de Generaal evenwel, billijkerwijze, niet alleen de staking van het voortdurende aanleggen, maar ook het wegruimen der middelen van aanval, die de Belgen reeds voor die sterkte geplaatst hadden. Niettegenstaande deze bliken van den Generaal, om de rampen des oorlogs te voorkomen, deden de Belgische gezagvoerders, terwijl BELLIARD en WHITE naar *Brussel* terug gekeerd waren, reeds den 18den, op eene bedekte wijze, aan de werken van aanval, in den omtrek der vesting, arbeiden. Het maken van loopgraven behoorde onder dezen arbeid.

De Generaal deed hierop dadelijk aan de afgevaardigden, die weder naar *Brussel* vertrokken waren, deze trouwelooze handelwijze kennen, en den Belgischen Majoor vragen naar de oorzaak waarom zulks geschiedde. De Majoor gaf hierop te kennen, dat hij geen bepaald antwoord kon geven, maar den raad van verdediging bijeen had geroepen, die van oordeel was geweest, de beslissing hieromtrent van den Regent te vragen. Intusschen maakte men zich den tijd, die hiermede verlopen moest, ten nutte, en bleef men aan de verschansingen en loopgraven met spoed arbeiden.

Zulk eene handelwijze wekte de verontwaardiging van den Generaal op, die, ziende dat noch vroeger getroffen overeenkomst, noch middelen om den vrede te bewaren, werden in aanmerking genomen, onmiddelijk daarna, den Belgischen Majoor deed weten dat, indien het werk van aanval niet binnen zes uren ophield, het geschut der vesting die werken zou beschieten; en indien men binnen die zes uren, de door hun opgeworpene verschansingen met geschut mogt voorzien, hij als dan onmiddelijk hen zou aantasten. — Een berigt van denzelfden inhoud deed de Generaal aan den Burgemeester der stad *Antwerpen* toekomen, dewijl alle redenen bestonden om te veronderstellen, dat de waarschuwing, door hem aan de militaire gezagvoerders te *Antwerpen* gedaan, zoo veel mogelijk geheim zou gehouden worden.

Deze bedreiging, die ongetwijfeld (wanneer niet

aan den bijzijnde eisch was voldaan geworden) ten uitvoer zou gelegd zijn, had eene goede uitwerking: voor den bepaalden tijd, kwam de verzekering, dat de werken van aanval zouden gestaakt worden. De staking hiervan belette echter de vijandelijke gezindheid der Belgen, en de pogingen ter uittarting der Hollandsche krijgsbende niet. Op den volgenden dag, zijnde den 20sten Mei, begaven zich ongeveer vijftig personen, zijnde militairen en burgers, naar de bril (lunette) van *St. Laurent* planteden daar, op 100 passen afstands, een Belgisch vaandel, rondom hetwelk zij zich schaarden, en met de vuigste beschimpingen de bezetting uittarteden. De laaghartige wijze van handelen, bij zoo vele gelegenheden aan den dag gelegd, maar vooral met het verradelijk aanranden van de kanonneerboot, waarop VAN SPEYK bevel voerde, en met het beschieten van HOBÉYN, (terwijl deze door de golven heen geene vijandschap bedreef, maar slechts de Hollandsche vlag poogde te redden) moest ook nu bewezen worden. Doch even zoo als VAN SPEYK, gelijk REINIER KLAASSENS, zich niet aan de beschimping en mishandeling zijner laaghartige vijanden wilde overgeven, de eer der Hollandsche natie handhaafde, en daar mede bewees, tot welk een' duren prijs de Hollander de roem zijns Vaderlands ongeschonden wil bewaaren; even zoo als HOBÉYN, tot redding van de vlag, de golven en het vijandelijk lood trotseerde;

even zoo werd den Belgen thans op nieuw een blijk gegeven wat het volk bestaat, dat door hen veracht, bespot en vernederd werd. — De fuselier HENDRIK VAN LEUVEN, die, boven op de caponniere der sterkte, in zijn bloote hemd werkte, ziet der Belgen bedrijf, springt eensklaps naar beneden, dringt met drift onder dezelve, en doet hen verbaasd vlugten. Hij grijpt daarop het vaandel, en verscheurd het met zijne tanden, ten aanzien van meer dan vijf honderd Belgen. Langzaam keert hij daarop naar de caponniere terug en hervat zijn werk. — De Koning beloonde zijne stoutte daad, die door elk Hollander erkentelijk wordt herdacht.

Lang hadden nu de staats-orkanen over het *Oude-Nederland* gewoed, en den toestand, waarin hetzelfde zich reeds, na den geheelen afval der Belgische gewesten, bevond, merkelyk verergerd. De Brusselsche gezagvoerders weigerden hardnekkig de toetreding tot de grondslagen der scheiding, die door de gevolmagtigden der vijf Hoven, in de Protokollen van 20 en 27 Januarij, waren vastgesteld. De medewerking van den Koning, door kommissarissen te zenden, en dezelve aan de conferentie te *Londen* bekend te maken, baatte derhalve niet; evenmin als den aandrang van de gevolmagtigden des Konings op billijke schikking met *Oud-Nederland*. Ter leeniging van den onzekeren en hoogstgevaarlijken toestand, had de Koning reeds, na de aanneming van de Protokollen van 20 en 27 Januarij (het-

geen deed verwachten, dat de zaken eerlang een einde zouden nemen) aan de conferentie het verlangen betuigd, dat de Belgen hunne wapening, door den voortgang der onderhandelingen overtollig en doelloos geworden, mogten verminderten en staken, opdat daardoor de krijgstoerusting, die den staat drukten, zouden kunnen worden beperkt. De Belgen bewilligde hierin niet. Zij bejegende de conferentie van *Londen* op eene wijze, welke, zelfs te midden van eenen gevoerden oorlog, strijden zou met de gebruiken van het beschaafde Europa. (*) Zij bleven de grenzen van *Oud-Nederland* ontrusten, weigerden de stellingen in het gewest *Limburg* aan te nemen, die op den 21sten November 1831 door hen bezet waren geweest, en bragten alzoo de rampen des oorlogs, zonder doel, op onderscheidene grensbewoners over. Het werd dus hooge noodzakelijkheid, om de krijgsmagt, die den Koning ter beschikking stond, in plaats van te verminderen, in stand te doen houden, zoo niet te vermeerderen: een aanzienlijk gedeelte der bevolking, werd alzoo aan deszelfs huisselijke betrekkingen ontruikt. De instandhouding en verzorging dier krijgsmagt, die, ter beveiliging van het Vaderland, zich de ongemakken en het gevaar getroostte, en die meer dan honderd en twintig duizend man beliep, was eene der eerste en duurste

(*) Mededeeling des Nederlandschen Ministers van Buitenlandsche-Zaken aan de leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, op den 2 April 1830.

verplichtingen , door den Koning te vervullen ; maar , ter vervulling van dezelve , waren verbazende sommen gelds noodig. Als eene blijk van vaderlands-liefde en gehechtheid aan den Vorst , en goeden wil der ingezetenen van den gefolterden staat , moet gemeld worden de geldelijke opofferingen , die gedaan werden tot stijving van 's lands schatkist , welke , omstreeks de maand April , meer dan *vijfmaal honderd duizend guldens* beliepen ; en tevens het verzorgen van de krijgslieden , die , zonder onderscheid , met den warmsten ijver van verkwikking en verplegingen werden voorzien. Doch voor eene zoo groote behoefte , waartoe , om in dezelve te voorzien , meer werd vereischt , was dit geheel ontoereikend. De schatkist , door reeds vroeger gedane uitgaven , was uitgeput , en behoefde meerdere stijving. Dit verergerde den toestand des lands aanmerkelijk. Reeds in het vorige jaar , was de Koning genoodzaakt geweest , eene betaling bij wijze van leening te doen , in evenredigheid van hetgeen ieder in de direkte belastingen was aangeslagen ; daarop volgde in de maand Maart eene leening van twee-en-veertig millioen guldens ; en het vervolg van tijd leverde de noodzaaklijkheid op , om nog eene nieuwe , van zes-en-dertig millioen guldens te doen. (*) Eene zoo bovenmatige

(*) Deze leening werd echter niet geheel gedaan. Door vrijwillige inschrijving , uit alle gedeelten van den Staat , en onderscheidene standen , klom dezelve tot eene hoogte van *f17, 998, 300*. — Dit leverde de hoop op , dat derzelve bedrag , gevoegd bij de middelen door de wet toegestaan ,

inspanning van krachten, waarvan de getrouwe Gewesten het treffendst voorbeeld opleverden, die inderdaad meer overeenkomstig de vaderlandsliefde, dan derzelver hulpbronnen was, puttede die krachten, bij den langen duur der omstandigheden jammerlijk uit. Om de schatkist zoo veel mogelijk te verligten, had de Koning, in afwachting der nadere bepalingen, welke door hem op de voorstellen der staats-kommissie, ingesteld bij besluit van den 25 October 1830, (zie bladz. 69) zouden worden gemaakt tot vereenvoudiging en besparing in het bestuur, reeds voorloopig afgezien, van een gedeelte van de inkomsten der kroon, hem bij de grondwet toegekend, (*) Hij deed nu den ambtenaren, waarvan het inkomen of de toelagen van duizend tot vijf duizend guldens beliepen, van vier tot twintig gulden per honderd korten: opzigterlijk gehuwden, weduwenaars met kinderen, en weduwen werd onderscheid gemaakt.

Overeenkomstig het besluit van den Koning, waarbij eene staats-kommissie werd belast met het ontwerpen der wettelijke bepalingen, welke noodig zouden zijn, om in den grondwet veranderingen daar te stellen, en tevens opdat de natie eingevoegzaam zouden zijn, om in de Staats-uitgaven, en voldoening der renten, der nationale schuld, voor het begin des jaars 1832, te voorzien.

(*) De grondwet van het koninkrijk der *Nederlanden*, kent aan den Koning, een jaarlijks inkomen van *f* 2, 400, 000 toe, bij besluit van den 16den Januarij, stond de Koning hiervan de helft af en het bleef alzoo *f* 1, 200, 000.

delijk uit den onbestemde toestand geraken zoude, waarin dezelve geplaatst was, deed thans een lid der staatsvergadering (*) een voorstel aan zijne mede-vertegenwoordigers der Oud-Nederlandsche gewesten, om, overeenkomstig de grondwet (†), alle die veranderingen in dezelve te maken, die door den grooten omkeer van zaken noodzakelijk waren geworden. Redenen hier voor in het midden gebragt, waren, dat de onherroepelijke scheiding der noordelijke en zuidelijke Gewesten van het voormalig koninkrijk der *Nederlanden* vereischte, dat de maatschappelijke inrigtingen des Vaderlands zoodra mogelijk herzien werden, en ingerigt naar de behoeften en middelen van den tijd. — Nogtans hetzelfde werd niet aangenomen: verschillende vertegenwoordigers bragten hunne gevoelens uit, en de meerderheid (30) verklaarde zich tegen hetzelfde. De overigen (10), in het gevoelen van den voorsteller deelende, hadden voor hetzelfde gesproken. De grondwet bleef dus als nog zoodanig voor *Oud-Nederland* verbindend, als dezelve in 1815 voor de beide groote afdeelingen des koninkrijks was vastgesteld.

Gedurende het begin des opstands, had de tweede zoon des Konings, Prins FREDERIK, een' hooggewigtigen post bekleed, die niet zelden met moeite en inspanning was vergezeld gegaan. Met de

(*) De heer WARIN; Zitting der Tweede Kamer 24, Mei 1831.

(†) Het elfde hoofdstuk, handelende over veranderingen, en bijvoegingen in de grondwet.

gedurige versterkingen , die het leger in het vervolg ontving , door militairen en schutters , waaronder zich de aanzienlijksten des lands zich bevonden , was het leger overeenkomstig de behoeften talrijk geworden , (zoo als wij boven zagen 120,000 man sterk) en vermeerderde de zorg en de menigvuldige bemoeijenissen des Prinsen , die overal de legermagt in oogenschouw nam en organiseerde. — Veel is de natie aan zijnen onvermoeiden ijver verschuldigd , die hij als Opperbevelhebber des legers aanwendde. De Prins van Oranje was inmiddels uit *Londen* teruggekeerd. De vredelievende pogingen , die hij had aangewend , om gestoorde rust te herstellen , vrede te bevorderen , en het heilzame doel , om de twee gedeelten des Rijks , over welke beiden zijn Vader en Koning met de daad Souverein was , voor meerdere rampen te bevrijden , die dezelve door der Belgen ondankbaar tegenstreven getroffen hebben — hadden , bij een groot deel des getrouwen volks , hetwelk , naar het gevoel van regtvaardige vergelding , veeleer straf voor de Belgen , dan rustbevorderende inwilligingen had gezien , twijfel omtrent zijnen edele bedoelingen doen rijzen , en zelfs bij sommigen , die zich niet op het standpunt konden plaatsen , waarop de zaken naar wijsheid worden gezien , eene voor hem grievende miskenning verwekt. Het is te veronderstellen , dat 's Konings wijze staatkunde , om die reden het opperbevel des legers aan Prins FREDERIK opdroeg. De Prins van Oranje bleef voor eene nog

gewichtiger taak bewaard, die hem de reeds verworvene, maar heldhaftig en duur gekochte, laauwerkroon bij vernieuwing om den waardigen schedel vlocht.

België, geslingerd door partijenschappen, bestookt door de werktuigen der volksleiders, die, onder den valschen schijn van Vaderlandsliefde, de rol des bedrogs (veelal de eigenschap der omwentelingen) meesterlijk hadden gespeeld, en verlaten van den eerbied voor de wetten, bevond zich thans ook in eenen toestand, die alleszins het kenmerk van rampzaligheid droeg. Om hetzelfde uit dien toestand, zoo gevaarlijk voor de volkleiders zelve, opte-beuren, kwamen de Brusselsche gezagvoerders op het denkbeeld, om aan den Prins LEOPOLD VAN SAXEN-KOBURG de Belgische kroon optedragen. Om de gevoelens van den Vorst ten dien opzichte te leeren kennen, werden kommissarissen naar *Londen* afgezonden. De partij der geestelijkheid was echter hier tegen, en gebruikte de drukpers, (even als in 1814, om den grondwet niet te doen aannemen) ten einde de verkiezing van dien Luterschen Vorst te verhinderen. De Graaf ROBIANO DE BORSTBECK, een voorstaander dier partij, beweerde openlijk (*) dat men geene redding uit den nood door LEOPOLD moest wachten, dewijl die Prins niet van Godswege, maar door de Mogendheden aan *België* zou gegeven worden. — Zonderling waren inderdaad zulke gevoelens in een land, alwaar men,

(*) *Courrier de la Meuse*, 27 April 1831.

sedert langen tijd, de buitensporigste jakobijsche beginselen predikte. Doch de congregatie van 1814 was ook nog in aanwezigheid. — « De Vorst » volgens luid van dat stuk « is immers bij zijn volk de plaats- » vervanger van God? En nu zouden wij geloven, dat » een kettersch Vorst voor ons de plaatsvervanger » van God kan zijn! Wij hebben niets tegen » Prins LEOPOLD als mensch; maar wij kunnen niet » gelooven, dat dezelfde Almagtige hand, die ons » geholpen heeft, om eenen kalvinist (de Koning » der *Nederlanden*) van den troon stooten, ons » in deszelfs plaats eenen Luterschen Prins zoude » willen geven. »

Anderen, tevens behoord hebbende tot het genootschap, *Association Constitutionnelle* (zie bl. 23) be- weerden daarentegen openlijk, (*) dat de verkiezing van dien vorst geen nadeel kon toebrengen, dewijl toch reeds in *België* Ministers waren, die met hun godsdienstig geloof even weinig, en zelfs nog minder instemden dan de meeste Protestanten; en de Belgische grondwet, bovendien, op het stuk van kerkelijke zaken, eene volslagen gelijkheid (iets hetwelk men als eene groote hinderpaal reeds vroeger had aangemerkt — zie bladz. 16 — en thans vastgesteld werd) overschilligheid, twijfelzucht en ongodisterij gewettigd had. — Lieden, tot de andere partij behoorende, hielden staande, dat de voorloopige regering van *België*, met de verkiezing van dien vorst, den besten weg had ingeslagen, om zich

(*) Nederl. Staats-Courant van 3 Mei 1831.

met de Mogendheden te verzoenen; doch waren gelijktijdig van gevoelen, indien de Europesche Hoven hunne aanbiedingen van den hand wezen, dat als dan alle onderhandelingen waarwel dienden gezegd te worden en de oorlog met *Holland* moest aanvangen (*). Deze in *België* openbaar gemaakte gevoelens, die gevolgelijk aan prins LEOPOLD bekend werden, konden niet anders dan schadelijke gevolgen hebben voor het bekomen der toestemming van LEOPOLD. Onder zulke voorbeelden, het gezag over een land te aanvaarden, dat zich, bovendien, alléén mit miskennis voor de goede regering, en uit ondankbaarheid aan het wettige gezag had ontrukkt, was bagchelijk. Bij dat alles moest de vorst, die over *België* het oppergezag bekleeden zoude, voldoen aan de voorwaarden bij de Protokollen van 20 en 27 Januarij vastgesteld.

De bezending Staatslieden, die naar *Londen* was afgezonden, om de gevoelens van prins LEOPOLD over de kroon van *België* te toetsen, keerden nu terug, en kwamen den 20sten Mei te *Brussel* aan. De uitslag was niet gunstig, althans de Regent gaf te kennen, dat men even ver gevorderd was als in November.

Inmiddels was het Belgische kongers blijven voortgaan met raadplegen over zaken van verschillenden aard; hetgeen met toenemende onstnimgheid plaats had. Ook verklaarden zich voorloopig eenige leden

(*) *Courrier de Bruxelles* en Nederl. Staats-Courant van 9 Mei.

voor de verkiezing van Prins LEOPOLD, en wel vóór den eersten Junij 1831. Voor *Luxemburg*, van welks bezit men zich verzekeren wilde, deden sommigen een voorslag ter schadeloostelling, benevens voor het vreedzaam genot van het gewest *Limburg* en den linker oever der *Schelde*. Anderen waren van gevoelen, dat, aangezien de onmogelijkheid genoeg gebleken was, om door onderhandelingen een einde aan den staat van zaken te maken, de oorlog dadelijk aan *Holland* moest verklaard worden. Omtrent *Luxemburg* deed de zoogenaamde gezant van den Regent, MICHILS, eene nota aan de Duitsche bondsvergadering toekomen, terwijl lord PONSOMBY, afgezant der conferentie in *België*, voorstellen omtrent dit land aan de gevolmagtigden der vijf Hoven deed toekomen. Deze voorstellen werden vervolgens door de conferentie van *Londen* in overweging genomen, waarop de Fransche afgezant, de Generaal BELLIARD, den 23sten Mei, den Belgischen Minister van Buitenlandsche Zaken, LEBEAU, een stuk deed toekomen, waarin gemeld werd, dat de conferentie eene onderhandeling zou openen, ten einde voor *België*, tegen eene schadeloosstelling, den afstand van het groothertogdom *Luxemburg* te verkrijgen,

Het Belgische ministerie begon nu ook middelen aan te wenden, ten einde eene voordeelige schikking, door de Regering van den Koning der *Nederlanden*, te bekomen. Hiertoe zond de Minister LEBEAU, in het begin der maand Mei,

aan den Nederlandschen Minister; den Baron VERSTOLK VAN SOELEN, een stuk, waarin de afscheid ding der beide landen, de onafhankelijkheid van *België*, en het nadeel van den staat van zaken, wederzijds betoogd en 's Konings regering werd uitgenoodigd om kommissarissen te benoemen, die zich met die van *België* zouden kunnen verstaan, omtrent een ontwerp van schikking, hetwelk daarna ter aanneming zou worden voorgedragen, aan het Nationaal kongres, en ter goedkeuring aan zoodanig gezag als, volgens de Hollandsche grondwet, bevoegd was om zulk een verdrag te sluiten. Bij dit stuk werd gevoegd de verzekering, dat, indien de Nederlandsche Regering het stilzwijgen hier omtrent bewaarde, *België* alsdan onmiddellijk tot het hervatten der vijandelijkheden zou besluiten. Dit stuk was onmogelijk over een te brengen met de bepalingen, te *Londen* gemaakt, waarbij de grondslagen in de Protokollen van 20 en 27 Januarij vastgesteld, en door de aanneming van den Koning der *Nederlanden* verbindend geworden, — door de conferentie als onhertoepelijk waren verklaard. Die grondslagen waarborgden reeds het oude gebied van den staat van 1790; hier onder begrepen *Zeeuws-Vlaanderen*, en de oude Nederlandsche bezittingen in het gewest *Limburg*, benevens het groot Hertogdom *Luxemburg*. Billijke schikkingen omtrent de verdeling der staatschuld waren tevens door die grondslagen gewaarborgd. De grondslagen dier schikkingen, welke

reeds door de Protokollen waren gewaarborgd, behoeften dus niet nog eens, door Hollandsche en Belgische kommissarissen, te worden beraamd. Dit was geheel strijdig, dewijl alleen voor de wijze van den uitvoer leggen der reeds bepaalde schikkingen kommissarissen wederzijds konden optreden; en hiertoe had de Koning reeds kommissarissen-demarkateurs te *Maastricht*, en kommissarissen-liquidateurs in 's *Gravenhage* bestemd. Den Belgischen gezagvoerders was dit zeer goed bekend; slechts om minder billijke grondslagen voor *Holland* te erlangen, dan in die Protokollen (vereenigd in de bijlage A,) uitgedrakt waren, werd deze poging op nieuw aangewend. — In weerwil des, dat de conferentie, op België's toetreding, tot de schikkingen te *Londen* gemaakt, aandrang — even als, niettegenstaande de verklaring der conferentie, van zich tegen de vijandelijkheden te verzetten, deed het Belgische Ministerie aan de Nederlandsche Regering het voorstel ter bepaling van grondslagen, die reeds eenmaal waren vastgesteld, en verklaarde, bij weigering daarvan, den oorlog.

Na dit voorstel deed de conferentie een *memorandum* aan de Belgische gezagvoerders toekomen, waarin dezelve verklaarde, dat men niets meer aan *België* kon noch wilde toestaan, dan hetgeen bij de Protokollen bepaald was; en er derhalve voor *België* niets overig bleef dan dezelve aan te nemen; dat noch Prins *LEOPOLD*, noch eenig ander Vorst de Kroon van *België* zoude

aanvaarden , indien niet vooraf de Protokollen aangenomen , en ten uitvoer gelegd waren ; en , indien dezelve niet werden aangenomen , de Mogendheden zoodanige maatregelen zouden nemen , als hare verbandtenissen , hare waardigheid en de veiligheid der aan *België* grenzende staten zouden vereischen.

De afgevaardigde bij de Belgische gezagvoerders , Lord PONSOMBY , was , na eenigen tijd *Brussel* verlaten te hebben , op den 27sten Mei , in die stad terug gekeerd. Onmiddelijk na zijne aankomst , deed hij den Belgischen Minister , LEBEAU , eenige denkbeelden over den staat zijner zaken mededeelen , door eenen brief. Hij gaf hierin te kennen , dat de conferentie van *Londen* de grenzen van *Holland* als door verdragen bepaald aanmerkte ; en , dewijl de verdragen op het stuk van grenzen de wet voor de volken uitmaakten , de conferentie die wet niet kon schenden ; gevolgelyk niet toestaan , dat *België* zich het regt aanmatigde , om de grenzen van eenen anderen staat te bepalen ; doch indien *België* deszelfs bestuur zoodanig regelde , dat alle andere staten hetzelfde moesten erkennen , en met hen als gelijkstaande behandelen , zou de conferentie , door derzelver veel vermogende bemiddeling , dat hand ten dienste zijn , om , bij verdrag en schadeboosstelling , het Groot-Hertogdom *Luxemburg* te verkrijgen ; mitsgaders door geschikte middelen beletten , dat , gedurende de onderhandelingen , de gewapende aanval van de kant des Duitschen bond-

genootschaps werd voorkomen. De afgezant der conferentie deed verder hierin gevoelen hoe ongerijmd de handelwijze der Belgen was, om bij uitsluiting het voorregt te eischen de wet aan andere volken voor te schrijven, over vraagstukken van betwist grondgebied, en zich aan de verplichting te onttrekken tot het volgen van den algemeenen regel, namelijk, den weg van onderhandelingen en verdragen; bovendien te vermeenen, eensklaps tot geweld en oorlog te mogen overgaan; ten einde zich dat gene te verzekeren, wat *België* als deszelfs regten beschouwde. Hij gaf vervolgens hun den raad om vreedzaam te blijven handelen; ook daarom, dewijl *Luxemburg* voor een duizendste gedeelte gelds te bekomen ware, wat elke poging, om het door kracht van wapenen te behouden, zou kosten. — Nopens de aarzeling, die Prins LEOPOLD getoond had aan de Belgische afgevaardigden, merkte hij aan, dat het natuurlijk was, dat die Vorst de Belgische kroon niet zou aannemen, indien hij dezelve niet met eer konde dragen; dat de conferentie met genoeg zou zien, dat het Belgische kongres eenen Vorst verkoos, en wel hem, (LEOPOLD) waarop hetzelfde het oog had gevestigd; indien het kongres hem slechts veroorloofde, om zich binnen den kring, aan alle regeringen voorgeschreven, te plaatsen. Eindelijk gaf hij hun de verzekering, dat de Londensche conferentie tot eene voldoende schikking, omtrent de zaak van *Luxemburg*, zou medewerken, en Prins LEOPOLD, tot zijn groot genoegen, de overtuiging had erlangd,

dat er voor hem genoegzamen grond bestond, om de billijke en spoedige uitvoering der maatregelen, omtrent het Groot-Hertogdom, met vertrouwen af te wachten; terwijl hij, aan den anderen kant, geneigd was, om als Souverein het verder in stand brengen dezer zaak op zich te nemen.

Deze brief is waarschijnlijk deszelfs bestaan verschuldigd aan een Protokol, dat op den 21sten Mei door de Londensche conferentie was gesloten. Bij dit staatsstuk werden drie beginselen vastgesteld: 1°. dat de schikkingen, die ten doel zouden hebben, om *België* het bezit van het Groot Hertogdom *Luxemburg* te verzekeren, schikkingen zouden zijn, met wederzijds goedvinden aangegaan; 2°. dat het bezit van *Luxemburg* niet anders zou kunnen verkregen worden, dan tegen billijke vergoeding; 3°. dat de vijf Mogendheden aan de belanghebbende partijen, geen voorstel tot deze ruiling zouden doen, dan na de toetreding der Belgen tot de grondslagen van scheiding, die door de conferentie vastgesteld, en reeds door den Koning der *Nederlanden* aangenomen waren.

Doch, ofschoon, uit den brief van lord PONSOMBY, den Belgische gezagvoerders bleek, dat de bepalingen omtrent het grondgebied, bij staatsstukken vastgesteld, fundamenteel en onherroepelijk waren verklaard, en de Mogendheden voortdurend, en stellig op derzelver aanneming bleven aandringen — hetgeen bij de Belgen, de verregaandste razernij verwekte — hield dezelve eene aanmerkelijke

verandering in, omtrent de denkwijze der conferentie, die het behoud van *Luxemburg* voor het Huis van Nassau, zoo niet noodzakelijk, dan voor het minst uitterst wenschelijk had gehouden, en thans geneigd was tot bemiddeling, met het erkende doel, om dat Hertogdom voor den Souverein van *België* te erlangen. — Behalve dit, was door dezelve de eventuele afstand van het Groot Hertogdom in het midden gebracht; waarbij lord PONSOMBY zich een zegg aanmatigde, dat hem door niemand kon verleend geworden zijn. Terwijl hij den geest der aanmatiging, het kenmerk des opstands, met eene bedriegelijke hoop vleide, en beloften deed, lijnrecht strijdig met de gelijkkluidende taal, die zoo wel door den Nederlandsche Minister te 's *Gravenhage*, als door den Ambassadeur van 's Konings bestuur te *Londen* werd gevoerd, randde hij de onvervreembare regten des Konings aan.

De Nederlandsche Regering, die in den hoogst-moeijelijken en benarden toestand, waarin het land verkeerde, blijkens reeds gemelde handelingen, zonder evenwel den toekomst te kunnen gebieden, steeds met vaste hand aan het roer des staats stond, en zich met waardigheid gedroeg, deed de conferentie van *Londen*, en bijzonder den Burggraaf PALMERSTON derzelve gevoelens, over de aanmatigingen van lord PONSOMBY kennen, zich verklarende met den meesten nadruk op te komen tegen al wat dien Agent der conferentie zich veroorloofd had in het midden te brengen, betrekkelijk *Luxemburg*. Bij deze

verklaring werd gevoegd, dat de Koning der Nederlanden (zich hield aan de akte van scheiding, die door hem zonder voorbehoud aangenomen was. Bij het 2 artikel dier akte, (zie bijlage I,) werd het groot Hertogdom uitdrukkelijk erkend, als eene bezitting van het huis van Nassau. Het was dus moeilijk te beseffen, dat er aan eene onderhandeling over die souvereiniteit zoude kunnen gedacht worden, welke, zelfs na de onvoorwaardelijke aanneming der grondslagen van scheiding, door België nog de grootste zwaarigheid zou blijven ontmoeten, dewijl dat Groot-Hertogdom voor den Koning en de Prinsen van zijn huis, hetwelk deszelfs erfelijke bezittingen vervangen had, (zie blad 12.) eene onschatbare waarde bezat. Dit alles deed de Nederl. Regering aan den Burggraaf verstaan, met bijvoeging van de stelligste protestatie tegen dien brief van lord PONSOMBY.

De Londensche conferentie gaf daarop aan den gevolmagtigde des Konings te kennen, dat zij, op den 7den Janij 1831, in aandachtige overweging had genomen de nota, door dien gevolmagtigde aan de conferentie, door tusschenkomst van lord PALMERSTON gezonden, betreffende den brief van Lord PONSOMBY van 27 Mei; daarbij erkennende, dat dezelve geheel vreemd was aan dien brief, en niet anders dan zich gedragen kon als overeenkomstig het Protocol van 21 Mei: (zie bladz. 197) onder betuiging, dat dezelve de beginselen waren der vijf Mogendheden, en steeds zouden blijven; dat zij in geenen deele den Koning der *Nederlanden* belemmerden

om daar omtrent naar goedvinden te handelen; en wel verre van zijne regten te kort doen, in tegendeel getuigden van den eerbied voor dezelve: terwijl die beginselen alleen strekten, om zoo mogelijk, door middel van zoodanige vergoeding, welke het den Koning zou goeddunken te nemen, op den grondslag van wederzijds nut en voordeel, schikkingen tot stand te brengen, die slechts tot bevordering der belangen konden strekken, welke den Koning ter harte gingen, en tevens tot bevestiging van dien vrede, welks behoud even zeer met zijne wenschen, als met die der vijf Mogendheden, strookte.

Inderdaad was dit antwoord eene geringe vergoeding voor het langmiskende recht des Konings, en voor de opoffering der kroon van *België*; die hem, in het zonderlinge belang van Europa, door de Monarchen van dat werelddeel werd ontnomen: inderdaad eene kleine vergoeding, voor het lang geteisterde getrouwe volk, welks toestand niet langer de onwaders kon verduren, die het land op deszelfs grondvesten deden wankelen. Een besluit krachtiger, dan ooit, was thans noodzakelijk; maar nu ook werd hetzelfde door den Koning genomen, en nimmer meer dan thans in regten gegrond: het besluit, namelijk, om maatregelen te bepalen; die bij den stand van zaken vereischt werden, in het belang zijner waardigheid en van de veiligheid van *Oud-Nederland*.

Reeds den 21sten Mei had de Nederlandsche Re-

gering, door 's Konings gevolmagtigde, eene nota aan den Burggraaf PALMERSTON doen toekomen, waarin werd verklaard, dat, indien de Belgen niet onverwijd toetraden tot de grondslagen, door de vijf Mogendheden vastgesteld, en onherroepelijk verklaard, de Koning zich vrij zou achten, om voor zijne eigene rekening te handelen, om de langdurige onzekerheid te doen ophouden, die voor de belangen van zijne getrouwe onderdanen zoo hoogst nadeelig was. — Ook had de conferentie van *Londen*, bij een Protokol van 10 Mei, aangedrongen op de aanneming der grondslagen van scheiding door de Belgen, en er bijgevoegd, dat, indien hieraan geen gevolg gegeven werd, zij die maatregelen zou nemen als met hare verbintenissen, waardigheid en de veiligheid der aan *België* grenzende staten vereischt werden. Ongetwijfeld had hiervan de mededeeling op officieële wijze plaats gehad, voor den 1sten Junij, (de uiterlijk gestelde termijn) en moest onmiddellijk gevolgd zijn, door een antwoord, of dat het Belgische bestuur zich, door de aanneming der gemelde grondslagen van scheiding, jegens de vijf Mogendheden, in de zelfde betrekking geplaats had, als waarin de Koning der *Nederlanden* zich bevond, — of dat diezelfde grondslagen door dat bestuur niet waren aangenomen. — Op den 5den Junij deden de gevolmagtigden des Konings dit aan de conferentie kennen, en drongen nu aan, dewijl de termijn door de gevolmagtigden der vijf Hoven, aan het Belgische bestuur toegestaan,

geheel vervallen was, op inlichting omtrent de verkregene uitkomst, opdat hun Souverein, naar aanleiding daarvan, of overeenkomstig zijn reeds bekend voornemen, zoude kunnen handelen.

Ondertusschen waren de Belgische gezagvoerders niet toegetreden tot de aanneming van de grondslagen der scheiding, en bevonden zich dus niet in diezelfde betrekking tot de vijf Mogendheden, waarin de Koning der *Nederlanden* geplaatst was.

De vraag naar inlichting, omtrent de verkregene uitkomst, werd door de conferentie op den 7den Junij 1831 beantwoord, overeenkomstig de berigten uit *Brussel*, den vorigen dag ontvangen, die de niet toetreding der Belgen tot de grondslagen inhielden. De conferentie deed daarop lord PONSOMBY, uit *Brussel* terugkeeren, en LODEWYK PHILIPS riep den Generaal BELLIARD terug. Alles wat nu overig bleef, was, dat de conferentie maatregelen nam, om de verbintenissen, door de vijf Mogendheden jegens den Koning der *Nederlanden* aangegaan, na te komen. Hiertoe verbond zich de conferentie, bij derzelver beantwoording van de vraag naar inlichting omtrent de al of niet toetreding der Belgen tot de grondslagen van scheiding.

- Intusschen bleef men in *België* openlijk beweren, dat men met eigen middelen, de vermeende grenzen moest verwinnen, dewijl, als de Belgen in het hezigt waren, van dat grondgebied (hetgeen door het kongres bij den grondwet was vastgesteld) de Mogendheden, volgens hunne wijze van denken,

grooter haast zouden maken met de verheffing van Prins LEOPOLD, op den Belgischen troon, dan zij zelve, die het voor eene vernedering aanmerkten, indien zij tot de Protokollen toetraden. (*) Van het denkbeeld aan eene vereeniging met *Frankrijk* werd thans afgezien; ten minste, de veronderstelling daarvan werd voor de onwaarschijnlijkste gehouden. Maar de gedachten, om den oorlog te voeren tegen *Holland*, begon veld te winnen: « Wat hebben wij toch eigenlijk te vreesen? » vroeg de andere partij », (†) de bedreigingen der Protokollen behoeven niemand beducht te maken; « van de beginne af hebben wij het gezegd: de Koningen zullen ons dreigen, en, om ons des te beter te bedriegen, ons door hunne magt vrees aan jagen; maar tarten wij hunne gramschap, « en misschien zullen wij hen op het einde inschikkelijker vinden! Al zoude men vergaan: « dit is toch beter dan hunne voorwaarden aan te nemen. »

Niettegenstaande deze voor het heil des lands zoo onvruchtbare denkbeelden, vond de keus voor Prins LEOPOLD meer algemeenen bijval; ook ofschoon verscheidene, en onder die de heer DE MEULENAERE, in de vergadering van het Nationale kongres, verklaarden, dat de vertegenwoordigers van het Belgische volk, misschien in het vervolg van tijd,

(*) Verklaring van het genootschap de Brusselsche klub, op den 29sten Mei 1831.

(†) *Le Belge. Nederl. staatsc.* 3 Junij 1831.

om de aarzeling — welke die Vorst reeds aan den dag had. gelegd aan de Brusselsche afgevaardigden, die naar *Londen* afgezonden waren, om zijne gevoelens omtrent de kroon van *België* te toetsen — eene gestrenge taal tegen den Prins van SAXEN-KOBURG zouden moeten voeren, en hem verwijten, dat hij niet genoeg voor de handhaving van hunne eer had gedaan. Het overwigt der keus voor dien Vorst was echter te groot. Eindelijk nam men een bepaald besluit, en prins LEOPOLD van SAXEN-KOBURG werd, op den 4^{den} Junij, in de vergadering van het Nationale kongres, tot Koning der Belgen verkozen. — Dadelijk werd nu eene kommissie benoemd, om hem de kroon van *België* aan te bieden. Dezelve vertrok den 6^{den} Junij naar *Londen*, werd den 10^{den} tot een gehoor bij den Prins toegelaten, en had vervolgens eene bijeenkomst met lord GREY, eersten Minister van *Engeland*.

Te midden van dezen stand van zaken, begon de overdrevene partij zich te *Brussel* en te *Luik* weder te bewegen, (*) en deed, in alle openbare plaatsen van bijeenkomst, een stuk ter teekening leggen, waarin den Regent werd verklaard, dat slechts de oorlog de vrijheid en de eer des Vaderlands kon redden: « Laat ons tegen den vijand optrekken, » volgens luid van dat stuk « geene Pro-tokollen, geene aarzeling meer, maar — oorlog! »

Deze oproerige geest, die door eene of meer van de zoo vele partijen, welke in *België*, sedert lan-

(*) *Le Belge. Nederl. staatsc.* 18 Junij 1831.

gen tijd, beurtlings met verlies of winst kamp-
ten, aangevuurd was, en zoo weinig gemeens heeft
met de Hollandsche rondborstige eensgezindheid,
werd van tijd tot tijd levendig gehouden; voor-
namelijk door het geschilpunt omtrent het grond-
gebied, hetwelk in het Belgische kongres opper-
magtig, als aan den staat behoorende, was verklaard.

De Londensche conferentie had reeds, van den
beginne af aan, voor *België* geijverd, maar hoofd-
zakelijk bij het vaststellen der Protokollen van 20 en
27 Januarij, een in het oog loopend voordeel aan-
hetzelve toegekend, ten aanzien van het grondge-
bied. Niets was inderdaad meer billijk geweest, dan
dat eene eigenaardige verdeeling van grondgebied
had plaats gehad, zóódanig, dat *België*, na de af-
scheiding van *Holland*, in denzelfden toestand ge-
plaatst werd, waarin het zich bevond, voordat het
in *Frankrijk* werd ingelijfd: aan hetzelve dus het
grondgebied werd toegewezen, dat het bezat, toen
hetzelve aan *Oostenrijk*, laatstelijk onder LEOPOLD,
behoorde. *Luik* was in 1790 niet aan *België*, maar
stond onder eenen afzonderlijken Vorst, den Prins
Bisschop. Hetzelve werd echter door de conferen-
tie onder *België* begrepen; hierop had *Holland* even
veel regt. De Koning der *Nederlanden*, even wel,
trad onvoorwaardelijk tot de grondslagen van afschei-
ding toe, en vergenoegde zich, voor zoo veel de af-
scheiding betreft, met de plaatsen, steden en oorden,
die in 1790 aan de voormalige Republiek der ver-
eenigde *Nederlanden* toe behoorden. Op het bezit

van *Luxemburg* toeh konden de Belgen niet terug komen: hiervoor had de Koning zijne erfbezittingen gernild, en het maakte voorts een gedeelte van het Duitsche verbond uit. Het beginsel, waarvan de conferentie was uitgegaan, ten opzichte der grondslagen van scheiding, was, dat aan *Holland* terug gegeven moest worden, al wat voor de vereniging aan hetzelfde had toebehoord. — Niettegenstaande, dit op billijkheid gegrond was, eischten de Belgen, behalve *Luxemburg*, geheel *Limburg*, en den linker oever van de *Schelde*. Hetgeen hiervoor door hen werd aangevoerd, was de afstand, die in 1795 door *Holland* werd gedaan. (waarvoor 's lands onafhankelijkheid werd erkend (*)). Doch die afstand was niet aan *België*, maar aan *Frankrijk* gedaan. Tusschen *Holland* en *Frankrijk* was het verdrag van dien afstand gesloten, en had dus met *België* niets gemeens; evenmin als de verffening en teruggave van deze steden, in later tijd. De oorlog, die de Belgen dus met *Holland* wilden aangaan, om dit land te verkrijgen, moet de naam dragen van strijd om verove-

(*) Dit geschiedde ten koste van den afstand van *Staats-Flaanderen*, *Maastricht*, *Venlo*, *Staats-Limburg*, (tegen schâvergoeding bij den algemeene vrede), de bezetting van *Vlissingen* door *Frankrijk*, en vrijheid daartoe in 's *Bosch Grâve* en *Bergen op Zoom*, de vrije vaart op de *Schelde*, *Maas* en *Rhijn*, 100 millioenen *Hollandsch* geld, en (volgens eene bijzondere overeenkomst), 25,000 Franschen in dienst, door *Nederland* te onderhouden, welke troepen, onder eenen Franschen bevelhebber moesten staan. N. G. VAN KAMPEN, Verk. Geschied. der Ned. II Deel bladz. 382.

ringen te maken. In plaats van eene omwenteling tot stand brengen, zouden de Mogendheden, bij toegeving aan hunnen eisch, zoodanig eenen strijd begunstigen. Dit zag de conferentie in, en deed de Belgische kommissarissen verklaren, dat zij zich zelve zou onteeren, indien zij toe gaf, dat de eene Staat zich ten onregte het grondgebied van den anderen aanmatigde.

De Belgische kommissarissen antwoordden hierop, dat *België* zich niet 40 jaren terug verplaatsen, en met 1790 beginnen wilde; vermeenende, dat men ten deze de omwenteling van 1830 tot rigtsnoer behoorde te nemen. Men beriep zich hierbij (vooral omtrent *Luxemburg*, waar men alvorens het vuur des opstands had aangeblazen) op den verklaarden wil der volken, en poogde daar uit allen regt af te leiden.

Intusschen begon zich aan den staatkundigen gezigteinder eenig licht te verspreiden, en werden de wolken verdeeld, waar achter de Britsche bedoelingen zich tot nog toe hadden verborgen. Prins LEOPOLD, was door den echt verbonden geweest, aan de Prinses CHARLOTTA, eenige dochter van GEORGE IV, weleer Koning van *Engeland*. Na haren dood, had hij een jaargeld behouden van vijftig duizend ponden sterlings. De aanneming van de kroon van *België*, kon *Engeland* van dien last ontslaan. Men zoude dit land niet moeten kennen, om nog te twifelen, dat dit alleen niet genoeg was, om *Engeland's* belangzucht der-

mate op te wekken, dat alle middelen, die de staatkunde, ooit aan de hand kon geven, te baat genomen werden, om dien Vorst te bewegen, de aangebodene kroon te aanvaarden. Het is daarom niet te betwijfelen, dat de voorwaardelijke aanneming van het aanbod der Belgen, door LEOPOLD, welke spoedig daarop volgde, moet toegekend worden aan het rijk der middelen, die *Engeland* ten allen tijde in dergelijke zaken heeft weten aan te wenden.

De voorwaarde, waarop LEOPOLD de Belgische kroon aannam, was, dat het Nationale kongres zich met die maatregelen vereenigen zoude, die alleen den nieuwen staat konden vestigen, en deszelfs erkenning door de Mogendheden verzekeren. Hij deed dit aan de Brüsselache gezagvoerders kennen, verklaarde zich gevoelig over den wensch, door het kongres geuit, en vereerd, dewijl dit blijk van vertrouwen, niet door hem zelf was gezocht geworden. De maatregelen, die nu werden in het werk gesteld, om dien nieuwen Staat te vestigen, waren meer ter bevordering van de mogelijkheid, dat LEOPOLD den Belgischen troon kon beklimmen, dan overeenstemmend met die waardigheid, welke de conferentie, bij de laatste Protokollen, had ten toon gespreid. In den boezem der vergadering van de Afgezanten der vijf Europesche Monarchen, wedijverde nu de fijn gesponnene, en op eigen belang gegrondde, Britsche staatkunde met het regt. Dit veroorzaakte het verlengen, van den ramp-

spoedigen toestand in *Oud - Nederland* en open-
de groote gebeurtenissen in de toekomst. —

De gevoelens van LEOPOLD omtrent *België*; de maatregelen, die door den invloed van het Engelsche Ministerie, ten behoeve van dien Vorst, in het midden gebragt waren, en door de conferentie ten uitvoer konden gelegd worden; benevens het verwijl, dat de handelingen omtrent den Souverein over *België*, in de zaken des Konings der *Nederlanden*, kon te weeg brengen, gaven natuurlijk genoeg aanleiding om den Koning, door zijne gevolmagtigden te *Londen*, FALCK en VAN ZUILEN VAN NEYVELD, te doen verklaren, dat hij verlangde de uitslag der maatregelen te weten, die de conferentie, door de verbindtenis van de vijf Mogendheden, jegens den Koning had moeten ten uitvoer leggen, en waartoe reeds zoo veel tijd verlopen was, dat het overtollig zou geweest zijn, die aanvraag te regtvaardigen.

Onder die omstandigheden, bestond er evenwel reden genoeg voor den Koning, om geene vrees te koesteren omtrent het aanbod der Souvereiniteit over *België* aan LEOPOLD; dewijl de conferentie bij het Protokol — hetwelk de Koning onvoorwaardelijk had aangenomen, en daar door eene wettelijke verbindtenis was geworden van de vijf Mogendheden jegens den Koning — de voorwaarde had omschreven, waaraan de aanstaande Vorst over *België* voldoen moest en de erkenning als Souverein over *België*, door de Mogendheden, was afhankelijk gemaakt. Bovendien waren alle deze

bemoeijenissen geheel buiten den Koning, die geene schikkingen tusschen de Belgen en een derde konink aangaan. Ook moest de persoon, die de souvereiniteit over *België* aanvaarde, bevorens tot de akte van scheiding toegetreden zijn: geschiede dit niet — al waren alle andere voorwaarden, door de conferentie bepaald, geheel vervuld — dan plaatste hij, die de kroon van *België* aannam, zich in eene vijandige houding tegen den Koning. Het was alzoo op goeden grond niet te veronderstellen, dat, tegen regt en heilige verbindtenissen aan, der Belgen vijandschap tegen *Holland*, met eenen gekroonden vijand zou vermeerderd en versterkt worden; vooral dewijl de Mogendheden hunne bedoeling, om tot het heil van *Europa*, tot het behoud van den algemeenen vrede, mede te werken, reeds meer dan eens hadden doen blijken: vrees hiervoor scheen dus overtollig. De Koning echter wilde niet, aan het einde der zorgelooze rust, door misleiding getroffen worden, en deed hij voorraad, op den 22sten Junij 1831, door zijne afgezanten verklaren, dat hij zoodanig Souverein, die niet tot de akte van scheiding was toegetreden, als vijand zou beschouwen, en vastelijk besloten had niets op te offeren van zijne regten, die hij zich, door de toetreding tot de grondslagen van scheiding, had verzekerd, alsmede volharden zou in het reeds aan de conferentie bekende voorbehoud, betrekkelijk zijne medewerking, om de scheiding te bevorderen; tevens, dat, indien de conferentie

langer mogt vertragen met het daarstellen van middelen, om de annexe A van het Protokol van 27 Januarij ten uitvoer te leggen, hem geen anderen weg overig bleef, dan tot zijne eigene middelen toevlugt te nemen; om alzoo een perk te stellen, aan inwilligingen, die niet meer bestaanbaar waren met de in- en uitwendige veiligheid van den staat, en met de belangen zijner getrouwe onderdanen, welke reeds zoo sterk op het spel gezet waren, en welker volstrekte ondergang de uitslag der voortdurring van de crisis wezen zou. Regt en billijkheid eischten nu, dat de conferentie alle die maatregelen, waartoe de Mogendheden zich aan den Koningverbonden hadden, onverwijd ten uitvoer legde. De geest des kwaads had evenwel anders besloten.

De vaan des oproers, onder moord en brandstichting, in *België* geplant, plaatste de Koning in de noodzakelijkheid, de steun zijner bondgenooten, (zoo als wij boven zagen) overeenkomstig de traktaten, en derzelver medewerking tot herstel der wettige orde in te roepen. De conferentie vereenigde zich met dat doel. Weldra nam dezelve eene tegenovergestelde rigting, en dus de uitkomsten en gevolgen van den opstand aan. (Protokol 20 December.) Echter, uitgaande van het beginsel der scheiding van *Holland* en *België*, verkondigde zij derzelver eerbied voor, en de handhaving van de regten des eersten lands. De grondslagen, bestemd om den scheiding te vestigen, werden nu vastgesteld, (Protokol 20 en 27 Januarij, slotsom annexe A.) Gewigtige beweegre-

denen weerhielden de aanneming dier grondslagen, voor den Koning. Maar om zonder verwijl die buitenlandsche veiligheid aan *Holland* weder te geven, en hetzelfde de voortduring dier binnenlandsche rust te waarborgen, welker eerbiediging de Belgen bij art. 7 (zie bijlage I) van de slotsom der vermelde Protokollen,—in de annexe A vervat—uitdrukkelijk was opgelegd, trad hij tot die grondslagen, onvoorwaardelijk toe. Het was nu bijna niet te betwijfelen, of de Belgen zouden toetreden tot grondslagen, waarbij derzelver onafhankelijkheid werd erkend. Tegen alle verwachtingen aan, sloegen zij eenen anderen weg in; bragten nieuwe, onmogelijk vol te houdene eischen voor; onttrokken zich aan voormelde schikking, en voerden eene taal tegen de vijf Mogendheden, in de geschiedrollen der diplomatie onbekend.

Intusschen verergerde de toestand des getrouwen volks, en werd de Koning in verplichting gebragt, om op de uitvoering der verbindtenissen aan te dringen, door de conferentie jegens hem aangegaan; namelijk de Belgen, tot naleving der voorgestelde grondslagen van scheiding, te noodzaken. De conferentie, gedrongen door de billijke aanvraag des Konings, stelde daarop als uiterlijke termijn, den 1sten Junij, ter aanneming dier grondslagen, door de Belgische gezagvoerders. Deze termijn verliep, en *België* nam niets aan. De conferentie deed nu den Koning, na zijne op nieuw gedane aanmaning, (bladz. 202) bij eene nota van den 7 Junij, kennen,

dat *Belgie* zich geenszins op hetzelfde standpunt had geplaatst, waarop de Koning zich, door de aanneming der grondslagen van afscheiding, bevond; dat dus lord PONSOMBY en de Generaal BELLIARD teruggeroepen werden, en de conferentie middelen beramen zou, welke de verbindtenissen der Mogendheden jegens den Koning der *Nederlanden* aangegaan, vereischten. — Het gedrag der conferentie nam nu meer waardigheid aan, en deed den Koning, — die nu voortging met het maken van toebereidselen, ten einde zijne eigene middelen met die der conferentie te vereenigen, om het gewenschte doel te bereiken, — billijk verwachten, dat eerlang de veel te lang aangehoudene zaak ten einde zoude zijn. De uitkomst deed desniettemin blijken, dat de conferentie nogmaals even onregtvaardig kon zijn, als met het Protokol van 20 December, waarbij, tegen het regt der volken, de afgezanten van den Koning, niet uitgenoodigd werden. — In overeenstemming met het Britsche Ministerie, besloot de conferentie eenen geheel verschillenden gang te nemen, dan waartoe zij zich bij de nota van 7 Junij had verbonden.

Onder den naam van preliminairen van een traktaat van vrede, tusschen *Holland* en *België*, werden thans 18 art. (*) opgesteld, lijnregt strijdig met de reeds vastgestelde, door den Koningaangenomene, daardoor verbindende, en door de conferentie zelve, bij Protokol van 19 Februarij, onherroepelijk verklaarde grond-

(*) Zie aantekeningen en bijlagen N.º 3.

slagen van scheiding. Ter gunste van *België* werden in dat stuk vele inwilligingen gesteld, op dat hetzelfde ten minste een beter onthaal, bij deszelfs gezagvoerders, zoude vinden, dan de Protokollen van 20 en 27 Januarij. —

Bij deze 18 voorbepalende vredes-artikelen, was niet een eenige der veelvuldige aanmerkingen, door de gevolmagtigden der *Nederlanden* in het midden gebragt, opgenomen. Dezelve waren volstrekt in het nadeel van *Holland*, en werden gelijktijdig aan *Holland* en *België* medegedeeld. Vooraf kon dus, met het kabinet van 's *Gravenhage*, hierover niet geraadpleegd worden: dit was echter billijk te verwachten geweest, dewijl de Koning, door de aanneming der grondslagen van scheiding, op een ander standpunt geplaatst was, dan de Belgen; ook dewijl hij aanleiding had gegeven tot de bijeenkomst van de gevolmagtigden der vijf Hoven en des Konings; en als wettig Vorst, steunende op de geregtigheid der verdragen, het regt had te vorderen, wanneer het de ondersteuning, van zijnen persoon en zijne getrouwe volkeren, tegen de overweldiging van opstandelingen, gelden moet.

De 18 zoogenaamde vredes-preliminairen werden bij den Koning bekend. Niets was meer natuurlijk, dewijl de Protokollen van 20 en 27 Januarij de onveranderlijke grondslag der onderhandelingen geworden waren, dan dat dezelve tegen gemelde artikelen werden vergeleken: spoedig nu bleek de verregaande afwijking daarvan.

Behalve de regten des Konings, als Groot Hertog van *Luxemburg*, had *Holland* belang bij dat gewest. Deszelfs militaire-toestand werd krachtadig gewaarborgd door den steun, die de souveriniteit van het huis van Nassau in het Hertogdom hetzelfde verzekerde. — Door eene vereeniging van dat Hertogdom met *België*, verviel die steun, en werd die toestand verzwakt. De 18 vredes-artikelen lieten de regten des Groot-Hertogs in twijfel, en zwegen over de nitsluiting van *Luxemburg* van het Belgische grondgebied. Deze uitsluiting was uitdrukkelijk in het tweede artikel der slotsom van de Protok. van 20 en 27 Jan. bepaald. Ook kondigden de Mogendheden aan, in het derde artikel der preliminairen, dat zij hare goede diensten zouden aanwenden, om den *status quo*, in het Groot-Hertogdom te doen standhouden, gedurende den loop der afzonderlijke onderhandelingen, die de soeverein van *België* met den Koning der *Nederlanden*, en met het Duitsche verbond, ten aanzien van het Groot-Hertogdom, zou openen. Dit was juist eene grief, waarvan de Koning reeds lang herstel had verlangd. Daarenboven zou de Koning, voor zoo veel het onbelemmerde verkeer der vesting *Luxemburg* en *Duitschland* betrof, (waarover men in het slot van het derde art. der preliminairen sprak) zijne verplichtingen jegens dat verbond, dat alleen de handhaving van die onbelemmerde gemeenschap toekwam, te kort gedaan hebben, indien hij aldaar eene vreemde magt, of eenen anderen invloed erkende.

Het 3de artikel dezer preliminairen bevond zich aldus in wederspraak met de grondslagen van afscheiding. Maar dit niet alleen; het was ook in tegenstelling met de nota van den 7 Junij, het eenige stuk, dat regtstreeks kon aangemerkt worden als eenige vergoeding, voor zoo ver dit de aangerande eer van den Koning en des volks betrof, waarin uitdrukkelijk werd gezegd, dat de Mogendheden het voorstel der ruiling van het Groot-Hertogdom niet zouden doen, dan na dat de Belgen tot de onherroepelijk verklaarde grondslagen der scheiding zouden zijn toegetreden; daarna zoude het voorstel der conferentie schikkingen inhouden met wederzijdsch goedvinden te doen. In die nota werd tevens door de conferentie verklaard, dat hunne beginselen waren, de besluiten van den Koning der *Nederlanden* geenszins te belemmeren, of inbreuk te maken op zijne regten, die zij betuigden te eerbiedigen. — In de preliminairen werd nu ook geheel het 9de artikel der slotsom van de Protokollen van 20 en 27 Januarij (*) weggelaten. Bij hetzelfde werd het onderzoek voorbehouden, of het mogelijk ware, de weldaad van onzijdigheid tot naburige landen nittestrekken; een voorbehoud, dat waarschijnlijk op *Luxemburg* toepasselijk was. Trouwens dit moest, uit den aard der bedoelingen, in art. 3 der preliminairen uitgedrukt, vervallen, dewijl men nu de vereeniging van *Luxemburg* met *België* veronderstelde.

Het vierde artikel der preliminairen was geheel vreemd aan de vastgestelde grondslagen van schei-

(*) Herzie aantekeningen en bijlage N.º 1, art. 9.

ding. Men begon in hetzelfde de uitsluitende uitoefening der souvereiniteit binnen de stad *Maas-tricht*, door de Republiek der vereenigde *Neder-landen* in 1790, te betwijfelen. De gelijkstaande regten van *Holland* op het bisdom *Luik* kwamen niet eens in aanmerking.

Zigtbaar was de voorwaarde in het belang van *Holland*, volgens den inhoud der slotsom of annexé A, dat, door de zorgen der vijf Mogendheden, zoodanige schikkingen en ruilingen tusschen de beide landen zouden getroffen worden, dat zij dezelfde het wederkeetrig voordeel van een geheel aaneenhangend grondgebied, en van onbelemmerd verkeer tusschen de steden en plaatsen, in derzelver grenzen begrepen, zouden verzekeren; dewijl *België*, geene enclaveringen (ingesloten stukken lands) in het oude grondgebied der *Nederlanden* had.— Doch in het vijfde artikel der preliminairen werd slechts melding gemaakt van ruilingen in der minne, tusschen *Holland* en *België*, welke wederzijds voegzaam zouden worden geacht. Noch aan elkander ligging van grondgebied, noch onbelemmerd verkeer, noch verbindtenis, door de vijf Mogendheden aangegaan — om, door hare bemoeijenissen, schikkingen daar te stellen, die deze voordeelen aan de beide landen zouden verzekeren — kwamen meer in aanmerking.

De Belgen waren (zoo als wij zagen), in hunne stellingen, die zij den 21sten November bezet hadden, niet terug gekeerd. Na dat de Koning hierop had aangedrongen, deed de conferentie den

Belgischen gezagvoorders verklaren, dat, indien hunne krijgsbenden niet vóór den 20sten Januarij 1831, in voormelde stellingen waren terug gekeerd, de vesting van *Antwerpen* niet ontruimd zou worden. De Belgen lieten den bepaalden termijn verloop, en bleven het grondgebied schenden. *Holland* werd daardoor eene waarborg in deze vesting, overeenkomstig de bepaling der conferentie, verzekerd. Om nu deze waarborg *Holland* weder te ontnemen, werd in het zesde artikel der preliminairen bepaald, dat de wederkeerige ontruiming van de steden, plaatsen en oorden, onafhankelijk van de schikkingen, tot de ruilingen betrekkelijk, zou plaats hebben. Deze ontruiming dus zou *Holland*, alvorens alles op vasten voet was gebracht, van den voornaamsten waarborg berooven, dien het tegen een land, in staat van omwenteling bezat, om te zien uitvoeren, wat bepaald zoude worden.

Omtrent de vrije vaart op de bevaarbare stroomen en rivieren, overeenkomstig de *Weener* kongres-akte, — die in artikel 7 der preliminairen, op de stroomen en rivieren, welke door *Hollandsch* en *Belgisch* grondgebied loopen, werd toegepast, en waarvan, in de grondslagen van afscheiding, niets was gemeld — ken de Koning de diensten der Mogendheden, bij de onderhandelingen daarover, niet aannemen. Dit zande zijne waardigheid, de onafhankelijkheid van *Holland* en den eerbied aan, welke de Mogendheden aan onafhankelijke volken toedragen.

Behalve dit, staat het gebruik der Hollandsche kanalen allen natien vrij. Even zoo moest het in België zijn; het gebruik van het kanaal van *Ternaizen* en der *Zuid-Willemsvaart*, waarover in dit artikel melding werd gemaakt, door eene bijzondere overeenkomst, aan de inwoners der beide landen te verklaren of te verzekeren, was dienvolgens afwijking van het algemeene beginsel.

Het vijfde artikel van de slotsom der grondslagen van afscheiding werd eenigzins herhaald, in het achtste artikel der preliminairen. Maar uit hetzelfde werd de bepaling weggelaten, dat de Mogendheden, bij opkomend verschil, bemiddelend tusschen beiden zouden treden. De bemiddeling werd in dit artikel alleen aan de kommissarissen, demarkateurs overgelaten; en derhalve zoude eene enkele weigering van de Belgische demarkateurs genoegzaam zijn, om alles tegen te houden. Het volgende artikel was meer duister dan het zesde der annexe A.

De zelfde gelegenheid, om zich aan schikkingen te onttrekken, werd bij de artikelen 12 en 13, den liquidateurs gegeven, betrekkelijk de verdeeling der schulden; waarom, ter voorkoming daarvan, in de grondslagen van afscheiding, was bepaald, dat de Mogendheden, bij opkomend verschil, bemiddelend tusschen beiden zouden treden.

Ook werd in dezelve eenen geheel verschillenden grondslag voorgesteld, waarbij de schadeloosstelling, en de menigvuldige opofferingen, door *Holland* gedaan, niet in aanmerking kwamen. Bovendien

werd te *Gravenhage* niet meer als het vereenigingspunt der kommissarissen-liquidateurs aangewezen; hetgeen bij artikel 16 der vastgestelde grondslagen van afscheiding was bepaald. Gedurende het tijdbestek, noodig ter vereffening der lasten, was in artikel 17 der annexe A bepaald, dat *Belgie* gehouden was, om voorloopig, en behoudens liquidatie, deszelfs aandeel in de voldoening der renten, en de amortisatie der schulden van het koninkrijk der *Nederlanden* te betalen, naar evenredigheid van $\frac{16}{31}$ van het geheel. Artikel 13 der preliminairen, daarentegen, maakte de bepaling van dat aandeel afhankelijk van kommissarissen-liquidateurs — *België* was dus in gelegenheid, om deszelfs Kommissarissen op te houden, om gelijktijdig de betaling van deszelfs aandeel in de voldoening der renten, zoo wel als in de amortisatie der schulden te verschuiven. Dit was geheel tegen allen regt; vooral bij het in aanmerking nemen van de beginselen, die de conferentie hadden geleid, (om *België* het genot der vaart op de Hollandsche koloniën te verzekeren enz.) bij de regeling der schuld des koninkrijks.

Bij de verdeeling der schuld, bestonden er punten, die alleen van de keuze van *België* afhankelijk konden zijn. In dat opzigt had *Holland*, in de benaming van voorstellen, welke de tweede afdeeling der grondslagen van afscheiding verkregen had, geene inbreuk op deszelfs regten gevonden; te meer, dewijl het laatste artikel daarvan aan *Holland*, door de bemiddeling der vijf Hoven,

de vereffening der financiële geschilpunten met *België* verzekerde, overeenkomstig den zin der bepalingen, in de annexe A vervat. Dit gaf *Holland* eenen waarborg tegen alle onzekerheid, en deed den Koning bijzonder besluiten, om toe te treden, niet alleen tot de grondslagen van de schikking der grenzen maar ook tot die schikkingen, welke voorgesteld waren, tot de verdeeling der schuld. Voor dezelve was de verzekering gegeven, in het Protokol van den 27 Januarij, dat de toekomstige Souverein van *Belgie* die zoude behooren aan te nemen.

Deze billijk gestelde artikelen, in de aangenomene grondslagen van scheiding gesteld, moesten derhalve met deze preliminairen vervallen; en de Koning zoude zich dus met eene liquidatie moeten vergenoegen, welke die der schulden uitsloot, alleen ten laste van *Holland* gekomen, als een gevolg der vereeniging, en de waarde der opofferingen door *Holland* gedaan, om *België* te verwerven; (*) alzoo deelnemen aan een verdrag, dat, in plaats van de billijke verwachting zijner getrouwe onderdanen te vervullen, hunne eigendommen aan eenen onmisbaren schok zou blootstellen.

Eindelijk veronderstelde artikel 15 eene daadzaak, namelijk het beslag op eigendommen, die niet in *Holland* bestond: met het aannemen daarvan zoude de Nederlandsche Regering erkend hebben medepligtig te zijn aan eene onregtvaardigheid,

(*) Zie bladzijde 11 en 12.

die alleen door het Belgische Gouvernement was begaan. Daarenboven, hetzelfde in vergelijking gebracht met artikel 14 der annexe A, werd het twijfelachtig, of de patrimonieële goederen en domeinen van het huis van Oranje niet van de opheffing van het *sequester* (beslagneming) zouden uitgesloten worden. —

Het kon niet wel anders, of deze preliminairen waren voor *Holland* hoogst nadeelig, vooral dewijl niet met een Gouvernement, dat op vaste grondslagen was gevestigd, maar met een land, in staat van omwenteling, moest onderhandeld worden, welks eenmaal erkende onzijdigheid de toevlugt tot de wapenen zou belemmeren, zoodra hetzelfde zich aan eene billijke verklaring van geschilpunten wilde onttrekken, waartoe het reeds meer dan ééne blijk had gegeven. De Mogendheden, hadden bij die vredes-artikelen alleen zich vergenoegd met het voorbehoud van hunne goede diensten te verleenen, wanneer dezelve opgevorderd werden, door eene der belanghebbende partijen; zonder zich te verbinden noch nittedrukken, of die diensten, op vordering van ééne der beide partijen, zouden verleend worden; en zonder stellig te verklaren, gelijk in de aangenomené grondslagen van afscheiding was uitgedrukt, dat zij met derzelfver bemiddeling tusschen beiden zouden komen, om de verschillen te vereffenen, overeenkomstig de bepalingen der annexe A. Bovendien, zonder eenige uitkomst aan de hand te geven voor de verdeeling der schuld, voor de grenzen, en andere onderwerpen, welke moesten ge-

regeld worden, verleende die preliminairen, integendeel, alle middelen aan *België*, om alles weder door eigendunkelijke uitleggingen in geschil te brengen.

In het vermeende belang van *Europa*, werden deze preliminairen door de conferentie daargesteld. Weinig lette dezelve dat het belang van *Europa* (de vrede) niet alléén afhing van de medewerking van *België*. Niets was natuurlijker te beseffen, dan dat de Koning der *Nederlanden*, — die reeds meer dan eenmaal zijn voornemen, om de aanneming der vastgestelde grondsagen in *België* te bevorderen, en die volgens den aard van den inhoud, niet kon toe treden, tot de preliminairen — zich gedwongen zou zien, om gewapenderhand billijke voorwaarden te verwerven; en dat daardoor juist die *crisis* zou geboren worden, welke de bedoelingen der Mogendheden trachtten te voorkomen.

Deze waren de gevoelens en staatkundige inzichten, die de Koning door den Nederlandschen Minister van Buitenlandsehe zaken, den Baron VERSTOLK VAN SOELEN, aan de conferentie te *Londen*, als antwoord op die vredes-artikelen, deed bekend worden. Omtrent de keuze van den Souverein voor *België*, beriep hij zich op de verklaring der vijf Hoven, dat namelijk in hun oog de Souverein van dat land, noodwendig aan de beginselen van het bestaan van dat land zelf beantwoorden moest; door deszelfs persoonlijken toestand, aan de veiligheid der naburige staten voldoende moest zijn; daarom de schikkingen, in de Protokollen van 20 en 27 Januarij vervat, aan-

nemen, en zich in staat bevinden, derzelyer vreedzaam genot aan de Belgen te verzekeren. — Bij dit antwoord drong de Koning ernstig aan op de uitvoering der wederzijdsche verbindtenissen tusschen de Mogendheden en hem aangegaan, te meer, dewijl door 's Konings toetreding tot die grondslagen van scheiding, dezelve door de conferentie onherroepelijk verklaard waren. —

Een bedaard onderzoek had den Koning overtuigd, dat die preliminairen de dierbaarste belangen des Vaderlands aan den opstand ten spel zouden geven. Van het begin dat de standaard des oproers werd geplant, had hij niet opgehouden bewijzen te geven, hoezeer het medewerken tot den algemeenen vrede hem ter harte ging. Evenwel kon hij niet toegeven, dat die vrede alleen ten koste der eere en des welzijns van *Holland* verworven moest worden. Zulk eene toegevendheid zoude tevens een beginsel geweest zijn, strijdig met zijn goed regt en zijne waardigheid; zelfs met het belang des algemeenen vredes, hetwelk, in plaats van in duurzaamheid te winnen, niet anders dan hevig geschokt zou worden door een volk, dat gehoorzaam aan de wetten, en getrouw aan zijne instellingen bleef gehecht, te gaan opofferen aan eene bevolking, die de maatschappelijke banden verbroken had, en de regten van anderen niet eerbiedigde. Om deze redenen verklaarde de Koning, dat zijne pogingen, hoe ernstig de *crisis* ook was; in welke zamenloop van nootlottige omstandigheden, *Europa* en *Holland* meer bijzon-

der gewikkeld verkeerde, kalm te midden der algemeene beweging blijven, en steeds trachten zou, om door vereeniging van gematigheid en vastheid van wil, het onweder af te wenden; dat hij, op het voorbeeld der magtigste souvereinen, voor den nood-dwang zou kunnen wijken, door die zijner onderdanen, welke zich aan zijn gezag hadden onttrokken, aan hun lot over te laten, maar nimmer de regten van *Holland* zou ten offer brengen; en wanneer eenig Prins, de souvereiniteit van *België* aanvaardde, zonder vooraf de schikkingen te hebben aangenomen, die in de vastgestelde en onherroepelijk verklaarde grondslagen van afscheiding en schikkingen vervat waren, zoodanig Vorst door hem zou moeten beschouwd worden, als, door deze daad alléén in eene vijandige houding tegen hem geplaatst, en dus als zijn vijand.

De 18 vredes-preliminairen, die gelijktijdig in *België* bekend geworden waren, maakten weldra eene der belangrijkste beraadslagingen van het Nationaale kongres uit. Weinige dagen vroeger, dat dezelve ontvangen werden, had een aantal leden, tot eene der partijen behorende van deszelfs vergadering, eene protestatie geteekend, die waarschijnlijk — door dat de Koning der *Nederlanden*, bij de conferentie op de ten uitvoerlegging der verbindtenissen jegens hem, aangedrongen had — in tegenstelling moest dienen, op alle maatregelen, die de conferentie zoude willen nemen. In dit stuk werd verklaard, dat men zich zou verzetten tegen het in

overweging nemen van eenig voorstel, hetwelk strekken kan, om op de onschendbaarheid van het Belgische grondgebied, zoo als het bij hunne grondwet was vastgesteld, inbreuk te maken. Vooral verklaarde men zich daarin tegen de toetreding tot de Protokollen en voorstellen van de Londensche conferentie. Om deze gevoelens veld te doen winnen, bragt men bij vernieuwing de heffe des volks op verschillende plaatsen in beweging. Verregaande ongeregeldheden namen daardoor de overhand te *Gent*, *Charleroi* en *Binche*. Te *Luik* werden, op den 6 Julij, op nieuw moordkreten aangeheven, en onder dezelve die van: weg met de Protokollen! — weg met de Ministers! — den dood aan den Regent! — leve *Franrijk*! — terwijl eene der menigvuldige in beweging zijnde volkshoopen, onder het dragen van een Fransch driekleurig vaandel, de gewaande vrijheid (inderdaad ketenen der slavernij) toe juichten. Eenige lieden, tot de aanzienlijke volksklasse behoorende, begaven zich naar het stadhuis, en teekenden aldaar, ten getalle van 74, eene verklaring tegen de 18 preliminairen, waarop twee leden van den stedelijken raad naar *Brussel* vertrokken. Te *Leuven* verhieven zich dezelfde kreten, eischte het schuim der inwoners (de werktuigen der factiën) het wegzenden der Belgische Ministers, en het verwerpen van de voorstellen der Londensche conferentie. Op nieuw werd aldaar een vrijheidsboom geplant, (met den hydra des oproers om den voet geslingerd,) en het besluit gevormd,

om zich gewapenderhand naar *Brussel* te begeven , ten einde aldaar , met de wapenen in de hand , de gezagvoerders tot het onschendbaar bewaren van het grondgebied te dwingen. ROUSSEL , — een man , die mede , in het begin van den ondankbaren afval van het wettige gezag , den opstand had begunstigd , doch zich evenwel onderscheiden had , door de Leuvenaren te bestraffen voor het plegen van eenen weldadigen moord aan den Oversten GAILLARD , die bij eenen vrijheidsboom gedood , en daarna de straten doorsleept werd — deed daarop eene oproeping aan het volk van *Leuven* , verbond zich om naar den Regent te gaan , stilde alzoo eenigzins de verwarring , en vertrok.

Bij zijne terugkomst deed hij bekendmaken , dat de waardige Regent volkomen met hunne denkbeelden instemde , en de 18 artikelen waarschijnlijk niet aangenomen zouden worden ; (*) en dat , indien men geene behoorlijke schikkingen met de Mogendheden maken konde , hij , in spijt van zijnen hoogen ouderdom , het zwaard zou trekken , en zich , als het oogenblik dáár was , aan het hoofd des legers stellen ; wel overtuigd zijnde , dat zich in dat geval geen goed burger zou verschuilen. (*) In korten tijd bleek evenwel , dat ROUSSEL , om zekere redenen , deze bekendmaking had gedaan , die niet met den Regent overeenstemde ; dewijl hij den 7den Julij als distrikt-kommissaris , uit zijnen post werd ontzet.

(*) Nederl. Staatsc. 9 Julij 1831.

(*) Nederl. Staatsc. Julij 1831.

Onder de mannen met het minste doorzicht, vaak tevens het meest gevaarlijk, behoorde RO-BAULX, een lid van het kongres, die thans eene der grootste wederstrevers werd van de aanneming der 18 preliminairen. Hij liet in *Frankrijk*, door de drukpers, eene oproeping aan *alle volken* doen, — Hevig werden in dezelve de wettige Koningen aange-
getast, die hij deed voorkomen als onder het mom-
der menschelijkheid, het grondgebied van *België*
te besnoeijen. Ook merkte hij aan, dat de Belgen
nimmer lafhartig genoeg zouden zijn, om de bewo-
ners van *Luxemburg*, *Limburg* en *Vlaanderen*
(het Zeeuwsche grondgebied), aan hun lot over te
laten; dat het tijd werd om algemeen de wapenen te
grijpen; en dat de Duitschers, zoo zij in den strijd
tusschen *Holland* en *België* niet onzijdig bleven,
de ketenen, waar onder zij gebukt gingen, zouden
verzwaren; dat alle uitgewekene Spanjaarden, Por-
tugezen, Italianen en Piemontezen, zich onder de
Belgische banier moesten scharen, en vooral de
Franschen hunne broeders niet moesten vergeten.
Deze zinnelooze taal, zoo overeenstemmend met die
der Fransche omwentelaars van 1792 en 1793, werd
ook door verscheidene anderen in *België* gevoerd.

Door dergelijke uitlatingen, die niet weinig invloed
op vele Belgen uitoefende, werd de Regent genood-
zaakt het volk aan te manen, om zich te onder-
werpen aan de beslissing van het kongres, hoedanig
ook dezelve mogt zijn, omtrent de 18 preliminairen;
en te verklaren dat hij krachtadig zou tegengaan

de pogingen , die werden aangewend , om den burgeroorlog te ontsteken.

De beraadslagingen , in het kongres , over de preliminairen werden nu voortgezet , en uit de gemelde oproerige plaatsen , stukken tegen die artikelen ingebracht. Verschillende leden , tot de hevige partij in *België* behorende , bestreden de aanneming derzelven. Redenen , hiervoor in het midden gebragt , waren , dat de Belgische grondwet het bezit van *Venlo* waarborgde ; regt op *Luxemburg* gaf ; *Antwerpen* , behalve eene handelshave , ook eene *krygshave* deed zijn ; *Maastricht* als eigendom verklaarde ; den oever der Schelde deed bezitten enz. , terwijl daarentegen de preliminairen dat alles afnamen. Anderen , die , bij meerdere bedaardheid ook beter doorzigt paarden , zagen weldra in , dat die vredes-artikelen indedaad grootelyks in het voordeel van *België* waren. Hetgeen Holland , bij de aanneming van die artikelen te wachten stond , kwam nu in het licht. De Minister *LEBEAU* merkte aan , bij de beraadslaging over dezelve , dat , indien *Holland* de ontruiming van *Venlo* mogt eischen , die eisch niet toegestemd zoude worden , dan nadat de vesting *Antwerpen* ontruimd , een deel van *Maastricht* gegeven , en toegestaan was , dat de in Holland ingeslotene gedeelten grondgebied bezet werden , en *België* deszelfs regt tot in de verst afgelegene en in dat land ingeslotene bezittingen deed gelden ; dat deszelfs vaandel geplant , en de beginselen van

den opstand verkondigd werden , tot in het hart van Holland , enz. « Geloofst gij , (ging hij voort) (*) « dat de Koning van Holland en zijne Staten-Generaal , ons ooit zulk eene voldoening zouden willen geven ? Laat ons dan op het stuk der ont-ruimingen (natuurlijk na de aanneming der preliminairen) standvastig blijven ; alles eischen , waar-« toe wij het regt hebben ; en wij zullen zien , dat « wij weldra alles verkrijgen zullen wat wij willen. « Wij zullen in het bezit van ons grondgebied blijven , want de toepassing van het 6de artikel is « even zoo onmogelijk voor *Holland* als voor *België*, « er ligt iets in dat artikel , dat ons *Venlo* en geheel *Limburg* zal doen behouden. » Eenige dagen later gaf diezelfde Minister te kennen , dat , indien Holland hun de (vermeende) gedeelten grondgebied , die aldaar ingesloten lagen , niet terug gaf , de Belgen ook *Venlo* niet moesten ontruimen ; en dewijl de invoering van omwentelingsgezinde beginselen , hetwelk in der Belgen magt stond , op het Hollandsche grondgebied , doodelijk zou wezen , de Belgen de zekerheid bekwamen van alles te behouden wat zij bezaten. Vele lieden erkenden , dat de Mogendheden , overeenkomstig de preliminairen in de zaken van *België* , niet meer tusschen beiden zouden treden , ten zij die door beide partijen gevraagd werd ; dat alle onderhandelingen regtstreeks tusschen *Holland* en *België* gevoerd zouden worden ;

(*) Redevoering van den Belgischen Minister , *LEBEAU* , in de zitting van het Nationale kongres van 5 Juli 1831.

dat, door tusschenkomst van den aanstaanden Souverein, alle schikkingen wegens de geldelijke belangen, en het grondgebied gesloten, en de betrekkingen tusschen *België* en de andere Morgenlanden zouden geregeld worden; dat, de staatschuld ten hunnen voordeele reeds beslist zijnde, zij den last, waar onder *Holland* gebukt ging, geheel op dat land zouden kunnen laten rusten; in de overtuiging, dat zij hetzelfde zouden overwinnen met *niets* te doen, na dat hun staat eenmaal gevestigd was; dewijl zij van deszelfs geldelijke ongeligheden behendig partij zouden weten te trekken, en hierdoor belangrijke veroveringen maken, zonder veel daarbij te wagen. *België* behoud *Luxemburg*, (merkte de heer GERLACHE aan (*), en « erlangt door den tijd *Maastricht*. De onbetwistbare « regten van den voormaligen Prins, Bisschop van « *Luik*, op die stad, zijn *België* toch reeds toege- « kend. Door onderhandelingen en ruilingen, bekomt « hetzelfde dat gedeelte van *Maastricht*, hetwelk « nog aan *Holland* is; en zulks met minder kosten, « dan wanneer *België* openbaar oorlog moest voeren.

De heer DE MEULENAERE stelde vast, dat de preliminairen geheel in het belang van *België* waren, en dat door dezelve alleen *Holland* onregt werd gedaan. Voor deze uitlating moest hij rijkelijk de wraak van sommigen der vergadering ondervinden.

Het inzicht van het wezenlijke voordeel, dat in

(*) Beraadslagingen over de preliminairen in de vergadering van het nationale kongres 4 Julij 1831.

die vredes-artikelen voor *België* gelegen was, veroorzaakte natuurlijk, dat dezelve, bij de stemming in de vergadering, met groote meerderheid, (*) aangenomen werden. Maar even zoo natuurlijk had die aanneming belangrijke gebeurtenissen ten gevolge, welke nog gemeld zullen worden.

De voorwaarden, die Prins LEOPOLD zich voorbehouden, en aan de aanneming van de kroon verbonden had, waren nu in zijn oog vervuld. Het nationale kongres toch had voorwaarden aangenomen, die door de conferentie zelve bepaald waren. Het kwam bij dien Vorst niet in aanmerking, of de Koning der *Nederlanden* toegetreden was, en hij als soeverein over *België*, bevorens de grondslagen van scheiding aangenomen te hebben, als vijand van *Holland* kwam. De zaken van *Luxemburg*, oordeelde hij, moesten in denzelfden staat blijven, dewijl de onderhandelingen over dat gewest, in het belang van *België* zouden zijn: aangezien de nabijheid van *Frankrijk*, allen denkbeeld aan eenen vijandelijken inval deed vervallen. *Luxemburg* was, volgens zijn begrip, op andere wijze verkrijgbaar; en zoo stond de aanvaarding der soevereiniteit over *België* niets in den weg. De Belgische gezagvoerders, met zijne denkwijze bekend, hadden reeds eene bezending van Staatslieden naar *Londen* afgezonden, ten einde hem tot in *België* te geleiden. Tijdverzuim werd zorgvuldig vernieden: reeds juichten de

(*) Van de 196 aanwezige leden, verklaarden zich 126 voor de aanneming.

Belgen zijne komst toe. Nu aarzelde LEOPOLD niet; begaf zich uit *Londen*, kwam te *Calais* aan, ver- trok van daar, over *Brugge* en *Gent*, naar *Brus- sel*, — legde aldaar, op den 21sten Julij 1831, den eed op de grondwet af, en werd als Koning ingehuldigd.

Met 's Prinsen komst was nu het regentschap van SURLET DE CHOKIER, die hetzelfde vijf maanden had uitgeoefend, vervallen. Hij verklaarde thans genoeg te hebben geleefd, dewijl hij den dageraad des geluks voor zijn Vadenland had zien aanbreken. LEOPOLD rigtte nu, als koning der Belgen, zijne eerste redenen tot de staats-ambtenaren, drukte zijne hoop uit, dat alle partijschappen mogten uitgedoofd, en hij een waarborg voor vrede en rust in *België* mogt zijn; terwijl, indien *Belgie*, in spijt van de vele opofferingen, die hetzelfde voor het behoud des vredes had gedaan, door den oorlog werd bedreigd, hij niet zou aarzelen om den moed der Belgen in te roepen; in de zekere ver- wachting, dat zij zich, tot verdediging des vader- lands en der nationale onafhankelijkheid, rondom hunnen vorst zouden scharen.

De vreugd van de Belgen was bovenmate. Elke der verschillende partijen had zich reeds beijverd, bij den nieuwen koning hof te maken; vooral de hoofden der geestelijkheid drongen zich bij dien vorst in, en waren hoogst voldaan, dat hij, als Luthersch vorst, kort na zijne komst, de Katholieke eeredienst had bijgewoond; — iets, hetwelk tot eene goede staat- kunde in *België* behoort; doch voor den Koning der

Nederlanden, wiens getrouwe volk zoo tegen priesterlist en bedrog, als Spaansche overheersching, tachtig jaar had gestreden en in wien de geest der vaderen niet was uitgedoofd, is dit nimmer mogelijk geweest.

Engelands eigenbaat vond nu voldoening in de verklaring, die LEOPOLD had afgelegd, nopens den afstand van zijn jaargeld. Lord GREY deelde dezelve, in de zitting van het Hoogerhuis van den 15den juli mede. De prins verkoos als koning van *België* geen inkomen van *Engeland* te behouden. Dit was vroeger reeds voorzien. — Alleen moesten daarvan nog eenige schulden betaald, zijn lusthof *Claremont* (*) in stand gehouden, benevens eenige pensioenen, die hij aan zijne dienaaren gaf, en liefdegiften, die aan sommige verleend waren, voldaan worden: het overschot bekwam de schatkist; mitsgaders de voordeelen van 's Prinsen kolonelschap, hetwelk hij afstond.

De onafhankelijkverklaring van *België* had ondertusschen reeds eene belangrijke bepaling, betrekkelijk de vestingen tusschen *België* en *Frankrijk*, veroorzaakt, waarbij de invloed des Fran-

(*) Bij deze bepaling werd de volgende niet oneigenaardige aanmerking gemaakt: Wij hopen, dat de troon van *België* vast en veilig zal zijn; maar in deze eeuw, waarin de voorbeelden van onttroonde of vrijwillig afstredende Vorsten zoo menigvuldig zijn, doet een wijs man wel, wanneer hij eenen schuilhoek openhoudt, in een land, (*Engeland*) waar eene omwenteling onmogelijk is. Uit de *Engelsche Courier*, Juli, 1831.

schen Rijks niet kan ontkend worden. Bij de opening van de zitting der wetgevende kamers, op den 25sten Julij, had LODEWIJK PHILIPS reeds te kennen gegeven, dat de vestingen, die gebouwd waren om *Frankrijk* te bedreigen, en niet om *België* te verdedigen, gesloopt zouden worden. Dit baarde in Engeland veel verwondering; te meer, daar het nog niet gebleken was, dat bij de conferentie te dezer zaak onderhandelingen hadden plaats gehad; veel minder of het Engelsche Bestuur deszelfs toestemming had gegeven. Het was evenwel volkomene waarheid. De conferentie had reden gevonden, dewijl Frankrijk den nieuwen Staat als onzijdig had erkend, om in het stelsel van verdediging veranderingen te brengen. Voor *België* werd het aan de eene zijde voor onmogelijk gehouden, om de vestingen te onderhouden en te verdedigen, aan de andere zijde leverde, naar inzien der conferentie, de eenstemmig erkende onschendbaarheid van het Belgische grondgebied eene veiligheid op, die te voren niet bestaan had. Hierom besloot dezelve, dat een deel dier vestingen, onder verschillende omstandigheden gebouwd, gesloopt zou worden. Den 17^{den} April werd dit door de conferentie vastgesteld, bij een Protokol, waarin tevens gemeld werd, dat, zoodra *België* een door de Mogendheden, die aan de conferentie deel namen, erkend bestuur had, eene onderhandeling tusschen de Hoven van *Rusland*, *Oostenrijk*, *Groot-Brittannie*, *Pruissen*

en dat Bestuur zou geopend worden; om de zoodanige vestingen uit te kiezen, welke zouden behooren geslecht te worden.

Op de regten van den Koning der Nederlanden, die de verdragen, wegens den opbouw der vestingen, mede onderteekend, en daartoe bijgedragen had, werd geen acht geslagen; zelfs werd hij bij het vaststellen van dit Protokol niet erkend. — Holland toch had, voor den opbouw der vestingen, afstand gedaan van de *Kaap de Goede Hoop*, *Demerary*, *Essequebo* en *Berbice*, en trok voor die gedane opofferingen, bij de gemaakte bepaling omtrent het slechten van een deel der vestingen, geen voordeel hoegenaamd. — Niet zonder oorzaak maakte dit Protokol, hetwelk op den 14den Julij bekend gemaakt werd, grooten indruk.

De dubbele linie vestingen, — getrokken om den aanvaller (uit Frankrijk), het indringen in Holland te beletten, eerst sedert vijftien jaren met opoffering van aanzienlijke sommen opgebouwd, en steeds hoog noodzakelijk geacht, ter verdediging ook voor *Engeland* en het Noordwestelijk *Europa* — werd dus onvoegzaam geacht, en de grenzen der Nederlanden werden alzoo, in het vooruitzicht reeds, van derzelyer middelen van verdediging beroofd. Genoeg, dezelve werden, ofschoon de Staat door de afscheiding thans minder sterk, en dus minder in staat was, om die vestingen met kracht te verdedigen, voor noodeloos gehouden. Het Hooger- en Lagerhuis in Engeland drong nu bij

het Britsche Ministerie op inlichtingen aan, no-
pens de oorzaak, waarom, ten aanzien der vestingen
van *België*, dergelijk besluit genomen was; en
tevens, hoe dat Ministerie zich in de zaken der
Nederlanden, en dus jegens *Holland*, gedragen
had. Lord GREY gaf daarop eenige opening van
zaken. — De bedenkingen, dat de slooping der ves-
tingen *Europa* aan het gevaar van eenen inval der
Franschen blootstelde, waartegen de zoogenaamde
onzijdigheid van *België*, geen' genoegzamen waar-
borg opleverde; dat *Holland* hierbij niet geraad-
pleegd was geworden, bij welks onafhankelijkheid
Engeland groot belang had, enz.; werden natuurlijk
gemaakt. Zelfs de Markies van LONDONDERRY (*)
kwam openlijk voor zijne gevoelens uit, en verklaar-
de, dat *Holland* (*Engelands* oude bondgenoot),
door het Engelsche bestuur, laaghartig en verrad-
delijk opgeofferd was geworden; terwijl het geheele
stelsel van *Engelands* buitenlandsche staatkunde,
aan *Europa* een nooit gezien schouwspel ople-
verde; en de Koning van *Holland* alle reden had,
om de Engelsche Ministers te beschuldigen, dat
in hun gedrag jegens hem, ondankbaarheid en
kwade trouw in eene buitengewone mate door-
straalde, en zij de allereenvoudigste voorschriften
van eer en zedelijkheid, ten zijnen aanzien, met
voeten getreden hadden.

Deze geheel belangelooze taal vond weldra in-
gang bij het grootste gedeelte van *Engelands* volks-

(*) Zitting van het hoogerhuis van 28 Julij 1831.

vertegenwoordigers. Sir VYVYAN drong hierna ook aan op eene mededeeling van de staatsstukken, betreffende de onderhandelingen in de zaak van *Holland* en *België*: opdat het aan *Holland* zoude blijken, dat het Engelsche huis der vertegenwoordigers geneigd was, om deszelfs regtvaardige zaak te ondersteunen. Ook hij kwam openlijk voor zijne gevoelens uit, en verklaarde, (*) dat de Belgische opstand zonder eenige wettige reden was uitgebarsten; vermits de Belgen zich geenszins over het bestuur van den Koning der *Nederlanden* konden beklagen; dat hun opstand dus alleen het gevolg was van brooddronkenheid, en van kuiperijen eener partij, die lang in het duister gewoeld, en eindelijk de eerste gunstige gelegenheid aangegrepen had. — Sir BARING merkte ter zelfde tijd aan, op de redenen van O'CONNELL, — die door godsdienstige partijzucht gedreven, iets ten voordeele der Belgen in het midden bracht, — dat de laster zich vergeefs zou vermoeijen, om, in eene vergadering van Engelsche vertegenwoordigers, eene blaam te werpen op het huis van *Oranje Nassau*; een huis, aan hetwelk niet alleen *Engeland*, maar geheel *Europa* de grootste verplichtingen had, wegens de diensten, door hetzelfde bewezen, aan de zaak der echt burgerlijke en godsdienstige vrijheid.

Verschillende leden verklaarden eindelijk, dat het Engelsche Ministerie, bij het bewerkstelligen der afscheiding, de belangen van *Holland* geheel

(*) Zitting van het lagerhuis 18 Aug. 1831.

uit het oog verloren had; (*) dat de Koning der *Nederlanden* (uit de Protokollen blijkbaar) onredelijk en aller onregtvaardigst behandeld was; terwijl deze zich steeds opregt en ter goeder trouw had gedragen als Koning over een braaf, eerlijk en tevreden volk. (*) Deze rondborstig geuite gevoelens, en het aandringen op inlichtingen noemensde onderhandelingen, bragt den Britschen Minister van buitenlandsche zaken in verlegenheid, die op alle aanmerkingen alleen verklaarde, dat alles was geschied, om den vrede in *Europa* te bewaren, en de tijd om ophelderingen te geven nog niet daar was. Hierom drong men dan ook niet verder op dezelve aan: het doel was toch bereikt, namelijk, dat het Engelsche bestuur, met de denkwijze van de vertegenwoordigers, over deszelfs staatkundige handelingen omtrent *Holland*, zou bekend zijn.

De tegenverklaring op de 18 preliminairen, door den Koning der *Nederlanden* gedaan, was inmiddels bij de conferentie bekend geworden, benevens zijn besluit, om, wanneer niet toegetreden werd tot de grondslagen van afscheiding, hij tot de middelen van geweld, die in zijne magt stonden, toevlugt zou nemen. Dit was oorzaak, dat de conferentie, op den 25sten Julij, van het Ministerie van Buitenlandsche zaken, het berigt aan den Koning, door tusschenkomst van den Neder-

(*) De Hertog van WELLINGTON, en Sir PEEL.

(*) Graaf van ABERDEEN, en Graaf CARNARVON.

landschen Minister, VERSTOLK VAN SOELEN, deed afzenden, inhoudende, dat dezelve de gezegde mededeeling op de preliminairen had ontvangen en rijpelijk overwogen; doch ondanks de verklaring, daarin vervat, de hoop bij de conferentie niet werd opgegeven, dat nieuwe onderhandelingen, welke zouden strekken tot een definitief verdrag, zouden kunnen leiden tot eene overeenkomst, met behoud van den algemeenen vrede, en geschikt om te voldoen aan de regten en belangen van den Koning. Tot dat einde noodigde nu de conferentie den Baron VERSTOLK VAN SOELEN uit, om aan zijnen Souverein voor te stellen, deszelfs gemagtigden te *Londen* van de noodige volmagten en voorschriften te voorzien, ten einde over het voornoemde verdrag te onderhandelen en hetzelfde daarna vast te stellen. Hierbij gaf de conferentie den wensch te kennen, dat de Koning der Nederlanden, als een volstandig vriend des vredes, dat middel, geschikt om de weldaad des vredes aan zijn volk en Europa te verzekeren, niet van de hand zoude wijzen; te meer, daar de Hoven, als waarborgen der wapenschorsing, gehouden waren, om het hervatten der vijandelijkheden voor te komen.

Het ware billijk te verwachten geweest, dat de Londensche conferentie derzelver gevoelens over de wederlegging der 18 preliminairen, door de Nederlandsche Regering gedaan, als antwoord op dezelve, zou geuit hebben. De uitkomst bewees evenwel geheel anders, en het bleek, dat

de ontwikkelde gronden, door den Koning voorgebragt, die de aanneming dier preliminairen beletteden, — welke met de daad inbreuk zouden gemaakt hebben op het oude grondgebied der Vereenigde Nederlanden, en hetzelfde met eene ondragelijke last van staatsschuld zouden gedrukt hebben — door de conferentie niet wederlegd konden worden; waarom dezelve, geheel afgezien der door *België* aangenomene artikelen, besloot, eene nieuwe onderhandeling te openen. De zoo jammervolle ondervinding had evenwel geleerd, hoezeer, bij de laatste staatstukken, ter gunste van *België*, de regten van den Koning en diens getrouwen volks waren verkort. Geene gegronde hoop bleef het lang gefolterde *Oud-Nederland* dus meer over voor billijke voorwaarden, vooral nu een Vorst de Souverein van *België* was, die, door zijnen eed, de berooving van het Hollandsche grondgebied had bekrachtigd. Even als vroeger, stonden de beide partijen thans tegenover elkander; *Holland* met de aanneming van de slotsom der grondslagen van afscheiding der Protokollen van 20 en 27 Januarij; *België* met de 18 preliminaire artikelen: en ook het standpunt der Mogendheden, in betrekking tot de Belgische aangelegenheden, verschilde met dat van *Oud-Nederland*. Het eerste oogmerk derzelve was het behoud van den algemeenen vrede in *Europa*; het tweede, en dus ondergeschikte, het voorstaan der wederzijdsche billijke vorderingen. Bij *Oud-Nederland*

ken dit niet anders dan omgekeerd zijn: voor hetzelve stond eigenbehoud op den voorgrond, en dan eerst kon het behoud van den vrede volgen. *België* (zoo als wij boven zagen) wist deze waarheid in deszelfs belang aan te wenden, door den algemeenen vrede onophoudelijk te bedreigen. Het werd daarin begunstigd, door deszelfs landelijke ligging, ten aanzien van onderscheidene magtige Rijken. De buitensporige eischen vonden hierdoor bij de Mogendheden inwilliging, en de belangen van *Oud-Nederland* werden op den achtergrond geplaatst.

Onder deze omstandigheden, was de bloem der Natie onafgebroken aan de grenzen vereenigd geweest; waren millioenen schatten, ter oorzaak der Belgische onlusten en verregaande eischen, die den toestand hadden verlengd, besteed; werd de vaart op de *Schelde* ingewilligd, gedurende de wapenschorsing; werden door de Belgen dagelijks ongewroken aanvallen gedaan op het grondgebied van *Noord-Brabant* en *Zeeland*; werd het berennen, door de Belgen, op de vesting *Maastricht*, toegelaten; werd de stad *Antwerpen*, niettegenstaande de ondragelijkste wittartingen en den aanleg van werken, onder het geschut van Kasteel en Vloot, door den Nederlandsche bevelhebber, op last der hooge regering gespaard; werden thans niet meer vol te houden offers, door het getrouwe volk, gebragt; en bij dat alles, was men niets gevorderd, en was de eenige weg, met behoud

van den vrede tusschen Oud-Nederland en België, om zich aan de verregaande eischen der Belgen te onderwerpen. Doch wat ooit kon opgeofferd worden, te dezen was het onmogelijk: Het staatsbankroet zoude beslist geworden zijn; (*) Oud-Nederland beroofd worden, van deszelfs onmisbare grenzen, door het bloed der voorvaderen verkregen; de volks roem zoude, bezwakt, de ondergang van den staat bezegeld, en de Nederlanders uit de rij der onafhankelijke zelfstandige volken uitgewischt worden.

Tot nog toe was de welingerigte land- en zeemagt, gerugsteund door de gehechtheid aan de handhaving der maatschappelijke orde, en den moeder, tot strijden voor de regten des lands bereid zijnde, Oud-Nederlandsche krijgsmagt — die reeds in de zelfopoffering van VAN SPEYK; de trouwe verdediging van *Antwerpen's* vesting door CHASSÉ; door het standvastig gedrag der ingezetenen van *Zeeuwsch-Vlaanderen*, en den moedigen LEDER; door den onverschrokken HOBREYN en VAN LEUVEN, en den stouten togt van SAXEN WEIMAR, dwars door den vijand heen, naar *Maastricht*, getoond had wat dezelve eenmaal zoude zijn — eene ijdele vertooning geweest. Nu echter was het uur geslagen, dat die moed verwezenlijkt moest worden, die het Belgische omwentelingzuchtige schrikbeeld de mom kon afrukken, waar achter hetzelfde zich verbergende;

(*) Gezegde van den Nederlandsche Minister, Baron VERSTOLK VAN SOELEN.

deszelfs invloed bij de Mogendheden zag stijgen, en die der Hollandsche gemagtigdheid dalen.

Reeds lang wist 's Konings doorzigt het euvel te peilen, (*) en het hulpmiddel daartegen op te sporen, dat het evenwig kon herstellen, in de schaal, die door de bedreiging van den vrede, door de Belgen, ten hunne voordeele was overgeslagen: het was het aanwenden, der kracht van de Oud-Nederlandsche vloeten en legers. Hij ging evenwel niet spoedig tot dat redmiddel over; dewijl alleen de uitterste nood het aanwenden daarvan kan regtvaardigen. — Het vroeger aanwenden van dat redmiddel, was welligt voorbarig geweest; doch thans was de tijd dáár: later was de gelegenheid onherroepelijk voorbij; het uitstel kon de zaken nog even zoo lang hebben doen ophouden, door de moeilijkheid in het treffen eener billijke overeenkomst met de Belgen. Ook kon de reeds zoo zeer wankelende staat niet langer de lasten en opofferingen, door eene voorbeeldelooze inspanning gedaan, torschen. De Koning beseftte al het gewigt dezer waarheden; gevoelde de noodzakelijkheid, om de regten van zijn getrouw geblévene volk krachtdadig te handhaven, ten einde daardoor billijke voorwaarde van scheiding te erlangen; gaf nu bevel aan de krijgsmagt, om de onderhandelingen der conferentie, — waartoe hij, ter bevordering daarvan, en naar aanleiding van gedane uitnoodiging, zijne gevolmagtigden te *Londen* van voorschriften

(*) *Ned. Minister Baron VERSTOLK VAN SOELEN.*

voorzag — met de wapenen te ondersteunen — en opende alzoo gelijktijdig de bron waaruit de overtuiging der Mogendheden moest vloeijen, dat tot de handhaving van den vrede, zoo min *Holland* als *België* gemist kon worden; en dat de bezadigde, maar vaste gang der Oud-Nederlandsche Regering, tot behoud der rust, niet minder was te ontzien, dan het Belgische grondbeginsel van opstand.

Reeds vóór dat het antwoord der conferentie op de tegenverklaring van de Nederlandsche Regering (op de 18 preliminairen) was gedaan, begaf zich de Koning — ziende, door de ondervinding overtuigd, dat hij tot het eenige lang uitgestelde redmiddel toevlugt zoude moeten nemen — vergezeld van den Prins van *Oranje*, naar de grenzen des lands, ten einde de legermagt in oogenschouw te nemen. Op den 22sten Julij bevonden zich de vorstelijke personen te *Breda*, bezigtigde de vestingwerken der stad en de bezetting, en vonden alles in den besten staat. Eene grootsche wapenschouwing werd aldaar gehouden. Den 23sten begaven zij zich naar 's Hertogenbosch en keerden in den nacht van den 27sten op den 28sten Julij (waarschijnlijk ten gevolge van een antwoord der conferentie) naar de Residentie terug. Prins **FREDERIK** deed nu 's Konings tevredenheid aan het leger bekend worden over deszelfs uitmuntende houding; en verklaarde, bij eene dagorde, dat de Koning zich gelukkig had gevoeld, bij het zien van die moedige strijders, die reeds bewijzen

gaven, dat zij hun bloed en leven voor hem en het Vaderland veil hadden, en met edele volharding ongemakken en opofferingen wilden verduren; terwijl het hem bekend was, dat zij niets vuriger wenschten, dan met de wapenen in de hand den vijand te toonen welke gevoelens in hunnen boezem klopte, en welk vertrouwen zij stelden op de Voorzienigheid en de regtvaardige zaak, die hun te wapen deed snellen; dat daarom de Koning overtuigd was, dat, als het lot der wapenen de zaak van *Nederland* beslissen moest, zij dan met diezelfde edele geestdrift, van het eerste oogenblik af aan den dag gelegd, met dien overwinning-voorspellenden moed, en die onwrikbare trouw de vijand onder de oogten zouden treden, daar waarheen hem zijne stem en het belang des Vaderlands zouden roepen; te meer, dewijl het den Koning bewust was, hoe welkom hun de dag zoude zijn, waarop het woord *voortwaarts!* uitgesproken zou worden.

Met de meest mogelijke deelneming voor de goede zaak, en den vurigsten wensch om den vijand het onderscheid te doen zien, dat er bestaat tusschen ware moed en baldadige wetschennis, en te toonen wat een volk vermag, dat met ijzere volharding, zich de edelste opofferingen had getroost, werd deze dagorde bij de krijgsmagt ontvangen.

Tegenover den uitgedrukten wil der conferentie, om den wapenstilstand te handhaven, stonden nu oogenschijnlijk de voorbereidende middelen, die de

Koning aanwendde, om met de kracht der wapenen, die tot nog toe onaangewend was, de regten van *Oud-Nederland* te handhaven: billijke afscheiding te verkrijgen, en de onderhandelingen daaromtrent te ondersteunen. Doch er bestonden redenen, die deze oogenschijnlijke tegenoverstelling wijzigden en zelfs geheel wegnamen. De zaak, die beslecht moest worden, was alleen en uitsluitend eene zaak tusschen *Holland* en *België*: het was de billijke verdeeling van de schuld (reeds vastgesteld bij de grondslagen van afscheiding) en de handhaving van *Hollands* grondgebied, het wezen van deszelfs volksbestaan. Voor de overige Mogendheden van *Europa* was het onverschillig, of voortaan *Oud-Nederland* of *België* meer of minder moest dragen in die schuld; of hoedanig de grenzen tusschen die beide landen getrokken werden. Het waren alzoo huisselijke belangen, de regeling der grens-aangelegenheden met naburen. Tot regeling dezer onderwerpen, had de Koning de hulp zijner Bondgenooten ingeroepen. Het was evenwel natuurlijk, dat hij zich, in dat opzigt, niets kon laten voorschrijven. De preliminairen, die door de conferentie in het midden werden gebragt, en de daarop volgende beklimming van den troon van *België*, door LEOPOLD, plaatste de Oud-Nederlandsche Regering op het standpunt, waarop dezelve zich genoodzaakt vond om, ter billijke regeling der staats-huishoudelijke zaak, de uitoefening van het regt van vrede en

oorlog, hetwelk onafscheidbaar is van eenen onafhankelijken staat, en door geene magt hoe genaamd hetwist of te keer kan gegaan worden, in werking te brengen. De voorgenomene maatregel, om namelijk de regten van Oud-Nederland te handhaven, door gewapenderhand de onderhandelingen, die tot billijke voorwaarden konden leiden, te ondersteunen, stond alzoo in geene aanraking met de overige Europesche Mogendheden, in betrekking zijnde tot de Belgische zaak: daarenboven, was het voornemen, om eenen wapenstilstand te sluiten, door de conferentie niet voltoerd geworden; bestond er slechts eene wapenschorsing; en had de Nederlandsche gevolmagtigde, bij eene nota van 21 Mei, aan de conferentie bekend gemaakt, dat de Koning zijne staten niet aan eene onbepaalde verlenging van den voorloopingen staat van zaken onderwerpen kon; en bij van den 1sten Junij af (de uitterste termijn, door de conferentie gesteld, voor de Belgen, ter aanneming van de grondslagen van afscheiding) zich geheel vrij zou rekenen, het zij om mede te werken tot de maatregelen, welke de Mogendheden zouden nemen, om de scheiding, volgens de slotsom der Protokollen van 20 en 27 Januarij, tot stand te brengen, of om op eigene gelegenheid te handelen, zoo als de omstandigheden hem zouden toeschijnen te vereischen — altijd echter met het doel, om tot dien stand van zaken te geraken, die, bij de akte van scheiding, als regtvaardig en voeg-

zaam was erkend geworden. Aldus bleef de Koning slechts nitvoerder der middelen, (aan de conferentie reeds lang bekend) die de voorwaarden door de conferentie zelve, in genoemde slotsom vastgesteld voor *België*, zouden kunnen doen aannemen. Deze redenen waren natuurlijk gewichtig genoeg, om den Koning niet langer te doen aarzelen, in het doen kennen van zijn besluit, en in het ten uitvoer leggen der middelen, welker vertraging den ondergang des staats na zich zou gesleept hebben. Hij deed daarom door den Nederlandschen Minister van buitenlandsche zaken, den Baron VERSTOLK VAN SOBLEN, de opgegevene oorzaken en redenen aan de conferentie kennen, welke hem noodzaakten aan dezelve te verklaren, dat, ofschoon hij toegevende aan derzelver begeerte, om zijne gevolmagtigden van de noodige voorschriften en volmagten te voorzien, ten einde eindelijk een verdrag te sluiten, — besloten had, de onderhandelingen over dat verdrag, hetwelk overeenkomstig moest zijn met de slotsom der grondslagen van afscheiding, met de wapenen te ondersteunen.

Bij deze verklaring werd de conferentie opmerkzaam gemaakt, op de gedane aanvraag der Nederlandsche gevolmagtigden, naar de verkregene uitkomst (5 juni); tevens aan het vroeger gegeven antwoord der conferentie; houdende, dat dezelve zich bezig hield met maatregelen daartestellen, welke de verbindtenissen door de vijf mogendheden, jegens den Koning aangegaan, zouden kunnen vereischen.

(7 juni); mitsgaders aan de nota van de Nederlandsche gevolmagtigden, waarbij op nieuw werd aangekondigd, dat de Koning — vastelijk besloten hebbende niets opteofferen van de regten, welke hij zich door zijne toetreding verzekerd had, moest volharden in zijn, bij de conferentie reeds bekend, voorbehoud, betrekkelijk zijne medewerking tot de onderhandelingen; namelijk, het aanwenden van die maatregelen, welke hij voegzaam zou achten te nemen, — en dat, toen de conferentie door de vertegenwoordigers der vijf Hoven, in *'sGravenhage* het verlangen deed uitdrukken, dat de Koning voor het oogenblik van dat voorbehoud geen gebruik mogt maken, ofschoon daarop een voldoende antwoord was gegeven, zijne gevolmagtigden gelijktijdig verklaard hadden, dat de Koning aldus antwoordende, van de veronderstelling was uitgegaan, dat de conferentie onverwijd bedacht zou zijn op de middelen, om de slotsom der protokollen van 20 en 27 Januarij ten uitvoer te leggen; en vooral, dat, bijaldien deze veronderstelling bij de uitkomst bleek ongegrond te zijn geweest, voor den Koning niets overig bleef, dan tot eigene middelen toevlugt te nemen, om alzoo een perk te stellen aan de inwilligen, welke niet meer bestaanbaar waren met de in- en uitwendige rust en veiligheid van den Staat en met de belangen zijner getrouwe onderdanen, die reeds te sterk, door den drang der omstandigheden, op het spel gezet waren, en welker volstreckte ondergang het ge-

volg moest zijn van de voortdurende der krisis; eindelijk, dat gemeld verzoek der vertegenwoordigers van de vijf Hoven in 's *Gravenhage*, ten duidelijkste bewees, hoezeer de conferentie destijds overtuigd was van het regt des Konings, om de vijandelijkheden weder te beginnen, en daar nu nieuwe drangredenen den Koning in zijn reeds uitgedrukt voornemen hadden versterkt, het ten uitvoer leggen van dat voornemen, thans noodzaak was. Doch dat hij, bij dat alles, onveranderlijk bleef wenschen, dat een gelukkige uitslag de pogingen der confentie en die zijnereigene gevolmagtigden mogt bekroonen, ten einde de overeenkomst getroffen werd, bestemd om de scheiding te regelen, overeenkomstig de erkende regten des Konings en van *Holland*.

Een dag later dan deze verklaring aan de conferentie werd gedaan, hetwelk op den 1sten Augustus plaats had, werden depêches afgezonden aan de Nederlandsche gezanten te *Berlijn*, *Londen*, *Parijs*, *St.-Petersburg* en *Wenen*, inhoudende de aanleiding tot en de gegrondheid van 's Konings besluit; met verzoek, om aan de ministers der Hoven *Berlijn* enz. onder het oog te brengen, dat de Belgische zaak niet meer zoodanig was, dat *Europa* daarbij belang kon hebben; maar een onderwerp van eenen geheel huishoudelijken aard, hetwelk met de opregtste bedoelingen der Oud-Nederlandsche Regering gehandhaafd, en waardoor de conferentie in de onderhandelingen tevens ondersteund zou worden; dat daarom de Koning verwachtte, dat, onder deze

omstandigheden, ieder der vijf Hoven, afzonderlijk, derzelver pogingen bij die van hem zouden voegen, om de scheiding tusschen *Holland* en *België*, overeenkomstig de grondslagen, te vestigen. — De Gezanten werden hierbij uitgenoodigd, om den Nederlandschen Minister van buitenlandsche zaken, van den uitslag hunner mededeelingen, te onderrigten. (*)

Thans was het oogenblik genaderd waarin, met vaste hand de kluisters moesten afgeworpen worden, waaronder de getrouwe Natie te lang had gekromd gegaan. Nu moesten de wapenen van het kleine volk het pleit beslechten, waarover *Europa* vergeefs negen maanden had gearbeid, en de grenzen overschreden worden, om den baldadigen vijand in het hart des lands aan te tasten, of liever tot regt en plicht te dwingen, dáár, waar billijkheid en trouw als ijdele schijn werd aangemerkt. De Koning sprak tot de strijders, voor de regten des Vaderlands, het woord: voor-

(*) De inhoud dezer dépêchés, benevens het antwoord der conferentie op de protestatie der Nederlandsche regering, tegen de 18 preliminairen, en de inlichting daarop, bevattende het besluit des Konings, om de regten van *Oud-Nederland* te handhaven: of ter bevordering der onderhandelingen, met de kracht der wapenen mede te werken, benevens de beweeggronden daartoe, werden op den 5den Augustus, door den Baron VERSTOLK VAN SOELEN, aan de vertegenwoordigers des volks medegedeeld; en nu bleek het, dat de Koning volstrekt in overeenstemming met den wil des volks, en deszelfs vertegenwoordigers, het gewigtig besluit had genomen. Als redder des Vaderlands, wilde zij nu hem hunne hulde brengen. Hiertoe werd, even als vroeger een antwoord aan den Koning, op de bekomene mededeeling, dienstig gemaakt.

waarts! uit. — Op den 1sten Augustus werd dit bij eene koninklijke aankondiging aan de Natie bekend gemaakt; welke, op de wijze der Voorvaderen, werd uitgenoodigd, om op den 14^{den} Augustus, vereenigd in de bedehuizen, zich neder te buigen voor den troon van den Heer der Heerscharen, en den zegen van God Almagtig, in wiens hand het lot der volken is, op de wapenen der Vaderlandsche legerbenden af te smeeken.

Nu ook was het belangrijk tijdstip daar, waarop de zuivere bedoelingen van den Prins van *Oranje*, die vroeger, door den drang der gebeurtenissen, door velen waren miskend, in het helderst daglicht werden gesteld. Het Opperbevel over de krijgsmagt werd hem door den Koning op den 29sten Julij opgedragen. Hij vertrok den 31sten Julij en kwam den 1sten Augustus te Breda aan; op welke dag Prins FREDERIK deszelfs komst, als Opperbevelhebber bij het leger, bekend maakte; mitsgader het besluit des Konings, dat hij zelf als Admiraal en Kolonel-Generaal zijnen broeder in het kommando zoude behulpzaam zijn. — Dadelijk bij den aankomst van den Prins van *Oranje* deed hij aan de krijgsbende bekend worden, dat hij, door den wil van zijnen Vader en Koning, geroepen om het bevel over het leger te voeren, zich aan hun hoofd stelde op den dag, waarop het woord: *voorwaarts!* was uitgesproken; gewaarborgd zijnde voor hunne dapperheid, door de bewijzen van liefde en trouw, die dezelve reeds aan Koning en

Vaderland had gegeven , tot voorbeeld aan de volken van *Europa*. De Prins deed hen hierbij letten op het doel , waarom zij , welligt binnen weinige dagen , ten strijde zouden moeten trekken , en op het voornemen des Konings , om de onderhandelingen bij de conferentie voort te zetten ; herinnerde hun , dat hij na *Quatre-Bras* en *Waterloo* niet in die betrekking tot hen had geweest , als die hun nu vereenigde ; en in die verloopene vijftien jaren vele gewigtige , meestal gelukkige , doch laatstelijk rampspoedige omstandigheden voor het Vaderland hadden plaats gehad. Hij verklaarde tevens , dat hij al het gewigt gevoelde van de eervolle taak , die hem door den Koning was opgedragen , welke ongetwijfeld door hunnen moed zou verligt worden , waarop hij met vertrouwen rekende , bij de herinnering van de zoo vele oude wapenbroeders van alle rangen , die hij in de gelederen zag ; en aan de geschiedenis , welke hem leerde wat het Vaderland van de edele pogingen van deszelfs schutterijen en vrijwilligers mag verwachten. « Mijne pligten en de wil des Konings (vervolgde hij in deze bekendmaking) « hebben mij geroepen , om een werkelijk deel aan « de laatste staatkundige gebeurtenissen in *Neder-* « *land* te nemen. Alle mijne daden , woorden en « bedoelingen hadden destijds eeniglijk ten oog- « merk , om van het Koninkrijk die onheilen af « te weren , welke het te voorzien was , dat het- « zelve konden treffen , en welke wij tegenwoordig

« allen ondervinden ; maar daar de middelen , met
 « zulk een oogmerk door mij aangewend , geene
 « gunstige uitkomst hebben opgeleverd , moet ik
 « zelfs geloven , dat ik mij in de keuze dier mid-
 « delen heb bedrogen. De drijfveeren , die mij
 « bezielde , waren intusschen van den zuiversten
 « aard ; Thans hoop ik u met het zwaard in de
 « hand te overtuigen , dat het blood der Nassaus
 « nog in mijne aderen vloeit , en dat geen offer mij
 « te zwaar zal zijn , om het geluk te verzekeren
 « van dien geboortegrond , voor welks onafhan-
 « kelijkheid onze voorouders zoo dikwerf met een
 « gewenschten uitslag , legermagten hebben bestre-
 « den , die de hunnen verre in *getal* , maar geens-
 « zins in *moed* te boven gingen. »

Zoo stelt de tijd de zaken in het licht , die vroeger voor vele raadselen waren , en doet de ware bedoe-lingen kennen van hen , die om gewichtige redenen gehouden zijn , geene opening van zaken te geven.

Bedrog is de ziel der omwenteling bij een volk , dat door partijhaat wordt geslingerd. Het goede gedeelte des volks wordt die slinging ten prooi , en door de vaart der lotverwisseling medege-sleept , moet het zich slechts daar mede vergenoegen , wat het blinde overwigt aan de sterkste partij toe-kend. Ook deze waarheid werd in *België* bevestigd : door de partijen misleid , werd de volksmenigte bedrogen , en de uitkomst heeft , als tot belooning hunner aangewende pogingen , het zegel der te-

leurstelling op hunne bedoelingen gedrukt. De eene factie, (congregatie) tot de geestelijken partij behoorende, bestreed de bedoelingen van hunnen weldoenden Koning, om dat hij Protestant was, en werkten onophoudelijk om de grondwet te vernietigen, en het staatsgebouw omver te werpen; de andere partij, tot de liberalen behoorende, bestreed den Vorst, als deze, om zijne Belgische onderdanen te bevredigen, die nimmer allen, om derzelve onderlinge verdeeldheid, te bevredigen waren, aan de geestelijkheid iets toegaf; — weder anderen ondermijnden en streden tegen de constitutie, pogende een Gemeenebest te vormen, waarvoor de staat nog niet rijp is — allen zijn bedrogen: eene constitutionele grondwet wordt daar gesteld; vrijheid voor alle godsdiensten wordt bepaald, en de Protestant LEOPOLD beklimt den troon! — Bedrog is de ziel der omwenteling, bij zulk een volk, dat door partijhaat geslingerd wordt. De omwenteling is door verschillende partijen, ieder met een afzonderlijk doel, aangevangen; en het voorgehuichelde heil, dat men bereiken wilde, is niet voltooid.

Groote gebeurtenissen, gekenmerkt door gevaar en opoffering, laten voor den standvastigen strijder, na doorgebracht leed; vaak heerlijke uitkomsten achter. De ondankbaarheid der Belgen doet voor het vereenigde *Nederland*, — hoe rampzalig thans ook; hoe verkort in regten; hoe uitgeput, door het brengen van nooit overtroffene offers — achter de zwarte wolken, waaruit de donder hevig op het-

zelve losbarste en dreigde te verpletten, een te lan-
ontbeerd licht rijzen: het heeft niet meer met den
volks-geest en handel strijdige begrippen, met an-
dere zeden, gewoonten en taal te kampen; in de
zalen der Staatsvergadering zal niet meer de strijd
tusschen toegeslijke opoffering, en de met *Hol-*
lands belang nadeelige, — menigmaal met aanmati-
ging gedane, eischen, gevoerd worden; het her-
neemt de plaats, die het weleer luisterrijk be-
kleedde; het kan zelfstandig blijven. — De ver-
tegenwoordigers des *Oud-Nederlandschen* volks
zagen de mogelijkheid daarvan bij eene afschei-
ding in, en eenige gaven daarom de begeerte naar
dezelve te kennen. Later, door de verwikkeling
der bepalingen weleer door de Mogeudheden vast-
gesteld, werd de Koning gedrongen die afschei-
ding te bevorderen; de geest des kwaads weder-
streefde vervolgens zijne onvermoeide pogingen tot
de bewerkstelling van die afscheiding en nood-
zaakte hem tot zijn getrouw volk, het woord
voorwaarts! uit te spreken.

De gevolgen van dit gewigtig besluit te melden,
ligt geheel buiten mijn bestek, dewijl de gevolgen
nog niet te berekenen zijn. Ik zal dus niet uit-
wijden over den moed en de dapperheid der *Oud-*
Nederlandsche krijgsbenden, na twee maanden
pijnlijke werkeloosheid, ongemak en ontbering;
niet over de geredde eer des Vaderlands, en de
luisterrijke wapenfeiten, gerugsteund door Oranje:
niet over der Belgen volstreckte nederlaag, en de

lanweren, op nieuw den Held van *Waterloo* ge-
vlochten; niet, eindelijk, over den tiendaagschen
strijd en den terugkeer voor den tegenstand van
den Franschen Kolossus, zonder te bukken. Dit
alles behoort tot de gevolgen van het besluit,
dat — mogt het spoedig zijn, — om het belang
des Vaderlands! — nader te boek gesteld zal
worden.

BIJLAGEN.

WILB A. J. F. I. C.

Slotson van de Protokollen der Londensche Conferentie van 20 en 27 January 1831.

BIJLAGE A TOT HET PROTOKOL N.º 12,
VAN 27 JANUARIJ 1831.

*Grondslagen, bestemd om de scheiding van
Holland en België te vestigen.*

1. Fondamentele schikkingen.

ART. I. De grenzen van Holland zullen bevatten al het grondgebied, alle de plaatsen, steden en oorden, die in het jaar 1790, aan de voormalige Republiek der vereenigde Nederlanden toebehoorden. (*)

(*) AARDRIJKSKUNDIGE TOESTAND VAN DE OUDE VEREENIGDE NEDERLANDEN, IN 1790.

In 1790 bestond de Republiek der *Vereenigde Nederlanden*, welker grondslagen reeds in 1579, bij de Unie van Utrecht, waren gelegd geworden, nog ongeschonden. Later werden, door insschenkomst der Franschen aanmerkelyke veranderingen daarin gebragt, die echter geheel hersteld werden.

In 1790 bestond dezelve uit de gewesten *Gelderland, Holland, Zeeland, Utrecht, Vriesland, Overijssel, Groningen*, (en Land-chap) *Drenthe*, benevens de *Generaliteits-landen*.

Om deze laatste landen, rees een aanmerkelyk verschil door de Belgen in het midden gebragt. Het is van belang, derzelver ligging, en de steden daaraan behoorende, na te gaan.

De *generaliteits landen* werden door de krijgsmagt der gevestigde Republiek, op den vijand veroverd. Na het sluiten van het verboud van vereeniging te *Utrecht*, in 1779 werden die lau-

ART. 2 België zal zamengesteld worden uit al de overige gedeelten van het grondgebied, hetwelk, bij de verdragen van 1815, den naam van het koninkrijk der Nederlanden ontvangen had, behoudens het groot Hertogdom Luxemburg, hetwelk, uit anderen hoofde door de Vorsten

den, onder het gemeenschappelijk eigendom dier vereenigde gewesten aargemerkt. *Drenthe* bleef onder derzelver bescherming, de *Generaliteits landen* bestonden uit een gedeelte der voormalige Oostenrijksche gewesten en waren, 1 *Brabant*, 2 *Vlaanderen*, 3 *Limburg*, (of het land van *Overmaas* en *Oppe-Gelderland*.)

I.

BRABAND.

Van het gewest *Brabant* behoorde tot den *Generaliteits-landen Staats Brabant*. Dit bevatte de kwartieren 's *Hertogenbosch A Antwerpen B*, (gedeeltelijk) benevens de stad *Maastricht*, en het graafschap *Vroenhof C*.

A.

KWARTIER 'S HERTOGENBOSCH.

1. De *MAJORY VAN 'S HERTOGENBOSCH*, waaronder ook de vesting 's *Hertogenbosch*.
2. De *Baronij* of het land van *Kuik*, waaronder de stad *Grave*.
3. De Heerlijkheid *Ravenstein*, waaronder de stad van dien naam.
4. Het Graafschap *Megen*, waar onder de stad *Megen*.

B.

EEN GEDEELTE VAN HET KWARTIER ANTWERPEN.

Hiertoe behoorde;

1. De *Baronij* van *Breda*, waar onder begrepen de steden *Breda* en *Oosterhout*.
2. Het Marquitaat *Bergen*, waar onder *Bergen-op-Zoom*.
3. De Heerlijkheden *Willemstad*, *Prinsenland* en *Steenbergen*, waaronder de steden *Willemstad* en *Steenbergen*.

C.

DE STAD MAASTRICHT EN HET GRAAFSCHAP VROENHOF.

Maastricht (stad en vesting); in het Graafschap, de dorpen *Wilsre*, *Montenake* en *Heukelom*.

II. VLAANDEREN.

Het *Vrije sluis A*, het *Hulster Ambacht*, of de vier Ambachten *B*.

A.

Hierin de steden *Sluis*, *Aardenburg* en *Oostburg*.

uit het huis van Nassau bezeten wordende, een gedeelte van het Duitsche verbond uitmaakt, en zal blijven uitmaken.

ART. 3. Het is de bedoeling, dat de beschikkingen der artikelen 108 tot 117 ingesloten, der algemeene Weener-kongres-akte, betrekkelijk de vrije vaart op de bevaarbare stroomen en rivieren, toegepast zullen worden op de stroomen en rivieren, welke het Hollandsche grondgebied en dat van België doorloopen.

ART. 4. Daar echter uit de grondslagen, vastgesteld bij de artikelen 1 en 2, volgen zoude, dat sommige bezittingen van Holland en van België wederkeerig in elkanders grondgebied zouden ingesloten liggen, zoo zullen er, door de zorg der vijf Mogendheden, zoodanige ruilingen en schikkingen tusschen de beide landen tot stand gebracht

B.

Wierin de steden *Hulst*, *Axel*, *Sas-van Gant* en de landen van den *Doelen* en *Ketenissen*, oostwaarts aan de *Schelde* gelegen.

III. STAATS-LIMBURG

De steden *Wijk*, (tegen over *Maastricht*), en *Valkenburg*.

STAATS-GELDERLAND (deel van, *Oppergelderland*.)

De vestingen *Kenlo* en *Stevenswaart*, enz.

In 1814 werd de souvereiniteit der *Vereenigde Nederlanden*, waaronder de *Generaliteits-landen*, verklaard te berusten in willem *FREDERIK Prins van Oranje*.

In 1815, toen de *Vereenigde Nederlanden* aan *België* werden verbonden, werd het gewest, dat de naam van *Noord Brabant* bekam, te zamengesteld met het gedeelte der *Generaliteits-landen*, *Staats-Brabant* genaamd, uitgenomen *Maastricht* en het Graafschap *Vroenhof*. Deze oude Staatsche bezittingen, benevens *Staats-Limburg*, (het land van *Overmaas* en *Staats-Gelderland*) vormde het gewest *Limburg*, waarvan *Maastricht* de hoofdstad. *Staats-Vlaanderen* werd vervolgens onder het gewest *Zeeland* begrepen.

De staatkundige verwikkeling en de voorgestelde afscheiding, plaatste de *Vereenigde Nederlanden* op het vorig standpunt van 1790 terug, en deed als van zelve de aardrijkskundige verdeling, die door de vereeniging met *België* in de gewesten was gemaakt, vervullen. Dat de *Generaliteits-landen* weder aan de oude *Nederlanden* als van zelve kwamen, behoeft nauwelijks melding.

Bij *BRENDER & BRANDIS* en *MACHINE* vindt men alle dorpen, tot die voormalige *Generaliteits-landen* behoorende, aangegevend.

worden, waardoor aan beiden het wederkeerig voordeel zouden worden verzekerd, van eene vrije gemeenschap tusschen de steden en plaatsen, welke binnen hunne grenzen begrepen zijn.

ART. 5. Tot uitvoering der voorgaande artikelen 1, 2 en 4 zullen Hollandsche en Belgische grensscheidings-kommissarissen, binnen den kortst mogelijken tijd in de stad Maastricht bijeenkomen, en overgaan tot het bepalen der grenslijn, welke Holland van België moet afscheiden, overeenkomstig de tot dat einde, in de bovengemelde artikelen 1, 2 en 4, vastgestelde beginselen.

Dezelfde kommissarissen zullen gemagtigd worden om zich te verstaan over de ruilingen en schikkingen, waarvan gesproken wordt in art. 4; en indien er onder deze kommissarissen, hetzij ter zaken van deze noodwendige schikkingen, hetzij, in het algemeen, bij de werkzaamheden der grensscheiding, geschillen mogten rijzen, welke niet in der minne konden vereffend worden, dan zullen de vijf Hoven bemiddelend tusschen beide komen, en de geschillen vereffenen, op de wijze, die het meest overeen zal komen met de beginselen, vastgesteld bij dezelfde artikelen 1, 2 en 4.

ART. 6. België zal, in deszelfs grenzen, zoo als die overeenkomstig deze zelfde beginselen zullen vastgesteld worden, voor altijd eenen onzijdigen staat uitmaken. De vijf Mogendheden waarborgen aan hetzelfde deze duurzame onzijdigheid, als mede de uitgestrektheid en de onschendbaarheid van deszelfs grondgebied, binnen de voormelde grenzen.

ART. 7. Uit billijke wederkeerigheid zal België gehouden zijn, om deze zelfde onzijdigheid jegens alle de overige staten in acht te nemen, en geene de minste inbreuk te maken op derzelver in- en uitwendige rust.

ART. 8. De haven van Antwerpen zal, overeenkomstig artikel 15, van het verdrag van Parijs van 30 Mei 1814, voortdurend bij uitsluiting eene handelshaven blijven.

ART. 9. De vijf Mogendheden behouden zich voor, om zoodra de schikkingen ten opzichte van België vastgesteld zijn, en behoudens het regt van derden, de vraag te onderzoeken, of het mogelijk zoude zijn de weldaad der on-

zigtigheid, welke aan België gewaarborgd is, ook tot de naburige staten uit te strekken.

II. Schikkingen, voorgesteld voor de verdeeling der schulden, en ten opzichte der handelsvooregten, welke daarvan het gevolg zouden zijn.

ART. 10. De schulden van het Koninkrijk der Nederlanden, zoo als die ten laste der koninklijke schatkist bestaan — te weten: 1o. de werkelijke rentegevende schuld, 2o. de uitgestelde schuld; 3o. de onderscheidene schuldbekeutenissen van het Amortisatie-Syndikaat; 4o. de domeinlosrenten, op spetiale hypotheeken gevestigd: — zullen tusschen Holland en België verdeeld worden, naar evenredigheid van het gemiddeld bedrag der som, welke de beide landen, gedurende de jaren 1827, 1828 en 1829 in de directe belastingen en accijnsen van het Koninkrijk betaald hebben.

ART. 11. Daar volgens het bedoelde gemiddelde bedrag, bij raming op Holland $\frac{15}{31}$, en op België $\frac{16}{31}$ der bovengemelde schulden zouden komen, zoo zal België met een daaraan geëvenredigd gedeelte der rentebetaling belast blijven.

ART. 12. Ter zake van deze verdeeling der schulden van het Koninkrijk der Nederlanden, zullen de ingezetenen van België het genot hebben van de vaart en den handel op de aan Holland toebehoorende kolonien, op denzelfden voet en met dezelfde regten en voordeelen, als de ingezetenen van Holland.

ART. 13. De werken tot algemeen of bijzonder nut, zoo als: vaarten, wegen of andere dergelijke, welke geheel of ten deele ten koste van het Koninkrijk der Nederlanden aangelegd zijn, zullen, met de daaraan verknochte voordeelen en lasten, toebehooren aan het land, waarin zij gelegen zijn. Het is de bedoeling, dat de kapitalen, welke voor het aanleggen dezer werken opgenomen, en die bijzonderlijk daarop gevestigd zijn onder de genoemde las-

ten zullen begrepen worden, voor zoo verre zij nog niet afgelost zijn, en zonder dat de reeds gedane aflossingen tot eene vereffening zullen mogen aanleiding geven.

ART. 14. Het beslag, hetwelk in België, gedurende de onlusten op de eigene goederen en domeinen gelegd is, zal zonder eenig oponthoud opgeheven worden; en het genot der voormelde goederen en domeinen zal onverwijld aan de wettige eigenaars terug gegeven worden.

ART. 15. België zal, ter zake van de verdeeling der schulden van het Koninkrijk der Nederlanden, met geene andere lasten bezwaard worden, dan die in de bovenstaande artikelen 10, 11 en 13 bepaald zijn.

ART. 16. De vereffening der lasten, vermeld in de gezegde artikelen, zal plaats hebben overeenkomstig de bij dezelfde artikelen, aangenomen beginselen, en wel door eene vereeniging van Holland'sche en Belgische Kommissarissen, welke binnen den kortst mogelijken tijd in 's Gravenhage zullen bijeenkomen, vermits alle de voor zulk eene vereffening vereischte stukken en bescheiden zich in die stad bevinden.

ART. 17. Tot dat de werkzaamheden dezer Kommissarissen zullen afgelopen zyn, zal België gehouden zijn, om voorloopig, en behoudens nadere vereeniging, deszelfs verschuldigd aandeel in de rentebetaling en de vernietiging der schulden van het Koninkrijk der Nederlanden, bij te dragen, naar de evenredigheid, voortspuitende uit de artikelen 10 en 11.

ART. 18. Indien er bij de werkzaamheden der gezegde Kommissarissen, of in het algemeen bij de toepassing der bepalingen, wegens de verdeeling der schulden, geschillen mochten rijzen, welke niet in het minnelijke konden beslecht worden, dan zouden de vijf Mogendheden bemiddelend tusschen beiden treden, ten einde de geschillen, op de meest met diezelfde bepalingen overeenkomstige wijze te vereffenen.

(Geteekend)

ESTERHAZY.

WESSENBERG.

TALLEYRAND.

PALMERSTON.

BULOW.

LIEVEN.

MATUSCEWIC.

Artikelen uit het protokol van 19 Februarij 1831; waarin het besluit is vervat van de gevolmagtigden der vijf Europesche Hoven, naar aanleiding van de tegen verklaring der Belgische gezagvoerders, op het protokol van den 20 Januarij 1831.

1o. Dat het de bedoeling blijft, gelijk het dit van den beginne af geweest is, dat de schikkingen, vastgesteld bij het protokol van 20 Januarij 1831, fundamentele en onherroepelijke schikkingen zijn;

2o. Dat de onafhankelijkheid van Belgie door de vijf Mogendheden niet zal worden erkend, dan op de voorwaarden en binnen de grenzen, welke voortspruiten uit de gezegde schikkingen van 20 Januarij 1831;

3o. Dat het beginsel der onzijdigheid en onschendbaarheid van het Belgische grondgebied, binnen de hierboven vermelde grenzen, in kracht, en voor de vijf Mogendheden verbindend blijft;

4o. Dat de vijf Mogendheden, getrouw aan derzelver verbintenissen, zich het volle regt toekennen, om te verklaren, dat de Souverein van Belgie door zijne persoonlijke omstandigheden aan de voorwaarden van het bestaan van België zelf beantwoorden, en aan de veiligheid der andere Staten voldoen moet; dat hij, zonder eenig voorbehoud, even als Z. M. de Koning der Nederlanden ten opzichte van het protokol van 22 Julij 1814 gedaan had, alle fundamentele schikkingen, vervat in het protokol van 20 Januarij 1831 aannemen, en zich in staat bevinden moet, om het vreedzaam genot daarvan aan de Belgen te verzekeren;

5o. Dat de vijf Mogendheden, na de vervulling dezer eerste voorwaarden, zullen voortgaan hunne zorg en goede diens-ten in het werk te stellen, ten einde weerszijden de verdere schikkingen worden aangenomen en uitgevoerd, welke, ten gevolge der scheiding van Holland en België, noodzakelijk zijn geworden;

6°. Dat de vijf Mogendheden het regt erkennen, uit krachte van hetwelk de andere Staten zoodanige maatregelen zouden nemen, als zij noodzakelijk mochten achten, om hun wettig gezag te doen eerbiedigen of te herstellen, in alle aan hen toebehoorende gewesten, waarop bij de bovengemelde tegen-verklaring aanspraak gemaakt wordt, en welke buiten het Belgische grondgebied gelegen zijn;

7°. Dat, — vermits Z. M. de Koning der Nederlanden, door het protokol van 18 Februarij 1831, zonder eenig voorbehoud is toegetreden tot de schikkingen, betrekkelijk de afscheiding van Holland en België, — elke onderneming der Belgische gezagvoerders tegen het grondgebied, hetwelk bij het protokol van 20 Januarij, is verklaard Hollandsch te zijn, beschouwd zoude worden als eene hervatting van den strijd, aan welken de vijf Mogendheden besloten hebben een einde te maken.

(Geteekend)

ESTERHAZY.
WESSENBERG.
TALLEYRAND.
PALMERSTON.
BULOW.
LIEVEN.
MATUSCEWIC.

Reeks van achttien artikelen, door de gevolmagtigden van Oostenryk, Frankryk, Groot Britannie, Pruissen en Rusland, vereenigd in de conferentie te Londen, aan de Nederlandsche regering voorgesteld; bij een schrijven aan den Ministervan Buitenlandsche-Zaken, van den 27sten Junij 1831, als preliminairen van een traktaat van vrede tusschen Holland en België.

De Conferentie, bezielde door het verlangen, om de zwarigheden te vereffenen, die alnog aan de schikkingen der Belgische zaken in den weg stāan, heeft gemeend, dat de volgende artikelen, die de voorloopige bepalingen van een vredes-verdrag zouden uitmaken, tot dit doel konden leiden. Zij heeft dienvolgens besloten, dezelve aan de beide partijen voor te stellen.

ART. 1. De grenzen van Holland zullen het geheele grondgebied, alle de plaatsen, steden en oorden bevatten, welke in den jare 1790 aan het voormalig Gemeenebest der vereenigde Nederlanden toebehoord hebben.

ART. 2. België zal zamengesteld worden uit al het overige grondgebied, hetwelk, bij de verdragen van 1815, den naam van Koninkrijk der Nederlanden enlangd had.

ART. 3. De vijf Mogendheden zullen hare goede diensten in het werk stellen, ten einde de *status quo* in het groot Hertogdom Luxemburg gehandhaafd worde, gedurende den loop der afzonderlijke onderhandelingen, welke de Souverein van België met den Koning der Nederlanden en met het Duitsch verbond, ter zake van gezegd Groot-Hertogdom, zal openen; en welke onderhandelingen afgescheiden zullen zijn van de vraag, nopens de grensscheiding tusschen Holland en België.

Het is de bedoeling dat de vesting Luxemburg, de vrije gemeenschap met Duitschland behoude.

ART. 4. Zoo het blijkt, dat het Gemeenebest der vereenigde Nederlanden in 1790 niet bij uitsluiting de sou-

vereeniging in de stad *Maastricht* uitoefende, dan zullen de beide partijen op middelen bedacht zijn, om zich te dezen opzichte over eene behoorlijke schikking te verstaan.

ART. 5. Daar uit de grondslagen, vastgesteld bij de artikelen 1 en 2, volgen zoude, dat sommige bezittingen van Holland en België wederkeerig in elkanders grondgebied ingesloten zouden liggen, zoo zullen er tusschen Holland en België, in het minnelijke, zoodanige ruilingen gedaan worden, als wederkeerig voegzaam zouden kunnen worden geoordeeld.

ART. 6. De wederkeerige ontruiming van landstrecken, steden en plaatsen zal geschieden onafhankelijk van de schikkingen betrekkelijk de ruilingen.

ART. 7. Het is de bedoeling, dat de bepalingen der artikelen 108 tot 117 ingesloten, van de algemeene Weener kongres-akte, betrekkelijk de vrije vaart op de bevaarbare stroomen en rivieren, toegepast zullen worden op de stroomen en rivieren welke door het Hollandsche en het Belgische grondgebied loopen.

De ten uitvoer legging dezer bepalingen zal binnen het kortst mogelijke tijdsverloop, geregeld worden.

De deelneming van België aan de Rijnvaart, langs de binnen-wateren, tusschen deze rivier aan de Schelde, zal het onderwerp uitmaken van eene afzonderlijke onderhandeling tusschen de belanghebbende partijen, waarbij de vijf Mogendheden hare goede diensten zullen verleenen.

Het gebruik van de vaart van Gent naar Ternetzen, en van de Zuid-Willemsvaart, beide gedurende het bestaan van het koninkrijk der Nederlanden gegraven, zal aan de ingezetenen der beide landen gemeen zijn; en er zal dienaangaande een reglement worden vastgesteld.

De uitwatering zullen voor de beide Vlaanderen op de voegzaamste wijze geregeld worden, ten einde overstromingen voor te komen.

ART. 8. Ter uitvoering van de vorenstaande artikelen 1 en 2, zullen binnen den kortst mogelijken tijd in de stad Maastricht, Hollandsche en Belgische commissarissen tot de grensscheiding bijeenkomen, en overgaan tot het trekken der grenslijn, welke Holland van België moet afschei-

den, overeenkomstig de beginselen, te dien aanzien vastgesteld bij de artikelen 1 en 2.

Deze zelfde Kommissarissen zullen zich met de reelingen bezig houden, welke, ten gevolge van art. 5, door de bevoegde magt der beide Staten, moeten gedaan worden.

ART. 9 België zal, binnen deszelfs grenzen, zoo als die, overeenkomstig de bij de tegenwoordige voorloopige bepalingen vastgestelde beginselen, zullen getrokken worden, te allen tijden eenen onzijdigen Staat uitmaken. De vijf Mogendheden, zonder zich in het inwendig beheer van België te willen mengen, waarborgen aan hetzelfde deze duurzame onzijdigheid, als mede de uitgestrektheid en onschendbaarheid, van deszelfs grondgebied, binnen de bij dit artikel vermelde grenzen.

ART. 10. Uit billijke wederkeerigheid zal België gehouden zijn, deze zelfde onzijdigheid jegens alle de overige Staten in acht te nemen, en gene de minste inbreuk te maken op derzelver in- en uitwendige rust, altijd behoudens deszelfs regt, om zich tegen allen vreemden aanval te verdedigen.

ART. 11. De haven van Antwerpen zal, overeenkomstig art. 15 van het verdrag van Parijs van 30 Mei 1814, voortdurend bij uitsluiting eene handelshaven blijven.

ART. 12. De verdeeling der schuld, zal zoodanig plaats hebben, dat ten lasten van elk der beide landen het geheel der schulden kome, waar mede oorspronkelijk, en vóór de vereeniging, de verschillende landstroken bezwaard waren, die hun grondgebied uitmaken; en dat in eene billijke evenredigheid verdeeld worden die schulden, welke gedurende de vereeniging zijn aangegaan.

ART. 13. Onverwijd zullen er van weêrszijden benoemde Kommissarissen ter vereffening bijeenkomen; het eerste onderwerp hunner handelingen zal zijn, het aandeel te bepalen, hetwelk België voorloopig, en behoudens nadere vereffening, zal moeten betalen voor de dienst van een gedeelte der renten van de schulden, in het voorgaand artikel vermeld.

ART. 14. De krijgsgevangenen zullen, veertien dagen na de aanneming dezer artikelen, van weêrszijden teruggezonden worden.

ART. 15. Het beslag, hetwelk in de beide landen op bijzondere eigendommen gelegd is, zal onmiddellijk worden opgeheven.

ART. 16. Geen ingezetenen der van weerszijden ontruimde plaatsen, steden en landstreken, zal, ter zake van zijn verleden staatkundig gedrag, aan eenig onderzoek onderworpen of verontrust worden.

ART. 17. De vijf Mogendheden behouden zich voor, om hare goede diensten te verleenen, indien dezelve door de belanghebbende partijen mogten ingeroepen worden.

ART. 18. Deze artikelen, van weerszijden aangenomen zijnde, zullen in een definitief verdrag veranderd worden.

(Get.) ESTERHAZY, P. DE TALLEYRAND,
PALMERSTON, BULOW, MA-
TUSCEWIC.

